

Regeringens proposition

1993/94:38

Postlag och en förändrad verksamhetsform
för Postverket, m.m.

Prop.
1993/94:38

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 oktober 1993

Carl Bildt

Alf Svensson
(Kommunikationsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till en postlag och en förändrad verksamhetsform för Postverket. I sistnämnda hänseende föreslås att regeringen ges bemyndigande att ombilda Postverket till aktiebolag – Posten Aktiebolag (Posten AB). I propositionen lämnas också vissa andra förslag till lagändringar som sammanhänger med införandet av en postlag och bolagiseringen av Postverket.

Förslaget till postlag har till syfte att i lag fastställa grunden för den omfattning av post- och kassaservice som skall tillhandahållas allmänheten. Postlagen skall vidare ge staten förutsättningar att på en öppen marknad för postverksamhet följa upp verksamheten så att de politiska målen för post- och kassaservicen kan uppfyllas.

I lagen föreslås vidare vissa centrala bestämmelser för postverksamhet som motiveras av skyddet för den personliga integriteten, bl.a. regler om hanteringen av obeställbara brev, tystnadsplikt och ansvarighet vid postbefordran.

I anslutning till förslaget till postlag föreslås ändringar i sekretesslagen som främst hänger samman med att en myndighet föreslås överta hanteringen av obeställbara brev.

Ändringar i exempelvis val- och tullagstiftningen gör det möjligt att överlämna vissa uppgifter som innefattar myndighetsutövning till ett postbefordringsföretag. Posten AB avses bl.a. medverka vid röstning på postkontor och vid tullkontroll.

I propositionen redovisas hur bolagiseringen av Postverket är avsedd att genomföras. Postverkets verksamhet med tillgångar och skulder överförs till Posten AB i princip i utbyte mot aktier i Posten AB. Staten kommer att inneha samtliga aktier i Posten AB. En redogörelse lämnas för skilda överväganden inför bolagiseringen avseende konstitutionella aspekter, såsom styrning och kontroll av det nya bolaget. Information lämnas även om det blivande Posten AB:s organisation samt om målsättning och inriktning för verksamheten inom koncernen. Huvudinriktningen för verksamheten skall enligt förslaget oförändrat vara att erbjuda post- och kassaservice åt företag, organisationer och privatpersoner på den svenska marknaden.

I anslutning till förslaget om förändring av Postverkets verksamhetsform föreslås att regeringen träffar avtal med Posten AB om begränsningar av bolagets rätt att höja privatpersoners avgifter för brevbefordran. Regeringen föreslår också åtgärder för att mildra effekterna för ideella föreningar till följd av att befordran av brev blir mervärdes-skattepliktig. Vidare lämnas förslag om hur särskilda samhällsåtaganden inom postverksamheten, såsom totalförsvarets behov av postbefordran, handikappades behov av grundläggande post- och kassaservice samt befordran av blindskriftsförsändelser skall genomföras och finansieras.

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagtext	11
2.1	Förslag till Postlag	11
2.2	Förslag till Lag om ändring i sekretess- lagen (1980:100)	16
2.3	Förslag till Lag om ändring i luftfarts- lagen (1957:297)	22
2.4	Förslag till Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling	23
2.5	Förslag till Lag om ändring i delgivnings- lagen (1970:428)	25
2.6	Förslag till Lag om ändring i vallagen (1972:620) . . .	30
2.7	Förslag till Lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m.	36
2.8	Förslag till Lag om ändring i datalagen (1973:289) . . .	39
2.9	Förslag till Lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt	40
2.10	Förslag till Lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport	41
2.11	Förslag till Lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.	42
2.12	Förslag till Lag om ändring i körkorts- lagen (1977:477)	43
2.13	Förslag till Lag om ändring i folkomröstnings- lagen (1979:369)	44
2.14	Förslag till Lag om ändring i fastighetstaxerings- lagen (1979:1152)	46
2.15	Förslag till Lag om ändring i tullagen (1987:1065) . . .	48
2.16	Förslag till Lag om ändring i folkbokförings- lagen (1991:481)	49
2.17	Förslag till Lag om ändring i lagen (1992:1613) om ändring i bankrörelselagen (1987:617)	50
2.18	Förslag till Lag om ändring i lagen (1992:1619) om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank .	52
2.19	Förslag till Lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering	54
2.20	Förslag till Lag om ändring i uppbörds- lagen (1953:272)	56
2.21	Förslag till Lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt	57
2.22	Förslag till Lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdesskatt	59
2.23	Förslag till Lag om ändring i kupongskatte- lagen (1970:624)	61
2.24	Förslag till Lag om ändring i fordonsskatte- lagen (1988:327)	62

2.25	Förslag till Lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.	63	Prop. 1993/94:38
------	---	----	------------------

3	Ärendet och dess beredning	64
3.1	Översynen av postverksamheten	64
3.2	Lagrådet	66
4	Styrningen av postverksamheten m.m. i landet	66
4.1	Nuvarande mål för post- och kassaservicen	66
4.2	Anpassningen av styrningen avseende post- och kassaservicen i landet	68
5	Nuvarande ordning	70
6	Allmän motivering	72
6.1	Behovet av lagreglering på postområdet	72
6.2	Grundläggande postservice	73
6.3	Bedrivande av postverksamhet	77
6.4	Integritetsskyddet i postbefordran	80
6.4.1	Nuvarande ordning m.m.	80
6.4.2	Integritetsfrågans behandling i det internationella samarbetet	84
6.4.3	En ny reglering av integritetsskyddet på postområdet	85
6.5	Obeställbara försändelser	90
6.6	Frimärken, portobetaltbeteckningar m.m.	93
6.6.1	Frimärken	93
6.6.2	Portobetaltbeteckningar	95
6.7	Ansvarighet vid postbefordran	98
6.8	Postverkets medverkan vid val, delgivning m.m.	101
6.8.1	Medverkan vid val (poströstning)	101
6.8.2	Särskild postdelgivning	103
6.8.3	Medverkan vid utlämnande av körkort	105
6.8.4	Handläggning av flyttningsanmälningar	106
6.9	Postverkets medverkan vid tullkontroll m.m.	106
6.10	Föreskrifter om postverksamhet i krig m.m.	110
6.11	Internationellt samarbete på postområdet	111
6.12	Tillsynsverksamheten	112
6.13	Finansiering av tillsynsmyndighetens verksamhet	115
6.14	Överklagande	116
6.15	Ikraftträdande m.m.	117
7	Utvecklingen och konkurrenssituationen inom Postverkets marknader	118
7.1	Brevbefordran	119
7.2	Paket (Lättgods)	121
7.3	Betalningsförmedling	122
7.4	Utrikes brev- och paketbefordran	123
7.5	Postkontoren	124

8	En förändrad verksamhetsform för Postverket	125	Prop. 1993/94:38
8.1	Överföring av Postverkets verksamhet till ett statligt ägt aktiebolag	125	
8.1.1	Överföringen av Postverkets verksamhet m.m. till aktiebolag	126	
8.1.2	Statsmakernas styrning, kontroll samt insyn i ett statligt ägt aktiebolag	128	
8.2	Den nya Postkoncernen	129	
8.2.1	Mål och huvudinriktning för Posten AB	131	
8.2.2	Postgirot	132	
8.2.3	Statens betalningssystem och fortsatt huvudmannaskap för statens koncernkonto- system CassaNova	136	
8.2.4	Bank och Kassa	138	
9	Samhällsättaganden på postområdet	141	
9.1	Distribution av tidningar och tidskrifter	141	
9.2	Befordran av blindskriftsförsändelser	142	
9.3	Handikappservice	142	
10	Särskilda frågor	142	
10.1	Mervärdesskatt på befordran av brev	142	
10.2	Avgifter för brevbefordran	143	
10.3	Totalförsvarets behov av postbefordran	145	
10.4	Särskilt om uppgiften att företräda Sverige i det internationella samarbetet på postområdet	146	
10.5	Postnummersystemet	147	
11	Anslagsfrågor för budgetåret 1993/94	148	
12	Specialmotivering	149	
12.1	Förslaget till postlag	149	
12.2	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen	161	
12.3	Förslaget till lag om ändring i luftfartslagen	162	
12.4	Förslaget till lag om ändring i lagen om straff för varusmuggling	162	
12.5	Förslaget till lag om ändring i delgivningslagen	162	
12.6	Förslaget till lag om ändring i vallagen	163	
12.7	Förslaget till lag om ändring i lagen om kyrko- fullmäktigval, m.m.	163	
12.8	Förslaget till lag om ändring i datalagen	163	
12.9	Förslaget till lag om ändring i lagen om kriminalvård i anstalt	163	
12.10	Förslaget till lag om ändring i lagen om inrikes vägtransport	163	
12.11	Förslaget till lag om ändring i lagen om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.	164	
12.12	Förslaget till lag om ändring i körkortslagen	164	
12.13	Förslaget till lag om ändring i folkomröstningslagen	164	

12.14	Förslaget till lag om ändring i fastighets- taxeringslagen	164
12.15	Förslaget till lag om ändring i tullagen	164
12.16	Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen . . .	165
12.17	Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen	165
12.18	Förslaget till lag om ändring i lagen om Sveriges riksbank	165
12.19	Förslaget till lag om ändring i lagen om valuta- och kreditreglering	165
12.20–		
12.25	Förslaget till lag om ändring i uppbördslagen m.fl. lagar	165
Bilaga 1	Postlagsutredningens sammanfattning av betänkandet (SOU 1993:9) Postlag	166
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	169
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser m.fl. som yttrat sig över Postlagsutredningens förslag	202
Bilaga 4	Sammanfattning av Finansdepartementets promemoria med utkast till lagrådsremiss om ändringar i den finansiella lagstiftningen med anledning av Postgirots bolagisering, promemorians lagförslag samt förteckning över remissinstanserna	203
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	207
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	246
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde	253
	Rättsdatablad	254

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till
 - a) postlag,
 - b) lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
 - c) lag om ändring i luftfartslagen (1957:297),
 - d) lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling,
 - e) lag om ändring i delgivningslagen (1970:428),
 - f) lag om ändring i vallagen (1972:620),
 - g) lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m.,
 - h) lag om ändring i datalagen (1973:289),
 - i) lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,
 - j) lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport,
 - k) lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.,
 - l) lag om ändring i körkortslagen (1977:477),
 - m) lag om ändring i folkomröstningslagen (1979:369),
 - n) lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
 - o) lag om ändring i tullagen (1987:1065),
 - p) lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481),
 - q) lag om ändring i lagen (1992:1613) om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
 - r) lag om ändring i lagen (1992:1619) om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
 - s) lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,
 - t) lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
 - u) lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
 - v) lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt,
 - x) lag om ändring i lagen kupongskattelagen (1970:624),
 - y) lag om ändring i fordonsskattelagen (1988:327),
 - z) lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.,
2. godkänner att Postverket ombildas till ett av staten helägt aktiebolag den 1 februari 1994 (avsnitt 8.1),
3. bemyndigar regeringen att genomföra bolagsbildningen och överföra Postverkets verksamhet med tillgångar och skulder till Posten AB (avsnitt 8.1.1),
4. bemyndigar regeringen att träffa avtal med Posten AB om att upprätthålla post- och kassaservice i hela landet (avsnitt 8.1.1),

5. godkänner vad regeringen förordar om inriktningen och begränsningen av Postgirots verksamhet i det nybildade bankaktiebolaget (avsnitt 8.2.2),
6. godkänner vad regeringen föreslår om äganderätten till statens koncernkontosystem CassaNova (avsnitt 8.2.3),
7. godkänner vad regeringen förordar om inriktningen och begränsningen av verksamheten i det nybildade kreditmarknadsbolaget (avsnitt 8.2.4),
8. godkänner vad regeringen föreslår om finansieringen av befordran av blindskriftsförsändelser och handikappservice (avsnitt 9),
9. godkänner vad regeringen anför om mervärdesskatt på befordran av brev (avsnitt 10.1),
10. bemyndigar regeringen att i avtal med Posten AB sätta gränser för bolagets eventuella höjning av avgiften för privatpersoners inrikes befordran av brevörsändelse (avsnitt 10.2),
11. godkänner vad regeringen föreslår om Postverkets uppgifter inom totalförsvaret och finansieringen av totalförsvarets behov av postbefordran (avsnitt 10.3),
12. godkänner vad regeringen föreslår om uppgiften att företräda Sverige i det internationella samarbetet på postområdet (avsnitt 10.4),
13. bemyndigar regeringen att träffa avtal med Posten AB om postnummersystemet (avsnitt 10.5),
14. till Telestyrelsen: *Upphandling av särskilda samhällsättaganden* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1993/94 under sjätte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 29 600 000 kr (avsnitt 11).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till

Postlag

Härigenom föreskrivs följande.

Grundläggande postservice

1 § I landet skall det finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetliga och rimliga priser. Privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetliga priser.

Därutöver skall det finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla har möjlighet att verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser.

2 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer skall förlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att postservicen och kassaservicen motsvarar samhällets behov.

Definitioner

3 § Med postverksamhet avses i lagen regelbunden befordran mot avgift av brev eller av brev och paket.

Brev och paket som hanteras i postverksamhet utgör postförsändelser.

Med brev avses adresserade postförsändelser som är inneslutna i kuvert eller annat omslag och som väger högst 2 kg. Vykort, brevkort och liknande försändelser jämföras med brev vid tillämpning av lagen.

Med paket avses adresserade postförsändelser som väger mer än 2 men högst 20 kg.

Befordran av postförsändelser

4 § Postverksamhet får bedrivas först efter anmälan hos den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten).

5 § Postverksamhet skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och, när det gäller befordran av brev, så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls.

6 § Förlust av brev, skada på brev eller försening av brev ger rätt till ersättning från postbefordringsföretaget endast om det har avtalats mellan företaget och avsändaren.

Prop. 1993/94:38

7 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får föreskriva om och i vilken utsträckning brev försändelser skall utvisa vem som har befordrat dem.

Obeställbara brev

8 § Ett brev anses som obeställbart om

1. det inte kan delas ut till mottagaren,
2. det är ofrankerat eller otillräckligt frankerat och mottagaren inte löser ut det,
3. det har återsänts från en postförvaltning eller ett befordringsföretag i utlandet till det postbefordringsföretag som befordrade brevet från Sverige.

9 § Ett obeställbart brev skall om möjligt återställas till avsändaren. Om avsändarens adress inte är känd, skall brevet sändas till tillsynsmyndigheten. Detta gäller dock inte vykort, brevkort och liknande försändelser som inte är inneslutna i kuvert eller annat omslag.

10 § Ett obeställbart brev som är inneslutet i kuvert eller annat omslag får öppnas endast av tillsynsmyndigheten och endast om omslaget saknar sådana uppgifter om avsändaren som möjliggör att brevet kan återställas till denne.

11 § Ett öppnat brev får inte undersökas närmare än som behövs för att det skall kunna återställas till avsändaren eller, när det gäller brev som avses i 8 § 1, delas ut till mottagaren.

12 § Öppnade brev som fortfarande är obeställbara skall förvaras hos tillsynsmyndigheten.

Förvaringstidens längd bestäms av myndigheten. Innehåll som är utsatt för försämring eller som består av trycksaker, reklamblad eller liknande som kan antas sakna värde får omedelbart förstöras.

13 § Ett öppnat brev som inte har kunnat lämnas ut tillfaller staten vid förvaringstidens utgång. Skriftliga meddelanden skall då omedelbart förstöras. Annat innehåll än pengar skall säljas, om det lämpligen kan ske och en försäljning inte kan antas medföra att någons personliga integritet kränks. I annat fall skall egendomen förstöras.

Befordran av paket

14 § I fråga om postbefordringsföretags ansvar gentemot den som har anlitat företaget för befordran av paket inom landet tillämpas 5 och

Tillsyn

15 § Tillsyn över att befordran av brev sker i överensstämmelse med 4, 5, 9 och 10 §§ utövas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten skall också ha tillsyn över att de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

16 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten har också rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, där verksamhet som står under tillsyn bedrivs.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder för tillsynen enligt första och andra styckena.

17 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av 4, 5, 9 och 10 §§ eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Sådant föreläggande får förenas med vite.

Avgifter

18 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får föreskriva om skyldighet för den som bedriver postverksamhet att betala avgift för tillsynsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Tystnadsplikt m.m.

19 § Den som i postverksamhet har fått del av eller tillgång till någon av följande uppgifter får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta,

1. uppgift som rör särskild brev försändelse som befordras inom verksamheten,

2. annan uppgift som rör en enskild persons förbindelse med verksamheten när det gäller befordran av brev, eller

3. uppgift som hänför sig till åtgärd att kvarhålla eller beslagta försändelser enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken.

Tystnadsplikten enligt första stycket 1 och 2 gäller inte i förhållande till avsändaren och mottagaren av brev försändelsen.

För uppgift om en enskild persons adress gäller tystnadsplikt endast om det kan antas att ett röjande av adressen skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

20 § Den som bedriver postverksamhet och därvid har fått del av eller tillgång till uppgift som avses i 19 § första stycket skall på begäran lämna

1. uppgift om enskilds adress, telefonnummer eller arbetsplats till en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428), om myndigheten finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl,

2. uppgift som rör misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som skall ingripa mot brottet, om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.

21 § I det allmännas verksamhet skall, i stället för 19–20 §§, bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100) tillämpas.

För annan personuppgift som ingår i personregister i postverksamhet än som avses i 19 § första och tredje styckena gäller bestämmelserna i datalagen (1973:289).

22 § Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikt enligt denna lag finns i brottsbalken.

Internationell postverksamhet

23 § För att ett postbefordringsföretag skall få delta i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen krävs att företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran och därvid tillämpa fördragens bestämmelser samt att regeringen godkännt företaget för sådant deltagande.

24 § I gränsöverskridande postbefordran som sker inom ramen för världspostfördragen får endast användas frimärken som har portovärdet angivet i arabiska siffror och beteckningen Sverige. Sådana frimärken får endast ges ut av ett postbefordringsföretag som enligt 23 § får delta i det internationella postsamarbetet. Övriga portobeteckningar skall i gränsöverskridande postbefordran inom ramen för världspostfördragen vara stämplade av, eller med tillstånd av, ett sådant företag.

Överklagande

25 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsrätten.

Postverksamhet i krig m.m.

26 § Är Sverige i krig eller krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför

Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen meddela de föreskrifter om postverksamhet som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om planering och andra åtgärder som behövs i fredstid för att tillgodose totalförsvarets behov av postkommunikationer under sådana förhållanden som anges i första stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994, då lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser skall upphöra att gälla.

2. Beträffande postbefordringsföretag som redan före ikraftträdandet av denna lag bedriver postverksamhet träder föreskriften i 4 § om anmälan i kraft den 1 mars 1994.

3. Bestämmelserna i 8–13 §§ skall tillämpas även på postförsändelser som har varit obeställbara enligt lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser och som fortfarande är obeställbara vid ikraftträdandet av denna lag.

2.2 Förslag till Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1993/94:38

Häriigenom föreskrivs att 9 kap. 8 §, 16 kap. 1 § samt bilagan till sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §²

Sekretess gäller inom *Postverket* för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. *Sekretess gäller inom postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgironörelsen eller bank.*

Sekretess gäller hos myndighet som driver televerksamhet för uppgift som angår särskilt telefonsamtal eller annat telemeddelande. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som har tagit del i telefonsamtalet eller annars är telemeddelandets avsändare eller mottagare eller som innehar apparat som har använts för telemeddelandet.

Sekretess gäller hos *Postverket* och annan myndighet som handhar allmän samfärdsl för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdslverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos *Postverket* för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

Sekretess gäller hos tillsynsmyndigheten på postområdet och hos myndighet som bedriver postverksamhet för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare.

Sekretess gäller hos myndighet som handhar allmän samfärdsl för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdslverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos myndighet som bedriver postverksamhet för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

¹Lagen omtryckt 1992:1474.

²Senaste lydelse 1993:607.

Sekretess gäller för uppgift vid särskild sambandstjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på telenät.

Sekretess gäller i ärenden som avser TV-avgifter för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt *första stycket tredje meningen samt tredje och femte styckena* i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt tredje och femte styckena i högst tjugo år.

16 kap

1 §³

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

9. 25 § första stycket telelagen (1993:597) såvitt avser uppgift om innehållet i ett telemeddelande eller annan uppgift som angår ett särskilt sådant meddelande

26 § telelagen (1993:597) såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

³Senaste lydelse 1993:608.

16 kap

1 §³

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1-8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

9. 25 § första stycket telelagen (1993:597) såvitt avser uppgift om innehållet i ett teledokument eller annan uppgift som angår ett särskilt sådant meddelande

26 § telelagen (1993:597) såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

10. 19 § första stycket 1 och 3 postlagen (1993:000)

³Senaste lydelse 1993:608.

Bilaga⁴

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

<i>Organ</i>	<i>Verksamhet</i>

Notarius publicus	all verksamhet som Notarius publicus (SFS 1981:1363)
Regleringsföreningen Svensk fisk, ekonomisk förening	statligt stöd i marknadsreglerande syfte (SFS 1974:226)

⁴Senaste lydelse 1993:337.

Bilaga⁴

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

*Organ**Verksamhet*

Notarius publicus

all verksamhet som Notarius publicus (SFS 1981:1363)

Posten Aktiebolag

medverkan vid val (SFS 1993:000 och 1993:000), folkomröstning (SFS 1993:000), särskild postdelgivning (SFS 1993:000), tullkontroll (SFS 1993:000), utlämnande av körkort (SFS 1993:000) samt handläggning av flyttningsanmälningar (SFS 1993:000)

Regleringsföreningen Svensk fisk, ekonomisk förening

statligt stöd i marknadsreglerande syfte (SFS 1974:226)

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

⁴Senaste lydelse 1993:337.

2.3 Förslag till Lag om ändring i luftfartslagen (1957:297)

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 9 kap.2 § luftfartslagen (1957:297) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §¹

Vid transport av post ansvarar fraktföraren uteslutande mot *postförvaltningen*. Ansvaret regleras inte av bestämmelserna i detta kapitel *utan av de särskilda regler som gäller mellan fraktföraren och postförvaltningen*.

Vid transport av post ansvarar fraktföraren uteslutande mot *postbefordringsföretaget*. Ansvaret regleras inte av bestämmelserna i detta kapitel.

Bestämmelserna i 3–8 §§ gäller inte i fråga om transporter som utförs under osedvanliga förhållanden och som inte utgör normal luftfartsverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1986:619.

2.4 Förslag till Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 14 och 15 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten, *posttjänsteman* och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum. *Vid sådan tillsyn äge, utan hinder av vad eljest är stadgat, posttjänsteman föranställa om undersökning av postpaket, som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket.*

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum.

Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge enahanda rätt som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman att gripa den som misstänkes för brott, som avses i denna lag, samt att till förhör medtaga den som är tillstädes å plats, där sådant brott förövats.

15 §²

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock *posttjänsteman och* tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman och tjänsteman vid kust-

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge i

¹Senaste lydelse 1988:431.

²Senaste lydelse 1988:431.

bevakningen äge i övrigt i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.	övrigt i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.
--	--

Verkställes beslag av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och har denne ej beslutat beslaget, skall anmälan skyndsamt göras hos honom och han skall därvid omedelbart pröva, om beslaget skall bestå.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

2.5 Förslag till Lag om ändring i delgivningslagen (1970:428)

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 3, 3 a, 17, 19 och 24 §§ delgivningslagen (1970:428) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med *posten* eller överlämna den med bud eller på annat sätt till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Ordinär delgivning kan också ske genom förenklad delgivning enligt 3 a §.

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom *postverkets försorg* (särskild postdelgivning).

När det är lämpligt, får en myndighet delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller annars av svårtillgängligt innehåll, genom att innehållet läses upp vid telefonsamtal med den sökte och handlingen därefter sänds till denne med *posten* (telefondegivning). Sådan delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar, varigenom mål eller ärenden anhängiggörs.

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med *post* eller överlämna den med bud eller på annat sätt till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Ordinär delgivning kan också ske genom förenklad delgivning enligt 3 a §.

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom *postbefordringsföretag som regeringen bestämmer* (särskild postdelgivning).

När det är lämpligt, får en myndighet delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller annars av svårtillgängligt innehåll, genom att innehållet läses upp vid telefonsamtal med den sökte och handlingen därefter sänds till denne med *post* (telefondegivning). Sådan delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar, varigenom mål eller ärenden anhängiggörs.

¹Senaste lydelse 1990:1410.

Kan delgivning inte ske enligt första-tredje styckena, får delgivning ske genom stämningsman eller annan, vars intyg enligt 24 § första stycket utgör fullt bevis om delgivning (stämningsmannadelgivning).

I fall som avses i 15 och 16 §§ får delgivning ske genom kungörelse (kungörelsedelgivning).

3 a §²

Om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna, får ordinär delgivning med den som är part eller som har liknande ställning i ett mål eller ärende ske genom att myndigheten sänder handlingen med *posten* till den sökta under hans senast kända adress och minst en dag senare skickar ett meddelande om att handlingen har sänts (förenklad delgivning).

Om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna, får ordinär delgivning med den som är part eller som har liknande ställning i ett mål eller ärende ske genom att myndigheten sänder handlingen med *post* till den sökta under hans senast kända adress och minst en dag senare skickar ett meddelande om att handlingen har sänts (förenklad delgivning).

Förenklad delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar varigenom mål eller ärenden anhängiggörs och får användas bara om den sökta har delgivits upplysning om att förenklad delgivning kan komma att användas i målet eller ärendet. Delgivning av sådan upplysning med den som inlett målet eller ärendet behöver dock inte ske, om upplysningen lämnas i nära anslutning till att dennes ansökan kommit in till myndigheten.

Lydelse enligt prop. 1993/94:19

Föreslagen lydelse

17 §³

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålls tillgänglig viss tid hos myndigheten eller på plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvudsakliga innehåll införs i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslutet om kungörelsedelgivning. Om det finns särskild anledning att anta att införande i tidning är meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra meningen med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall

²Senaste lydelse 1992:1065.

³Senaste lydelse 1992:1250.

dessutom meddelandet anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom tio dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § första och andra stycket sänds dessutom meddelande med *posten* till någon eller några av de personer som söks för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. Gäller delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra meningen de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med *posten* till var och en av dem, om inte också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Har i fall som avses i 16 § tredje stycket den juridiska personen en registrerad postadress, sänds dessutom meddelande med *posten* till den juridiska personen under denna adress.

I fall som avses i 16 § första och andra stycket sänds dessutom meddelande med *post* till någon eller några av de personer som söks för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. Gäller delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra meningen de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med *post* till var och en av dem, om inte också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Har i fall som avses i 16 § tredje stycket den juridiska personen en registrerad postadress, sänds dessutom meddelande med *post* till den juridiska personen under denna adress.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §⁴

Delgivning har skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit

Delgivning har skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit

⁴Senaste lydelse 1992:1065.

honom till handa samma dag som den avhämtats på *posten*.

Förekommer vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den som sökes för delgivning vägrar att taga emot handlingen, anses delgivning ändå ha skett.

Delgivning skall anses ha skett enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 3 a § när två veckor förflutit från det att meddelandet skickades med *posten* och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen före tvåveckorstidens utgång kommit fram till den söktes senast kända adress,

enligt 3 § tredje stycket, 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrivs där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

honom till handa samma dag som den avhämtats av *budet*.

Delgivning skall anses ha skett enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 3 a § när två veckor förflutit från det att meddelandet skickades med *post* och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen före tvåveckorstidens utgång kommit fram till den söktes senast kända adress,

enligt 3 § tredje stycket, 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrivs där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

24 §⁵

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndighet samt tjänsteman vid någon av följande inrättningar, nämligen

1. kriminalvårdsanstalt,
2. häkte,
3. hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket andra meningen lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

⁵Senaste lydelse 1991:1143.

om delgivningen avser den som är intagen där. Samma vitsord tillkommer intyg av notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Vid särskild postdelgivning har	Vid särskild postdelgivning har
intyg av tjänsteman vid postverket	intyg av befattningshavare vid
sådant vitsord som anges i första stycket.	postbefordringsföretag som avses i
	3 § andra stycket sådant vitsord
	som anges i första stycket.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 §, 8 kap. 1 och 9 §§, 10 kap. 1, 2, 3 och 10 §§, 11 kap. 5 § samt 13 kap. 7, 8 och 11 §§ vallagen (1972:620)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.
10 §²

Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landsting och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till *postverket*. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landsting och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landsting och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till *Posten Aktiebolag*. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landsting och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

8 kap.
1 §

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på *Posten Aktiebolags* postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

¹Lagen omtryckt 1991:95.

²Senaste lydelse 1991:1654.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val som han vill deltaga i.

Lydelse enligt prop. 1993/94:21

Föreslagen lydelse

9 §

Valkuvert tillställs valnämnder och röstmottagare. Fönsterkuvert som avses i 5 § tillställs röstmottagare.

Valkuvert och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

1. hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden har uppdragit att gå väljarna till handa i sådant hänseende,

2. på postkontor samt hos lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser,

2. på *Posten Aktiebolags* postkontor samt hos *de av dess* lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser,

3. hos utlandsmyndigheter och på fartyg där röstning skall äga rum.

Valkuvert och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §

När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med Posten Aktiebolag på vilka postkontor röstning skall genomföras. Vid val till riksdagen och vid sådana val till kommun- eller landstingsfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning ske på varje postkontor inom riket från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid andra val får röstning på postkontor ske från

På de postkontor där röstning genomförs skall man vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket till kommun- och landstingsfullmäktige kunna rösta från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid andra val skall man på dessa

och med den tionde dagen före valdagen till och med valdagen.

Att röstning på postkontor kan begränsas i vissa fall framgår av 2 §.

postkontor kunna rösta från och med den tionde dagen före valdagen till och med valdagen.

2 §

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *postverket* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av *landstingsledamöter och kommunfullmäktige* som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *Posten Aktiebolag* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val till *kommun- och landstingsfullmäktige* som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *Posten Aktiebolag* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidi-

dagen före valdagen. *Postverket* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *postverket* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

gast sjunde dagen före valdagen. *Posten Aktiebolag* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *Posten Aktiebolag* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som *Posten Aktiebolag* bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

3 §

Röstmottagare på postkontor är den som *postverket* utser.

Röstmottagare på postkontor är den som *Posten Aktiebolag* utser.

10 §

Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Lydelse enligt prop. 1993/94:21

Föreslagen lydelse

11 kap.

5 §

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *Postverket* begränsa antalet

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *Posten Aktiebolag* begränsa

linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Valsedelsförsändelse som avses i första stycket anordnas på följande sätt. Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett valkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in de valkuvert han ställt i ordning i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet en försäkran på heder och samvete att han gjort på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren själv undertecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får inte vara vittne, och inte heller väljarens sambo eller sambos barn. Inte heller lantbrevbäraren får vara vittne.

Väljaren lämnar själv valsedelsförsändelsen och sitt röstkort till lantbrevbäraren. Väljare som ej är känd för lantbrevbäraren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke lämna försändelsen. Lantbrevbäraren intygar på ytterkuvertet att han mottagit försändelsen av väljaren.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

7 §

Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

8 §

Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten* skall försändelsen anordnas som värdepост.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post* skall försändelsen anordnas som värdepост.

11 §

Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndig-

Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndig-

heten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten* skall försändelsen anordnas som värdepost.

heten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post* skall försändelsen anordnas som värdepost.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m.

Härigenom föreskrivs att 30, 31, 36, 42 och 42 a §§ lagen (1972:704)¹ om kyrkofullmäktigval, m.m., skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

30 §

När val skall förrättas bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med Posten Aktiebolag på vilka postkontor röstning skall genomföras. Vid val som omfattar hela riket skall röstning alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Röstning får ske på varje postkontor inom riket, vid val i hela landet från och med den tjugofjärde dagen och vid annat val från och med den tionde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontor är öppet för allmänheten. På förslag av postverket får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val som omfattar hela riket skall röstning

På de postkontor där röstning genomförs skall man, vid val i hela landet, kunna rösta från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen. Vid annat val skall man på dessa postkontor kunna rösta från och med den tionde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen.

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontor är öppet för allmänheten. På förslag av Posten Aktiebolag får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

¹Lagen omtryckt 1991:96.

dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Postverket* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *postverket* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *Posten Aktiebolag* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Posten Aktiebolag* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *Posten Aktiebolag* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

31 §

Röstmottagare på postkontor är den som *postverket* utser.

Röstmottagare på postkontor är den som *Posten Aktiebolag* utser.

36 §

Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år.

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *postverket* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Väljare som betjänas av *Posten Aktiebolags* lantbrevbärare får lämna valsedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *Posten Aktiebolag* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

42 §

Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röst-

Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röst-

längd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972:620) till valnämnden. Sker insändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

längd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972:620) till valnämnden. Sker insändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

42 a §

Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 42 § kommer in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

2.8 Förslag till
Lag om ändring i datalagen (1973:289)

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 27 § datalagen (1973:289)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Uppgifterna i SPAR hämtas från de statliga personregister som används för folkbokföring, inkomsttaxering och fastighetstaxering. Till dessa uppgifter får fogas anteckning om att en enskild person inte önskar adresserad direktreklam.

Regeringen får föreskriva att uppgifter om adresser hämtas från Postverket.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Lagen omtryckt 1992:446.

Lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*25 §¹

Brev mellan intagen och svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller advokat skall vidarebefordras utan granskning. Anges brev vara avsänt från svensk myndighet, sådant internationellt organ eller advokat och kan skäligen misstänkas att uppgiften är oriktig, får dock brevet granskas, om förhållandet icke kan klarläggas på annat sätt.

*I fråga om brev till postverket
tillämpas 26 § i stället för första
stycket ovan.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1991:1133.

Lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1974:610) om inrikes vägtransport skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Lagen skall ej tillämpas på postbefordran, begravningstransporter eller befordran av flyttsaker.

Lagen skall ej tillämpas på postbefordran, begravningstransporter eller befordran av flyttsaker. Av 14 § postlagen (1993:000) följer dock att 5 och 27–42 §§ skall tillämpas i fråga om postbefordringsföretags ansvar gentemot den som har anlitat företaget för befordran av paket inom landet.

Lagen skall inte heller tillämpas på sådan befordran på väg som är underkastad fördraget den 9 maj 1980 om internationell järnvägstrafik eller som en järnväg i annat fall utför inom Sverige till fullgörande av avtal om befordran av gods på järnväg.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1985:198.

Lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Brev från häktad till svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller hans offentlige försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning. *I fråga om brev från häktad till postverket tillämpas dock andra stycket.*

Brev från häktad till svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller hans offentlige försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning.

Utöver vad som gäller enligt första stycket får häktad avsända eller mottaga brev, om det kan ske utan fara från säkerhetssynpunkt och, i fråga om den som är häktad på grund av misstanke om brott, utan fara för att bevis undanröjes eller utredning om brott eljest försvåras.

Vägras häktad avsända eller mottaga brev utan föregående granskning av dess innehåll, skall brevet kvarhållas men får ej öppnas utan den häktades medgivande.

Vad i denna paragraf är föreskrivet om brev gäller även annan skriftlig handling.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1991:1135.

Häri genom föreskrivs att 32 § körkortslagen (1977:477)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag och föreskrifter om undantag från lagen. Detsamma gäller föreskrifter om förarutbildning och om sådan registrering som behövs för tillämpningen av lagen. Regeringen får även meddela föreskrifter om utländska körkorts giltighet i landet.

*Regeringen får överlämna till
postbefordringsföretag att med-
verka vid utlämnande av körkort.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall medge undantag från denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Lagen omtryckt 1980:977.

Lag om ändring i folkomröstningslagen (1979:369)

Härigenom föreskrivs att 10 § folkomröstningslagen (1979:369) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 §¹

Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på *postanstalt* inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på *postanstalt*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på *postanstalt*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972:620). Om folkomröstning äger rum i samband med extra val

Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på *Posten Aktiebolags postkontor* inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på *postkontor*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på *postkontor*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972:620). Om folkomröstning äger rum i samband med extra val

¹Senaste lydelse 1982:148.

till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i stället bestämmelserna om extra val i 8-12 kap. vallagen.

till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i stället bestämmelserna om extra val i 8-12 kap. vallagen.

I lokal där röstning äger rum skall finnas tillgängliga ett exemplar av denna lag, av särskild lag för den ifrågavarande folkomröstningen, om sådan har beslutats, och av vallagen. Såvitt gäller folkomröstning i grundlagsfråga skall därjämte finnas tillgänglig texten till det förslag som avses med omröstningen.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

2.14 Förslag till
Lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152)

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.

2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Specialbyggnad

Med specialbyggnad avses

Kommunikationsbyggnad

Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionbyggnad, vänthall, gods-magasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål.

Byggnad som används i *Postverkets*, Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.

¹Senaste lydelse 1993:606.

2 kap.

2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Specialbyggnad	Med specialbyggnad avses
Kommunikationsbyggnad	Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål. Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1993:606.

Härigenom förskrivs att 73 och 80 §§ tullagen (1987:1065) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

73 §¹

Polisen och kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 63–70 §§ om tullmyndighet och tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndighet och kustbevakningen samt polisman och tjänsteman vid kustbevakningen.

Även järnvägsföretag och postverket är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras på järnväg eller med post. I fråga om sådan medverkan gäller inte 63–70 §§.

Även Posten Aktiebolag och järnvägsföretag är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras med post eller på järnväg. I fråga om sådan medverkan gäller inte 63–70 §§.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om medverkan som avses i första och andra styckena.

80 §²

I fråga om varor som inkommer till tullområdet i postförsändelser är postverket tullskyldigt, om varorna inte anmäls till förtullning eller annan tullklarering av någon annan.

I fråga om varor som inkommer till tullområdet i postförsändelser är postbefordringsföretag som regeringen bestämmer tullskyldigt, om varorna inte anmäls till förtullning eller annan tullklarering av någon annan.

Har försändelsen kommit adressaten till handa, skall dock vad som föreskrivs i 19–23 §§ om omtulltaxering och eftertulltaxering gälla honom, även om han inte lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna uppgift till ledning för tulltaxeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1988:430.

²Senaste lydelse 1991:157.

2.16 Förslag till
Lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 25 § folkbokföringslagen (1991:481) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Den som flyttat skall inom en vecka anmäla flyttningen till en skattemyndighet, en allmän försäkringskassa eller ett postkontor.

Den som flyttat skall inom en vecka anmäla flyttningen till en skattemyndighet, en allmän försäkringskassa eller ett *postbefordringsföretag som regeringen bestämmer.*

Den som ändrar postadress utan att flyttning skett skall göra anmälan enligt första stycket om postadressen skall gälla för minst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Lag om ändring i lagen (1992:1613) om ändring i
bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs

dels att 1 kap. 2 § bankrörelselagen (1987:617) i paragrafens lydelse enligt lagen (1992:1613) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1992:1613) om ändring i bankrörelselagen (1987:617) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Med bankrörelse avses i denna lag verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder.

Bankrörelse får, efter tillstånd (oktroj) av regeringen, drivas av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker. Vidare får bankrörelse drivas av utländska bankföretag under de förutsättningar som anges i 4 och 5 §§.

*Utan hinder av andra stycket får
postverket för sin postgirorörelse
hålla konton för allmänheten.*

Ikraftträdandebestämmelsen

1. Denna lag träder i kraft den
dag regeringen bestämmer.

1. Denna lag träder i kraft den
1 februari 1994 såvitt avser 1 kap.
2 § tredje stycket och i övrigt den
dag regeringen bestämmer.

2. I fråga om banker som beviljats oktroj före lagens ikraftträdande gäller vid tillämpning av 2 kap. 9 § andra stycket och 7 kap. 16 § första stycket 6

a) att kapitalbasen för ett bankaktiebolag inte får understiga ett belopp som vid tidpunkten för ikraftträdandet motsvarar fem miljoner ecu,

b) att kapitalbasen för en sparbank inte får understiga ett belopp som vid tidpunkten för ikraftträdandet motsvarar en miljon ecu,

c) att kapitalbasen för en föreningsbank jämte anslutna lokala föreningsbanker inte får understiga ett belopp som vid tidpunkten för ikraftträdandet motsvarar fem miljoner ecu.

3. En sparbank som beviljats oktroj före lagens ikraftträdande får, under de förutsättningar som anges i denna punkt, fortsätta att driva bankrörelse, även om sparbankens kapitalbas vid ikraftträdandet uppgår till lägre belopp än motsvarande en miljon ecu. I sådant fall gäller vid tillämpning av 2 kap. 9 § andra stycket och 7 kap. 16 § första stycket 6 att sparbankens kapitalbas inte efter lagens ikraftträdande får understiga

det högsta belopp som kapitalbasen uppnått efter den 2 maj 1992. När kapitalbasen uppnått ett belopp som vid tidpunkten för ikraftträdandet motsvarat en miljon ecu gäller bestämmelserna i punkt 2.

Lag om ändring i lagen (1992:1619) om ändring i lagen
(1988:1385) om Sveriges riksbank

Härigenom föreskrivs

dels att 22 b § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank i paragrafens lydelse enligt lagen (1992:1619) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1992:1619) om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 b §

Valutahandel får, med de undantag som anges i femte stycket, bedrivas endast med stöd av tillstånd av Riksbanken. Något tillstånd behövs dock inte för köp och försäljning av resevaluta.

Tillstånd till valutahandel med allmänheten (valutahandelstillstånd) kan medges kreditinstitut och *Postverket*.

Tillstånd till valutahandel med allmänheten (valutahandelstillstånd) kan medges kreditinstitut och *Posten Aktiebolag*.

Vid prövningen skall sökandens kompetens och soliditet samt allmänna lämplighet beaktas.

Ett valutahandelstillstånd kan begränsas till viss valutahandel. Tillståndet kan förenas med villkor om

1. begränsningar av sökandens innehav av tillgångar och skulder i utländsk valuta samt, när det gäller fordringar och skulder mot utländska rättssubjekt, i svenska kronor, och

2. den rapportering som Riksbanken finner nödvändig.

Tillstånd enligt denna paragraf krävs inte för

1. ett utländskt bankföretag som driver verksamhet med stöd av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1987:617), om det i hemlandet meddelade tillståndet att driva bankrörelse omfattar rätt att bedriva valutahandel,

2. ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag, om det i hemlandet meddelade tillståndet att driva finansieringsverksamhet omfattar rätt att driva valutahandel,

3. ett utländskt företag som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 § lagen om kreditmarknadsbolag, om valutahandel är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt 1 eller 2 att driva sådan verksamhet.

Riksbanken får för sådana företag som avses i femte stycket föreskriva villkor och rapporteringsskyldighet som avses i fjärde stycket.

Den som har rätt att bedriva valutahandel med allmänheten kallas auktoriserad valutahandlare.

Ikraftträdandebestämmelsen

Denna lag träder i kraft den dag
regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft *den*
1 februari 1994 såvitt avser 22 b §
andra stycket första meningen och
i övrigt den dag regeringen
bestämmer.

2.19 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och
kreditreglering

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2, 3 och 6 §§ lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Om regeringen har förordnat om valutareglering, får regeringen förordna att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som skall tillfalla Riksbanken, eller
2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid skall vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har förordnat om valutareglering, får regeringen förordna att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper skall erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta nämnda befogenhet till ett kreditinstitut *eller Postverket*.

Om regeringen har förordnat om valutareglering, får regeringen förordna att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper skall erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta nämnda befogenhet till ett kreditinstitut.

3 §

Riksbanken får bemyndiga ett kreditinstitut *eller Postverket* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig kreditinstitutet *eller Postverket* inte kunna bifalla en ansökan, skall denna överlämnas till Riksbanken.

Riksbanken får bemyndiga ett kreditinstitut att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig kreditinstitutet inte kunna bifalla en ansökan, skall denna överlämnas till Riksbanken.

6 §

Om regeringen har förordnat om valutareglering enligt 1 kap. 1 § första meningen eller andra meningen 1 eller 2, får regeringen förordna att Riksbanken eller *posttjänstemän* som Riksbanken bestämmer har rätt att öppna och granska de brev och andra för-

Om regeringen har förordnat om valutareglering enligt 1 kap. 1 § första meningen eller andra meningen 1 eller 2, får regeringen förordna att Riksbanken, eller *den* som Riksbanken i *samråd med tillsynsmyndigheten på postområdet* bestämmer, har rätt att öppna och

sändelser till eller från utlandet
som finns *inom Postverket*.

granska de brev och andra för-
sändelser till eller från utlandet
som finns *hos postbefordrings-
företag*.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs att 52 § uppbördslagen (1953:272) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

52 §¹

Skatt, som har innehållits genom skatteavdrag, skall betalas in senast den 18 i den uppbörds månad, som infaller närmast efter utgången av den månad, då skatteavdraget gjordes genom insättning på särskilt konto hos den skattemyndighet som avses i 2 a § andra stycket. Inbetalning från landsting och kommun skall dock, såvitt gäller preliminär A-skatt, ske genom avräkning mot fordran enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Sådan preliminär eller kvarstående skatt, som inte har innehållits genom skatteavdrag samt tillkommande skatt skall betalas genom insättning på särskilt konto hos den skattemyndighet till vilken skatten skall betalas enligt skattsedel.

Om den som har innehållit skatt eller skattskyldig inte vet till vilken skattemyndighet inbetalning skall göras, skall skatten sättas in på ett särskilt konto hos skattemyndigheten i det län där den som har innehållit skatten respektive den skattskyldige är bosatt.

Skatten anses betald den dag när inbetalningskort eller gireringshandlingar kom in till <i>en postanstalt</i> eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank <i>eller ett giroinstitut</i> , till banken <i>eller giroinstitutet</i> .	Skatten anses betald den dag när inbetalningskort eller gireringshandlingar kom in till <i>Posten Aktiebolag</i> eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1993:770.

Lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs att 53 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*53 §²

I fall där underrätt fastställt skatt, skall rätten till den skattemyndighet, som enligt 52 § 1 mom. tredje stycket är uppbördsmyndighet, snarast översända till rätten ingiven bouppteckning eller annan handling, som sägs i 51 § andra stycket, eller bouppteckning, som tillhandahållits rätten jämlikt tredje stycket sistnämnda paragraf. Därjämte åligger det rätten att, enligt vad regeringen närmare bestämmer, tillställa skattemyndigheten de uppgifter, som fordras för uppbörd av skatten. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, när överrätt fastställt skatt till högre belopp än förut beräknats eller skattskyldig vitsordat anmärkning som framställts av den enligt 64 § 1 mom. förordnade granskningsmyndigheten.

Inbetalning enligt 52 § 1 mom. tredje stycket skall ske till särskilt konto hos skattemyndigheten. Skatten skall anses vara betald den dag, då inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till *en postanstalt* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank eller ett giroinstitut, till banken eller giroinstitutet.

Inbetalning enligt 52 § 1 mom. tredje stycket skall ske till särskilt konto hos skattemyndigheten. Skatten skall anses vara betald den dag, då inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till *Posten Aktiebolag* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.

Om skatt inte betalas inom föreskriven tid, skall skattemyndigheten, om inte annat följer av 6 § sista stycket, förordna om uttagande av felande belopp i den ordning, som enligt uppbördslagen (1953:272) gäller för indrivning av restförd skatt. Därvid tas dröjsmålsavgift ut enligt 58 § 2–5 mom. lagen. Skattemyndigheten får medge befrielse helt eller delvis från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift, om det finns särskilda skäl.

Handling, som enligt första stycket tillställts skattemyndigheten och som ingivaren äger återfå må skattemyndigheten icke utlämna till denne förrän skatt, med vars erläggande anstånd ej medgivits, blivit erlagd. Innan

¹Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:857.

²Senaste lydelse 1993:895.

handlingen utlämnas, skall den förse med anteckning om beloppet av inbetald skatt.

Handling som avses i 49 a § överlämnas till den skattskyldige sedan skatt, med vars erläggande anstånd ej medgivits, blivit erlagd. Innan handlingen utlämnas, skall den förse med anteckning om beloppet av inbetald skatt.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs föreskrivs att 22 och 44 §§ lagen (1968:430) om mervärdeskatt¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §²

I annat fall än som avses i 21 § skall en särskild deklaration lämnas för varje verksamhet för vilken särskild registrering skall ske. Deklaration lämnas för varje redovisningsperiod så länge registreringen kvarstår. Redovisningsperiod omfattar två kalendermånader. Redovisningsperioder är januari och februari, mars och april, maj och juni, juli och augusti, september och oktober samt november och december.

Kan det antas att ingående skatt för viss skattskyldig regelmässigt kommer att överstiga utgående skatt med minst 1 000 kronor varje månad kan skattemyndigheten besluta att redovisningsperiod tills vidare skall vara en kalendermånad. För sådan skattskyldig som registrerats trots att den skattepliktiga omsättningen inte överstiger 200 000 kronor kan skattemyndigheten besluta att redovisningsperioden skall vara helt beskattningsår.

Deklaration skall lämnas till skattemyndigheten i det län, där den skattskyldige registrerats, senast den 5 i andra månaden efter utgången av den redovisningsperiod som deklarationen avser, om ej annat följer av anvisningarna. Sker inbetalning av skatt enligt 42 § andra stycket i behörig ordning, anses deklarationen ha lämnats till skattemyndigheten den dag inbetalningskort eller gire-ringshandlingar kommit in till *en postanstalt* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank *eller ett giroinstitut*, till banken *eller giroinstitutet*.

Deklaration skall lämnas till skattemyndigheten i det län, där den skattskyldige registrerats, senast den 5 i andra månaden efter utgången av den redovisningsperiod som deklarationen avser, om ej annat följer av anvisningarna. Sker inbetalning av skatt enligt 42 § andra stycket i behörig ordning, anses deklarationen ha lämnats till skattemyndigheten den dag inbetalningskort eller gire-ringshandlingar kommit in till *Posten Aktiebolag* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.

Deklaration skall avges på heder och samvete samt avfattas på blankett enligt fastställt formulär.

¹Lagen omtryckt 1990:576.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:885.

²Senaste lydelse 1993:772.

Efter föreläggande skall deklaration lämnas även av den som inte enligt första stycket är deklarationsskyldig.

Bestämmelserna i 4 kap. 2 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter gäller i tillämpliga delar i fråga om deklaration för mervärdeskatt.

44 §³

Inbetalning av skatt anses ha skett den dag inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till <i>en postanstalt</i> eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank <i>eller ett giroinstitut</i> , till banken <i>eller giroinstitutet</i> .	Inbetalning av skatt anses ha skett den dag inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till <i>Posten Aktiebolag</i> eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

³Senaste lydelse 1993:772.

2.23 Förslag till
Lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

Prop. 1993/94:38

Härigenom föreskrivs föreskrivs att 19 § kupongskattelagen (1970:624)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §²

Kupongskatt betalas genom insättning på särskilt konto. Inbetalning anses ha skett den dag inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till *en postanstalt* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank *eller ett giroinstitut*, till banken *eller giroinstitutet*.

Kupongskatt betalas genom insättning på särskilt konto. Inbetalning anses ha skett den dag inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till *Posten Aktiebolag* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.

Om kupongskatt inte betalas inom den tid som anges i 8 eller 15 § eller i den ordning som anges i första stycket, skall dröjsmålsavgift tas ut enligt 58 § 2–5 mom. uppbördslagen (1953:272).

Beskattningsmyndigheten får medge befrielse helt eller delvis från skyldigheten att betala dröjsmålsavgift, om det finns särskilda skäl.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:996.

²Senaste lydelse 1993:773.

Härigenom föreskrivs föreskrivs att 58 § fordonsskattelagen (1988:327)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

58 §²

Skatten betalas genom insättning på särskilt konto.

Inbetalning anses ha skett den dag inbetalningskort eller gire-ringshandlingar kommit in till <i>ett postkontor</i> eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank <i>eller ett giroinstitut</i> , till banken <i>eller giroinstitutet</i> .	Inbetalning anses ha skett den dag inbetalningskort eller gire-ringshandlingar kommit in till <i>Posten Aktiebolag</i> eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse av lagens rubrik 1992:1440.

²Senaste lydelse 1993:775.

Lag om ändring i lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.

Härigenom föreskrivs föreskrivs att 8 § lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §³

Banken skall betala skatten till Skattemyndigheten i Kopparbergs län inom den tid som anges i 6 §. Betalning skall göras genom insättning på särskilt konto. Inbetalning anses ha skett den dag inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till *en postanstalt* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank *eller ett giroinstitut*, till banken *eller giroinstitutet*.

Banken skall betala skatten till Skattemyndigheten i Kopparbergs län inom den tid som anges i 6 §. Betalning skall göras genom insättning på särskilt konto. Inbetalning anses ha skett den dag inbetalningskort eller gireringshandlingar kommit in till *Posten Aktiebolag* eller, om staten har ingått avtal om förmedling av skatteinbetalningen med en bank, till banken.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

³Senaste lydelse 1993:776.

3.1 Översynen av postverksamheten

Postverksamheten i landet har under de senaste åren varit föremål för en omfattande översyn. Behovet av att se över förutsättningarna och formerna för Postverkets verksamhet redovisades av den tidigare regeringen i prop. 1990/91:87 om Näringspolitik för tillväxt. Det fanns flera skäl till att en översyn var påkallad. Riksdagens revisorer pekade år 1989 i rapporten "Postverkskoncernens verksamhet" på ett antal brister i regeringens styrning och uppföljning av Postverkets verksamhet. Revisorerna pekade också på att Postverkets offentligrättsliga ställning innebär vissa begränsningar i handlingsfriheten jämfört med privata konkurrenter. Förändrade marknadsförutsättningar hade orsakat en strukturstress i postkontorsnätet. Regleringen av Postverkets ensamrätt till brevbefordran var i behov av en översyn mot bakgrund av den snabba förändringen av marknaden för brev, framväxten av alternativa kommunikationsmetoder samt diskussionerna inom EG om liberalisering av postverksamheten.

Riksdagen delade regeringens syn på behovet av en översyn av Postverkets verksamhetsförutsättningar. Riksdagen menade att det fanns skäl som talade för att Postverket ombildas till aktiebolag men att förutsättningarna för och konsekvenserna av en bolagisering av Postverket måste klarläggas inom ramen för ett regelverk som lämnar utrymme för samhällspolitiska åtaganden (bet. 1990/91:TU29, rskr. 1990/91:377).

Den tidigare regeringen framhöll i 1990 års finansplan (prop. 1990/91:100 bil.1) att det statliga betalningssystemet, med vissa förbehåll, i princip bör vara utformat så att det skapas valfrihet för allmänhet och myndigheter att välja betalningsförmedlare. Mot bakgrund av detta var det angeläget att utreda vilka effekterna skulle bli på Postverkets ekonomi om Postgirots kvarvarande ensamrätt till statliga betalningar avskaffades.

I 1992 års budgetproposition (prop. 1991/92:100 bil. 7) återkom regeringen till riksdagen med en redovisning av en till stora delar slutförd översyn av förutsättningarna och formerna för Postverkets verksamhet. Slutsatsen av utredningsarbetet var att fri konkurrens är av värde för att postverksamhet skall bedrivas så effektivt som möjligt. Regeringen framförde mot bakgrund av detta att ökad konkurrens var önskvärd även såvitt avser brevbefordran och att Postverkets ensamrätt till brevbefordran därför borde avskaffas. Vidare angav regeringen att Postverket borde ombildas till aktiebolag för att ges samma förutsättningar att verka som sina konkurrenter. Regeringen framförde emellertid att dessa åtgärder inte kunde genomföras förrän det fanns en lagstiftning varigenom staten bl.a. kan försäkra sig om att den regionala och sociala postservicen fungerar i hela landet. Vidare föreslogs att Postgirots kvarvarande ensamrätt till statliga betalningar skulle avskaffas. Detta kunde inte ske med omedelbar verkan då statens strategi för det framtida betalningssystemet måste utvecklas ytterligare.

Riksdagen ställde sig bakom regeringens överväganden (bet. 1991/92:TU18, rskr. 1991/92:276). Vad beträffar Postgirots förmedling

av de statliga betalningarna hade riksdagen inget att invända mot att regeringen avvecklade Postgirots ensamrätt till statliga betalningar. Riksdagen framförde emellertid att förekomsten av två konkurrerande betalningssystem, Postgirot resp. bankerna och Bankgirot, har bidragit till att det svenska betalningssystemet är mycket effektivt med internationella mått mätt. Riksdagen ansåg det därför angeläget att denna konkurrens främjar utvecklingen av det svenska betalningssystemet även i framtiden. Postgirots konkurrensförutsättningar ansågs därför vara av stor betydelse. En avreglering av Postgirots kvarvarande ensamrätt till statliga betalningar borde därför göras på ett sätt som säkerställer en fortsatt fungerande konkurrens mellan de båda betalningssystemen (bet. 1991/92:FiU20, rskr. 1991/92:128). Postgirots konkurrensförutsättningar har varit föremål för utredning som redovisats i 1993 års budgetproposition (prop. 1992/93:100 bil.7). Denna utredning påvisade att Postgirot klarar att den kvarvarande ensamrätten till de statliga betalningarna avskaffas. Mot bakgrund av detta kommer förordningen (1974:591) om skyldighet för statlig myndighet att anlita Riksbanken eller Postgirot att upphävas senast i samband med att Postverket ombildas till aktiebolag. Postgirot kommer samtidigt att ges begränsat utvidgade verksamhetsförutsättningar i form av fri räntesättning och begränsad kreditgivning till stöd för betalningsförmedlingen.

I mars år 1992 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att utarbeta förslag till den lagstiftning och den ändrade reglering i övrigt som behövs vid en ändrad konkurrenssituation på postområdet – Postlagsutredningen (K 1992:38). Utredningen har i betänkandet (SOU 1993:9) Postlag lämnat förslag till ny postlag och vissa andra lagändringar m.m. Utredningens sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och utredningens lagförslag i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanfattning av remissyttrandena finns tillgänglig hos Kommunikationsdepartementet (dnr K93/300/RS).

Inom Finansdepartementet har utarbetats en promemoria med utkast till lagrådsremiss om ändringar i den finansiella lagstiftningen med anledning av Postverkets bolagisering. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian, promemorians lagförslag och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanfattning av remissyttrandena finns tillgänglig hos Finansdepartementet (dnr 3252/93).

Regeringen återkom till riksdagen i november år 1992 med förslag om att Postverkets ensamrätt till brevbefordran skulle avvecklas fr.o.m. den 1 januari 1993 (prop. 1992/93:132, bet. 1992/93:TU11, rskr. 1992/93:152) vilket godtogs av riksdagen. Riksdagen anförde i samband härmed att en rikstäckande postservice med god kvalitet och till rimliga priser utgör en väsentlig del av ett lands infrastruktur. Det ansågs därför nödvändigt att skapa villkor som möjliggör för Postverket att uppfylla statsmakternas krav beträffande kvalitet och service. Riksdagen framhöll betydelsen av att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om postlag och bolagisering av Postverket.

Regeringen återkom i 1993 års budgetproposition (prop. 1992/93:100 bil. 7, bet. 1992/93:TU27, rskr. 1992/93:311). Regeringen angav då att

ett förslag till postlag och ändrad verksamhetsform för Postverket skulle komma att presenteras för riksdagen i sådan tid att bolagsbildningen och postlagen skulle kunna träda i kraft senast den 1 januari 1994.

Ett antal utredningar och analyser har gjorts som underlag för en bolagsbildning i enlighet med riksdagens riktlinjer. Här bör nämnas att regeringen i maj år 1992 tillsatte en särskild expertgrupp inom regeringskansliet med uppgift att närmare utreda de konstitutionella aspekterna vid en ändrad verksamhetsform för Televerket, Postverket och Statens järnvägar. Resultatet av gruppens arbete redovisas i promemorian Bolagisering av affärsverk, konstitutionella aspekter (Ds 1992:101).

Här bör även nämnas den analys av Postverkets konkurrensförutsättningar som genomfördes inom Kommunikationsdepartementet. Detta arbete finns redovisat i promemorian Postens konkurrensförutsättningar (Ds 1991:44) som remissbehandlades under hösten år 1991. Fördjupade analyser av Postgirots konkurrensförutsättningar och Postverkets samarbete med andra banker har även gjorts inom regeringskansliet.

Det nya bolagets övergripande struktur och inriktning, erforderliga avtal mellan staten och bolaget m.m. har behandlats i arbetsgrupper med företrädare för regeringskansliet och Postverket.

Bolagiseringen av Postverket innefattar en rad tekniska frågor. Det gäller t.ex. val av förvärvsmetod, värdering av tillgångar och skulder samt utformning av avtal. Arbete har i denna del utförts inom Kommunikationsdepartementet med stöd av externa experter inom områdena för redovisning och affärsjuridik.

I det följande presenteras nu förslag till ny reglering av postverksamhet m.m. i landet närmare. Vidare föreslås att Postverkets verksamhet överförs till ett av staten helägt aktiebolag, Posten AB.

3.2 Lagrådet

Regeringen beslutade den 2 september 1993 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 5*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Regeringen har i propositionens lagförslag följt Lagrådets förslag. Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Vi återkommer till Lagrådets synpunkter i specialmotiveringen till postlagen.

Övriga lagförslag är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats över dessa lagförslag (lagförslag 2.17–2.25).

4 Styrningen av postverksamheten m.m. i landet

4.1 Nuvarande mål för post- och kassaservicen

Riksdagen har slagit fast att en väl fungerande post- och kassaservice skall finnas tillgänglig för alla oavsett adressort. Denna post- och kassaservice skall omfatta distribution av brev, paket och betalningar och tillhandahållas alla vardagar. Uppdraget att tillhandahålla denna service

har getts till Postverket. Uppdraget preciserades senast i 1992 års budgetproposition (prop. 1991/92:100 bil. 7, bet. 1991/92:TU18, rskr. 1991/92:276) och innebär följande:

Prop. 1993/94:38

- *Service och kvalitet.* En god grundläggande postservice skall ges till såväl stora som små kunder i hela landet. Kundernas efterfrågan bör vara styrande för Postverkets insatser. Förändringar av servicens utformning i glesbygd bör ske varsamt.
- *Daglig service.* Postverket skall tillhandahålla daglig postservice till alla hushåll, företag och organisationer. I normalfallet skall dessa ha tillgång till postutdelning och betalningsservice fem dagar i veckan.
- *Rikstäckande service.* Postverkets service skall vara rikstäckande. Brev, paket och betalningar skall kunna nå alla oavsett adressort.
- *Brevbefordran.* Postverket skall tillhandahålla brevbefordran med hög tillförlitlighet enligt kundernas efterfrågan. Enstaka försändelse skall befordras till enhetligt och rimligt pris.
- *Paketbefordran.* Postverket skall tillhandahålla paketbefordran till ett enhetligt pris för enstaka försändelser från privatpersoner.
- *Betalnings- och kassaservice.* Postverket skall tillhandahålla daglig och rikstäckande betalnings- och kassaservice. På orter där alternativ till Postverkets betalnings- och kassaservice saknas skall staten upphandla betalnings- och kassaservice. Det överläts på Postverket att finna det billigaste och mest effektiva sättet att upprätthålla betalnings- och kassaservicen.

Brevbefordran i Postverkets regi har tidigare skyddats av en författnings-reglerad ensamrätt. Paketbefordran har alltid varit öppen för fri konkurrens. Förmedlingen av statliga betalningar har reglerats genom myndigheternas skyldighet att använda Riksbanken eller Postgirot.

I den hittillsvarande ordningen har således samhällets behov av post- och kassaservice uppnåtts genom att riksdagen beslutat om riktlinjer för Postverkets post- och kassaservice. Samtidigt har Postverkets brev- och postgiroverksamhet skyddats med regleringar.

I dag sker förändringar på postområdet snabbt. Allt fler alternativ till de tjänster som Postverket tillhandahåller framkommer. Det krävs av företagen på postmarknaden att de är flexibla och kundanpassade för att möta de ökande och alltmer differentierade kraven från postkunderna. Samtidigt är det ett samhällsintresse att hela landet tillförsäkras en tillfredsställande post- och kassaservice. Ansvaret för detta vilar hos riksdag och regering. Den nya modell som nu föreslås betonar detta ansvar och skiljer tydligare mellan den post- och kassaservice som beställs och utförandet av densamma.

Under senare år har det skett väsentliga förändringar på postområdet. Den tekniska utvecklingen har förbättrat förutsättningarna för en snabb och effektiv post- och kassaservice. Samtidigt har nya kommunikationsmedel tillkommit som utgör viktiga alternativ till den traditionella postverksamheten (se även kapitel 7 nedan). Även om dessa andra kommunikationsmedel har fått stor betydelse, står det klart att de endast är komplement till postverksamhet och alltså inte kan ersätta post- och kassaservicen. Privatpersoner likaväl som myndigheter och företag kommer under överskådlig tid att ha behov av att brev, paket och betalningar blir befordrade på ett effektivt och tillförlitligt sätt.

I den nya situationen med fri konkurrens på postområdet samtidigt som samhällets behov av postkommunikationer måste tillgodoses, är det angeläget att statens ansvar för post- och kassaservice fortsatt kan upprätthållas.

Staten är beställare av posttjänster och ställer som sådan krav på postverksamhetens omfattning. Staten är även ägare av den postverksamhet som bedrivs inom Postverket och har som sådan till uppgift att ställa ekonomiska krav på att verksamheten bedrivs effektivt. Staten är samtidigt regulatör med uppgift att övervaka postverksamheten och utfärda riktlinjer för formerna för servicens inriktning.

De nuvarande övergripande målen för den grundläggande post- och kassaservicen bör enligt regeringen ligga fast och anges i lag. Det bör slås fast att det skall finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetliga och rimliga priser. Privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetliga priser.

Det skall vidare finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla kan verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser.

I normalfallet skall alla ha tillgång till post- och kassaservicen fem dagar i veckan. I dag saknar ca 1.800 fasta hushåll daglig post- och kassaservice. Denna ringa andel av antalet hushåll som inte har daglig post- och kassaservice bör inte öka.

Ansaret för att en grundläggande post- och kassaservice finns vilar på staten. Postlagen gör det möjligt för staten att uppdra åt flera olika företag att medverka till att en grundläggande post- och kassaservice finns. Regeringen har emellertid inledningsvis för avsikt att genom avtal med Posten AB säkerställa en fortsatt väl fungerande grundläggande post- och kassaservice enligt ovan i hela landet.

Postservice (brev- och paketbefordran)

Som angivits ovan är det angeläget att en daglig och rikstäckande brev- och paketbefordran även framgent tillhandahålls och att enstaka brev- och paketförsändelser befordras till enhetliga och rimliga priser.

I och med att Postverkets ensamrätt till brevbefordran har avvecklats, har flera företag möjlighet att etablera sig på ett verksamhetsområde där Postverket tidigare varit ensam. I denna nya marknadssituation behövs lagreglering och tillsyn. Det är nödvändigt med bestämmelser om tystnadsplikt m.m. för att skydda den personliga integriteten hos dem som anlitar befordringsföretag, i synnerhet för brevbefordran. Staten måste också ha ett instrument för att se till att det grundläggande behovet av postservice kan tillgodoses överallt i landet och inte bara där den är lönsam. En reglering tjänar också syftet att ge företagen vissa spelregler för sin verksamhet.

Postverket bedömer att Posten AB bör kunna upprätthålla en daglig och rikstäckande postservice utan särskild ersättning. Det är emellertid svårt att bedöma hur konkurrensen mellan brevbefordringsföretag kan komma att utvecklas. Förändras konkurrenssituationen kan det innebära att Posten AB:s förmåga att tillhandahålla den dagliga och rikstäckande postservicen utan särskild ersättning försvåras. Om det visar sig nödvändigt kan därför det system med anmälningsskyldighet som nu föreslås, framöver komma att ändras till ett tillståndssystem. Möjlighet ges då att ålägga postbefordringsföretag vissa uppdrag eller avgiftsbelägga postverksamhet som ett medel att uppnå de politiska mål som ställs upp för postverksamheten. Alla postbefordringsföretag kan med ett sådant system solidariskt vara med och bidra till att den rikstäckande postservice som anses angelägen ur statsmakernas synvinkel upprätthålls.

På en fungerande marknad med konkurrens behövs inte prisregleringar. Marknaden för brevbefordran är fr.o.m. den 1 januari 1993 öppen för alla. Marknaden kännetecknas dock ännu inte av en fungerande konkurrens. Posten AB kommer med stor sannolikhet under överskådlig framtid att vara det dominerande företaget på brevbefordringsmarknaden.

I syfte att värna om enhetsportoprincipen samt skydda de kunder som inte har alternativ till den brevbefordran som Postverket i dag tillhandahåller från kraftiga prishöjningar är en fortsatt priskontroll nödvändig. Det är framför allt privatpersoner som saknar alternativ. Ett pristak för privatpersoners avgift för inrikes befordran av brev kommer därför att införas. Detta kommer att regleras i avtal mellan staten och Posten AB. Kravet från statsmakernas sida på att enstaka brevförskändelse skall befordras till enhetligt och rimligt pris kan då infrias.

Kassaservice

Det skall finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla kan verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser.

Kassaservice ingår i finansiell verksamhet av det slag som bedrivs av banker m.fl.

Postverket tillhandahåller en rikstäckande kassaservice via postkontorsnätet och lantbrevbäringen. Detta gör det möjligt för privatpersoner, företag och organisationer i hela landet att verkställa och ta emot betalningar samt att få tillgång till kontanta medel. Denna kassaservice har ett naturligt samband med övrig postdistribution utan att för den skull

utgöra postverksamhet. Målen för den rikstäckande distributionsservicen av brev, paket och betalningar bör emellertid hållas samlade.

Det har inte varit aktuellt att med ett tillståndssystem finansiera rikstäckande kassaservice. Det har av naturliga skäl inte heller varit aktuellt att ålägga andra postbefordringsföretag, som endast är verksamma med brev- och paketbefordran, att vara med och finansiera kassaservicen. Enligt den nuvarande ordningen ersätter staten Postverket för den rikstäckande kassaservicen till den del alternativ saknas och det inte är kommersiellt motiverat att bedriva verksamheten.

Regeringen avser att i avtal uppdra åt Posten AB att tillhandahålla en rikstäckande kassaservice mot ersättning enligt nuvarande ordning.

De delar av Posten AB som är verksamma med kassaservice kommer i och med ombildningen till aktiebolag att omfattas av den befintliga regleringen på det finansiella området. Postgirots verksamhet föreslås komma att omfattas av bankrörelselagen (1987:617). Övrig betalningsförmedling som bedrivs i postkontorsnätet föreslås komma att omfattas av lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. Dessa verksamheter kommer liksom andra finansiella institutioner att stå under tillsyn av Finansinspektionen när det gäller formerna för verksamheten, banksekretess osv.

5 Nuvarande ordning

Postverksamhet är reglerad i förhållandevis liten utsträckning. Någon lagstiftning som reglerar utövande av själva postverksamheten finns inte. Det finns i stället regler som generellt styr Postverkets verksamhet. Postverket är underkastat det allmänna regelsystemet för offentligrättslig verksamhet. Hit räknas såväl grundlagsbestämmelser som annan offentligrättslig reglering. Även civil- och näringsrättsliga bestämmelser har betydelse för Postverkets uppträdande i affärsrelationer. Det finns också offentligrättsliga regler som specifikt styr Postverket. Dessutom finns det regler som Postverket har bestämt skall gälla i den egna verksamheten, bl.a. avtalsvillkor i verkets affärsverksamhet.

Postverket har enligt förordningen (1988:79) med instruktion för Postverket till huvuduppgift att driva poströrelse vari det ingår att befordra och distribuera brev och paket samt förmedla betalningar. Postverket får dessutom driva annan verksamhet som det har särskilda förutsättningar för. I instruktionen finns regler om Postverkets inre organisation, ansvars- och uppgiftsfördelning mellan Postverkets styrelse och generaldirektören, redovisning och medelsförvaltning, revision m.m.

Postverket skall enligt instruktionen varje år före den 1 september till regeringen lämna förslag till treårsplan med anslagsredovisning och anslagsframställning. Detta förslag behandlas av regeringen i budgetpropositionen, vari föreslås mål och inriktning för Postverkets verksamhet liksom anslag för perioden.

Riksdagens beslut om treårsplaner och anslag delges Postverket genom beslut av regeringen, "Regleringsbrev för postväsendet".

I lagen (1975:88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer har riksdagen bemyndigat regeringen att meddela föreskrifter om bl.a. postbefordran. Dessutom har riksdagen i lagen medgett subdelegation till förvaltningsmyndighet för postbefordran.

Lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser ger regler för Postverkets behandling av obeställbara brev- och paketförsändelser.

Postverkets kungörelse (1966:120) angående Postverkets ansvarighet för försändelser och medel innehåller de grundläggande reglerna om Postverkets ansvarighet. Kungörelsen har beslutats av Postverket och publicering har skett i Svensk författningssamling. Bestämmelserna avser endast ansvaret i den inrikes rörelsen. För Postverkets ansvarighet i postutväxlingen med utlandet och i den utrikes betalningsförmedlingen gäller vad som överenskommits i internationella avtal och som tillämpas av Postverket som kundvillkor.

Postverkets uppgifter inom totalförsvaret regleras huvudsakligen genom beredskapsförordningen (1993:242) och kungörelsen (1951:51) om postbehandling under höjd beredskap.

Enligt bankrörelselagen (1987:617) avses med bankrörelse verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder. Bankrörelse får förutom av Sveriges riksbank endast bedrivas av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker, som har fått regeringens tillstånd (oktroj) därtill. Postverket får, enligt ett undantag i lagen, för sin postgirorelse hålla konton för allmänheten trots att verket saknar oktroj.

Förordningen (1974:591) om skyldighet för statlig myndighet att anlita Riksbanken eller Postgirot kommer att upphävas i samband med att Postverket ombildas till aktiebolag.

I 9 kap. 8 § sekretesslagen (1980:100) finns bestämmelser om sekretess för uppgift som angår särskild postförsändelse hos Postverket.

Enligt 4 kap. 8 § brottsbalken skall den som olovligen bereder sig tillgång till ett meddelande som ett postbefordringsföretag förmedlar som postförsändelse dömas för brytande av posthemlighet. I 4 kap. 9 § föreskrivs straffansvar för den som i andra fall än de som nämns i 8 § olovligen bryter brev.

I 27 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser om beslag m.m. av brev och andra försändelser.

De bestämmelser som här redovisats är de mest centrala för Postverkets verksamhet. Det finns därutöver ytterligare ett antal författningar där någon del av Postverkets verksamhet regleras eller där Postverket nämns. Bl.a. finns i vallagen (1972:620) bestämmelser om Postverkets medverkan vid allmänna val, i delgivningslagen (1970:428) bestämmelser om särskild postdelgivning samt i tullagen (1987:1065) bestämmelser om Postverkets medverkan i Tullverkets kontrollverksamhet och om Postverkets tullskyldighet i vissa fall.

6.1 Behovet av lagreglering på postområdet

Regeringens förslag: Bestämmelser om postverksamhet samlas i en postlag. Postverksamhet definieras i lagen som regelbunden befordran mot avgift av brev eller av brev och paket.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens (se betänkandet s. 123).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser lämnar förslaget utan erinran. Många är i likhet med *Postverket* positiva till förslaget. *Kammarrätten i Göteborg* uttrycker tveksamhet till att översynen av vissa problemområden på postområdet, såsom sekretess, obeställbara försändelser m.m., bör mynna ut i en ny lag av den typ som föreslås.

Skälen för regeringens förslag: Mot bakgrund av Postverkets tidigare monopolställning när det gäller brevbefordran och med den möjlighet till styrning av verksamheten från statsmakterna som detta inneburit har det tidigare inte förelegat något behov av en postlagstiftning.

I den nya situationen med möjlighet för flera företag att etablera sig på postmarknaden har behovet av en reglering på postområdet accentuerats. Det är exempelvis angeläget att skapa bestämmelser om tystnadsplikt som syftar till att skydda den personliga integriteten hos dem som anlitar befordringsföretag i synnerhet för brevbefordran. Av 8 kap. regeringsformen följer att sådana föreskrifter i vissa fall skall meddelas genom lag.

Vissa delar av dagens postverksamhet, framför allt distributionen av brev till mottagare i glesbygd, är inte lönsam från affärsmässiga synpunkter. Postverket har emellertid vissa samhällsåtaganden, som bl.a. innebär att en rikstäckande postservice skall upprätthållas. Det är en samhällsangelägenhet att denna service skall finnas kvar även framgent. Med en fri och utvidgad konkurrens finns det en risk för att den icke lönsamma postservicen försämras om inget görs för att förhindra det. Det är naturligt att nya postbefordringsföretag försöker koncentrera sig på den del av postverksamheten som ger störst vinster, framför allt företagspost i de större städerna. Detta kan försvåra situationen för det eller de företag som vill eller måste ägna sig åt en rikstäckande postservice.

Det är därför av avgörande betydelse att staten skaffar sig ett instrument för att se till att vissa grundläggande behov av postkommunikationer kan tillgodoses överallt i landet och inte bara där den är lönsam. En reglering tjänar också syftet att ge postbefordringsföretagen vissa spelregler för sin verksamhet.

Postverkets huvuduppgifter och de servicemål för dessa som riksdagen har ställt upp för Postverket omfattar inte bara postverksamhet i inskränkt mening, dvs. befordran av brev och paket, utan också betalnings- och kassaservice. Denna service har behandlats i finansplanen i 1993 års

budgetproposition (prop.1992/93:100 bil.1 s.134). Det sägs där att Postgirot driver en verksamhet som i flera avseenden liknar den som bedrivs av banker, vilka verkar i enlighet med bankrörelselagens regler. Enligt finansplanen bör postgiroverksamheten i fortsättningen regleras av en särskild lag. Regeringen har senare kommit fram till att Postgirot bör inlemmas under den reglering som gäller för banker i allmänhet. Övrig betalningsförmedling m.m. kommer att omfattas av regleringen rörande kreditmarknadsbolag. De finansiella tjänster som utförs av Postverket kommer således att regleras i särskild ordning.

Med hänsyn härtill anser regeringen att den nya postlagen inte bör omfatta betalningsförmedling utan endast sådan verksamhet som i allmänhet ligger i begreppet postverksamhet, dvs. främst befordran av brev men även av paket.

Beträffande servicemålet att det skall finnas en rikstäckande kassaservice förhåller sig saken däremot något annorlunda, vilket framgår av nästa avsnitt.

6.2 Grundläggande postservice

Regeringens förslag: I postlagen anges de övergripande målen för den grundläggande postservice som skall finnas i landet.

Det skall finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetliga och rimliga priser. Privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetliga priser.

Det skall vidare finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla kan verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser.

Ansvar för att denna grundläggande service finns vilar på staten, som genom att utöva sitt ägarinflytande i det statsägda Posten AB kan styra och kontrollera verksamheten på postområdet.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer skall fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att den grundläggande servicen motsvarar samhällets behov.

Utredningens förslag: Förslaget upptar inte en rikstäckande kassaservice som ett mål i anslutning till den grundläggande postservicen. I övriga delar stämmer utredningens förslag huvudsakligen överens med regeringens (se betänkandet s. 128).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna delar bedömningen att målen för den grundläggande postservicen i landet bör slås fast i postlagen. Några anser att ytterligare servicemål skall tas med. *Postverket* och en del andra instanser anser att även målen för Postverkets betalnings- och kassaservice kan behöva säkerställas – i postlagen eller i annat sammanhang. *Kammarrätten i Göteborg* menar dock att de samhällspolitiska målen för den postverksamhet som skall bedrivas i

landet liksom hittills kan fastställas av riksdagen och regeringen utan att lagfästas. *Konkurrensverket* godtar ett system med enhetsporto inom det avgränsade marknadssegment som föreslås, men framhåller vikten av att fri prissättning råder för annan befordran än styckevis sådan. Varje postbefordringsföretag bör i en sådan situation få ge rabatter på sina normala priser.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare nämnts sker för närvarande stora förändringar på postkommunikationsområdet både vad gäller sättet för kommunikation och förutsättningarna för olika postbefordringsföretag att verka på marknaden. Mot denna bakgrund är det svårt att närmare förutsäga utvecklingen annat än på kort sikt. Klart är att effektiva postkommunikationer spelar en stor roll såväl för samhällsfunktioner av skilda slag som för privatpersoner i hela landet. Det kan således konstateras att det är ett nationellt samhälleligt intresse att det finns goda postkommunikationer. Postkommunikationer har tidigt varit ett intresse för staten. Med hänsyn till den stora betydelsen av postkommunikationer har inriktningen av politiken på området lagts fast av riksdagen.

Nu gällande former för statsmakternas styrning av Postverkets verksamhet beslutades i huvudsak år 1985 (prop. 1984/85:100 bil.8, bet. 1984/85:TU11, rskr. 1984/85:203). Vissa kompletteringar har emellertid gjorts senare. Styrningen sker genom att riksdagen fastställer servicemål, kvalitetsmål och ekonomiska mål på grundval av rullande treårsplaner som upprättas av Postverket. De fastställda målen har senast preciserats i 1992 års budgetproposition (prop. 1991/92:100 bil. 7 s. 160, bet. 1991/92:TU18, rskr. 1991/92:276) på det sätt som redogjorts för i avsnitt 4.1.

Postverket har på postbefordringsområdet även vissa samhällsåtaganden, dvs. uppgifter som inte är affärsmässigt motiverade men angelägna ur ett samhällsperspektiv. Till dessa brukar räknas framför allt följande uppgifter.

- *Befordran av blindskrift.* Postverket ersätts för kostnaderna för befordran av alla slags blindskriftsförsändelser genom ett anslag över statsbudgeten. Ersättningen har dock kommit att begränsas till försändelser som skickas till eller från vissa institutioner. Ersättning för de försändelser som skickas portofritt mellan synskadade har inte utgått. Dessa kostnader bärs av Postverket.
- *Beredskapsplanering.* Postverket skall svara för beredskapsplanering som en del av totalförsvarsplaneringen. Detta gäller bl.a. postbefordran, fältposttjänst under kriser eller i krig.
- *Handikappservice.* Det är angeläget att tillgängligheten till postservice är god även för äldre och handikappade. Postverket tillämpar därför riktlinjerna för glesbygdsservicen generöst för sådana hushåll.

I Postlagsutredningens direktiv angavs vissa skäl tala för att ett nytt regelsystem borde innefatta krav på tillstånd för den som skall bedriva

postverksamhet efter samma modell som använts på telekommunikationsområdet. Man skulle i så fall i lagen ange de allmänna förutsättningarna för tillstånd. En tillstånds- och tillsynsmyndighet skulle sedan kunna ges bemyndigande att ställa upp de närmare villkoren för tillståndet och utöva tillsyn över att de uppställda reglerna och villkoren följs. Enligt vad som vidare angavs i direktiven skulle villkoren kunna gälla skyldighet för tillståndshavare att upprätthålla vissa prisstrukturer och att delta i kostnaderna för olika samhällsuppdrag (t.ex. postbefordran för totalförsvaret och befordran av blindskriftsförsändelser). Vidare skulle tillstånd att bedriva postverksamhet kunna förenas med en skyldighet för tillståndshavaren att tillhandahålla postservice till alla på likartade villkor, även där det inte är lönsamt.

Den i direktiven skisserade lösningen med styrning via ett tillståndssystem förutsätter i princip att det finns en marknad med flera företag som är villiga att i konkurrens bedriva postverksamhet och som samtidigt har resurser att åta sig vissa angelägna samhällsuppdrag. Det kan emellertid på goda grunder ifrågasättas om detta blir fallet. Även på en helt avreglerad postmarknad finns det till följd av brevmarknadens stordriftsfördelar anledning att tro att endast ett mycket litet antal nya brevbefordringsföretag kommer att finnas. Dessa kan förväntas uppträda i storstadsregionerna och de torde företrädesvis komma att ägna sig åt företagspost.

Det bolagiserade Postverket – Posten AB – kommer med all säkerhet att under överskådlig framtid inta en dominerande ställning när det gäller brevbefordran. Konkurrens till postbolagets brevbefordringsverksamhet uppkommer sannolikt även efter avregleringen främst genom telefax och andra tekniska kommunikationsalternativ.

I fråga om statsmakternas möjligheter att upprätthålla en fortsatt god postservice i landet innebär en bolagisering av Postverket inte någon större förändring. Staten kan styra verksamheten i det bolagiserade Postverket dels genom den lagstiftning som nu föreslås, dels också genom att utöva sitt ägarinflytande på olika sätt. En grundläggande god postservice kan exempelvis garanteras genom bestämmelser i bolagsordningen eller genom avtal.

Utredningen har dragit slutsatsen att det vid en bolagisering av Postverket och en ökande konkurrens på postområdet inte behövs något system med tillståndsplikt för att gällande sociala och regionala mål på postområdet skall kunna upprätthållas. Regeringen gör i dag samma bedömning som utredningen. I framtiden kan dock frågan komma att omprövas om utvecklingen på postmarknaden ger anledning till det.

Vi anser det emellertid vara av värde att i lag slå fast vissa grundläggande servicemål.

De nu gällande målen för postkommunikationen i landet är enligt regeringens mening giltiga även i den nya situation som uppkommer efter avregleringen. Med hänsyn till att det i framtiden inte kommer att bli fråga om styrning av ett statligt affärsverk, bör det i den föreslagna regleringen till ledning för den framtida styrningen av marknaden ges en syftesbestämning i huvudsaklig överensstämmelse med de övergripande målen för postkommunikation som gäller i dag. Det skall finnas en rikstäckande

postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetliga och rimliga priser. Privatpersoner skall ha möjlighet att få paket befordrade till enhetliga priser. Det skall också finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla har möjlighet att verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser. De mer detaljbetonade målen hör däremot inte hemma i en lag. Så inte heller de samhällsåtaganden som Postverket har i dag. Dessa frågor bör i stället lösas genom att staten som ägare fastställer policy och strategier för Posten AB, främst genom avtal med bolaget.

Som framgår av den tidigare redogörelsen omfattar de mål som riksdagen senast har ställt upp för Postverket inte bara postverksamhet i vanlig mening, dvs. befordran av brev och paket, utan också betalnings- och kassaservice. Sådan verksamhet är av finansiellt slag liknande den verksamhet som bedrivs av banker m.fl. Därför kommer Postgirot att bli bank med begränsade bankrättigheter. Dess verksamhet kommer att omfattas av den lagstiftning som gäller för banker. Viss verksamhet som i dag bedrivs inom affärsområdet Bank och kassa kommer att bli tillståndspliktig enligt lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. De finansiella verksamheterna kommer att stå under tillsyn av Finansinspektionen. Detta talar i och för sig emot att det i postlagen skall anges som ett mål i anslutning till dem som gäller för postservicen i landet att det skall finnas en rikstäckande kassaservice. Regeringen anser ändå att det kan vara motiverat att ange detta servicemål i postlagen. Postverket tillhandahåller en rikstäckande kassaservice via postkontorsnätet och lantbrevbäringen. Detta gör det möjligt för privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer i hela landet att verkställa och ta emot betalningar samt att få tillgång till kontanta medel. Denna kassaservice har därför ett visst samband med övrig postdistribution utan att för den skull utgöra postverksamhet. Det är en fördel, anser regeringen, att målen för den rikstäckande distributionsservicen hålls samlade. Detta görs naturligtast i en postlag. Vi vill dock klart understryka att kassaservicen *inte* skall anses utgöra postverksamhet och således inte heller skall stå under tillsyn av den myndighet som skall ha tillsyn över brevbefordran.

Regeringen bör själv eller genom en myndighet fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att post- och kassaservicen motsvarar samhällets behov. Därigenom ges regeringen möjlighet att kontrollera att de grundläggande krav på servicen som samhället ställer är uppfyllda. Den snabba utvecklingen på kommunikationsområdet kan också medföra att förändrade eller nya krav behöver ställas upp.

Regeringens förslag: Den som vill bedriva postverksamhet skall först anmäla detta hos den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten).

Postverksamhet skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och, när det gäller befordran av brev, så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls.

Brevbefordran skall stå under tillsyn av tillsynsmyndigheten.

Utredningens förslag: Innehåller inte någon bestämmelse om anmälningsskyldighet för den som vill bedriva postverksamhet som avser brevbefordran. I övrigt stämmer utredningens förslag huvudsakligen överens med regeringens (se betänkandet s. 131).

Remissinstanserna: *Postverket* och *Konkurrensverket* instämmer i utredningens förslag som innebär att det är tillräckligt att brevbefordringsföretag står under tillsyn. Flertalet remissinstanser anser däremot att det bör införas ett tillståndskrav eller ett enklare anmälningsförfarande för den som vill ägna sig åt brevbefordran.

Svea hovrätt föreslår att ett tillståndskrav införs för att man skall kunna förebygga oseriös verksamhet. Härigenom skulle nya postbefordringsföretag också få reda på vilka krav som kommer att ställas på verksamheten m.m., och tillsynsmyndigheten få ramar för verksamheten. Även *RÅ* anser att ett tillstånds- eller anmälningsförfarande bör införas. Värdet i ett tillståndssystem ligger enligt *RÅ* i att oseriös verksamhet på ett smidigt sätt kan förebyggas.

Telestyrelsen vill att en anmälningsskyldighet skall omfatta *alla* som bedriver postverksamhet, eftersom det skulle ge tillsynsmyndigheten en bättre överblick över marknaden och bidra till förebyggande av oseriös verksamhet. Dessutom skulle det möjliggöra en fördelning av samhällsuppdrag mellan olika företag. *Statskontoret* påpekar att en anmälningskyldighet kan behövas för att möjliggöra en fördelning av kostnaderna för tillsynsmyndighetens verksamhet mellan brevbefordringsföretagen. Även *Kammarrätten i Göteborg*, *TCO*, *SACO*, *Svenska Kommunförbundet*, *Handikappförbundens Centralkommitté* och *Synskadades Riksförbund* förordar ett tillstånds- eller anmälningsförfarande.

Skälen för regeringens förslag: Hanteringen av brev har under lång tid varit ett statligt monopol. Bestämmelser härom har senast funnits i kungörelsen (1947:175) angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m.m. Kungörelsen upphävdes fr.o.m. den 1 januari 1993. Det råder alltså numera en fri konkurrens på brevbefordringsområdet. Detsamma har länge varit fallet i fråga om befordran av paket.

En väl fungerande postservice är av stor samhälls- och betydelse. Detta gäller trots att den traditionella postbefordringen i ökad omfattning har kommit att ersättas av alternativa kommunikationsmedel inom framför allt teleområdet. I fråga om såväl brev som paket har avsändare och mottagare ett befogat krav på att befordringen sker på ett effektivt och

tillförlitligt sätt. Det är också viktigt att avsändare och mottagare kan lita på att innehållet i postförsändelser inte röjs. Detta gäller framför allt innehållet i brev, som generellt måste anses ha en förtrolig och personlig karaktär.

Angelägenheten av att postverksamhet bedrivs på ett effektivt och tillförlitligt sätt, samtidigt som integritetsskyddsintressena tillgodoses, talar för att verksamheten underkastas vissa regler. Som tidigare nämnts finns det för närvarande inte någon särskild lagstiftning som styr utövandet av postverksamhet. Detta hänger samman med att postverksamhet till allra största delen har bedrivits av Postverket. I dag har vi således en helt ny situation. Det förhållandet att Postverket är endast en av flera postdistributörer och i en nära framtid kan förväntas bli ombildat till aktiebolag gör det befogat att överväga en lagreglering av hur postverksamhet skall bedrivas.

Det är emellertid viktigt att de lagbestämmelser som införs inte görs så detaljerade att de inverkar negativt på en ändamålsenlig konkurrens. Här som på andra områden gäller att onödigt byråkrati bör motverkas och att det inte bör införas andra lagregler än sådana som är klart motiverade.

En särskild fråga som uppstår i detta sammanhang är om det bör ställas krav på tillstånd för den som vill bedriva postverksamhet.

Ett tillståndskrav kan, allmänt sett, motiveras av att samhället behöver försäkra sig om ett visst yrkeskunnande eller om vilja och förmåga hos den som vill driva den aktuella verksamheten att fullgöra skyldigheterna mot det allmänna. Det kan – som är fallet exempelvis i fråga om yrkestrafik – finnas skäl att genom ett tillståndskrav söka få garantier för att gällande säkerhetskrav kommer att uppfyllas.

Dessa skäl gör sig i viss utsträckning gällande också på postområdet. Här är vikten av att skyddet för brevhemligheten och övriga integritetsintressen iaktas särskilt framträdande. Dessa intressen skyddas i stor utsträckning redan i dag av bestämmelser i bl.a. sekretesslagen och brottsbalken. Om bestämmelserna byggs ut, så att de omfattar alla som i sin verksamhet befordrar förtroliga försändelser, bör detta ge goda garantier för att skyddet för den personliga integriteten upprätthålls. Skyddet torde knappast vara beroende av att ett tillståndssystem införs.

Ett annat tänkbart skäl för ett tillståndssystem, som också berörs i Postlagsutredningens direktiv, är att den tillståndsprövande myndigheten skulle kunna förena ett tillstånd med vissa villkor, t.ex. en skyldighet för tillståndshavaren att tillgodose olika sociala och regionala intressen på postområdet. Som tidigare angetts anser regeringen detta inte vara något bärande skäl att för närvarande införa ett krav på tillstånd, eftersom det inte kan förväntas uppstå särskilt många postbefordringsföretag som är beredda att åta sig en mera omfattande postservice. Det ringa antalet förväntade brevbefordringsföretag talar tvärtom mot att införa ett tillståndssystem. Postverket – eller Posten AB – torde även i framtiden komma att inta en dominerande ställning. Det framstår inte som meningsfullt att underkasta detta företag en tillståndsprövning.

Det är självfallet viktigt att kunna förebygga uppkomsten av oseriös verksamhet liksom att i efterhand kunna ingripa mot konstaterade missförhållanden. Detta torde enligt regeringens mening kunna uppnås

även utan ett krav på tillstånd, nämligen genom att låta postverksamheten i landet stå under tillsyn av en statlig myndighet. Tillsynsmyndigheten kan ges möjlighet att ingripa om någon bedriver postverksamhet på ett sätt som inte är godtagbart. Man kan på det sättet åstadkomma en ordning som är i stort sett likvärdig med ett tillståndssystem.

Postlagsutredningen har med hänsyn till vad som sagts tidigare föreslagit att man avstår från att införa ett tillståndskrav på postområdet och i stället nöjer sig med en tillsynsverksamhet. Regeringen delar utredningens bedömning i dessa avseenden, men anser däremot i likhet med flertalet remissinstanser att tillsynsmyndigheten behöver ha ett instrument för att få reda på vilka företag som verkar på marknaden. Av detta skäl föreslår regeringen att företag som bedriver postverksamhet skall vara skyldiga att anmäla sig till tillsynsmyndigheten innan de sätter i gång verksamheten. I samband med att anmälan registreras kan företaget informeras om vilka krav samhället ställer enligt postlagen och enligt de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Frågan är då vilket slag av verksamhet som bör ställas under tillsyn. I den av regeringen föreslagna postlagen ställs vissa krav på postverksamhet som innefattar befordran av brev eftersom brev allmänt sett anses vara särskilt skyddsvärda från integritetssynpunkt. Enligt förslaget skall den som i postverksamhet fått del av uppgifter som angår särskild brevfrösendelse åläggas tystnadsplikt. Vidare skall brev i verksamheten som är obeställbara enligt förslaget lämnas till tillsynsmyndigheten för vidare hantering där. Klart är således att brevbefordran skall stå under tillsyn av en tillsynsmyndighet. Frågan är om även paketbefordran bör ställas under tillsyn.

Till förmån för att ställa paketbefordringen under tillsyn talar bl.a. det allmänna intresset av att paket befordras på ett tillförlitligt sätt. Vidare kan paket – om än i långt mindre utsträckning än brev – innehålla meddelanden av personlig och förtrolig karaktär. Det finns alltså i viss mån integritetsskyddsintressen som gör sig gällande också på paketområdet. Det kan i sammanhanget nämnas att den nuvarande lagstiftningen om obeställbara postfrösendelser omfattar både brev och paket.

Det finns emellertid flera skäl som talar mot att paketbefordringen ställs under tillsyn. Paketmarknaden har hittills varit praktiskt taget oreglerad. Det är en allmän uppfattning att paketbefordringen hittills har fungerat tillfredsställande och att den även i framtiden bör lämnas oreglerad så långt som möjligt. Det finns inte heller anledning att i detta avseende särbehandla sådan paketbefordran som sker inom ramen för postverksamhet från annan paketbefordran.

Övervägande skäl talar därför mot att ställa paketbefordringen under tillsyn. Regeringen föreslår således att tillsynen får omfatta endast sådan postverksamhet som avser brevbefordran. (Tillsynsverksamheten beskrivs närmare under avsnitt 6.12.)

Vilken innebörd begreppen postverksamhet och brev bör ha i den nya lagen utvecklas närmare i specialmotiveringen.

Postlagen bör innehålla en allmänt hållen bestämmelse om att all postverksamhet skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet. Denna bestämmelse gäller således såväl brev som

paket. Eftersom brevbefordran skall stå under tillsyn av tillsynsmyndigheten innebär bestämmelsen när det gäller brev även en viss hållpunkt för tillsynen. Ett rimligt krav på tillförlitlighet kan exempelvis vara att postbefordringsföretaget har sådan kontroll över de postförsändelser som anförtrotts företaget för befordran att riskerna i möjligaste mån elimineras för att obehöriga får tillgång till dem eller att de blir förstörda under hanteringen eller av yttre påverkan.

Såvitt gäller brevbefordran sägs vidare att postverksamhet skall bedrivas så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls. Att se till att denna bestämmelse efterlevs är likaledes en uppgift för tillsynsmyndigheten. Beträffande integritetsskyddet hänvisas bl.a. till bestämmelserna om tystnadsplikt i postverksamhet och om obeställbara försändelser.

6.4 Integritetsskyddet i postbefordran

6.4.1 Nuvarande ordning m.m.

Regeringsformen

Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är varje medborgare skyddad gentemot det allmänna mot bl.a. undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse. Enligt motiven (prop.1975/76:209 s.147 f) omfattar skyddet för förtrolig kommunikation meddelanden som sänds med post eller på annat sätt som brev, telegram, bandinspelning osv. Fotografering av skriftliga handlingar är exempel på sådana upptagningar som avses i bestämmelsen. Också genomlysning av brev så att de kan läsas räknas som upptagning.

Skyddet för förtrolig kommunikation kan enligt 2 kap. 12 § regeringsformen begränsas genom lag. Begränsning får enligt paragrafens andra stycke göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsning kan t.ex. ske med hänsyn till beivrandet av brott.

Brottsbalken

I 4 kap. 8 § brottsbalken sägs att den som olovligen bereder sig tillgång till ett meddelande, som ett post- eller telebefordringsföretag förmedlar som postförsändelse eller telemeddelande, döms för brytande av post- eller telehemlighet till böter eller fängelse i högst två år.

Paragrafen fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring (1993:601) den 1 juli 1993 i samband med tillkomsten av telelagen (1993:597). Ändringen berörde dock även postområdet. Numera ges postförsändelser ett skydd i brottsbalken oavsett om de befordras i enskild eller allmän verksamhet.

En förutsättning för att gärningen är straffbar är att gärningen utförs olovligen. Gärningen är lovlig under vissa förutsättningar, t.ex. genom samtycke från den som äger förfoga över meddelandet. Den är också i vissa fall lovlig även utan samtycke. Utanför det straffbara området faller t.ex. beslag av brev som sker i enlighet med reglerna i 27 kap. rättegångsbalken eller annan tvångsmedelslagstiftning.

Uttrycket "bereder sig tillgång till" innefattar inte krav på att gärningsmannen tar del av meddelandets innehåll. Det räcker om han tillgriper handlingen. Gärningsbeskrivningen omfattar således både sådana fall då ett brev eller annat meddelande definitivt avhändes adressaten och fall då gärningsmannen tar del av meddelandet och därefter vidarebefordrar det.

Enligt 4 kap. 9 § brottsbalken kan en person dömas för intrång i förvar om han, utan att 8 § är tillämplig, olovligen bryter brev eller telegram eller annars bereder sig tillgång till något som förvaras förseglat eller under lås eller eljest tillslutet. Påföljden är även här böter eller fängelse i högst två år.

I 20 kap. 3 § brottsbalken anges att den som röjer uppgift, som han är skyldig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som olovligen utnyttjar sådan hemlighet, döms – om gärningen inte eljest är särskilt belagd med straff – för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år. Vid gärning som begås av oaktsamhet är påföljden böter. I ringa fall av oaktsamhet döms inte till ansvar.

Datastraffrättsutredningen lämnade i december 1992 betänkandet (SOU 1992:110) Information och den nya informationsteknologin – straff- och processrättsliga frågor m.m. I betänkandet föreslås bl.a. att 4 kap. 8, 9 och 9 a §§ brottsbalken skall ersättas av en ny 8 §. Enligt första stycket i den nya paragrafen skall den som olovligen tar del av, tillgriper eller upptar handling som förvaras inlåst eller annars tillslutet eller som är under befordran genom ett befordringsföretag dömas för informationsintrång till böter eller fängelse i högst två år. Samtidigt föreslås att bestämmelsen om straff för dataintrång i 21 § datalagen upphävs.

Med termen befordringsföretag avses enligt Datastraffrättsutredningen ett företag med en verksamhet vars ändamål är yrkesmässig förmedling av information som andra lämnat för distribution. Ändamålet skall framgå av t.ex. stadgar och andra dokument, där verksamhetens inriktning anges. Verksamheten skall ha en sådan omfattning och inriktning att det inte i realiteten väsentligen är fråga om distribution inom t.ex. ett större företag eller en myndighet.

Datastraffrättsutredningens betänkande har remissbehandlats och är under övervägande inom regeringskansliet.

Sekretesslagen

Enligt 9 kap. 8 § första stycket sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess inom Postverket för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av någon annan bestämmelse får dock sådan uppgift

lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. Sekretess gäller inom Postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgirorörelsen eller bank.

I 9 kap. 8 § tredje stycket regleras sekretessen i övrigt inom allmän samfärdsl. Sekretess gäller hos Postverket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsl för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte regleras tidigare i paragrafen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos Postverket för uppgift om enskilds adress gäller dock endast om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

I 14 kap. sekretesslagen finns bestämmelser om begränsningar i sekretessen och om förbehåll.

Enligt 14 kap. 2 § tredje stycket hindrar sekretessen inte att en uppgift om en enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428).

Enligt 14 kap. 2 § fjärde stycket hindrar sekretessen inte heller att uppgift som rör misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas leda till annan påföljd än böter. Beträffande uppgifter som omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § första stycket gäller vad som nyss sagts endast såvitt avser misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år (14 kap. 2 § femte stycket).

Datalagen

Enligt 11 § datalagen (1973:289) får en personuppgift som ingår i personregister inte lämnas ut, om det finns anledning anta att uppgiften skall användas för automatisk databehandling i strid med lagen. Vidare sägs i bestämmelsen att sekretesslagen i stället skall tillämpas i det allmännas verksamhet.

Med personuppgift avses i datalagen upplysning som avser enskild person. För att fråga skall vara om ett personregister skall en personuppgift kunna hänföras till den som avses med uppgiften. En adressuppgift i ett register är ett exempel på en uppgift som kan hänföras till en viss person.

Någon skyldighet för enskilda rättssubjekt som håller personregister att lämna ut uppgifter ur registret finns inte. Däremot skall en prövning enligt 11 § göras, om den som håller ett register avser att lämna ut en personuppgift. Någon möjlighet att överklaga ett sådant beslut finns inte.

I 13 § datalagen finns en bestämmelse om tystnadsplikt för registeransvarig och annan i enskild verksamhet som tagit befattning med personregister eller med uppgifter som samlats in för att ingå i sådant register.

I 27 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser om bl.a. beslag och hemlig telefonavlyssning, vilka innebär en inskränkning i integritetsskyddet. Regleringen har genom en lagändring (1993:602) i samband med tillkomsten av telelagen (1993:597) den 1 juli 1993 gjorts tillämplig på försändelser hos *alla* post- eller telebefordringsföretag.

Datastraffrättsutredningen har i betänkandet SOU 1992:110 föreslagit än mer långtgående ändringar i samma riktning.

I 3 § anges att brev, telegram eller annan försändelse, som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag, får tas i beslag endast om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver och försändelsen hade kunnat tas i beslag hos mottagaren.

I 4 § regleras befogenheten att göra beslag i olika fall. Föremål som påträffas får, utöver i fall då någon med laga rätt använder tvångsmedel, tas i beslag efter beslut av undersökningsledaren eller åklagaren. Vid fara i dröjsmål får även utan sådant beslut åtgärden vidtas av polisman, om det inte är fråga om en försändelse som finns hos ett post- eller telebefordringsföretag.

I 9 § anges att, om en försändelse som kan tas i beslag kan förväntas komma in till ett befordringsföretag, rätten får förordna att den skall hållas kvar när den kommer in till befordringsföretaget till dess frågan om beslag har avgjorts.

I 12 § finns regler om hur öppnande av beslagtaget brev eller annan tillsluten handling och undersökning av bl.a. beslagtagna post- och telegrafförsändelser får ske.

Annan lagstiftning

Genom lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser regleras Postverkets rätt att i vissa situationer öppna brev som är obeställbara dvs. inte kan delas ut till adressaten eller återställas till avsändaren samt sådana som är ofrankerade eller otillräckligt frankerade. En närmare redogörelse för lagens bestämmelser finns i avsnitt 6.5.

Lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt och lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. innehåller vissa begränsningar i rätten för de i lagarna angivna personerna att ta emot och skicka bl.a. brev. Brev får dock sändas till bl.a. svenska myndigheter utan någon kontroll. Från denna regel undantas brev till Postverket. Skälet till att Postverket undantas är att det har ansetts önskvärt att postanvisningar o.d. som skickas till Postgirot skall kunna kontrolleras.

Lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll innehåller i 20 § bl.a. bestämmelser om att polismyndighet i vissa fall kan få tillstånd att närmare undersöka, öppna eller granska post- eller telegrafförsändelser, brev, andra slutna handlingar eller paket som har ställts till eller avsänts från utlänningskontroll och som påträffas vid husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning eller som finns hos ett befordringsföretag. I samma paragraf sägs att rätten kan förordna att en försändelse, som avses i tillståndet och som ankommer till ett befordringsföretag, skall hållas kvar

till dess den har undersökts närmare, öppnats eller granskats. Lagrummet har genom en den 1 juli 1993 genomförd lagändring (1993:612) gjorts tillämpligt på postförsändelser hos varje postbefordringsföretag.

Prop. 1993/94:38

6.4.2 Integritetsfrågans behandling i det internationella samarbetet

Frågan om integritetsskydd är och har varit central i flera olika internationella sammanhang, bl.a. inom FN, Europarådet och EG.

I FN:s universella förklaring om de mänskliga rättigheterna anges att envar är skyddad mot godtyckliga ingripanden i fråga om bl.a. korrespondens. Alla har rätt att utan ingripanden söka, motta och sprida upplysningar och tankar genom varje slags uttrycksmedel utan hänsyn till gränser (artikel 12 och 19). En motsvarande reglering finns i 1966 års FN-konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 14 och 19) samt i den Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikel 8 och 10).

EG-kommissionen har den 15 oktober 1992 lagt fram ett förslag till direktiv om skydd för enskilda vid behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

Tystnadsplikt i enskild postverksamhet

Regeringens förslag: Bestämmelser om tystnadsplikt i enskild postverksamhet för uppgift som rör särskild brevframsändelse liksom för annan uppgift som rör enskild persons förbindelse med verksamheten när det gäller befordran av brev införs i postlagen. Tystnadsplikten gäller såväl innehållet i brevet som annan uppgift som angår detta. I förhållande till avsändaren eller mottagaren av ett brev gäller tystnadsplikten dock bara när uppgiften hänför sig till att åtgärda med stöd av 27 kap. 9 § rättegångsbalken vidtagits. Förslaget motsvarar sekretesslagens bestämmelser om sekretess för uppgifter som rör postframsändelser inom Postverket.

För uppgift om enskild persons adress gäller tystnadsplikten bara om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

Tystnadsplikten för uppgift som angår särskild brevframsändelse ges företräde framför principen om meddelarfrihet, vilket uppnås genom ett tillägg i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

Även för den tystnadsplikt som gäller för uppgifter som hänför sig till att kvarhålla och beslag enligt förordnande med stöd av 27 kap. 9 § rättegångsbalken vidtagits införs en begränsning i meddelarfriheten.

I fråga om myndigheters behov av vissa uppgifter för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428) samt i fråga om brottsutredande myndigheters behov av uppgifter som angår misstanke om brott och som omfattas av tystnadsplikten införs i postlagen bestämmelser som i huvudsak motsvarar de nuvarande bestämmelserna i 14 kap. 2 § sekretesslagen. Prövningen av om en uppgift skall lämnas ut skall dock i samtliga fall göras av den begärande myndigheten.

I postlagen införs också en bestämmelse som klargör förhållandet mellan bestämmelserna i datalagen (1973:289) om personuppgifter i personregister och bestämmelserna om tystnadsplikt i postlagen.

I lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt och lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. skall de särskilda bestämmelser som gäller för brev till Postverket tas bort.

Utredningens förslag: I huvudlinjerna stämmer förslaget överens med regeringens, dock att kretsen av personer som omfattas av tystnadsplikten enligt utredningens förslag begränsats till dem som till följd av anställning eller liknande anknytning till postverksamhet tagit befattning med brev som befordrats i verksamheten.

Utredningens förslag innehåller inte heller någon bestämmelse om tystnadspliktens företräde framför meddelarfriheten eller begränsningar i densamma för delgivnings- och brottsutredningsändamål (se betänkandet s. 144).

Remissinstanserna: Riksåklagaren, överåklagaren i Stockholm och Kammarrätten i Göteborg menar att bestämmelsen har fått en alltför snäv utformning. På ett postkontor kan det finnas flera personer som kan ha kännedom om att viss post kvarhålls utan att dessa personer "tagit befattning med" brevet. Personkretsen som omfattas av bestämmelsen om tystnadsplikt bör därför utvidgas så att den omfattar alla som deltar i eller har deltagit i verksamheten och därvid har fått kännedom om uppgiften. *Kammarrätten i Göteborg* har framfört synpunkter på att utredningens förslag bör kompletteras i vissa avseenden.

Skälen för regeringens förslag: I dag gäller sekretess enligt sekretesslagen för uppgifter hos Postverket och andra myndigheter som handhar allmän samfärdsl. När det är fråga om uppgifter som angår särskilda postförsändelser pekas Postverket ut som det organ hos vilket sekretess gäller. Sekretess gäller vidare hos Postverket för uppgifter beträffande enskilds förbindelse med postgironörelsen eller bank.

I postverksamhet som utförs av privaträttsliga subjekt finns i dag inte något skydd för den enskilde motsvarande det som gäller i Postverkets verksamhet. Det råder allmän enighet om att innehållet i meddelanden som befordras som brev liksom andra uppgifter som rör breven har ett från integritetssynpunkt högt skyddsvärde oavsett vilket företag som hanterar försändelsen.

Utgångspunkten är därvid att uppgifter som finns hos enskilda företag som bedriver postverksamhet i princip inte är offentliga, men att å andra sidan sådana uppgifter också kan lämnas ut om inte annat föreskrivs i lag. En ny reglering måste därför bygga på bestämmelser om tystnadsplikt i stället för på bestämmelser om inskränkningar i offentlighetsprincipen. Förslaget avser att så långt som möjligt tillgodose samma skyddsintressen som den nuvarande regleringen i sekretesslagen med de begränsningar i sekretessen som föreskrivs i främst 14 kap. 2 § sekretesslagen för vissa ändamål.

En väsentlig skillnad mellan den föreslagna bestämmelsen i postlagen och den aktuella bestämmelsen i sekretesslagen är att postlagens bestämmelse endast tar sikte på meddelanden som befordras som brev eller med brev jämställda försändelser (vad som avses med brev framgår av 3 § postlagen och specialmotiveringen till detta lagrum). Förvisso *kan* även paket innehålla meddelanden, men det har ansetts olämpligt att i detta avseende särbehandla sådana paket som befordras inom ramen för postverksamhet från annan paketbefordran (se närmare därom avsnitt 6.3).

Beträffande utformningen av lagbestämmelsen ansluter sig regeringen till den uppfattning som framförts av Riksåklagaren m.fl., dvs. att det inte finns anledning att begränsa tystnadsplikten till dem i verksamheten som tagit befattning med ett brev. Tystnadsplikten bör gälla för alla dem som till följd av sin anställning eller motsvarande anknytning till postverksamhet deltagit i verksamheten och därigenom fått tillgång till brev som befordras i verksamheten. Såväl innehållet i breven som de kommunicerande parternas identitet bör omfattas av tystnadsplikten. Den bör dock inte gälla i förhållande till brevens avsändare eller mottagare. Tystnadsplikten begränsas av ett obehörighetsrekvisit. Om tystnadsplikten

efterges av den enskilde eller om det av föreskrifter följer att uppgifter skall lämnas ut, skall en sådan gärning således inte anses brottslig.

Tystnadsplikt, motsvarande den som i dag gäller för Postverket enligt 5 kap. 1 § sekretesslagen, bör gälla i enskild postverksamhet för uppgifter som hänför sig till att kvarhållande och beslag enligt förordnande med stöd av 27 kap. 9 § rättegångsbalken vidtagits. Sekretessen gäller såväl det förhållandet att tvångsmedel förekommit som de uppgifter som angår det särskilda ärendet. I detta fall skall sekretessen även gälla i förhållande till avsändaren och mottagaren.

Liksom enligt 9 kap. 8 § sekretesslagen bör tystnadsplikt gälla i fråga om uppgifter beträffande enskildas adresser om det kan antas att röjande av uppgifterna skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men. Är så inte fallet kan adressuppgifter lämnas ut enligt postlagen.

Såsom Kammarrätten i Göteborg har påpekat behöver bestämmelsen om tystnadsplikt i den version som föreslagits av utredningen kompletteras när det gäller såväl en bestämmelse om tystnadspliktens företräde framför meddelarfriheten som när det gäller myndigheters behov i vissa fall av att få uppgifter för delgivningsändamål och brottsutredning. Ändringar i de angivna hänseendena medför även att tystnadsplikten i enskild postverksamhet i allt väsentligt motsvarar den nuvarande postsekretessen.

Postsekretessen enligt 9 kap. 8 § första stycket sekretesslagen har enligt 16 kap. 1 § samma lag företräde framför principen om meddelarfrihet. Regeringen anser att även den i postlagen föreslagna tystnadsplikten i enskild postverksamhet för uppgift som rör särskild brevfrösendelse liksom för uppgift som hänför sig till att åtgärd enligt 27 kap. 9 § RB företagits på motsvarande sätt bör undantas från meddelarfriheten. Detta föranleder ett tillägg i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

I fråga om myndigheters behov av vissa uppgifter om enskild för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428) samt i fråga om brottsutredande myndigheters behov av uppgifter som rör misstanke om brott och som omfattas av tystnadsplikten införs i postlagen bestämmelser som i huvudsak motsvarar de nuvarande bestämmelserna i sekretesslagen. Prövningen av om en uppgift skall lämnas ut skall dock i samtliga fall göras av den begärande myndigheten. Utlämnandet sker då under myndighetsansvar och kan bli föremål för kontroll av det allmänna. Det är enligt regeringens mening inte lämpligt att genom lag överlämna denna uppgift som innefattar myndighetsutövning och som berör intresset för enskildas personliga integritet i förhållande till det allmänna intresse att utreda och beivra brott, till enskilda postbefordringsföretag. Regeringen anser därför att prövningen av om skyddade uppgifter skall utlämnas alltid bör göras av den myndighet som begär sådana uppgifter.

I samband med att Postverket bolagiseras bör de bestämmelser i 9 kap. 8 § sekretesslagen som tar sikte på verket mönstras ut.

Regleringen i 27 kap. rättegångsbalken om kvarhållande och beslag är redan i dag utformad så att effektiva tvångsmedel skall kunna tillgripas oavsett om det gäller försändelser hos enskilda eller allmänna postbefordringsföretag.

De tidigare angivna undantagen i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt och lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. angående brev till Postverket bör slopas i och med att Postverket upphör att vara myndighet. Då kommer respektive lags bestämmelser om begränsningar i rätten att ta emot och skicka brev att gälla för brev till och från postbefordringsföretag.

Insyn i Posten AB:s verksamhet till den del den innefattar myndighetsutövning mot enskilda

Regeringens förslag: Offentlighetsprincipen görs tillämplig på verksamhet hos Posten AB som innefattar myndighetsutövning genom ett tillägg i bilagan till sekretesslagen.

Skälen för regeringens förslag: I och med att Postverket bolagiseras blir tryckfrihetsförordningens regler om allmänna handlingars offentlighet inte längre tillämpliga på verksamheten. Allmänheten kommer alltså inte att, mot Posten AB:s vilja, kunna få tillgång till handlingar beträffande sådan verksamhet som innefattar myndighetsutövning mot enskilda som det statliga postbolaget föreslås få hand om även efter bolagiseringen.

På förslag av regeringen (prop. 1986/87:151) beslutades en utvidgning av offentlighetsprincipens tillämpning utanför myndighetsområdet till att även omfatta enskilda organ som handhar myndighetsutövning mot enskilda. En ny regel infördes i 1 kap. 8 § sekretesslagen med den innebörden att vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet också skulle gälla handlingar hos de organ som upptas i en bilaga till lagen, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där. De i bilagan angivna organen skall jämföras med myndigheter vid tillämpningen av sekretesslagen. Som skäl för ändringen anförs i propositionen att handlingsoffentligheten har till huvudsyfte att utgöra en garanti för rättssäkerhet och för effektivitet i förvaltningen. Vidare sägs att intresset av insyn i offentlig verksamhet gör sig gällande med likartad styrka oavsett den yttre form som valts för verksamheten.

När det gäller Postverkets uppgift som röstmottagare vid allmänna val (se avsnitt 6.8.1) gör sig allmänhetens intresse av insyn särskilt starkt gällande. Även när det gäller särskild postdelgivning (se avsnitt 6.8.2), tullmedverkan (se avsnitt 6.9), medverkan vid utlämnande av körkort (se avsnitt 6.8.3) och handläggning av flyttningsanmälningar (se avsnitt 6.8.4) kan det finnas intresse av insyn. Det finns därför enligt regeringens mening skäl att göra handlingsoffentligheten tillämplig hos det statliga postbolaget för dessa delar av bolagets verksamhet. Detta sker genom att man i bilagan till sekretesslagen räknar upp den verksamhet hos postbolaget som skall omfattas av denna. I den mån det finns behov av att begränsa insynen i något avseende sker det genom de regler i

Sekretess i det allmännas verksamhet

Regeringens förslag: Sekretesslagens bestämmelser om skydd för uppgifter som angår särskilda postförsändelser kvarstår med en sådan ändring av bestämmelserna i 9 kap. 8 § att tillämpningsområdet för den sekretess som i dag gäller inom Postverket i stället kommer att gälla dels hos tillsynsmyndigheten på postområdet, dels hos annan myndighet i den mån där bedrivs postverksamhet.

Sekretess för uppgift om enskilds adress hos myndighet som bedriver postverksamhet gäller endast om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för fara eller allvarligt men.

Bestämmelserna i 9 kap. 8 § första stycket sekretesslagen som tar sikte på Postverket mönstras ut.

I postlagen införs en upplysning om att bestämmelserna i sekretesslagen gäller i det allmännas verksamhet.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens när det gäller sekretess för uppgift som angår särskild postförsändelse hos den myndighet som har att utöva tillsyn över postverksamhet. Ändringen motiveras av att det är tillsynsmyndigheten som i samband med Postverkets bolagisering föreslås överta hanteringen av obeställbara brev-försändelser (se betänkandet s. 144).

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Göteborg* har påpekat att det inte torde vara uteslutet att postverksamhet även i framtiden kan komma att åtminstone delvis bedrivas i offentligrättsliga former. I övrigt lämnas förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Det finns anledning att överväga om det behövs ett särskilt sekretesskydd i tillsynsmyndighetens verksamhet och om detta i så fall kräver ändring i sekretesslagen.

Myndigheten kommer att fungera som tillsynsmyndighet över brev-befordran. Härvid kommer myndigheten att få tillgång till allehanda uppgifter inom postbefordringsföretagen. I bl.a. statlig tillsynsverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller närings-livet i övrigt gäller enligt 8 kap. 6 § sekretess i den utsträckning regeringen föreskriver. Paragrafen ger i sig inte upphov till sekretess utan den förutsätter att regeringen föreskriver om sekretess. Regeringen har med stöd av paragrafen meddelat föreskrifter om sekretess i sekre- tessförordningen. Avsikten är att tillsynsmyndigheten på postområdet skall omfattas av denna sekretess.

Tillsynsmyndigheten kommer att få direkt kontakt med postförsändelser även utanför själva tillsynsarbetet, exempelvis i samband med hante- ringen av obeställbara brev-försändelser. Vid denna hantering blir det ofta

aktuellt att öppna avslutna brevörsändelser. Denna hantering, som är mycket känslig från integritetssynpunkt, torde inte kunna omfattas av den sekretess som följer av 8 kap. 6 § sekretesslagen och sekretessförrordningen. Enligt nuvarande regler i sekretesslagen gäller absolut sekretess inom Postverket för uppgift som angår särskild postörsändelse. Samma skydd bör gälla för sådan uppgift hos tillsynsmyndigheten. En ändring i 9 kap. 8 § första stycket sekretesslagen är därför nödvändig.

När det gäller det internationella samarbetet kan det uppstå situationer, exempelvis vid konventionsförhandlingar, när det finns anledning att sekretessbelägga en uppgift som angår Sveriges förbindelser med annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet m.m. Enligt 2 kap. 1 § 2 st sekretesslagen gäller sekretess hos myndighet för de nämnda uppgifterna, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs. Behovet av sekretesskydd är således tillgodosett på detta område.

När det gäller tillsynsmyndighetens funktionsansvar för totalförsvarets behov av postbefordran finns erforderligt sekretesskydd i 2 kap. 2 § sekretesslagen. Där stadgas att sekretess gäller för uppgift som angår verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs.

I en framtid med konkurrens på postområdet kan det mycket väl förekomma att även myndigheter i viss utsträckning kommer att bedriva postverksamhet vid sidan av den egentliga verksamheten. Ändringen i 9 kap. 8 § första stycket sekretesslagen bör därför, såsom påpekats av Kammarrätten i Göteborg, göras så att absolut sekretess kommer att gälla för uppgift som angår särskild postörsändelse även hos annan myndighet, i den mån där bedrivs postverksamhet. Tredje stycket ändras så att sekretessen hos sådan myndighet för uppgift om enskilds adress gäller endast om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för fara eller allvarligt men.

6.5 Obeställbara örsändelser

Regeringens förslag: Bestämmelserna om hantering av obeställbara örsändelser örförs till postlagen från lagen (1990:291) om obeställbara postörsändelser, som därmed kan upphöra att gälla. Bestämmelserna kommer härigenom att gälla för alla postbefordringsföretag. Bestämmelserna begränsas dock till att endast gälla brev.

Tillsynsmyndigheten får ansvar för hanteringen av obeställbara brev. Det är endast där som obeställbara brev får öppnas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens (se betänkandet s. 148).

Remissinstanserna har inte framfört några invändningar mot utredningens förslag i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Öppnandet av obeställbara försändelser hos Postverket regleras i lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser. En postförsändelse är enligt lagen obeställbar om den inte kan delas ut till adressaten, om den är ofrånkerad eller otillräckligt fränkerad och adressaten inte löser ut den eller om den har återsänts till Postverket av en utländsk postförvaltning. En försändelse som är obeställbar skall i första hand returneras till avsändaren. Om en tillsluten försändelse som är obeställbar saknar uppgift om avsändare får den öppnas av Postverket. En öppen försändelse får inte undersökas närmare än vad som behövs för att den skall kunna återsändas till avsändaren eller i förekommande fall delas ut till adressaten. Tillslutna försändelser skall öppnas vid en särskild enhet hos Postverket.

Öppnade försändelser som fortfarande är obeställbara skall förvaras hos Postverket. Förvaringstidens längd bestäms av verket. Innehåll som är utsatt för försämring eller består av trycksaker, reklamblad eller liknande som kan antas sakna värde får omedelbart förstöras. En öppen försändelse som inte har kunnat lämnas ut tillfaller staten efter förvaringstidens utgång. Skriftliga meddelanden skall då omedelbart förstöras. Annan egendom än pengar och frimärken skall säljas, om det lämpligen kan ske och en försäljning inte kan antas medföra kränkning av någons personliga integritet. I annat fall skall egendomen förstöras.

I lagen finns även en bestämmelse som handlar om postanvisningsbelopp som betalats in till Postverket och som Postverket varken kan förmedla till mottagaren eller återställa till inbetalaren. Dessa tillfaller staten två år efter det att inbetalningen gjordes.

Det förhållandet att Postverkets ensamrätt till brevbefordran upphört och att Postverket står inför en bolagisering gör det nödvändigt att se över lagen om obeställbara postförsändelser.

Det skulle kunna övervägas att gå över till ett system som innebär att alla obeställbara försändelser förstörs oöppnade. På det sättet undviker man att innehållet i försändelserna röjs. Öppnande av obeställbara försändelser, som förekommit sedan år 1872, är emellertid ett helt accepterat förfarande. En attitydundersökning som Postverket lät ett oberoende konsultföretag genomföra hösten 1988 ger stöd för denna uppfattning.

Regeringen förordar därför att en ordning som tillåter öppnande av obeställbara försändelser behålls. En situation där obeställbara försändelser kan uppkomma i flera postbefordringsföretags verksamhet aktualiserar emellertid frågan vem eller vilka som skall tillåtas att öppna dessa försändelser. Vidare uppstår frågan vilka slag av försändelser som skall omfattas av en reglering.

Den nuvarande lagen om obeställbara postförsändelser omfattar såväl brev som paket. Att paket omfattas av lagen är motiverat av att de – liksom brev – kan ha ett integritetskänsligt innehåll. Det är emellertid bara sådana paket som befordras av Postverket som omfattas av lagen. Paket som befordras av andra företag faller utanför, trots att även dessa paket kan ha ett innehåll som motiverar särskilda regler om öppnande.

Det finns inte anledning att efter Postverkets bolagisering särbehandla sådana paket som befordras av Posten AB och andra postbefordringsföretag, så att endast paket i dessa företags verksamhet omfattas av reglerna om obeställbara försändelser. En sådan lösning skulle nämligen medföra kännbart ökade kostnader i pakethantering för dessa företag i jämförelse med andra företag som distribuerar paket.

Det bör också beaktas att – till skillnad från vad som gäller för brev – det i allmänhet inte erbjuder så stora svårigheter att spåra avsändaren till ett paket. Den som skickar ett paket måste normalt skriva en följesedel e.d. där avsändaren finns angiven.

Med hänsyn till det anförda föreslår regeringen att reglerna om obeställbara postförsändelser i fortsättningen begränsas till att gälla brev.

När det sedan gäller frågan om vem som skall ha rätt att öppna obeställbara brev kan man i och för sig tänka sig en ordning som innebär att varje postbefordringsföretag får öppna de brev som befordrats i företaget och som visar sig vara obeställbara. Även om förutsättningarna för öppnande anges i lag, inger emellertid det angivna systemet vissa betänkligheter från integritetssynpunkt. I en situation där flera brev-befordringsföretag kan tänkas uppträda är det en bättre ordning att låta öppnandet av obeställbara brev-försändelser hanteras av tillsynsmyndigheten.

Det får överlåtas åt myndigheten att bestämma den närmare organisationen för öppnande av obeställbara brev-försändelser, varvid den nu upbyggda enheten i Kiruna naturligtvis bör utnyttjas.

En särskild fråga i detta sammanhang är hur otillräckligt frankerade respektive obetalda brev-försändelser skall behandlas. I den nu gällande lagen om obeställbara postförsändelser behandlas ofrankerade och otillräckligt frankerade försändelser som adressaten inte löser ut som obeställbara. Ett förfarande där sådana försändelser skickas till en särskild enhet inom tillsynsmyndigheten för att där öppnas och eventuellt återställas till avsändaren är självfallet förenat med kostnader (se därom avsnitt 6.13). Alternativet är att dela ut försändelsen trots att den är ofrankerad eller otillräckligt frankerad och trots att mottagaren vägrar betala en lösenavgift.

Enligt regeringens mening bör det överlåtas åt varje postbefordringsföretag att besluta huruvida ofrankerade eller otillräckligt frankerade försändelser skall delas ut utan lösen eller ej. Om emellertid företaget väljer ett system som innebär krav på lösen och mottagaren vägrar att lösa ut försändelserna, bör dessa liksom i dag anses som obeställbara.

Vad beträffar frågan hur öppnade brev skall behandlas anser regeringen att samma principer bör gälla som i dag, vilket framgår närmare av specialmotiveringen.

Regeringen föreslår att de nu förordade bestämmelserna om obeställbara postförsändelser överförs till postlagen samtidigt som den hitillsvarande lagen i detta ämne upphävs. Det finns däremot enligt regeringens mening inte något behov av att behålla bestämmelsen om de obeställbara postanvisningsbeloppen. Någon motsvarighet till den bestämmelsen föreslås därför inte. I stället kommer vanliga preskriptionsregler att gälla för sådana inbetalningar.

6.6.1 Frimärken

Regeringens förslag: I gränsöverskridande postbefordran som sker inom ramen för världspostfördragen får endast användas frimärken som har portovärdet angivet i arabiska siffror och beteckningen Sverige. Sådana frimärken får endast ges ut av det postbefordringsföretag som av regeringen godkänts för deltagande i det internationella postsamarbetet. Övriga portobeteckningar skall i gränsöverskridande postbefordran vara stämplade av, eller med tillstånd av, ett sådant företag.

Utredningens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens när det gäller frimärken i det internationella postutbytet, men innehåller inget skydd för portovärdet i kombination med beteckningen Sverige. Vidare saknas föreskrift om användandet av övriga portobeteckningar i postutbytet mellan olika länder (se betänkandet s. 161).

Remissinstanserna: *Postverket* anser att det från verkets egen utgångspunkt inte finns anledning att ställa särskilda krav på rätten till frimärksutgivning eftersom frimärkning är en dyr form av betalning som sannolikt inte kommer att utnyttjas av något annat företag på postmarknaden. Spekulation i filatelistiska intressen, som skulle kunna skada Sveriges anseende i postsammanhang, kan vara en orsak till att staten ändå bör förbehålla sig rätten till frimärksutgivning. *Sveriges Filatelistförbund* avstyrker att andra än det offentliga organet skall få möjlighet att ge ut frimärken på grund av risken att frimärken kan komma att ges ut för andra syften än för postbefordran.

Bakgrunden till regeringens förslag: I Sverige finns inga föreskrifter som reglerar rätten att ge ut frimärken. Det faktum att *Postverket* har haft ensamrätt till brevbefordran har inneburit att någon reglering av frimärksutgivning inte har varit nödvändig. Däremot finns i Världspostkonventionen bestämmelser om utgivning av frimärken. I konventionens art.10 punkt 1 sägs att frimärken som anger betalning av porto får ges ut endast av postförvaltningar ("Postage stamps for denoting payment of postage shall be issued by postal administrations only"). Begränsningen gäller endast den utrikes posttrafiken. Frimärken får enligt art. 30 inte användas i den internationella trafiken om de inte är gällande i avsändarlandet.

I dag är frimärkning endast *ett* av flera sätt att visa att avgiften för befordran betalats. Ett alternativ till frimärkning för postkunder med något större postmängd är att använda en frankostämpplingsmaskin. Kunden hyr eller köper en sådan maskin och gör en förskottsinsbetalning av brevbefordringsavgifter till *Postverket*. Kunden stämplar därefter sina försändelser med stämpelavtryck motsvarande gällande porto till dess att det inbetalade beloppet enligt maskinens räkneverk har förbrukats.

Kunder med stor mängd avgående brev försändelser kan efter avtal med *Postverket* få rätt att förse sina försändelser med den tryckta beteck-

ningen "Porto betalt" eller motsvarande uttryck på franska eller engelska i stället för att försändelserna förses med frimärke eller frankostämpel. Sådana försändelser måste lämnas till ett postkontor eller postterminal tillsammans med en följesedel som bl.a. anger antalet försändelser. Avgiften för befordran av försändelser med portobetaltbeteckning betalas i efterskott mot faktura. Den post som befordras av CityMail betalas mot faktura i efterskott.

I Världspostkonventionens art. 30 anges vilka sätt att markera att porto betalats som får användas i den internationella brevväxlingen. Förutom frimärken får portomärken från maskiner som satts upp av postförvaltningar användas. Frankostämplat godtas om dessa står under kontroll av avsändarlandets postförvaltning. När det gäller påtryckta portobetaltbeteckningar skall en beteckning "Taxe perçue", "Port payé", "Postage paid", eller liknande uttryck som anger att portot är betalt, finnas i försändelsens övre högra hörn. Den påtryckta beteckningen skall datumstämplas av ursprungslandets postförvaltning.

I Världspostkonventionens detaljerade regler (Detailed regulations) art. 195 punkt 1 finns föreskrifter om frimärkens och andra portobeteckningars utseende. Bl.a. sägs att på portobeteckningar skall anges utgivarlandets namn samt portovärdet med arabiska siffror.

Skälen för regeringens förslag: I dag används frimärken huvudsakligen av privatpersoner och mindre företag och organisationer. Porto för brev från större företag betalas nästan uteslutande på annat sätt, dvs. genom frankostämpelmaskin eller mot faktura vid inlämning av breven.

Det är naturligt att den konkurrens till Postverket beträffande brevbefordran som finns i dag inriktar sig på den mest lönsamma delen av brevmarknaden, dvs. brev från företag med stora postmängder till företag och privatpersoner i storstad.

Vad som nu har sagts innebär att konkurrenterna till Postverket/Posten AB framför allt torde komma att syssla med brevbefordran som betalas på annat sätt än genom frimärken. Mot denna bakgrund finns det anledning att utgå från att frimärksutgivning inte kommer att vara av något intresse för andra postbefordringsföretag än Posten AB. Att det skulle förekomma en spekulation i filatelistiska intressen genom frimärksutgivning i någon större utsträckning håller regeringen inte för troligt. Det kan naturligtvis inte helt uteslutas att även ett konkurrerande postbefordringsföretag kan ha ett intresse av att ge ut frimärken, men regeringen anser trots detta att det inte finns anledning att förbehålla staten rätten till frimärksutgivning eller ställa upp något krav på tillstånd för den som vill ge ut frimärken. Vi anser det inte heller nödvändigt att lagstifta om hur frimärken skall se ut etc. Därvid förutsätts att de postbefordringsföretag som ger ut frimärken ser till att frimärkena utformas så, att det inte finns någon risk för sammanblandning.

Det behövs emellertid en lagregel beträffande användningen av frimärken och andra portobeteckningar i den gränsöverskridande posttrafiken som sker inom ramen för världspostfördragen. Här måste till följd av Sveriges anslutning till Världspostförbundet gälla att det endast får användas sådana frimärken som har portovärdet angivet i arabiska

siffror och beteckningen Sverige. Sådana frimärken får endast ges ut av det postbefordringsföretag som av regeringen godkänts för deltagande i det internationella postsamarbetet. Ett sådant företag får anses motsvara vad som i världspostfördragen benämns "postal administration". I fråga om frankostämplad post godkänns denna om den står under kontroll av ett sådant företag som nyss nämnts och post försedd med de internationella portobetalbeteckningarna måste vara datumstämplad av ett sådant företag.

6.6.2 Portobetalbeteckningar

Regeringens förslag: Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten bemyndigas föreskriva om och i vilken utsträckning postförsändelser skall utvisa vem som har befordrat dem.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens (se betänkandet s. 162).

Remissinstanserna: *CityMail* anser att frågan om portobeteckningar för post med förtryckta beteckningar (ex.vis kontoutdrag, kataloger, DR-brev, tidskrifter) måste ges en generell lösning som är acceptabel för alla parter. Ett krav på individuella portobetalbeteckningar på sådan post skulle medföra en synnerligen allvarlig konkurrensbegränsning. Datorproducerad post framställs under rent industriella former i printrar, kuverterare eller tryckerier med hög produktionshastighet och där långa serier ger låg styckkostnad. Postdistributören kan där inte ses som en enskild aktör, utan man måste anlägga ett systemsynsätt. Postdistributören är endast en av många underleverantörer som avsändarna använder för att kunna kommunicera med sina kunder eller medlemmar. Individuella portobetalbeteckningar medför ett orationellt produktionsflöde och de ökade kostnaderna förtar effekterna av de sänkta portokostnaderna. – Portobeteckningar i sin egenskap av "kvitto" bör finnas på all post som betalas i efterskott, exempelvis i form av förtryckta sådana beteckningar, men det är av hänsyn till det anförda inte önskvärt att beteckningarna är individuella för varje postbefordringsföretag. I stället bör avsändarna kunna använda samma beteckningar oavsett vilket postbefordringsföretag man utnyttjar. Samtidigt skall det finnas ett uttalat krav på samtliga postbefordringsföretag att inte distribuera några försändelser som saknar giltig portobeteckning. Postmarknadens aktörer bildar alltså en gemensam yttre gräns som garanterar att endast portobeteckningsförsedda försändelser "kommer in i systemet". *CityMail* anser inte att mottagarna skulle ha ett intresse av att kontakta postdistributören för att kunna reklamera eller göra förfrågningar om enskilda försändelser. Den naturliga och önskvärda kommunikationsvägen är mellan dem som har en kundrelation, dvs. avsändare/mottagare och avsändare/postbefordringsföretag. Mellan postbefordringsföretag och

mottagare råder endast ett serviceförhållande. Det är därmed inte oväsentligt för invånarna inom ett område att känna till vilka postbefordringsföretag som finns inom området. Det kan ha betydelse exempelvis för fastighetsägare i samband med omläggning av portkoder, evakueringsflyttningar etc.

Enligt *Konkurrensverket* är det inte nödvändigt att införa någon form av bestämmelser som tvingar postbefordringsföretagen att använda sig av individuella portobetaltbeteckningar. Vad gäller Postverkets invändning att det finns risk för att försändelser läggs i brevlådor med någon form av portobetaltmarkering men utan att någon avgift är betald, har denna risk alltid funnits och kan inte anses ha ökat i och med avregleringen. Det kan antas att dessa försändelser upptäcks av Postverkets anställda eftersom enbart frimärksfrankerade försändelser skall läggas i brevlådor. Att konkurrenter skulle försöka utnyttja ett sådant förfarande förefaller osannolikt eftersom de hanterar förhållandevis stora utskick. Upptäckt skulle dessutom leda till svår prestigeförlust för konkurrenterna. – Inte heller gör adressatens behov av att kunna reklamera en försändelse att det är nödvändigt att ålägga postbefordringsföretagen att använda individuella portobetaltbeteckningar eftersom adressaten alltid kan vända sig till avsändaren och den vägen få information om vem som har distribuerat försändelsen.

Konkurrensverket vill å andra sidan inte heller förorda den av CityMail framförda uppfattningen att det är nödvändigt att införa krav på en gemensam portobetaltbeteckning. Allmänt vill dock verket framhålla vikten av att etableringshinder för nya företag på en marknad så långt det är möjligt elimineras. Principiellt sett bör det vara upp till varje avsändare och distributör att själva utforma villkoren för hur försändelserna skall distribueras. Det bör i sammanhanget nämnas att det inte i någon annan del av den totala transportsektorn finns några lagreglerade krav på att det på varje vara som distribueras skall framgå vem som är distributör. Det finns enligt verket inte heller några bärande skäl för att ha dylika regleringar inom postsektorn.

Konsumentverket framhåller att det genom en markering på försändelsen, t.ex. i form av individuella portobetaltbeteckningar, stämplat eller liknande, bör framgå vem som har befordrat posten. Det är nödvändigt att konsumenterna kan identifiera postdistributören så att de t.ex. kan eftersända post eller reklamera försändelser. En bestämmelse om detta bör tas in postlagen.

Svenska Kommunförbundet framhåller att det borde vara en självklarhet att man skall kunna identifiera vem som har utfört eller åtagit sig att utföra en betald posttjänst.

Swedma anser att eventuella nackdelar som kan uppstå om man avstår från kravet på individuella portobetaltbeteckningar uppvägs av de fördelar som konkurrensneutralitet på marknaden ger.

Skälen för regeringens förslag: Det finns skäl som talar för att varje postbefordringsföretag skall ha sin egen portobetaltbeteckning vilket gör det möjligt att snabbt konstatera vem som har befordrat eller fått betalt för att befordra en försändelse.

Den som väntar eller har tagit emot ett brev kan vilja reklamera på grund av att brevet inte har kommit fram eller blivit försenat. Det kan också inträffa att innehållet har blivit skadat. I de angivna situationerna ligger det i och för sig ofta närmast till hands för adressaten att vända sig till den som har sänt eller skulle ha sänt brevet. Adressaten torde också normalt kunna få besked från avsändaren om vilket postbefordringsföretag som denne har anlitat. Adressaten kan dock vilja ta kontakt direkt med företaget.

För ett postbefordringsföretag är det viktigt att, när en befordran reklameras, utan svårighet kunna konstatera om det är det egna företaget som har åtagit sig befordringen. Ett motsvarande intresse får anses föreligga när det är aktuellt att eftersända brev.

För närvarande används frimärken och frankostämplingsmaskiner bara beträffande brev som befordras av Postverket. Det har alltså här inte funnits några identifieringsproblem. Det får förutsättas att, om i framtiden andra företag än Posten AB skulle vilja utnyttja frimärken eller frankostämplat, dessa beteckningar utan svårighet kan utformas så, att de klart visar vem som är distributör.

Läget är ett annat när det gäller brev som betalas mot faktura i efterskott. Beträffande sådan brevbefordran råder för närvarande konkurrens mellan Postverket och CityMail. Kuverten har emellertid i en del fall varit märkta på samma sätt, oavsett vem som har befordrat dem. Detta har vållat problem, bl.a. i eftersändningssammanhang.

Enligt Postverkets bestämmelser om eftersändning kan den som fått ett feladresserat brev stryka den felaktiga adressen och skriva dit den aktuella. Sådana försändelser kan därefter läggas på en brevlåda, varefter Postverket vidarebefordrar dem utan ytterligare avgift. Det förekommer att försändelser som delats ut av CityMail har åsatts ny adress av mottagaren och lagts i en av Postverkets brevlådor. I den mån Postverket har upptäckt att det har varit fråga om CityMails försändelser har man tagit betalt av CityMail för sitt arbete med att dela ut försändelsen. I en del fall har det emellertid inte funnits någon skillnad i utseende mellan de försändelser som har förmedlats av Postverket och de som har förmedlats av CityMail. Postverket har då fått sköta eftersändningen utan ersättning.

Det får förutsättas vara tekniskt möjligt att, även när det gäller brev som betalas mot faktura, åstadkomma ett system som gör att man beträffande varje försändelse kan utläsa vem som är distributör. Kuverten torde kunna förses med en särskiljande beteckning före eller i samband med att adressen trycks på eller i ett senare skede.

Klart är å andra sidan att det kan uppstå vissa extra kostnader och olägenheter för de postkunder som tvingas använda kuvert med olika distributörsbeteckningar. I en del fall torde visserligen kostnaderna kunna uppvägas av de fördelar det innebär att anlita mer än ett postbefordringsföretag. Regeringen kan se det berättigade i CityMails påstående att en del företag, hellre än att använda kuvert med skilda beteckningar, väljer att anlita endast ett distributionsföretag och då i princip den som står för den rikstäckande postservicen. Ett krav på individuella portobetaltbeteckningar kan på det sättet hämma konkurrensen på postområdet.

Problemet med ersättning till det rikstäckande postbefordringsföretaget för eftersändning av brev kan lösas så att CityMail och motsvarande distributionsföretag betalar en schablonmässigt bestämd summa för en viss tidsperiod. Även andra praktiska problem som kan uppstå i en situation då man inte har individuella distributörsbeteckningar bör kunna lösas genom förhandlingar mellan de olika postbefordringsföretagen.

Regeringen anser att man bör avstå från att i postlagen föra in ett krav på att en försändelse skall utvisa vem som har befordrat den. En sådan upplysningsskyldighet av ordningskaraktär kan dock visa sig bli nödvändig för att skapa ordning och reda. Det bör därför överlämnas åt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten att, om det bedöms erforderligt, meddela föreskrifter i frågan. En regel av detta innehåll bör föras in i lagen.

6.7 Ansvarighet vid postbefordran

Regeringens förslag: I postlagen införs regler om postbefordringsföretags ansvarighet gentemot den som har anlitat företaget för befordran. Bestämmelserna gäller endast i inrikes befordran.

Förlust av brev, skada på brev eller försening av brev ger rätt till ersättning av den som befordrat brevet endast om det har avtalats mellan honom och avsändaren.

I fråga om ansvarighet för befordran av paket inom landet tillämpas ansvarighetsreglerna i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport, oavsett vilket transportmedel som kommit till användning.

Utredningens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens (se betänkandet s. 169).

Remissinstanserna: Utredningens förslag godtas av *Postverket*, *Telestyrelsen* och *Konsumentverket*. Postverket anser dock att det bör komma till klart uttryck att bestämmelserna gäller vid inrikes postbefordran. *Kammarrätten i Göteborg* menar att frågan om postbefordringsföretagets ansvarighet i förhållande till avsändaren/kunden är av privaträttslig natur som det knappast finns anledning att reglera i en postlag. Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I Postverkets kungörelse (1966:120) angående Postverkets ansvarighet för försändelser och medel, vanligen kallad ansvarighetskungörelsen, regleras Postverkets ansvarighet i den inrikes postbefordringen. För utrikes postbefordran gäller vad som överenskommit i internationella avtal.

Enligt ansvarighetskungörelsen är Postverket ansvarigt för assurerade och rekommenderade försändelser och oassurerade paket. Postverket ansvarar däremot inte för vanliga brev, dvs. brev som inte har varit assurerade eller rekommenderade. Berättigad till ersättning är i allmänhet avsändaren. När en försändelse har tagits emot av adressaten eller när

avsändaren av en förkommen försändelse inte kan påträffas, är adressaten berättigad till ersättning.

I kungörelsen anges de högsta ersättningsbelopp som kan utgå då en försändelse som omfattas av kungörelsen har gått förlorad, blivit skadad eller helt eller delvis förkommit. Såvitt gäller värdeförsändelser är ersättningsbeloppet beroende av ingånget avtal. Det finns även i vissa fall möjlighet att få ersättning vid försening.

Tele- och postkundsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1990:100) Avtalsvillkor eller föreskrifter föreslagit att kungörelsen upphävs och ersätts med avtalsvillkor. Inom Postverket utarbetas för närvarande en katalog över Postverkets kundvillkor, vari bl.a. bestämmelser om Postverkets ansvarighet är tänkta att ingå. Avsikten är att ansvarighetskungörelsen skall upphävas när katalogen färdigställts, men det måste ske senast när Postverket bolagiseras.

Posten AB:s ansvar i fall då brev eller paket har skadats, kommit bort eller försenats kommer således att regleras genom avtal. Andra företag kan på motsvarande sätt vilja utforma avtalsvillkor som skall vara tillämpliga gentemot kunderna i den egna verksamheten. Det kan emellertid tänkas att sådana avtalsvillkor kommer att saknas hos ett visst postbefordringsföretag eller att villkoren är starkt ofördelaktiga för kunden. Det finns bl.a. med hänsyn härtill anledning att i postlagen ta in vissa regler om postbefordringsföretags ansvarighet i förhållande till avsändaren/kunden.

När det gäller vanliga brev är Postverket i dag inte skyldigt att ge ut ersättning till sina kunder för förlust eller skada. Skälet till detta är bl.a. att det inte sluts några individuella avtal om befordran av vanliga brev. Det är i efterhand mycket svårt för en kund att visa att han eller hon verkligen har postat ett visst brev. Till detta kommer att portot för brevbefordran är förhållandevis lågt. Det är enligt Postverket inte meningen att värdeföremål skall befordras i vanliga brev. Om det sker, får kunden stå risken för en eventuell skada eller förlust. Om kunden vill ha ett ekonomiskt skydd har han eller hon möjlighet att skicka försändelsen som värdeförsändelse, dvs. ESS-brev REK eller ESS-brev Värde. Gemensamt för dessa båda försändelsetyper är att de skall lämnas i postkassa och att avsändaren får kvitto på att försändelsen lämnats. Om försändelsen förkommer eller skadas får avsändaren normalt ersättning.

Regeringen anser att postlagens ansvarighetsregler i fråga om brev bör knyta an till vad som för närvarande gäller beträffande Postverkets ansvar. Principen bör vara att postbefordringsföretag inte har något ansvar, såvida inte avtal om ansvarighet har träffats mellan företaget och kunden. Det får förutsättas att det i stor utsträckning kommer att gälla standardavtal som innebär att ersättning utgår vid vissa typer av brevörsändelser, motsvarande dem för vilka Postverket i dag betalar ersättning.

När det gäller paketmarknaden har Postverket strävat efter att närma sig de regler som i allmänhet gäller inom transportbranschen. Enligt Postverket är det angeläget att villkoren för likartade tjänster inte skiljer sig alltför mycket från varandra. Ansvarighetskungörelsens bestämmelser

Vid frakt av lättgods tillämpas inom transportbranschen ofta ett partsförhandlat nordiskt standardavtal, NSAB 85. I de fall ett fraktavtal inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till NSAB 85 och inte heller innehåller några egna regler om exempelvis fraktförarens ansvarighet träder transportlagstiftning, exempelvis vägtransportlagen, in. Detsamma gäller i princip om ett ingånget fraktavtal ger ett sämre skydd för kunden än vad som anges i lagstiftningen.

Lagen (1974:610) om inrikes vägtransport är tillämplig på avtal om godsbefordran med fordon på väg inom landet om avtalet avser befordran mot vederlag. Lagen innehåller bl.a. regler om fraktförarens ansvarighet samt regler om reklamation och preskription. Enligt 2 § undantas bl.a. postbefordran från lagens tillämpningsområde. Lagens bestämmelser får enligt 5 § inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avsändaren eller mottagaren, om inte godsets eller befordringens ovanliga art eller andra särskilda omständigheter gör det skäligt. I 27–42 §§ behandlas fraktförarens ansvarighet, frågor om ersättning, jämningsgrunder m.m.

Vid lagens tillkomst övervägdes huruvida vissa godsslag helt skulle undantas från lagens tillämpningsområde. Detta avvisades dock med motiveringen att det var svårt att knyta rättsregler till godsets art. Däremot ansågs det att lagen inte skulle göras tillämplig på vissa befordringsslag, för vilka det antingen fanns ett väl fungerande regelsystem eller krävdes avsevärt annorlunda regler med hänsyn till transportens speciella karaktär. Det var mot denna bakgrund som undantaget för bl.a. postbefordran tillkom. Att postbefordran undantogs överensstämde dessutom med vad som gällde enligt konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg (CMR).

Enligt regeringens åsikt finns det inte anledning att, när det gäller paket, ha speciella ansvarighetsregler beträffande sådana paket som befordras som postförsändelser. Postbefordringsföretagen bör i princip fritt kunna träffa avtal med sina kunder om vad som skall gälla när ett paket går förlorat, försenas eller skadas. Frågan är emellertid vad som bör gälla, om något avtal inte har träffats. Här skulle man i och för sig kunna hänvisa till allmänna transporträttsliga regler om fraktförarens ansvar. Problem skulle sannolikt lätt kunna uppstå vid s.k. blandade transporter. Därtill kommer att det finns behov av skydd för postkunden även utanför själva transporten, nämligen under den tid en paketsförsändelse finns på postterminal, postkontor och liknande. Ett bra sätt att åstadkomma ett sådant skydd anser regeringen vara att göra vägtransportlagens bestämmelser om ansvarighet m.m., som är tvingande till transportkundens fördel, tillämpliga på all inrikes postbefordran av paket oavsett vilket transportmedel som kommit till användning. Detta åstadkoms genom en hänvisning till vissa bestämmelser i vägtransportlagen. Även när avtal har träffats, blir dessa bestämmelser i vägtransportlagen normalt tillämpliga i den mån de är mer fördelaktiga för avsändaren eller mottagaren av ett paket än det ingångna avtalet.

6.8.1 Medverkan vid val (poströstning)

Regeringens förslag: Genom en ändring i 10 kap. 1 § vallagen (1972:620) och 30 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m. klargörs att Riksskatteverket är central valmyndighet även för den poströstning som kan förekomma vid val till riksdagen, val i hela riket till kommun- eller landstingsfullmäktige samt vid val till kyrkofullmäktige.

Posten AB skall medverka vid ordinarie riksdagsval, kyrkofullmäktigval och folkomröstningar och utse röstnottagare hos bolaget på samma sätt som i dag Postverket gör. Ändringar av denna innebörd införs i vallagen, lagen om kyrkofullmäktigval, m.m., samt folkomröstningslagen (1979:369).

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens, dock att utredningen inte tagit ställning till frågan om vilken myndighet som skulle vara central valmyndighet för poströstningen (se betänkandet s. 175).

Remissinstanserna: De flesta av de remissinstanser som har berört frågan om poströstning lämnar förslaget utan erinran. *Riksskatteverket* anser dock att det vore ett smidigare förfarande om verket skulle ha såväl det centrala myndighetsansvaret som det totala ekonomiska ansvaret. *Vallagsutredningen* anser att det i dag får anses vara den mest ändamålsenliga lösningen att Postverkets nuvarande uppgifter med röstmottagning överförs till Posten AB. På längre sikt kan man ifrågasätta om inte röstmottagning bör kunna ske också hos ett annat eller flera andra företag.

Bakgrunden till regeringens förslag: Röstning på postkontor regleras i vallagen (1972:620), i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m., samt i folkomröstningslagen (1979:369).

Enligt 10 kap. 1 § vallagen får vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket till kommun- eller landstingsfullmäktige röstning ske på varje postkontor inom riket fr.o.m. den 24:e dagen före valdagen t.o.m. valdagen. Vid andra val får röstning ske fr.o.m. den 10:e dagen före valdagen t.o.m. valdagen.

Enligt 30 § lagen om kyrkofullmäktigval, m.m., får röstning vid val till kyrkofullmäktige och av direktvalda kyrkoråd ske på varje postkontor, vid val i hela riket fr.o.m. den 24:e dagen före valdagen och vid annat val fr.o.m. den 10:e dagen före valdagen t.o.m. torsdagen före valdagen.

Reglerna om poströstning i vallagen och i lagen om kyrkofullmäktigval, m.m., är vad gäller poströstning i stora stycken likalydande. I folkomröstningslagen hänvisas beträffande omröstning på postkontor till bestämmelserna i 8-10 kap. vallagen. I det följande redovisas förfarandet vid poströstning enligt vallagen.

Röstning på permanent postkontor (poströstning) skall normalt kunna ske under de tider kontoret är öppet för allmänheten. På förslag av Post-

verket får emellertid den centrala valmyndigheten begränsa den tid då poströstning får ske. Under tiden före valdagen skall poströstning alltid kunna ske under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. Riksskatteverket får även, om särskilda skäl föreligger, på förslag av Postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Röstning skall emellertid alltid kunna ske på minst ett postkontor i varje kommun.

Postverket ansvarar enligt reglerna i 10 kap. vallagen för poströstningens genomförande och anses därmed ha funktionen av central valmyndighet för själva poströstningen. Postverket svarar också för att röstmottagare på varje postkontor utses och ger inför varje val, i samråd med Riksskatteverket, ut detaljerade anvisningar till postkontoren om hur poströstningen skall genomföras.

Postverket har också möjlighet att ordna röstning på vissa vårdanstalter och vårdinrättningar såsom sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalter eller liknande, s.k. institutionsröstning, genom att i samråd med valnämnden och vårdinrättningarna inrätta särskilt postkontor på anstalten eller inrättningen. Sådana tillfälliga postkontor får inrättas tidigast sju dagar före valdagen och inrättas normalt söndagen före valdagen. Institutionsröstning kan anordnas även vid kyrkoval men förekommer i praktiken inte.

Röstning på postkontor kan enligt vallagen ske inte bara före valdagen utan även under viss kortare tid på själva valdagen (vanligen mellan kl 10-11 samt 15-16). I samråd med valnämnden kan Postverket också inrätta tillfälliga postkontor för röstmottagning på valdagen. Detta sker företrädesvis i glesbygdsområden.

Vallagsutredningen (Ju 1991:02) genomför för närvarande en översyn av vallagstiftningen från bl.a. teknisk och administrativ synpunkt. Utredningen har i oktober 1992 lämnat delbetänkandet (SOU 1992:108) VAL Organisation Teknik Ekonomi. I betänkandet behandlas frågan om den framtida regionala valorganisationen. Vidare övervägs ändringar som syftar till att sänka kostnaderna för valförfarandet. I detta sammanhang föreslår utredningen bl.a. att röstning på postkontor på valdagen skall tas bort. Vallagsutredningen föreslår också att det vid 1994 års val skall genomföras försök där vissa kommuner tar över ansvaret för den s.k. institutionsröstningen.

Den förändring som pågår när det gäller Postverkets verksamhet och som avser inrättande av s.k. entreprenadpostkontor i affärer av olika slag, leder till att postala uppgifter kan komma att hanteras av personer som inte är anställda av Postverket. Enligt vallagen utser i dag Postverket röstmottagare. Bestämmelsen i dess nuvarande lydelse ger dock utrymme för Postverket att utse annan än postfunktionär till röstmottagare.

Skälen för regeringens förslag: Vid en bolagisering av Postverket bör det centrala myndighetsansvaret för poströstningen övertas av någon annan myndighet. Det får anses mest ändamålsenligt att lägga denna uppgift på Riksskatteverket, som enligt förordningen (1985:953) om central valmyndighet är central valmyndighet såväl enligt 1 kap. 2 § vallagen som enligt 2 § lagen om kyrkofullmäktigval, m.m. Härigenom kommer Riksskatteverket att vara central valmyndighet för alla former

av röstning. En ändring som otvetydigt klargör detta förs lämpligen in i 10 kap. 1 § vallagen samt i 30 § lagen om kyrkofullmäktigval, m.m. Prop. 1993/94:38

Poströstning kommer vid nästa val att äga rum på de postkontor som disponeras av Posten AB. Det finns inte anledning att ändra på den nuvarande principen när det gäller utseende av röstmottagare. Efter Postverkets bolagisering bör denna uppgift således skötas av Posten AB eller det dotterbolag till Posten AB som kommer att rymma postkontorsverksamheten. En ändring med denna innebörd bör genomföras redan nu med hänsyn till det förestående riksdagsvalet 1994.

Med anledning av den översyn av bl.a. frågor som rör poströstning, institutionsröstning m.m. som för närvarande görs av Vallagsutredningen, finns det inte nu anledning att införa en bestämmelse om möjlighet till röstning genom något annat postbefordringsföretag än Posten AB. Denna fråga kan inte få sin lösning förrän tidigast efter 1994 års val. Vid 1994 års riksdagsval föreslås nämligen i prop. 1993/94:21 att viss försöksverksamhet skall genomföras angående bl.a. institutionsröstningen, "ambulerande" röstmottagning och inrättande av flera röstmottagningsställen i ett och samma valdistrikt.

Enligt 11 kap. 6 § regeringsformen måste överlämnande till ett bolag av en förvaltningsuppgift som innebär myndighetsutövning ske med stöd av lag. I enlighet med det anförda föreslår regeringen att det i vallagen, lagen om kyrkofullmäktigval, m.m., och folkomröstningslagen förs in bestämmelser om att poströstning får ske på Posten AB:s postkontor och att röstmottagare utses av bolaget.

6.8.2 Särskild postdelgivning

Regeringens förslag: Delgivningslagen (1970:428) ändras så att särskild postdelgivning fortsättningsvis skall kunna ske genom medverkan av postbefordringsföretag som regeringen bestämmer.

Utredningens förslag: Stämmer huvudsakligen överens med regeringens. Dock lämnas med utredningens förslag möjlighet endast för det statliga postbolaget att medverka vid den särskilda postdelgivningen (se betänkandet s. 178).

Remissinstanserna godtar utredningens förslag. *Statskontoret* anser dock att uppgiften att medverka vid särskild postdelgivning i framtiden bör kunna anförtros även annat postbefordringsföretag som väljer att arbeta rikstäckande eller inom stora, väl avgränsade delar av riket.

Bakgrunden till regeringens förslag: Delgivning av handlingar ombesörjes normalt genom att handlingen översänds med post på vanligt sätt (ordinär delgivning). Den sökta skall då själv lämna ett kvitto på att delgivning skett. Här bortses från den numera vanligen förekommande förenklade delgivningen. En brevöversändelse, som innehåller en handling som skall delges på ordinarie sätt, skiljer sig inte från andra översändelser som Postverket hanterar.

Särskild postdelgivning är ett delgivningsförfarande som enligt 3 § delgivningslagen (1970:428) kan komma i fråga om det finns anledning att anta att delgivningskvitto inte kommer att lämnas eller inte kommer att lämnas i tid. Särskild postdelgivning används företrädesvis när det gäller personer som erfarenhetsmässigt är svårdelgivna och som kan förväntas vara anträffbara dagtid. Oftast är det företagare som söks på sitt driftställe och personer på landsbygden. Vissa myndigheter som regeringen bestämmer får då ombesörja att handlingen överlämnas till den sökta i särskild ordning genom Postverkets försorg. Vilka dessa myndigheter är framgår av bilaga (1990:1265) till delgivningsförfordningen (1979:101). Postverket skall tillställa dessa myndigheter en förteckning över de postkontor där särskild postdelgivning kan verkställas.

I 5 § delgivningsförfordningen anges vad en myndighet har att iaktta när den avser att delge en handling genom särskild postdelgivning. Handlingen lämnas till postbefordran som vanligt brev. På kuvertet är fäst en blankett för delgivningskvitto. Av 17 § delgivningsförfordningen framgår att formulär till delgivningskvitto enligt delgivningslagen fastställs av Domstolsverket efter samråd med Rikspolisstyrelsen och Postverket.

Särskild postdelgivning utförs om möjligt i samband med ordinarie postutdelning. Delgivningsförsändelsen får inte läggas ner i postlåda eller brevinkast. Den får inte heller sorteras upp i box, sändas med postväska eller aviseras. Träffas inte adressaten eller annan person som är behörig att ta emot försändelsen under den ordinarie postutdelningsturen men kan det tänkas att han är anträffbar t.ex. på kvällen, utförs delgivningen – under förutsättning att den söktes bostadsadress ligger inom visst avstånd från postkontoret – genom särskilt bud. Som särskilt bud får endast postfunktionär anlitas. Sedan särskilt bud en gång har anlitats görs inte fler försök att lämna ut försändelsen utan denna återställs till myndigheten. Har försändelsen kunnat lämnas ut, skickas delgivningskvittot tillbaka till myndigheten med anteckning om hur delgivning skett. Om adressaten vägrat att kvittera försändelsen, anses enligt 19 § delgivningslagen delgivning ändå ha skett om försändelsen lämnas kvar hos adressaten.

Enligt 14 § delgivningsförfordningen finns särskilda bestämmelser om ersättning till Postverket för särskild postdelgivning.

Skälen för regeringens förslag: Den särskilda postdelgivningen är en uppgift för Postverket som innefattar viss myndighetsutövning. I första hand innebär uppgiften dock att Postverkets brevbefordrings- och utbärningsstjänster tas i anspråk. Uppgiften har därför ett direkt samband med Postverkets löpande affärsverksamhet. Postverket får också ersättning för utfört delgivningsarbete enligt särskilda bestämmelser. Det skall även i fortsättningen finnas möjlighet för vissa myndigheter att använda sig av den särskilda postdelgivningen. Enligt regeringens uppfattning är det naturligt att uppgiften i dag anförtros åt Posten AB – eller det eller de dotterbolag till Posten AB där verksamheten kommer att bedrivas – såsom det enda rikstäckande postbefordringsföretaget. Emellertid anser regeringen i likhet med Statskontoret att det redan nu

bör införas en möjlighet att anlita även annat postbefordringsföretag för uppdraget. Prop. 1993/94:38

Som tidigare nämnts skall överlämnande av förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning till bolag enligt 11 kap. 6 § regeringsformen ske med stöd av lag. I 3 § delgivningslagen (1970:428) införs en bestämmelse som ger möjlighet till särskild postdelgivning genom postbefordringsföretag som regeringen bestämmer.

6.8.3 Medverkan vid utlämnande av körkort

Regeringens förslag: I körkortslagen (1977:477) tas in en bestämmelse som medger postbefordringsföretag som regeringen bestämmer att medverka vid utlämnande av körkort.

Utredningens förslag: Lämnar inte möjlighet för annan än det statliga postbolaget att medverka vid ifrågavarande identitetsprövning. Denna har angetts ske vid underteckandet av körkortsunderlaget. I övrigt stämmer utredningens förslag överens med regeringens (se betänkandet s. 179).

Remissinstanserna: De remissinstanser som har berört denna fråga godtar utredningens förslag, men påpekar att identitetsprövningen inte längre sker i samband med undertecknandet av körkortsunderlaget. Vägverket föreslår att det bör vara möjligt att överlämna sådan identitetsprövning även till andra som kan komma att bedriva postverksamhet än det statliga postbolaget.

Skälen för regeringens förslag: Med stöd av 97 § körkortsförordningen (1977:722) beslutar Vägverket efter samråd med Postverket och Rikspolisstyrelsen om föreskrifter beträffande identitetsprövning i samband med undertecknande av körkortsunderlag.

Vissa manuella rutiner för framställning av körkort har numera rationaliserats genom s.k. bildfångstteknik, vilket medfört att identitetsprövning numera sker dels vid förarprovet, dels vid utlämnandet av körkortet. Lagstiftningen bör anpassas härefter.

Postverket får, för sin medverkan vid identitetsprövningen, ersättning enligt särskilt avtal mellan Postverket och Vägverket.

Efter Postverkets bolagisering bör det i första hand ankomma på Posten AB eller det dotterbolag till Posten AB där verksamheten kommer att bedrivas, att medverka vid utlämnande av körkort. Eftersom uppgiften i viss mån får sägas innefatta myndighetsutövning, måste bolaget ges ett lagstöd för sin medverkan.

Såsom Vägverket påpekat kan i framtiden identitetsprövningen behöva överlämnas även till andra postbefordringsföretag. En möjlighet för regeringen att överlämna denna uppgift även till andra postbefordringsföretag bör införas redan nu. I 32 § körkortslagen (1977:477) bör därför tas in en bestämmelse om att regeringen får överlämna till postbefordringsföretag att medverka vid utlämnande av körkort.

Regeringens förslag: I folkbokföringslagen (1991:481) införs en bestämmelse som medger postbefordringsföretag som regeringen bestämmer att handlägga anmälningar om flyttning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande bestämmelse kan en anmälan om flyttning lämnas bl.a. på ett postkontor. Postkontoret skall sedan enligt 1 § folkbokföringsförordningen (1991:749) genast vidarebefordra anmälan till en skattemyndighet. Behandlingen av flyttningsanmälningar innefattar i någon mån en myndighetsfunktion som, om den läggs på ett bolag, måste ske med stöd av lag. Regeringen anser att det är angeläget att flyttningsanmälningar även i framtiden kan lämnas på postkontor. Att så kan ske har nämligen betydelse när det gäller folkbokföringsregistrets aktualitet. Såsom påpekats av en remissinstans, *Riksskatteverket*, bör regleringen om mottagande av flyttningsanmälningar ändras i samband med Postverkets bolagisering. Det bör också vara möjligt att överlämna åt andra postbefordringsföretag än Posten AB att ta emot sådana anmälningar. I folkbokföringslagen bör därför tas in en bestämmelse enligt vilken flyttning kan anmälas till bland andra ett postbefordringsföretag som regeringen bestämmer.

6.9 Postverkets medverkan vid tullkontroll m.m.

Regeringens förslag: Genom en ändring i 73 § tullagen (1987:1065) föreskrivs skyldighet för Posten AB att medverka vid tullkontroll av försändelser som kommer in till landet som postförsändelser.

Bestämmelserna om posttjänstemäns medverkan enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling mönstras ut.

Postbefordringsföretag som regeringen bestämmer skall ha motsvarande tullskyldighet som i dag Postverket har, vilket föranleder en ändring i 80 § tullagen (1987:1065).

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens (se betänkandet s. 185).

Remissinstanserna: *Postverket* och *Telestyrelsen* tillstyrker utredningens förslag. *General tullstyrelsen* framhåller att en postförsändelse från utlandet inte utlämnats till adressatens fria förfogande i tullhänseende förrän den avhämtats av denne på ett adresspostkontor. Så länge bör även Postverkets skyldighet att medverka i kontrollverksamheten kvarstå. I ett EG-perspektiv uppkommer frågan om ett postbefordringsföretag som saknar myndighetsstatus kan tillåtas medverka i tullkontrollen av tredjelandsförsändelser. Ett tungt vägande skäl för att tullskyldigheten inte bör utsträckas till andra än Posten AB är det förhållandet att

Postverket nu är anslutet till tulldatasystemet, vilket är en ordning som är väl fungerande och rationell och som inte bör rubbas. Utredningens förslag lämnas av övriga remissinstanser utan erinran.

Prop. 1993/94:38

Bakgrunden till regeringens förslag:

Postverkets medverkan vid tullkontroll

Enligt 63 § första stycket 1 tullagen (1987:1065) får tullmyndigheten – för kontroll av att anmälnings- och uppgiftsskyldighet enligt lagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen fullgjorts riktigt och fullständigt – undersöka bl.a. "lådor och andra utrymmen" där varor kan förvaras vid införsel till eller utförsel från tullområdet. Enligt förarbetena till lagrummet är det citerade uttrycket avsett att omfatta även paket, brev och andra postförsändelser. I fråga om meddelanden i brev eller andra försändelser föreligger inte någon anmälnings- eller uppgiftsskyldighet till tullmyndigheten, men det kan förekomma att varor som rätteligen skulle ha anmälts till tullen skickas i brev liksom i försändelser av andra slag. Det kan vara fråga om tull- och skattepliktiga varor men också om införselförbjudna varor eller varor som får införas endast under vissa förutsättningar. Ett tungt vägande skäl för Tullverkets rätt att undersöka brev och andra liknande postförsändelser är den hos verket prioriterade uppgiften att bekämpa narkotikabrottsligheten. För att tullmyndigheterna skall kunna upprätthålla kontroll över varor som förs in eller ut ur landet anses de därför behöva ha vissa kontrollbefogenheter även när det gäller brev och liknande försändelser. Kontrollen får inte göras mer långtgående än vad som är erforderligt för att uppnå syftet med den.

Postförsändelser tullklareras vid särskilda tullanstalter som kallas posttullanstalter. Dessa finns i Stockholm, Göteborg, Malmö, Trelleborg, Umeå, Haparanda, Östersund och för Kirunas del i Narvik. Posttullanstalterna är samtidigt utväxlingspostkontor för den utrikes posttrafiken. Vid dessa posttullanstalter, där såväl tull- som posttjänstemän arbetar, sker Postverkets medverkan vid tullkontroll.

Enligt 73 § andra stycket tullagen är Postverket skyldigt att medverka i tullkontrollen av varor som befordras med post. Postverket får inte självständigt öppna postförsändelser för tullkontroll. Detta medges endast tullmyndigheten. I praktiken innebär Postverkets medverkan vanligen inte mer än att en posttjänsteman efter de anvisningar tullen har meddelat överlämnar försändelserna till tullen för kontroll.

Enligt föreskrifter i tullförordningen (75 § jämförd med 48 § första stycket tullagen) har en tjänsteman vid Postverket på motsvarande sätt som en tulltjänsteman en allmän befogenhet att ta hand om oförtullad vara för tillfällig förvaring så snart det behövs för tullkontrollen. I fall där en posttjänsteman verkställt ett sådant omhändertagande åligger det honom att omgående sända varan till Tullverket.

Tips från allmänheten eller gjorda beslag kan ge mer eller mindre starka indikationer på att t.ex. narkotika förekommer – eller kommer att finnas – i ett visst flöde av försändelser. På grund av den stora mängd försändelser som passerar genom posttullanstalterna är det förenat med stora svårigheter att vid denna kontroll hitta samtliga försändelser som

härifrån från en viss avsändare eller som är adresserade till en viss mottagare – något som tullen ibland har intresse av. Det är däremot tämligen enkelt att fånga upp en sådan försändelse när den kommer till mottagarens lokala adresspostkontor. Kvarhållande av enstaka försändelser (postspärr) har länge tillämpats. Postverket har dock under senare tid ansett formella hinder föreligga för ett adresspostkontor att underrätta tullmyndigheten när post från utlandet ankommer till en av tullen namngiven person. Postverkets uppfattning är att tullkontrollen av varor som kommer in till landet som postförsändelser är avsedd att ske vid gränser, flygplatser, hamnar etc. Postförsändelser skall därför kontrolleras vid de särskilda posttullanstalterna. Generaltullstyrelsen däremot menar att postförsändelser står under tullkontroll tills Postverket har lämnat ut försändelsen till adressaten och anser därför att Postverket är skyldigt att lämna tullen biträde i tullproceduren även på de lokala adresspostkontoren.

Postverkets medverkan vid kontroll enligt varusmuggningslagen

Enligt 14 § lagen (1960:418) om straff för varusmuggling åligger det bl.a. posttjänstemän att, i den mån anbefalld tjänstgöring föranleder det, noggrant övervaka att brott inte begås mot lagen. Vid sådan tillsyn får posttjänstemän föranstalta om undersökning av paket som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket. Någon rätt att undersöka brevörsändelser föreligger dock inte med stöd av den bestämmelsen.

Enligt 15 § första stycket varusmuggningslagen har posttjänstemän även rätt att, inom ramen för tillsynsskyldigheten enligt 14 § första stycket varusmuggningslagen, beslagta egendom som kan antas vara förverkad enligt lagen.

1986 års Varusmuggningsutredning har lagt fram förslag till ny lagstiftning på området i betänkandet SOU 1991:84. Enligt betänkandet skall den nya lagen på området inte innehålla någon motsvarighet till de angivna bestämmelserna i 14 och 15 §§ varusmuggningslagen. Varusmuggningsutredningens betänkande har remissbehandlats. Varken Postverket eller Generaltullstyrelsen har i sina remissvar framfört några invändningar mot att postpersonalens medverkan vid tullkontrollen enligt varusmuggningslagen föreslagits upphöra.

Det är i dag oklart om en ny smugglingslagstiftning kommer att införas för närvarande. Detta hänger bl.a. samman med Sveriges eventuella inträde i EG. Om Sverige kommer att ingå i en tullunion med gemensam tullagstiftning förändras förutsättningarna för smugglingslagstiftningen.

Postverkets tullskyldighet

Sedan den 1 januari 1992 är Postverket enligt 80 § tullagen tullskyldigt för sådana försändelser som Postverket förmedlar, om försändelsen inte anmäls till förtullning av någon annan. De försändelser som därvid kan komma i fråga är försändelser från företag till företag. Dessa för-

sändelser föranleder – till skillnad från dem som förs in av privatpersoner – inga svåra värderingsfrågor, eftersom värderingen alltid sker på grundval av en bifogad faktura.

Det är ett avsevärt antal försändelser som skall gås igenom för att det skall kunna bedömas om tullplikt föreligger. Systemet med direktförtullning genom Postverkets försorg har därför bedömts som en praktisk nödvändighet. Exempelvis måste Postverket bara på brevsidan gå igenom 8 miljoner försändelser årligen. Genomgången leder till att ca 70 000 av dessa förtullas. Postverket har infört det nya systemet med tull datorisering byggt upp ett eget datasystem för tullklarering. För de försändelser som förtullas tar Postverket ut en avgift.

Skälen för regeringens förslag: Med hänsyn till Postverkets bolagisering finns det till en början anledning att se över bestämmelsen i 73 § andra stycket tullagen om skyldighet för Postverket att medverka i tullkontrollen. Det skulle i och för sig vara tänkbart att Tullverket övertog allt ansvar för kontrollen av postförsändelserna. En sådan lösning skulle vara mer förenlig med den oberoende ställning som ett framtida statligt postbolag skall ha. Emellertid skulle en sådan ordning få negativa konsekvenser för genomströmningstiden vid posttullanstalterna. Antalet postförsändelser som passerar posttullanstalterna är mycket stort, och det finns risk för allvarliga förseningar, om postpersonal inte längre skulle medverka vid tullkontrollen. Regeringen föreslår därför att Posten AB, med stöd av en bestämmelse i tullagen, åläggs en skyldighet att medverka i tullkontrollen av försändelser som kommer in i landet som postförsändelser. Inför ett medlemskap i EG kommer förändringar i tullens arbete att kräva viss formalisering. Det torde dock inte medföra något hinder att vissa uppgifter såsom de här aktuella genom nationell lagstiftning läggs på bolag.

Skyldigheten enligt 73 § tullagen för Posten AB att medverka i tullkontrollen kvarstår så länge postförsändelsen finns hos något av Posten AB:s postkontor. Detta innebär att Posten AB:s medverkan kan ske senast när postförsändelsen finns på mottagarens adresspostkontor.

När det sedan gäller varusmuggningslagen har, som tidigare nämnts, 1986 års Varusmuggningsutredning föreslagit en ny lag på området som inte innehåller några bestämmelser om medverkan av postpersonal. Eftersom någon ny varusmuggningslag inte är att vänta under den närmaste framtiden anser regeringen att 14 och 15 §§ i den nu gällande varusmuggningslagen bör ändras på så sätt att posttjänstemäns medverkan enligt paragraferna tas bort. Det torde vara tillräckligt med den nyss förordade skyldigheten för postpersonal vid det statliga postbolaget att medverka vid tullkontroll enligt tullagen.

När det gäller frågan om tullskyldighet vill regeringen framhålla att det i hög grad är önskvärt att det nuvarande systemet med direktförtullning genom Postverkets försorg får fortsätta att tillämpas även efter en bolagisering av Postverket. 80 § tullagen bör därför i enlighet med 8 kap. 9 § regeringsformen ändras så att detta blir möjligt. I paragrafen bör föreskrivas att det postbefordringsföretag som regeringen bestämmer är tullskyldigt för försändelser som företaget förmedlar, om försändelsen inte anmäls till tullklarering av någon annan.

6.10 Föreskrifter om postverksamhet i krig m.m.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under krig, krigsfara och vissa därmed likartade förhållanden, utfärda föreskrifter som hör till funktionen Postbefordran.

Regeringen eller, om regeringen bestämmer det tillsynsmyndigheten, får meddela föreskrifter om planering och andra åtgärder som behövs i fredstid för att tillgodose totalförsvarets behov av postkommunikationer.

Utredningens förslag: Motsvarar huvudsakligen regeringens förslag. I utredningens förslag görs dock ingen distinktion mellan föreskrifträtten under krigsförhållanden och den under fredstida förhållanden (se betänkandet s. 193).

Remissinstanserna: *Överbefälhavaren* framhåller att det är angeläget att tillsynsmyndigheten ges sådana befogenheter i postlagen att totalförsvarets behov av postbefordran, betalningsförmedling och penningförsörjning kan tillgodoses under krigsfara och krig på ett likartat sätt som sker i dag. *Överstyrelsen för civil beredskap* framhåller bl.a. att utredningens förslag bör anpassas till motsvarande bestämmelse på teleområdet. Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I 1991 års försvarsproposition (prop. 1991/92:102) har regeringen fastställt följande mål för postbefordran under kriser och krig. Samhällets behov av postkommunikationer skall kunna tillgodoses även under kriser och i krig. Organisationen skall kunna anpassa verksamheten till förändrade förutsättningar. Vissa totalförsvarsviktiga försändelser och betalningar skall kunna ges särskild prioritet. En särskild sorteringsorganisation för fältpostadresserad post skall kunna skapas.

I propositionen sägs vidare att totalförsvarets behov av att alla kan nå alla liksom behovet av att säkerställa betalningsförmedlingen bl.a. genom Postgirot i stor utsträckning bygger på Postverkets resurser. I Postverkets funktionsansvar ingår att planera verksamheten och vidta sådana åtgärder att samhällets oundgängliga behov av postala tjänster kan tillgodoses även under kriser och i krig. Detta innebär att det åligger Postverket att i såväl fred som krig för totalförsvaret säkerställa postal drift och i nödvändig omfattning upprätthålla driften vid sina anläggningar. Vidare skall Postverket arbeta för att omställningen från fredsförhållanden till beredskaps- och krigstillstånd skall kunna genomföras snabbt och att uppgifterna i största möjliga utsträckning skall kunna lösas även under omställningstiden.

Planeringen av den postala verksamheten som föranletts av kundernas krav på säker och tillgänglig postbefordran i fredstid utgör enligt propositionen grunden till den uthållighet som behövs för att motsvara kraven under kriser och i krig. Flexibiliteten i den planerade verksamheten är god. Kraven på postbefordran, betalningsförmedling och penningförsörjning är högt ställda. Därför måste, trots hittills gjorda

beredskapsinsatser, fortsatta och konsekventa åtgärder vidtas för att säkerställa de för totalförsvaret särskilt angelägna tjänsterna.

Regeringen måste liksom i dag kunna meddela föreskrifter i dessa avseenden i situationer då det råder krig, krigsfara eller därmed likartade förhållanden. Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten skall också kunna meddela föreskrifter om planering och andra åtgärder som behövs i fredstid för att tillgodose totalförsvarets behov av postkommunikationer. Bestämmelser om detta bör införas i postlagen.

Att funktionsansvaret för totalförsvarets behov av postbefordran överförs till tillsynsmyndigheten redovisas i avsnitt 10.3.

6.11 Internationellt samarbete på postområdet

Regeringens förslag: För att ett postbefordringsföretag skall få delta i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen krävs att företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran och därvid tillämpa fördragens bestämmelser samt att regeringen godkännt företaget för sådant deltagande.

Utredningens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens (se betänkandet s. 196).

Remissinstanserna: Tillstyrker utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Sverige är anslutet till Världspostföreningen (UPU). Som medlemsland har Sverige ingått de fördrag som är knutna till föreningen. Dessa fördrag benämns tillsammans världspostfördragen. Det finns till att börja med tre obligatoriska fördrag, nämligen Världspostföreningens konstitution, Allmänna reglementet till konstitutionen samt Världspostkonventionen. Därutöver har Sverige undertecknat avtal om postpaket, postanvisningar, postgirorörelsen och postförskottsrorelsen. Avtalen inom Världspostföreningen är mellanstatliga avtal som för Sveriges del skrivs under av befullmäktigade ombud för regeringen och i efterhand underställs regeringen för godkännande. Det finns slutligen också expeditonsreglementen som är avtal på postverksnivå.

Någon generell fullmakt enligt 10 kap. 3 § RF har regeringen inte utfärdat för Postverket. I stället har regeringen lämnat Postverket fullmakt för varje enskilt avtalstillfälle. När de internationella reglerna ändras ser Postverket över sina villkor för internationell postbefordran och genomför nödvändiga ändringar. De frågor som inte är uttryckligen reglerade i de internationella överenskommelserna regleras enligt grundregeln av nationell lagstiftning.

När det gäller de uppgifter i det internationella samarbetet som har karaktären av myndighetsutövning är det naturligt att tillsynsmyndigheten vid en bolagisering av Postverket träder i Postverkets ställe. Detta

innebär att huvudansvaret för de ingångna världspostfördragen som är knutna till världspostföreningen flyttas till tillsynsmyndigheten, när det är fråga om överenskommelser med innehåll som huvudsakligen avser regulatörsuppgifter. Hit hör bl.a. överenskommelser som avser de grundläggande principerna för den internationella posttrafiken (se vidare avsnitt 10.4).

För att kunna fullgöra sina åtaganden enligt världspostfördragen måste Sverige även efter en bolagisering av Postverket ha ett postbefordringsföretag som deltar i det internationella postsamarbetet. Frågan om vem som skall utses för denna uppgift bör stå under kontroll av staten.

Lagrådet har ifrågasatt om det här i landet under överskådlig tid kommer att finnas något annat företag än Posten AB som kan uppfylla de mycket höga krav som måste ställas på ett i samarbetet deltagande företag både vad gäller verksamhetens omfattning och företagets organisation och allmänna lämplighet. Detta, menar *Lagrådet*, bör lämpligen leda till att det i postlagen direkt anges att det är Posten AB som deltar i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen. Om det ändå anses att det finns behov av en möjlighet att godkänna ytterligare något postbefordringsföretag för internationellt samarbete, bör det ankomma endast på regeringen att fatta beslut i saken. Vidare anser *Lagrådet* att de huvudsakliga krav efter vilka prövningen skall ske bör framgå av lagen, vilket även leder till att föreskrifter på området kan undvaras.

Regeringen delar i och för sig *Lagrådets* bedömning att det för närvarande endast finns ett företag, nämligen det statliga postbolaget, som kan komma i fråga för uppgiften att delta i det internationella samarbetet. Vi anser dock med hänvisning till den pågående utvecklingen att lagen bör utformas så att det finns möjlighet för regeringen att godkänna ytterligare företag. Såsom *Lagrådet* förordat bör endast regeringen kunna godkänna ett postbefordringsföretag för deltagande i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen. För en sådan uppgift skall enligt lagen krävas att företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran och därvid tillämpa fördragets bestämmelser.

6.12 Tillsynsverksamheten

Regeringens förslag: En tillsynsmyndighet – Telestyrelsen – skall utöva tillsyn över efterlevnaden av vissa bestämmelser i postlagen och av de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

I postlagen anges de formella befogenheter och sanktioner som behövs för att tillsynen skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

Utredningens förslag: Överensstämmer huvudsakligen med regeringens (se betänkandet s. 198).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom *Statsanställdas Förbund* delar utredningens uppfattning att Telestyrelsen bör bli tillsynsmyndighet även på postområdet. Dels finns det naturliga beröringspunkter mellan tele- och postkommunikationsområdena, dels kan kostnaderna för tillsynsverksamheten hållas nere genom en gemensam administration.

Postverket anser att tillsynsmyndigheten måste ges sådana ramar för tillsynsverksamheten att den inte medför onödiga kostnader. Det bör inte vara tillsynsmyndighetens uppgift att beakta önskemålet om fri konkurrens och att ingripa mot konkurrensbegränsande åtgärder. Dessa uppgifter åligger det i stället Konkurrensverket att utföra.

Några remissinstanser såsom *Svea hovrätt*, *Telestyrelsen* och *RRV* anser att de tillsynsuppgifter som skall åläggas tillsynsmyndigheten behöver preciseras ytterligare. I annat fall kan omfattningen av tillsynsverksamheten med ambitionsnivån variera inom mycket vida ramar.

Kammarrätten i Göteborg påpekar att tillsynsmyndigheten bör kunna få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som rör åtgärder för tillsynen.

CityMail, som delar utredningens uppfattning att de flesta infrastruktur- eller systemfrågor inte bör detaljregleras i lag utan lösas i förhandlingar mellan Postverket och övriga postbefordringsföretag, anser det däremot nödvändigt att det finns en tillsynsmyndighet med uttryckligt ansvar för att sådana frågor ges konkurrensneutrala lösningar.

Telestyrelsen anser att det bör införas en möjlighet att ingripa med sanktioner som i graverande fall innebär förbud mot brevbefordran. Även *RÅ* anser att det i en fri konkurrens kan uppstå behov av att ingripa med ett verksamhetsförbud för att förhindra oseriös verksamhet.

Skälen för regeringens förslag: Sedan den 1 juli 1992 finns en särskild myndighet, Telestyrelsen, som har hand om tillstånd och tillsyn m.m. på telekommunikationsområdet. Eftersom tillsynen på postområdet torde kräva förhållandevis begränsade resurser - uppskattningsvis ca fem personer utöver de tretton personer som är stationerade vid Postverkets enhet i Kiruna för hantering av obeställbara försändelser - anser regeringen att det saknas anledning att tillskapa en särskild tillsynsmyndighet för detta område. Med hänsyn till detta och eftersom posttillsynen har vissa beröringspunkter med den verksamhet som utövas av Telestyrelsen enligt telelagen, delar regeringen bedömningen att styrelsen blir tillsynsmyndighet även på postområdet.

En av tillsynsmyndighetens uppgifter blir att fortlöpande följa utvecklingen på hela postområdet och bevaka att den grundläggande postservicen motsvarar samhällets behov (se avsnitt 6.2). Detta är dock ingen tillsynsverksamhet i vanlig mening. Den egentliga tillsynen skall vara begränsad till sådan postverksamhet som avser brevbefordran (se avsnitt 6.3). Tillsynsmyndigheten bör här i första hand kontrollera att postbefordringsföretagen uppfyller postlagens krav på att brevbefordran bedrivs under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändares och mottagares personliga integritet upprätthålls. Tillsynen skall även omfatta kontroll av fullgjord anmälningsskyldighet och att brevbefordringsföretagen iakttar bestämmel-

serna i 9 och 10 §§ som handlar om obeställbara försändelser. Att tillsynsmyndigheten har ett särskilt ansvar för behandlingen av obeställbara brevårsändelser redovisas i avsnitt 6.5.

Det är viktigt för postkunden att de brev han anförtror åt ett postbefordringsföretag hanteras på ett så tillförlitligt sätt som rimligen kan krävas av företaget. Härmed avses exempelvis att breven inte bör exponeras för obehöriga eller eljest lämnas oövakade eller oskyddade på ett sätt som innebär risker från integritetsaspekten. Vidare bör hanteringen ske under sådana former att breven undgår att skadas genom yttre påverkan såsom av väder och vind.

Det finns också vissa frågor som hänger samman med den praktiska posthanteringen som tillsynsmyndigheten har anledning att uppmärksamma mot bakgrund av statens strävan efter att det skall råda konkurrensneutralitet på marknaden. Det gäller delvis frågor där regeringen vill avvakta den praktiska utvecklingen något innan slutlig ställning tas. Hit hör bl.a. frågor om postboxar och eftersändning m.m. I det sammanhanget skall tillsynsmyndigheten huvudsakligen övervaka att för alla parter acceptabla lösningar kan uppnås förhandlingsvägen mellan företagen på marknaden. Visar sig detta omöjligt kan myndigheten uppmärksamma Konkurrensverket på situationer som leder till konkurrensbegränsning. Tillsynsmyndigheten kan naturligtvis också behöva vända sig till regeringen om frågan bör lösas lagstiftningsvägen.

Det är viktigt inte bara att brevbefordran sker på ett tillförlitligt sätt utan också att verksamheten är effektiv och kan erbjuda rimliga priser. För att så skall bli fallet är det angeläget att konkurrensen är så fri som möjligt. Tillsynsmyndigheten bör beakta också detta önskemål och ingripa om det visar sig att några konkurrensbegränsande åtgärder vidtas på marknaden genom att underrätta Konkurrensverket om förhållandet.

Som ett led i tillsynsarbetet bör tillsynsmyndigheten kunna göra inspektioner hos brevbefordringsföretagen, såväl på eget initiativ som efter anmälan utifrån.

Tillsynsmyndigheten bör få de formella befogenheter som behövs för att tillsynen skall kunna bedrivas effektivt. Brevbefordringsföretagen bör vara skyldiga att låta tillsynsmyndigheten få tillträde till de områden, lokaler och andra utrymmen där verksamheten bedrivs. De bör också vara skyldiga att bistå med de upplysningar och tillhandahålla de handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten bör ges rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder för tillsynen.

Å andra sidan är det viktigt att tillsynen bedrivs på ett sådant sätt att den inte medför onödiga kostnader för tillsynsmyndigheten och inte vållar postbefordringsföretagen större olägenhet än som är nödvändigt.

För att tillsynen skall bli verkkningsfull måste tillsynsmyndigheten ha möjlighet att ingripa med någon form av sanktioner. Åtgärder kan framför allt behöva vidtas om brevbefordran bedrivs på ett sätt som åsidosätter integritetsskyddsintressena. Tillsynsmyndigheten bör i sådana fall kunna ingripa med förelägganden för att kunna få till stånd rättelse av felaktiga beteenden. För att öka styrkan bakom föreläggandena bör dessa kunna förenas med vite. Utsättande av vite bör kunna användas

såväl vid konstaterad obenägenhet att rätta sig efter ett tidigare föreläggande som redan vid ett första föreläggande om det finns anledning att anta att det behövs för att uppnå rättelse inom angiven tid.

Utredningen har övervägt att, utöver förelägganden, införa en möjlighet för tillsynsmyndigheten att förbjuda en brevdistributör som grovt åsidosätter sina åligganden att fortsätta med sin verksamhet. Man skulle på det sättet få en motsvarighet till möjligheten att, inom ramen för ett tillståndssystem, återkalla ett givet tillstånd.

Ett förbud att bedriva en viss verksamhet är emellertid enligt utredningen en så pass ingripande åtgärd att sanktionen inte bör införas utan mycket starka skäl. Detta gäller även om förbudet görs tidsbegränsat. Det bör i sammanhanget beaktas att näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud endast kan beslutas av domstol och att institutet även i övrigt är kringgärdat med olika rättssäkerhetsgarantier.

Utredningen har också framhållit att det kan ifrågasättas om behovet av en förbudsmöjlighet på postområdet är så stort. Redan innan ett förbud skulle bli aktuellt torde ett misskötsamt postbefordringsföretag i allmänhet ha fått så mycket oförmånlig publicitet – bl.a. till följd av åtgärder från tillsynsmyndighetens sida – att det får svårt att få några kunder. Företaget kan därmed inte åstadkomma så stor skada.

Regeringen delar utredningens bedömning att någon förbudsmöjlighet för närvarande inte bör införas. Ett kraftfullt verkande vite bör vara ett tillräckligt effektivt medel för att få till stånd rättelse.

Här skall också framhållas att om det felande postbefordringsföretagets beteende är av det slag som kan falla in under 4 kap. 8 § brottsbalken, tillsynsmyndigheten bör överväga om saken skall polisanmälas.

6.13 Finansiering av tillsynsmyndighetens verksamhet

Regeringens förslag: I postlagen införs en bestämmelse som ger regeringen rätt att föreskriva om skyldighet för den som bedriver postverksamhet att betala avgift för tillsynsmyndighetens verksamhet enligt lagen. Befogenheten får delegeras till tillsynsmyndigheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens (se betänkandet s. 201).

Remissinstanserna: Stöder utredningens förslag beträffande finansieringen av tillsynsverksamheten. *Svea hovrätt* och *Konsumentverket* har däremot framfört att det är olämpligt att relatera avgiften som varje brevbefordringsföretag har att betala för hanteringen av obeställbara försändelser till det antal försändelser han skickat in. Avgiften bör i stället beräknas exempelvis i proportion till företagets omsättning eller till den totala distributionsvolymen. Det föreslagna systemet beträffande obeställbara försändelser ställer nämligen höga krav på de olika postföretagen och kan bli kostsam för dessa. Under sådana

förutsättningar finns det en uppenbar risk för att företagen inte sänder in obeställbara försändelser till tillsynsmyndigheten. Prop. 1993/94:38

Skälen för regeringens förslag: Postverksamhet som avser befordran av brev skall som tidigare sagts ställas under tillsyn. Vid sidan av tillsynsverksamheten bör tillsynsmyndigheten åläggas även vissa andra myndighetsuppgifter på postområdet, bl.a. hanteringen av obeställbara brev försändelser.

Det är naturligt att den tillsynsverksamhet som kommer att åligga tillsynsmyndigheten enligt postlagen skall finansieras genom avgiftsuttag från dem som berörs av verksamheten och för vilka den får anses vara till nytta. Avgifterna för tillsynsverksamheten bör således beräknas på grundval av postbefordringsföretagens brevbefordran.

Regeringen har i det tidigare föreslagit att hanteringen av obeställbara brev försändelser skall skötas av tillsynsmyndigheten. Vi anser att verksamheten av praktiska och ekonomiska skäl bör ligga kvar i Kiruna, där Postverket för närvarande har sin enhet för hantering av obeställbara postförsändelser.

Det är regeringens uppfattning att de postbefordringsföretag i vilkas verksamhet obeställbara brev försändelser uppkommer bör svara för tillsynsmyndighetens kostnader för hanteringen av sådana försändelser. Företagen bör således betala en avgift vars storlek sätts i proportion till det antal försändelser som det är fråga om. Skälet för detta är att postbefordringsföretagen på så sätt uppmuntras att själva försöka utröna den rätta adressen där detta är möjligt. Om avgiften inte bestäms efter antalet obeställbara försändelser som uppkommer i den egna verksamheten finns risken att brev försändelser slentrianmässigt bedöms böra sändas till tillsynsmyndigheten.

Regeringen föreslår att det i postlagen öppnas en möjlighet för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten att införa ett avgiftssystem.

6.14 Överklagande

Regeringens förslag: Beslut av tillsynsmyndigheten enligt postlagen eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall kunna överklagas till länsrätten.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens (se betänkandet s. 204).

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Göteborg* anser att överklagande bör kunna ske inte bara av beslut enligt lagen utan även av beslut enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av lagen. *Svea hovrätt* ifrågasätter lämpligheten i att överklagande kan ske även av föreskrifter som beslutats av tillsynsmyndigheten med stöd av bestämmelser i postlagen. I övrigt har inte framförts några erinringar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Beslut som kan komma i fråga för överklagande enligt postlagen är exempelvis beslut om påförande av avgifter samt beslut om förelägganden inom ramen för anmälnings-skyldigheten och tillsynen.

Regeringen delar utredningens uppfattning att tillsynsmyndighetens beslut i särskilda fall enligt postlagen skall kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Inte bara beslut enligt lagen utan även enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen bör kunna överklagas. Antalet mål förväntas bli mycket lågt, med hänsyn främst till det begränsade antalet postbefordringsföretag och kommer sannolikt inte att påverka resursbehovet hos domstolarna.

Enligt den nu gällande instansordningen överklagas beslut av förvaltningsmyndighet till kammarrätten. Domstolsutredningen har emellertid i sitt betänkande "Domstolarna inför 2000-talet" (SOU 1991:106), som för närvarande bereds inom regeringskansliet, föreslagit att tyngdpunkten i rättskipningen skall ligga i den första domstolsinstansen och att överrätterna skall befrias från uppgiften att som första domstol överpröva beslut av förvaltningsmyndigheterna. Regeringen har ställt sig bakom principen i årets budgetproposition (prop. 1992/93:100 bil. 3 s. 24 f). Redan nu läggs den första domstolsprövningen i nytilkomna målgrupper i länsrätt i stället för i kammarrätt. Regeringen finner denna princip lämplig även i detta fall och anser att de nu aktuella besluten bör prövas av länsrätt som första domstolsinstans. Den 1 juli 1993 infördes i 14 § första stycket punkt 6 lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar en generell bestämmelse enligt vilken länsrätt prövar mål som enligt bestämmelse i annan lag skall prövas av länsrätt (SFS 1993:759). Den nu föreslagna ändringen ligger i linje med Domstolsutredningens förslag.

Vem som får överklaga tillsynsmyndighetens beslut framgår av 22 § förvaltningslagen (1986:223), där det föreskrivs att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Hur vid besvärskretsen blir får avgöras med utgångspunkt i de allmänna principer som har utvecklats i praxis härför. Det kan påpekas att i vissa mål flera intressenter kan ha rätt att överklaga. Beträffande överklagande av domstolsbeslut finns i 33 § förvaltningsprocesslagen en mot 22 § förvaltningslagen svarande bestämmelse.

6.15 Ikraftträdande m.m.

De föreslagna lagändringarna bör träda i kraft samtidigt som Postverket övergår till att drivas som aktiebolag. Detta planeras ske den 1 februari 1994. Samtidigt skall lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser upphöra att gälla.

Såsom påpekats av *Lagrådet* finns det anledning att införa en övergångsbestämmelse som ger sådana postbefordringsföretag som vid lagens ikraftträdande redan bedriver postverksamhet visst rådrum att uppfylla kravet på anmälan.

En övergångsbestämmelse behövs även för de brev- och paketförsändelser som varit obeställbara enligt den gamla lagen och som fortfarande är obeställbara då lagen upphör att gälla. Däremot saknas anledning att låta övergångsbestämmelserna gälla obeställbara postanvisningsbelopp.

Postlagsutredningen har föreslagit att det generella bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om postbefordran som framgår av lagen (1975:88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer skall tas bort och ersättas av bemyndiganden i särskilda fall enligt postlagen. Regeringen anser en sådan lösning visserligen vara principiellt riktig, men anser ändå att det generella bemyndigandet bör finnas kvar ytterligare en tid, innan det helt klart kan sägas vilka bemyndiganden som behövs i en förändrad situation på postområdet.

En särskild fråga gäller den stora mängd författningar där uttrycket "med posten" används för att beteckna att något kan eller skall skickas som brev utan krav på delgivning. Efter avregleringen och Postverkets bolagisering kan uttrycket felaktigt ge intryck av att det bara finns ett möjligt postbefordringsföretag och att försändelsen måste befordras genom "Posten AB". Ett lämpligare uttryck i sammanhanget är därför att ange att det skickas "med post".

Vidare förekommer i ett antal författningar det föråldrade uttrycket "postanstalt" som beteckning på "postkontor" eller i vissa fall "postbefordringsföretag".

En fullständig revision för att skapa enhetlighet skulle kräva att ett mycket stort antal författningar – utöver de som nu föreslås bli ändrade – går igenom och ändras. Det praktiska värdet av en sådan fullständig genomgång skulle vara begränsat. Regeringen förordar därför i stället att uttrycken byts ut efter hand som det är aktuellt att av andra skäl ändra i de författningar som innehåller dessa uttryck.

I den mån uttrycken förekommer i de lagar som nu föreslås bli ändrade, exempelvis delgivningslagen, byts de ut mot ovan förordad nomenklatur.

I framtiden bör således, allt eftersom det av andra anledningar blir aktuellt att ändra i författningar där "postanstalt" eller "med posten" förekommer, dessa uttryck samtidigt ändras till "postkontor" alternativt "postbefordringsföretag" respektive "med post".

7 Utvecklingen och konkurrenssituationen inom Postverkets marknader

Postverket verkar i dag inom ett antal marknader med den gemensamma nämnaren distribution. Postverkets olika verksamheter är i varierande grad utsatta för tydlig konkurrens. Distributionen av adresserade brev har till övervägande del fram till den 1 januari 1993 varit förbehållen Postverket. Mot bakgrund av detta finns i dag endast ett fåtal konkurrenter till Postverket om befordran av adresserade brev.

Emellertid finns i dag ett antal alternativ till den fysiska brev-befordringen. På övriga marknader där Postverket verkar finns redan i dag ett flertal alternativ till de tjänster Postverket erbjuder och Postverkets marknadsandelar är där också betydligt mindre.

En kort översikt över Postverkets marknadsandelar på olika delmarknader ges i följande tabell.

<i>Marknad</i>	<i>Postens marknadsandel, %</i>	<i>Andel av Postens intäkt, %</i>	<i>Viktiga konkurrenter</i>
Skriftliga företagsmeddelanden	90	29	Telia, CityMail
Skriftlig marknads-kommunikation	55	11	Svensk Direkt Reklam
Privat skriftlig kommunikation	95	6	—
Inrikes företagspaketprodukter	55	6	Bilspedition, ASG, Bussgods
Övriga inrikes lättgodsprodukter	85	6	Bilspedition
Budmarknad	20	1	Adena/Picko's, Taxi
Utrikes lättgodsprodukter	10	1	Bilspedition, ASG, DHL, UPS
Betalningsförmedling	50	29	Bankgirot, banker
Bankservice	11	7	Banker

I det följande beskrivs de olika marknader där Postverket verkar samt den förväntade marknadsutvecklingen och konkurrenssituationen inom dessa.

7.1 Brevbefordran

Postverkets affärsområde brev (Posten Brev) förmedlar individuella och massproducerade meddelanden samt tidningar och tidskrifter. Kommunikationen kan vara rent fysisk, fysisk-elektronisk eller enbart elektronisk. Posten Brev förmedlar även varor med en vikt upp till ett kg.

Posten Brev förmedlar ca 4,2 miljarder adresserade brevförsändelser per år. De sammanlagda rörelseintäkterna i affärsområdet uppgick år 1992 till 14,9 miljarder kr. De externa intäkterna uppgick till ca 11,2

miljarder kr eller knappt 50 % av Postverkets totala intäkter. Av intäkterna kommer knappt 90 % från företag och organisationer medan resterande drygt 10 % kommer från privatpersoner. Affärsområdets viktigaste kunder är ett antal större postintensiva företag.

Under 1900-talet har antalet brevframsändelser (exkl. tidningar och gruppreklam) visat en årlig tillväxt med i genomsnitt ca 3 % per år. Vissa år har volymerna minskat något i förhållande till föregående år medan de andra år ökat mera.

Perioden från 1970 fram till i dag karaktäriseras av en stabil om än avtagande ökningstakt. Den minskning i volym beroende på konkurrens från elektronisk överföring av meddelanden som förutspåddes i olika studier på 70-talet har först nu blivit märkbar i viss utsträckning. Jämförande studier av telemarknadens utveckling visar att någon mer omfattande överströmning från brevkommunikation till telekommunikation ännu inte kan spåras.

Bakom utvecklingen på brevmarknaden ligger ett antal faktorer som kan hänföras till den allmänna samhällsutvecklingen. Här kan t.ex. noteras en årlig befolkningsökning och framför allt hushållsökning.

Under senare hälften av 1900-talet har vidare stora strukturella förändringar påverkat marknadsförutsättningarna för brevbefordran. Sådana förändringar är t.ex. socialförsäkringssystemen, datorisering och centralisering av lönesystem m.m. På senare år är centraliseringen av pensionsutbetalningar, bilregister, kontrollbesiktning av bilar, värdepapperssystemet, avreglering av bank- och finansmarknaderna andra exempel på förändringar som påverkar brevvolymerne såväl positivt som negativt.

En förväntad ändrad näringslivsstruktur med en alltmer accentuerad övergång från varu- till tjänsteproduktion kommer att påverka kommunikationsbehovet positivt. Förändringar (branschglidning) inom bank- och försäkringssektorerna samt intresseorganisationernas sannolikt ökande betydelse likaså. Parti- och detaljhandeln kommer sannolikt att i ökad omfattning använda betal- och kreditkort, vilket i sin tur kommer att påverka kommunikationsbehovet i positiv riktning.

Den pågående teknologiska förändringen med ökad användning av tele- och datorkommunikation leder till minskad brevkommunikation. Telekommunikationen visar en snabbare tillväxt än brevkommunikation under de senare decennierna. Framför allt har utvecklingen den senaste femårsperioden varit mycket expansiv inom områdena telefax och mobiltelefoni. Postens bedömning är att vart tredje fax ersätter ett brev.

Vad särskilt gäller användning av telefax har denna under senare år genomgått en närmast explosiv utveckling. Det kan förutses att telefax-tekniken kommer att utvecklas och förfinas. Telefaxsändningar förekommer i dag företrädesvis mellan företag. Det är alltså i första hand brevvolymen mellan företag som kan komma att minska till följd av telefaxsändningar.

Datorkommunikation är en annan konkurrent till brevet. Denna typ av kommunikation kan ske i olika former. Det kan vara fråga om kommunikation från dator till dator, från dator till databas m.m. Till

viss del utgör dessa former av kommunikation substitut till brev. Kommunikation från dator till databas (t.ex. videotex) konkurrerar dock i större utsträckning med olika teletjänster, som t.ex. 071-nummer, och med text-TV.

Andra former av elektroniska överföringar av meddelanden påverkar också till viss del brevvolymer. Olika former av hybridtjänster (en kombination av elektronisk överföring, utskrift och kuvertering samt traditionell brevtudelnings, s.k. ePOST) förväntas öka under de kommande åren, dock utan att öka den totala brevvolymen. ePOST lämpar sig bäst för stora sändningar brev till många mottagare, i huvudsak konsumtionsräkningar till hushåll.

Annonss- och direktreklam samt reklam i andra medier (radio och TV), liksom olika typer av spel i dessa medier, påverkar och kommer att påverka brevvolymer positivt.

Den samlade effekten av de olika faktorer som påverkar marknadssituationen för adresserade brevframsändelser är svår att beräkna. Någon mera märkbar tillväxt av traditionell brevdistribution förväntas dock inte. Tendensen under de senaste åren, och som accentuerats, är en övergång från normalbrev (övernattbefordrade brev till fullpris) till brev med längre distributionstid till rabatterat pris. En överströmning från traditionell brevbefordran till hybridtjänster verkar också trolig. Denna överströmning kommer emellertid inte att påverka den totala volymen utan snarare vissa led i befordringen såsom insamling, sortering och transport av adresserade brevframsändelser som således minskar.

Avvecklingen av brevmonopolet har gett möjligheter för andra företag än Postverket att distribuera brevframsändelser. Sedan våren 1991 distribuerar företaget CityMail AB brevframsändelser i Stockholm. Man kan förvänta sig att fler brevbefordringsföretag utöver CityMail kommer att etablera sig. Hur dessa presumtiva konkurrenter ser ut eller vilka deras affärskoncept kommer att vara är i dag inte möjligt att förutse. En ökad konkurrens inom brevbefordringen kommer naturligtvis att minska Posten Brevs brevvolymer.

En minskning med 2 % av Posten Brevs framsändelsevolym noterades år 1992. Mellan åren 1986 och 1991 ökade emellertid volymen med upp till ca 4 % per år, men med en successivt avtagande ökningstakt. Den minskade brevvolymen år 1992 kan delvis förklaras med den nya konkurrenssituationen som uppstått. Ytterligare en faktor av betydelse i detta sammanhang är att nedgången i tiden sammanfaller med det svåra konjunkturläge som råder, även om inget säkert samband kan konstateras mellan brevvolymer och konjunktur. Det går i dag inte att säkert bedöma om ett reellt trendbrott skett när det gäller ökningen av Posten Brevs brevvolymer.

7.2 Paket (Lättgods)

Postverket är genom sitt affärsområde lättgods (Posten Lättgods) verksamt inom den marknad som omfattar distribution av framsändelser

med en vikt upp till 35 kg (lättings). Posten Lättings erbjuder även transport av tyngre gods om detta efterfrågas av kunderna. Posten Lättings omsätter ca 2,6 miljarder kr.

Fram till år 1984 distribuerade Postverket endast sådana paket som distribueras genom postkontorsnätet och lantbrevbäringen. År 1984 utökades verksamheten till att även omfatta distribution av s.k. företagspaket, dvs. paket som skickas från "dörr till dörr" och inte befordras via postkontorsnätet. Posten Lättings erbjuder i dag företagskunder standardiserade och rikstäckande transporttjänster för försändelser upp till en vikt av 35 kg per kolli och 100 kg per sändning.

Privatpersoner har möjlighet att skicka enstaka paket inom Sverige till enhetliga priser. I dag distribueras drygt hälften av paketförsändelserna från dörr till dörr, medan den andra hälften (motsvarande huvuddelen av ekonomi- och postpaket) distribueras genom postkontorsnätet. En tjänst som vänder sig till privatpersoner är det s.k. Sverigepaketet som inkluderar emballage och frakt upp till 20 kg till valfri ort i Sverige. För närvarande kostar Sverigepaketet 48 kr.

Av Posten Lättings totala intäkter svarar intäkter från privatpersoner endast för ca 2 %. Privatpersoner är därutöver mottagare av paket från främst postorderbranschen. Posten Lättings befordrar totalt ca 50 miljoner paket per år. Privatpersoner skickar årligen endast cirka en miljon paket.

Affärsområdet Lättings konkurrenter är både svenska och utländska företag. Samtliga företag av betydelse inom branschen har förstärkt sina distributionssystem i Sverige. Detta gäller även de internationella transportföretagen. På lättingsmarknaden finns i dag tre svenska huvudkonkurrenter: Posten Lättings, ASG och Bilspedition. Inom paketmarknaden, dvs. gods upp till 35 kg, är Posten Lättings det dominerande företaget medan man har en mycket liten andel av det tyngre godset.

Lättingstransporter har under ett flertal år varit den snabbast växande delen av den svenska godstransportmarknaden. Denna uppgång bröts under år 1992 på grund av den svaga konjunkturen.

Lättingsmarknaden, likväl som transportbranschen i övrigt, kännetecknas av hård konkurrens. Branschen har sedan länge präglats av otillfredsställande lönsamhet. Under de senaste åren har detta accentuerats ytterligare. Transportbranschen är beroende av den ekonomiska utvecklingen. Tillväxt i ekonomin medför oftast öknings i volymer. Posten Lättings är endast verksam på den svenska marknaden. Den inhemska efterfrågan bedöms vara fortsatt svag. De internationella paket tjänsterna utförs inom Posten Utrikes.

7.3 Betalningsförmedling

En av Postverkets delmarknader är betalningsförmedling. Postgironörelsen startade år 1925 och tillkom för att underlätta betalningsrörelsen och främja sådana betalningsmetoder som är ägnade att

minska användandet av kontanta medel. I dag ser Postgirot som sin affärsidé att över hela landet och internationellt erbjuda girotjänster i eget kontosystem och därtill hörande finansiella tjänster för företag, organisationer, föreningar och privatpersoner. Under år 1992 uppgick de totala intäkterna i Postgirot till ca 5,3 miljarder kr. 430 miljoner betalningar förmedlades via Postgirot, varav 125 miljoner (29 %) var kontantbetalningar i postkassorna. Postgirot har haft ett ökat antal förmedlade betalningar under en rad år. Ökningen är emellertid måttlig.

Konkurrensen om betalningar mellan Postgirot å ena sidan och bankerna/Bankgirot å den andra är hård. Detta trots att Postgirot i praktiken haft ensamrätt till statens betalningar i och med förordningen (1974: 591) om skyldighet för statlig myndighet att anlita Riksbanken eller Postgirot. Undantag från denna skyldighet har emellertid medgetts vissa myndigheter. Det stora flertalet av statens utbetalningar till allmänheten sker därför redan i dag med annan betalningsförmedlare än Postgirot.

Konkurrensen kommer att hårdna ytterligare till följd av att konkurrens kommer att tillåtas även vad gäller statens alla in- och utbetalningar. I en marknadssituation med fri konkurrens om alla statliga betalningar blir Postgirot ett bland flera betalningsinstitut. Postgirot föreslås därför få begränsat utvidgade verksamhetsförutsättningar som stöd för betalningsförmedlingen.

Den fortsatta utvecklingen torde gå mot ett ökat användande av direktöverföringar mellan konton, bl.a. så kallade autogirolösningar, för att minska hanteringskostnaderna i betalningsförmedlingen.

7.4 Utrikes brev- och paketbefordran

Postverkets affärsområde utrikes (Posten Utrikes) etablerades som eget affärsområde år 1989. Under år 1992 uppgick intäkterna till ca 1,5 miljarder kr.

Posten Utrikes ansvarar för försäljning och distribution av brev och paket med destination utanför Sveriges gränser liksom för tullhantering och distribution av all ankommande brev- och paketpost.

Posten Utrikes förfogar över egna sorteringsterminaler i Sverige men köper vissa försäljnings-, transport- och utdelningstjänster av Posten Brev, Posten Lättgoods och Posten Bank och Kassa. Utomlands utförs transporterna av utländska flygbolag, speditörer samt inte minst andra länders postverk.

Posten Utrikes verkar på en marknad med hård konkurrens. Konkurrenter är både internationella kurir- och expressföretag samt svenska företag som ASG och Bilspedition.

En alltmer utbredd remailingverksamhet hotar den lönsamma brevexporten. Detta innebär att konkurrenterna kommersiellt kan utnyttja brister i det internationella avräkningssystemet mellan postverken.

Lönsamheten inom den internationella transportmarknaden är generellt mycket låg. Företagsförvärv och allianser gör att konkurrens-

situationen ändras kontinuerligt. På grund av den överetablering som skett bl.a. inom EG kan man räkna med stora strukturrationaliseringar och att endast några få aktörer kommer att överleva på både expressmarknaden och inom den traditionella speditiönsverksamheten. Omstruktureringen av den internationella frakt- och kurirmarknaden väntas fortsätta i en snabbare takt än som sker för närvarande.

Postverkets kurirverksamhet har integrerats med expressföretaget TNT i ett med fyra andra postverk gemensamt ägt bolag, GD Express World Wide, där svenska Postverket äger 7,5 % och postverken gemensamt 50 %. Detta samarbete öppnar möjligheterna att utveckla Posten Utrikes paketutbud för tidsgaranterade produkter och expressprodukter.

7.5 Postkontoren

Postkontorsnätets verksamhet är samlad i affärsområdet bank och kassa (Posten Bank och Kassa). Postkontoren förmedlar Postverkets samlade sortiment till privatpersoner och mindre företag samt erbjuder banktjänster för privatpersoner. Intäkterna uppgick till ca 5,9 miljarder kr år 1992.

Posten Bank och Kassas huvudsakliga uppdragsgivare är Posten Brev (29 % av intäkterna), Postgirot (34 %), Posten Lättgods (8 %), Posten Utrikes (2 %) och Nordbanken (24 %).

Under år 1992 sjönk antalet transaktioner i postkontorsnätet med 7 %. Året dessförinnan var minskningen lika stor. Under de senaste tio åren har antalet transaktioner i kassorna minskat med en tredjedel. Bakgrunden till minskningen av manuella kassatjänster är den ökade automationen med bl.a. direktöverföring mellan konton. Posten Bank och Kassa genomför mot bakgrund av denna utveckling en omfattande rationalisering och effektivisering av verksamheten som beskrivits i 1992 års budgetproposition (prop. 1991/92:100 bil. 7). Enligt åtgärdsprogrammet, som benämns Nät 92, kommer antalet service-ställen att bestå, men i många fall drivas i annan skepnad, exempelvis som s.k. närpostkontor med begränsad service såsom paketutlämning eller på entreprenad av butiker.

Transaktionsutvecklingen i kontorsnätet förväntas fortsätta att gå tillbaka till följd av konkurrenssituationen inom affärsområdena Posten Brev, Posten Lättgods, Postgirot och Posten Utrikes, i kombination med ökat utnyttjande av elektronisk kommunikation och automatiserade betalningar. Alternativ till de banktjänster som utförs på postkontoren växer successivt fram, exempelvis möjlighet att utföra överföringar av pengar mellan konton på telefon. Mot bakgrund av detta bedöms även behovet av traditionella banktjänster komma att minska.

8.1 Överföring av Postverkets verksamhet till ett statligt ägt aktiebolag

Regeringens förslag: Postverkets verksamhet med tillgångar och skulder överförs till ett statligt ägt aktiebolag, Posten AB, per den 1 februari 1994. Samtliga aktier skall innehas av staten.

Regeringen ges bemyndigande att genomföra bolagiseringen.

Regeringen ges bemyndigande att träffa avtal med Posten AB om en rikstäckande postservice till enhetliga priser för enstaka försändelser. I avtalet som avser åren 1994–1996 kommer det att regleras att Posten AB åtar sig rikstäckande postservice utan särskild ersättning.

Regeringen ges bemyndigande att träffa avtal med Posten AB om en rikstäckande kassaservice till enhetliga priser för enstaka betalningar och kassatjänst. Under avtalsperioden som avser åren 1994–1996 kommer Posten AB att ersättas för den rikstäckande kassaservicen med 300 miljoner kronor per år.

Skälen för regeringens förslag: I dag driver Postverket statlig affärsverksamhet i särskild form, den s.k. affärsverksformen, som tillskapades genom 1911 års budgetreform. Detta innebär bl.a. att verkets ekonomiska omslutning inte redovisas över statsbudgeten. Verket är emellertid en integrerad del av den statliga verksamheten och fungerar som förvaltare av statlig egendom.

Enligt regeringsformens bestämmelser får statens medel inte användas på annat sätt än riksdagen har bestämt och statens medel står till regeringens förfogande. Som en följd av detta skall investeringar och finansieringen av dessa även inom affärsverken ytterst beslutas av riksdagen.

För affärsverken gäller vidare särskilda bestämmelser om förvärv och försäljning av fast egendom samt om förvärv, försäljning och bildande av bolag.

Regeringen har i det tidigare redogjort för utvecklingen på postmarknaden. Sammanfattningsvis är det faktorer som den tekniska utvecklingen, efterfrågeförändringar och liberalisering som i samverkan har inneburit en förändrad marknadssituation. Genom teknisk utveckling och efterfrågeförändringar har antalet företag liksom utbudet av nya tjänster ökat, vilket har lett till en alltmer diversifierad marknad. Med nya postbefordringsföretag på marknaden följer större valfrihet för användarna.

Den successivt förändrade marknadssituationen ställer krav på en utveckling av Postverkets verksamhetsform. Erfarenheten visar att de begränsningar som finns i affärsverksformen i fråga om t.ex. förvärv och försäljning av fast egendom, försäkringar och upplåning medför komplikationer. Affärsverksformen begränsar vidare möjligheterna till

ändamålsenliga former för samarbete och samägande i konsortier och allianser. Genom att bilda aktiebolag inom ramen för Postverkskoncernen har man hittills kunnat lösa en del praktiska problem. Denna blandform av affärsverk och aktiebolag är emellertid olycklig och har visat sig svår att styra. En enhetlig associationsform är både bättre och mer flexibel. En förnyelse och utveckling av Postverkets verksamhetsform är således påkallad, dels av den nya marknadssituationen inom postservice och betalningsförmedling, dels av behovet av en ändamålsenlig och effektiv styrning av verksamheten. Aktiebolagsformen är en lämplig associationsform för konkurrensutsatt verksamhet. Postverkets konkurrenter på samtliga delmarknader bedriver som regel sin verksamhet i aktiebolagsform.

Det är enligt regeringens mening angeläget att Postverket nu ges samma verksamhetsform som andra företag på postbefordrings- och betalningsmarknaden, dvs. aktiebolagsformen. Det nya bolaget kommer att vara helägt av staten.

8.1.1 Överföringen av Postverkets verksamhet m.m. till aktiebolag

I enlighet med det föreslagna bemyndigandet blir det en uppgift för regeringen att genomföra bolagiseringen av Postverket och därvid bl.a. fastställa kapitalstruktur samt aktiekapitalets storlek i det nya aktiebolaget. Regeringen vill här informera om hur bolagiseringen är avsedd att genomföras.

Postverket har de senaste 15 åren genomfört fyra stora omorganiseringar. Den nu gällande genomfördes den 1 januari 1992. De successiva organisationsändringarna har skett för att öka Postverkets marknadsorientering och kundorientering. Organisationsutvecklingen är således en kontinuerlig process. Den nu gällande organisationen kommer i sina huvuddrag att gälla även i samband med bolagiseringen. Detta innebär precis som i dag en organisation med fem affärsområden, Posten Brev, Posten Lättgods, Posten Utrikes, Posten Bank och Kassa samt Postgirot. För att underlätta en successiv bolagisering av de olika verksamheterna har Postverket redan registrerat sex bolag, ett för vart och ett av moderbolaget och de fem affärsområdena. I syfte att renodla moderbolaget så långt som möjligt inrättas också ett holdingbolag, Posten Service AB, i samband med Postverkets bolagisering. Till holdingbolaget förs verksamheter som är koncerngemensamma: i nuläget Postfastigheter, Postens Inköpscentral, Posten Systemservice, HK-Service, Certus AB och SwedPost AB.

Bolagiseringen av Postverket sker genom att staten i ett första steg överlåter Postverkets verksamhet, tillgångar och skulder till Posten AB, varvid köpeskillingen erläggs genom att Posten AB utfärdar en skuldförbindelse på beloppet. Därefter följer en nyemission i Posten AB. Staten skall erlägga likvid för de nyemitterade aktierna genom kvittning mot den fordran staten har på Posten AB genom den ovan nämnda skuldförbindelsen.

I ett andra steg överläts verksamheten i affärsområdena m.fl. till dotterbolag den 1 februari 1994. Affärsområdena Posten Bank och Kassa, Postgirot och Posten Service AB kommer att ombildas till dotterbolag den 1 februari 1994. Affärsområdena Posten Brev, Posten Lättgoods och Posten Utrikes kommer inledningsvis att driva sina verksamheter som affärsområden inom moderbolaget Posten AB. Senast vid utgången av år 1994 kommer åtminstone brev- och paketverksamheten inom Posten AB att drivas i dotterbolag. Detta kommer att regleras i det särskilda avtal som staten kommer att sluta med Posten AB. Under affärsområdesbolagen och Posten Service AB kommer nu befintliga dotterbolag att inordnas.

Posten AB:s kapitalstruktur har betydelse för bolagets utvecklingsmöjligheter. Kapitalstrukturen bör ge en tillräcklig bas för bolagets verksamhet. Den nya Postkoncernens balansräkning består till huvuddelen av inlåning i Postgirotörelsen. Postgirotörelsen bör vid soliditetsberäkningar betraktas som en bank. Det går mot bakgrund av detta inte att jämföra Postkoncernens soliditet med svenska industri- och transportföretag.

Affärsområdesbolagen utom Postgirot kommer alla att ha en soliditet om minst 15 % vid tidpunkten för ombildande till aktiebolag.

Postgirots soliditet kommer att uppgå till ca 5 %. Vid en sammanvägning av rimliga soliditetsnivåer i respektive affärsområde bör soliditeten på koncernnivå vara ca 15 % på sikt. Vid tidpunkten för bolagiseringen kommer Postkoncernens soliditet att uppgå till ca 11 %.

Posten AB föreslås överta Postverkets alla pensionsförpliktelser. Den ingående balansen i Postkoncernen beräknas uppgå till ca 50 miljarder kr, varav det egna kapitalet beräknas uppgå till ca 6 miljarder kr. Avsikten är att överlåtelsen av Postverkets verksamhet, tillgångar och skulder skall regleras i ett avtal mellan staten och Posten AB. Detta överlåtelseavtal skall bl.a. reglera vilka tillgångar och skulder samt rättigheter och åtaganden som överförs.

Mot bakgrund av den dominerande ställning som Postverket i dag har inom postverksamheten är det regeringens uppfattning att Posten AB bör kunna upprätthålla rikstäckande postservice till enhetliga avgifter för enstaka försändelser utan särskild ersättning. Detta skall regleras i avtal mellan staten och Posten AB. Kravet på rikstäckande service finns också med i bolagsordningen för Posten AB. Avsikten är att det särskilda avtalet mellan staten och Posten AB även skall omfatta andra förhållanden som inte regleras i överlåtelseavtalet. Hit hör frågan om pristak för avgifter för brevbefordran (avsnitt 10.2) och vissa frågor som rör informationsplikt vid ändringar i postnummer (avsnitt 10.5).

Överlåtelseavtalet och det särskilda avtalet avses tecknas före bolagiseringen av Postverket den 1 februari 1994. Det särskilda avtalet föreslås löpa t.o.m. den 31 december 1996.

Ombildningen av Postverket från affärsverk till aktiebolag innebär förändringar i första hand när det gäller statsmakternas styrning, kontroll och insyn. Ombildningen av Postverket till aktiebolag förutsätter styrning i andra former än de som används för ett affärsverk. Förutom genom lagstiftning kan styrningen av ett bolag ske genom bestämmelser i bolagsordningen, genom röstning på bolagsstämman och genom den av stämman valda styrelsen. Ett bolags verksamhet kan också begränsas eller ges viss inriktning genom avtal.

Inom statsförvaltningen utövas kontroll av flera organ, t.ex. av Riksdagens revisorer, Riksdagens ombudsmän (JO), Justitiekanslern (JK) och Riksrevisionsverket (RRV). När Postverket bolagiseras upphör kontrollen av JO och JK. Kontroll utövas fortsättningsvis av de av bolagsstämman valda revisorerna. Riksdagens revisorer kan emellertid även fortsättningsvis utöva kontroll. Vidare gäller för de statliga aktiebolag som finns införda i förordningen (1993:958) om Riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser, att RRV på eget eller regeringens uppdrag kan utföra granskning utöver den sedvanliga granskningen som årligen skall utföras enligt aktiebolagslagen. Tillsynsmyndigheten kommer med tillämpning av bestämmelserna i förslaget till postlag i egenskap av tillsynsmyndighet avseende brevbefordran att kunna utöva viss kontroll över bolaget.

Eftersom staten kommer att äga samtliga aktier i Posten AB kommer redovisning av verksamheten att lämnas till riksdagen genom de årliga redogörelserna för de statliga företagen. Avsikten är vidare att en av Riksrevisionsverkets auktoriserade revisorer skall utses som en av revisorerna i Posten AB och dess dotterbolag.

Enligt regeringens mening bör Posten AB så långt det är möjligt verka under samma förutsättningar som vanliga aktiebolag. Det blir därmed en uppgift för Posten AB:s styrelse att utforma mål och strategier för verksamheten.

Regeringen vill i detta sammanhang också informera om arkivfrågornas behandling i anslutning till att Postverket ombildas till aktiebolag. Enligt arkivlagen (1990:782) skall en myndighet, som upphör, inom tre månader överlämna sitt arkiv till en arkivmyndighet, om inte verksamheten överförs till en annan myndighet. När verksamhet som tidigare bedrivits i en statlig myndighet överförs till ett aktiebolag kan arkivmyndigheten enligt vad regeringen inhämtat låna ut de delar av arkivet som det nya bolaget behöver ha tillgång till. Det ankommer på Riksarkivet att utforma föreskrifter och villkor för lån och deposition hos bolag av handlingar. Tillgången för allmänheten till de allmänna handlingar som härrör från tiden före bolagiseringen och som inte omfattas av sekretess enligt bestämmelser i sekretesslagen (1980:100) säkerställs genom att ansvaret för dessa handlingar förs över till Riksarkivet. Enligt vad regeringen inhämtat pågår ett samråd mellan Postverket och Riksarkivet avseende arkivfrågor inför bolagiseringen av Postverket.

Härutöver bör nämnas en fråga som rör de fastigheter som Postverket förvaltar för statens räkning. Det femtontal fastigheter som representerar framträdande kulturvärden kommer att ges skydd som byggnadsminnen innan de överläts till det nya bolaget.

Postverket har som statlig myndighet tillhandahållit statistikuppgifter beträffande postverksamheten i landet. Även efter verkets ombildning till aktiebolag kvarstår behovet från samhällets sida av statistik över detta område. Det bör ankomma på tillsynsmyndigheten att närmare precisera kraven på postbefordringsföretagen så att samhällets behov kan tillgodoses.

Från kulturpolitisk synpunkt finns det också skäl att notera den påverkan som Postverket genom sina adresseringskrav kan utöva på valet av ortnamn i landet. Staten kan emellertid via sin ägarroll eller på annat sätt garantera att Posten AB inte utövar detta inflytande på ett sätt som strider mot god ortnamnsd.

8.2 Den nya Postkoncernen

Som framgår av beskrivningen under 8.1.1 är avsikten att det skall bildas en koncern med Posten AB som moderbolag och affärsområden som helägda dotterbolag. Därutöver kommer det att finnas ytterligare bolag inom ramen för koncernen, bl.a. de redan i dag existerande Falcon Aviation AB, Tidningstjänst AB m.fl.

I moderbolaget skall ingå koncernstaber samt finansförvaltning för koncernen. Finansförvaltningen kommer dock, i enlighet med vad som anförts i 1993 års finansplan (prop. 1992/93:100 bil. 1, bet. 1992/93:FiU20, rskr. 1992/93:189), inte att omfatta Postgirots medelsförvaltning.

Verksamheten i affärsområdet Brev skall vara meddelandehantering. Posten Brev skall också svara för den rikstäckande brevbefordran. Under Posten Brev finns ett antal bolag som stödjer verksamheten.

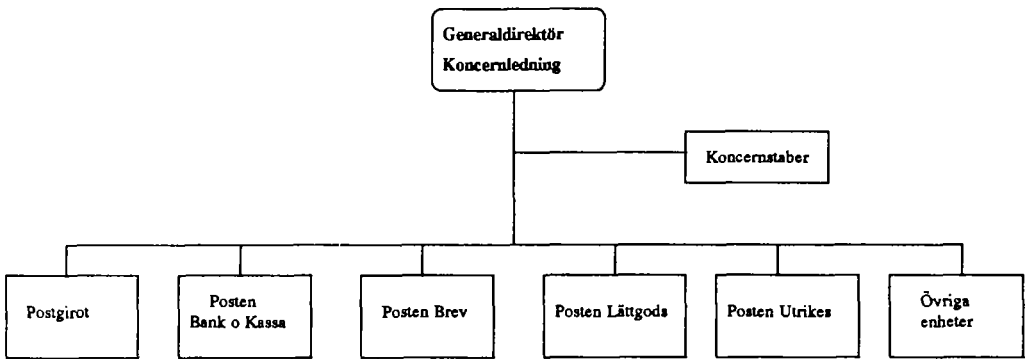
Verksamheten i affärsområdet Lättgods skall omfatta Postverkets paket- och lättgodsdistribution. Även här finns ett antal bolag som stödjer verksamheten.

Verksamheten i affärsområdet Bank och Kassa skall omfatta dels postverksamhet, dvs. förmedling av brev och paket, dels förmedling av finansiella tjänster såsom postgirobetalningar, insättning och uttag från bankkonto, förmedling av lån m.m.

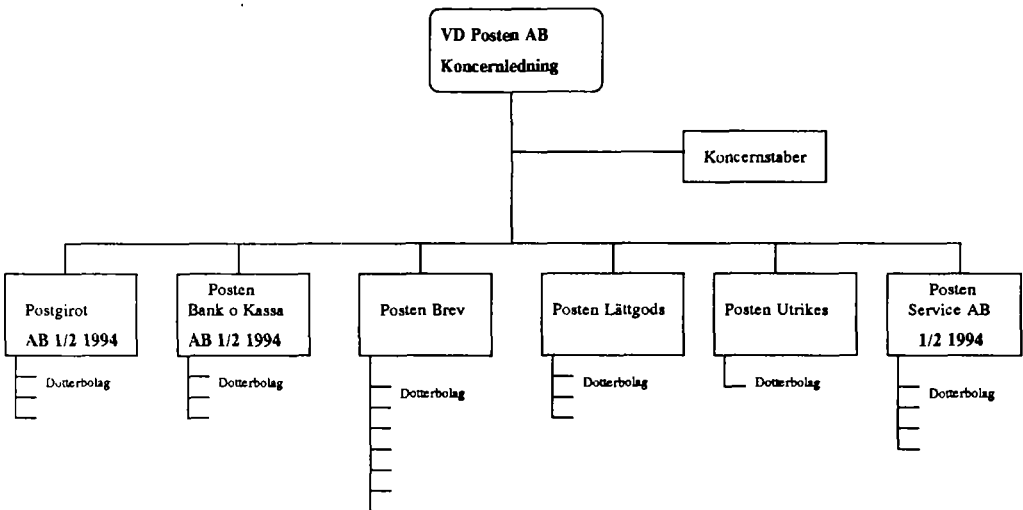
Verksamheten i Postgirot Bank AB skall omfatta den verksamhet som i dag bedrivs i affärsområdet Postgirot.

Verksamheten i affärsområdet Utrikes skall omfatta distribution av internationella brev-, lättgods- och expressförsändelser. I affärsområdet skall också ingå delägarskap i Global Delivery Express Worldwide som förmedlar expressgods över hela världen.

Postens nuvarande organisation

Postens koncernstruktur som bolag

Postverket har som affärsverk bedrivit sin verksamhet med såväl hög servicenivå som god lönsamhet. En successivt ökad kund- och affärsinriktning gör att Postverket har goda förutsättningar att klara en mera marknadsmässig organisation på en avreglerad marknad. Av detta följer att de förändringar som nu föreslås på postområdet innebär en precisering och renodling av statsmakternas politiska ansvar för post- och kassaservicen respektive ansvaret för att skapa spelregler som möjliggör och stimulerar konkurrens inom postområdet. Detta skapar förutsättningar för att renodla statens roll som ägare av Posten AB i förhållande till de intressen som statsmakterna i övrigt har att bevaka inom postområdet.

Utgångspunkten för *staten som ägare* är att erhålla avkastning på det egna kapitalet. Det primära ekonomiska målet för verksamheten i Posten AB är därmed att ge en räntabilitet på eget kapital och utdelning till ägaren. Det är även viktigt att företagets effektivitet och finansiella styrka utvecklas gynnsamt. Ekonomiska nyckeltal för att följa upp detta är bl.a. räntabilitet på sysselsatt kapital och soliditet.

Under de senaste åren har marknaden för de tjänster Postverket erbjuder utvecklats mot ökad konkurrens. För att möta denna konkurrens har Postverket utvecklats mot en ökad grad av affärsmässighet och effektivitet. Konkurrens på traditionell brevbefordran i kombination med den snabba och dynamiska utvecklingen på den elektroniska marknaden samt konkurrensen på paket- och betalningsmarknaden kommer att innebära fortsatt skärpta konkurrensförhållanden. Det är mot denna bakgrund nödvändigt att effektiviteten förbättras ytterligare och att Postverket ges möjlighet att tekniskt möta den ökande konkurrensen från den elektroniska sektorn.

Det kan konstateras att Postens resultat efter finansiella poster under perioden 1994–1996 enligt Postverkets affärsplan bedöms inledningsvis uppgå till 600 miljoner kr för att i slutet av perioden uppgå till ca 1 miljard kr per år. Ur ett långsiktigt ägarperspektiv måste emellertid samtidigt konstateras, att denna resultatnivå behöver förbättras för att ägaren skall uppnå en tillfredställande ekonomisk avkastning på den för-mögenhetsmassa, som Postverket har att förvalta. Målsättningen från ägarens sida bör vara att Posten AB på längre sikt skall kunna arbeta med helt affärsmässiga villkor och förutsättningar och därvid också uppvisa en marknadsmässig avkastning jämförbar med större svenska välskötta företag i motsvarande branscher. Detta bör kunna uppnås genom en fortsatt rationalisering av verksamheten och en anpassning av såväl tjänsteutbud som priser.

Huvudinriktning för Posten AB bör, liksom i dag för Postverket, vara att erbjuda rikstäckande post- och kassaservice. Bolaget bör direkt eller genom dotter- eller intressebolag bedriva denna verksamhet. Annan verksamhet än kärnverksamheten kan bedrivas endast under förutsättning att denna kompletterar huvudinriktningen och att den bidrar till att stärka koncernens lönsamhet. Ytterligare en förutsättning är att detta sker under ett rimligt risktagande. Med ett rimligt risktagande avses att denna verksamhet inte får bedrivas på bekostnad av kärnverksamheten.

Regeringens förslag: Postgirot ombildas till bankaktiebolag. De begränsningar av bankaktiebolagets verksamhet som skall gälla skrivs in i bolagsordningen. I bolagsordningen föreskrivs att denna i vissa väsentliga delar inte får ändras utan regeringens godkännande. Regeringen bör inte, utan att först höra riksdagen, godkänna sådana ändringar i bolagsordningen som medför att bankaktiebolagets verksamhetsföresättningar ändras.

Undantaget i 1 kap. 2 § tredje stycket bankrörelselagen om rätt för Postverket att för sin postgirorelse hålla konton tas bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom *Svenska Bankföreningen* har tillstyrkt förslaget. *Svenska Bankmannaförbundet*, som inkommit med yttrande över förslaget att ombilda Postgirot till bankaktiebolag, har avstyrkt förslaget. *Postverket* föreslår att något förbehåll om regeringens medgivande till ändringar inte tas in i bolagsordningen. *Konkurrensverket* anser det angeläget från konkurrenssynpunkt att begränsningarna i verksamheten inte görs alltför långtgående och detaljerade. *Svenska Bankföreningen* har förståelse för att postgiroverksamhetens bolagisering medför behov av att föra in Postgirot under ett regelsystem som syftar till att garantera stabilitet och säkerhet i verksamheten. Enligt föreningen bör Postgirot dock ej ges status som bank. I stället bör en särskild lag om postgiroaktiebolagets verksamhet utfärdas. Den lösningen förordas även av *Svenska Bankmannaförbundet*.

Skälen för regeringens förslag: Bankrörelse definieras i bankrörelselagen som verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder. Eftersom Postverkets girokonton har flera likheter med bankernas inlåningskonton infördes i bankrörelselagen ett undantag i 1 kap. 2 § tredje stycket enligt vilket Postverket för sin postgirorelse får hålla konton för allmänheten.

Av betydelse i denna fråga är att departementschefen i förarbetena (prop. 1986/87:100 bil. 1) anförde bl.a. följande. För att vidmakthålla konkurrenskraften är det väsentligt att den statliga bankverksamheten koncentreras i en bank, PKbanken. Det förslag som i det följande kommer att läggas fram angående Postverkets förvaltning av likvida medel m.m. får således inte leda till att en bankverksamhet utvecklas inom Postverket. Postgirots ställning att endast vara ett betalningsförmedlande institut måste behållas. Målsättningen att genom samarbete kunna erbjuda ökad service åt kunderna måste också stå kvar.

De skäl som tidigare fanns för att förhindra att en bankverksamhet utvecklades inom Postverket är fortfarande till viss del giltiga och den ursprungliga inriktningen på betalningsförmedling bör därför behållas och utvecklas.

När Postverket bolagiseras övergår verksamheten från myndighetsform till aktiebolagsform. Detta medför viktiga förändringar. Affärsverken är myndigheter och därmed endast företrädare för staten. Ett affärsverk äger

inga tillgångar utan förvaltar dem endast för statens räkning, och det är staten som svarar för de skyldigheter som uppkommer i verksamheten. Ett aktiebolag däremot är en självständig juridisk person skild från statsförvaltningen. Det är bolaget som har tillgångar och skulder, och det finns t.ex. inte något rättsligt hinder mot att ett statligt ägt aktiebolag försätts i konkurs. Bolagiseringen medför därför behov av att Postgirots verksamhet förs in under ett regelsystem som syftar till att garantera stabilitet och säkerhet i verksamheten.

Postgirot står i dag inte under Finansinspektionens tillsyn. De likheter som finns mellan Postgirots verksamhet och den verksamhet som bedrivs av institut som står under inspektionens tillsyn motiverar emellertid att även Postgirot ställs under sådan tillsyn. Detta gäller särskilt vid en ombildning av Postgirot till aktiebolag, när en tillsyn inte endast avser hur verksamheten bedrivs utan även är motiverad bl.a. för att bedöma bolagets kapitalstyrka och relationerna till moderbolaget och systerbolagen.

I frågan om det närmare valet av verksamhetsform för Postgirot gör regeringen följande bedömning.

Riksdagen och regeringen kan styra den statliga affärsverksamheten genom lagar och andra föreskrifter. Föreskrifter skall dock vara generella till sin utformning, och möjligheter till styrning av ett visst statligt bolag genom normgivning får anses begränsad. Det framstår därför inte som lämpligt att införa en särskild lagstiftning för Postgirot AB. Med hänsyn till att Postgirots verksamhet förete påtagliga likheter med bankverksamhet föreslår regeringen i stället att Postgirot ombildas till bankaktiebolag. Detta innebär att det nya bolaget skall ansöka om regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse. Bolaget kommer då att omfattas av bl.a. bestämmelserna i bankrörelselagen om kapitaltäckning, enhandsengagemang och krav på säkerhet för lämnade krediter.

Finansinspektionen har anfört att en lagändring kan behövas för att tillstånd skall kunna ges moderbolaget Posten AB att äga Postgirot Bank AB.

Enligt 3 § första stycket andra meningen lagen (1992:1631) om lämplighetsprövning av större ägare i bankaktiebolag skall ett förvärv som innebär att ett icke-finansiellt företag blir moderföretag till en bank tillåtas bara om det finns synnerliga skäl. I förarbeten till bestämmelsen diskuterades riskerna för ett obehörigt utnyttjande av en bank, som ingår i en koncern med icke-finansiella företag. En bank kan bl.a. få svårigheter att hävda sin oberoende ställning gentemot andra koncernföretag. Vidare kan överföringar och transaktioner mellan koncernbolagen vara svåra att kontrollera. Några skyddsregler som kan förhindra att en bank tar skada om dess moderbolag kommer på obestånd finns inte och även en bank med god kapitaltäckning kan därför drabbas av stora svårigheter om ägarens vilja eller förmåga att finansiellt stödja banken ifrågasätts. Mot bakgrund av bl.a. dessa risker föreslog föredraganden att det skulle krävas synnerliga skäl för att tillåta ett icke-finansiellt företag att förvärva mer än 50 % av aktierna i ett bankaktiebolag. Den situationen att en bank i ett akut läge behöver tillföras externt kapital kan, enligt förar-

Postverket har sedan länge bedrivit postgiroverksamhet. Den bolagisering som nu genomförs innebär i princip inte någon avgörande skillnad i arten av verksamheten. Det förhållandet att funktionerna bolagiseras bör därför inte innebära olägenheter av de slag som anges i förarbetena och som nu redovisats. Med hänsyn härtill, och då den i förarbetena beskrivna situationen endast är ett exempel, saknas skäl att nu föreslå någon ändring i bestämmelsen.

Riksdagen har bemyndigat regeringen att besluta om avveckling av Postgirots ensamrätt till de statliga betalningarna (prop. 1991/92:100 bil. 1, bet. 1991/92:FiU20, rskr. 1991/92:128). Riksdagen har vidare beslutat att ett utvecklat statligt betalningssystem skall införas (prop. 1992/93:100 bil. 1, bet. 1992/93:FiU20, rskr. 1992/93:189).

Riksdagen har vidare anfört bl.a. följande (bet. 1992/93:FiU30, rskr. 1992/93:447). En avveckling av Postgirots särställning i det statliga betalningssystemet måste ske på ett sådant sätt att konkurrens skapas som främjar effektiviteten i betalningssystemet. För detta krävs en konkurrens på lika villkor. – När Postgirots särställning i det statliga betalningssystemet upphör kommer privatpersoner, företag och myndigheter att fritt kunna välja betalningsförmedlare vid betalningar till och från staten. För att detta val skall kunna ske på rationella grunder måste de båda systemen ha samma möjligheter att kunna erbjuda tjänster. Som utskottet tidigare redovisat innebär detta att man måste överväga att ge Postgirot möjligheter att kunna erbjuda 360-dagarskrediter och ge ränta på inlåsta medel även till privatpersoner. Det är också önskvärt, som utskottet tidigare uttalat, att avtal kan träffas mellan Postgirot och affärsbankerna om att ge Postgirot rätt att verkställa betalningar genom debiteringar på banklönkonton. – Regeringen bör återkomma till riksdagen och redovisa hur dessa frågor utvecklas och vid behov lämna förslag som bidrar till att upprätthålla konkurrens i betalningsförmedlingen och främja effektiviteten.

I samband med att Postgirot ombildas till bankaktiebolag avser regeringen att avskaffa Postgirots ensamrätt till de statliga betalningarna genom att förordningen (1974:591) om skyldighet för statlig myndighet att anlita Riksbanken eller Postgirot upphävs. Frågan om Postgirot Bank AB kommer att kunna förmedla betalningar till och från banksystemet genom debiteringar och krediteringar av andra bankers konton är ännu inte löst. Regeringen anser dock att de utvidgade verksamhetsförutsättningar som föreslås nedan uppfyller riksdagens krav på att de båda betalningssystemen skall ha möjlighet att kunna erbjuda tjänster. Regeringen har i beslut den 18 februari 1993 uppdragit åt Riksrevisionsverket att lämna förslag till utformningen av regler som skall ersätta förordningen om skyldighet för statlig myndighet att anlita Riksbanken eller Postgirot. De nya reglerna skall tillvarata de krav som statsmakterna ställer på det statliga betalningssystemet (prop. 1992/93:100 bil.1, bet. 1992/93:FiU20, rskr. 1992/93:189). Riksrevisionsverket har den 29 april 1993 lämnat ett förslag till en ny förordning om statliga betalningar.

Regeringen vill vidare betona att möjligheten att fritt välja betalningsförmedlare är kopplad till att det finns affärsmässiga avtal med olika betalningsförmedlare. Utgångspunkt för detta är de krav som statsmakterna ställer på det statliga betalningssystemet.

Huvudinriktningen för Postgirot Bank AB:s verksamhet bör vara att bedriva en effektiv betalningsförmedling av väsentligen den typ som Postgirot bedriver i dag. Genom avvecklingen av Postgirots ensamrätt till de statliga betalningarna kommer Postgirot emellertid att verka under allt hårdare konkurrens på betalningsmarknaden. I syfte att uppnå konkurrens på jämbördiga villkor mellan Postgirot och bankerna/bankgirot och därmed främja effektiviteten föreslår regeringen att Postgirots verksamhetsförutsättningar utvidgas i samband med ombildningen till bankaktiebolag. För närvarande får Postgirot besluta om ränta på postgirokonton som innehas av juridiska personer. Postgirot får vidare ge kredit till juridiska personer i högst 30 dagar i samband med betalningsförmedling. En enskild kredit får inte överstiga femtio miljoner kr och det sammanlagda beloppet av krediterna får inte överstiga fyra miljarder kr. Regeringen föreslår att verksamhetsförutsättningarna utvidgas så att Postgirot Bank AB dels får ge ränta även på fysiska personers postgirokonton, dels får ge kredit i högst 360 dagar till både fysiska och juridiska personer i samband med betalningsförmedling. Det sammanlagda beloppet av krediterna bör begränsas till att genomsnittligt över en rullande tolv månadersperiod inte överstiga fyra miljarder kr i det penningvärde som gäller vid ingången av år 1994. Även en begränsning av den räntebärande inlåningsvolymen för både juridiska och fysiska personer bör ske. Denna bör begränsas till att genomsnittligt över en rullande tolv månadersperiod inte överstiga totalt 23 miljarder kr i det penningvärde som gäller vid ingången av år 1994. Vidare bör gälla att kontovillkoren inte får utformas på ett sådant sätt att en sparkontorörelse utvecklas inom Postgirot Bank AB. Inte heller skall traditionell kreditgivning för finansiering av företagens investeringar och rörelse eller hushållens bostäder och kapitalvaror ske i Postgirot Bank AB.

Det nya bankaktiebolaget bör vidare få rätt att tillhandahålla betalningsmedel i form av t.ex. checkar och kontokort samt att driva valutahandel.

En utvärdering av de nu föreslagna befogenheterna för Postgirot Bank AB bör ske senast före utgången av år 1995. Det bör då bl.a. beaktas hur begränsningarna i Postgirot Bank AB:s befogenheter och avregleringen av de statliga betalningarna påverkat bankaktiebolagets ekonomi.

Postverket har anfört att rätten att lämna och ta emot koncernbidrag kommer att vara av stor betydelse i den bolagiserade postkoncernen och att några andra villkor för koncernbidrag än de som föranleds av bestämmelserna om kapitaltäckning och vinstutdelning inte bör gälla.

Ingår en bank i en koncern får, enligt 1 kap. 11 § bankrörelselagen, koncernbidrag ges endast efter medgivande av Finansinspektionen. Det finns inte någon anledning att göra avsteg från denna bestämmelse i fråga om Postgirot Bank AB.

Riksrevisionsverket har i sitt yttrande ansett att begreppet betalningsförmedling bör definieras mot bakgrund av att viss oklarhet kan råda om vilken verksamhet som omfattas. Vidare har verket anmärkt att ett

kassakrav på Postgirot Bank AB behöver fastläggas. Slutligen har från verkets sida framhållits att det krävs ett klarläggande vad avser den statliga garantin och kreditmöjligheterna i Riksbanken.

Betalningsförmedling är en av de verksamhetsgrenar en bank får bedriva enligt 2 kap. 2 § bankrörelselagen. Som ovan anförts bör Postgirot Bank AB bedriva betalningsförmedling av väsentligen den typ som Postgirot bedriver i dag.

I 2 kap. 12 § bankrörelselagen finns en allmän föreskrift enligt vilken bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker skall ha en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig betalningsberedskap. Postgirot Bank AB kommer att omfattas av nämnda bestämmelse. Något behov av att nu särskilt reglera storleken på de medel Postgirot Bank AB skall ha i beredskap för att kunna möta variationer i kassaflödet kan inte anses föreligga.

Enligt 3 § lagen (1993:765) om statligt stöd till banker och andra kreditinstitut kan stöd lämnas till bl.a. banker med svensk oktroj. Postgirot Bank AB kommer därför att omfattas av bestämmelserna i nämnda lag.

Enligt bestämmelserna i lagen om Sveriges riksbank får Riksbanken bevilja kredit till bl.a. bankaktiebolag. Något förtydligande beträffande Postgirot Bank AB:s kreditmöjligheter i Riksbanken behövs därför inte.

I bolagsordningen för Postgirot Bank AB bör verksamhetens inriktning och omfattning begränsas i enlighet med vad som ovan anförts. Vidare bör i bolagsordningen föreskrivas att denna i vissa väsentliga delar inte får ändras utan regeringens godkännande. Regeringen bör inte, utan att först höra riksdagen, godkänna sådana ändringar i bolagsordningen som medför att Postgirot Bank AB:s verksamhetsförutsättningar ändras.

När Postgirot ombildas till bankaktiebolag blir regeln i 1 kap. 2 § tredje stycket bankrörelselagen om rätt för Postverket att för sin postgirotörrelse hålla konton för allmänheten överflödiga. Regeln bör därför slopas.

8.2.3 Statens betalningssystem och fortsatt huvudmannaskap för statens koncernkontosystem CassaNova

Regeringens förslag: Statens koncernkontosystem bör ägas och tekniskt förvaltas av Postgirot Bank AB. Staten skall dock ha full insyn och beslutanderätt i frågor som är av central betydelse för statens betalningssystem.

Skälen för regeringens förslag: Det statliga betalningssystemet består för närvarande av statsverkets checkräkning (SCR) i Riksbanken samt statens koncernkontosystem CassaNova i Postgirot. CassaNova bygger på Postgirots koncernkontosystem, men har anpassats efter statens särskilda behov av redovisning och information. Riksrevisionsverket (RRV) företräder och kontrollerar SCR med anslutna postgirotkonton samt

betalningssystemet i övrigt. Huvuddelen av de statliga betalningarna förmedlas i dag via Postgirot och Riksbanken. CassaNova har utvecklats av Postgirot i samarbete med RRV. Det finns för närvarande inga andra koncernkontosystem som fullt ut kan tillgodose statens krav på betalningsavräkning, redovisning och information för att möjliggöra en samlad rapportering och analys. RRV har dock i uppdrag att utreda hur statens betalningssystem bör utformas i ett längre perspektiv med målsättning att möjliggöra val av ett eller flera koncernkontosystem inom det statliga betalningssystemet. RRV har på regeringens uppdrag utrett och lämnat förslag till huvudmannaskapet för CassaNova i samband med en bolagisering av Postgirot.

RRV föreslår i sin rapport att Postgirot som bolag bör få äganderätt över systemet CassaNova men att staten får full bestämmanderätt i frågor som är av central betydelse för statens betalningssystem. Staten skall enligt RRV, ha möjlighet att ställa krav på Postgirot för att säkerställa CassaNovas nuvarande och kommande funktion. RRV anser att förslaget motsvarar den uppgift som RRV har i dag beträffande statens betalningssystem, dvs. att företräda och kontrollera statens betalningssystem. Skälet till att Postgirot bör få äganderätten till CassaNova är enligt RRV att CassaNova som system är en oskiljaktig del av Postgirots bokföringssystem och därmed en integrerad del av Postgirot. Systemet kan vidare inte lyftas ut från CassaNova utan att motsvarande resurser skapas inom staten. Att förlägga driften av systemet hos någon annan än Postgirot är enligt RRV en praktisk omöjlighet i dag. Det är dessutom betydelsefullt för systemets fortlevnad och utveckling att Postgirot tar ansvar för systemet CassaNova.

RRV:s förslag bör följas. Regeringen föreslår därför att statens koncernkontosystem CassaNova skall ägas och tekniskt förvaltas av Postgirot som bolag. Regeringens förslag innebär att Postgirot skall äga de dataprogram som sammantaget utgör systemet CassaNova samt svara för systemets drift. Staten genom RRV skall ha full insyn och beslutanderätt i frågor som rör CassaNova som del av statens betalningssystem. Någon särskild ersättning skall inte utgå till Postgirot för att förvalta CassaNova. Den information som hanteras inom CassaNova som del av statens betalningssystem skall vara förbehållen staten genom RRV. Denna lösning garanterar ett ändamålsenligt betalningssystem för staten och främjar konkurrensen när de statliga betalningarna avregleras. Det nu sagda bör regleras i det överlåtelseavtal som kommer att tecknas mellan staten och Posten AB.

Regeringens förslag: Affärsområdet Bank och Kassa ombildas till ett aktiebolag. Den tillståndspliktiga finansieringsverksamheten förs över till ett nybildat kreditmarknadsbolag. De begränsningar av kreditmarknadsbolagets verksamhet som skall gälla skrivs in i bolagsordningen. I bolagsordningen föreskrivs att denna i vissa väsentliga delar inte får ändras utan regeringens godkännande. Regeringen bör inte, utan att först höra riksdagen, godkänna sådana ändringar i bolagsordningen som medför att kreditmarknadsbolagets verksamhetsförutsättningar ändras.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs att affärsområdet Bank och Kassa skulle ombildas till ett kreditmarknadsbolag. För att göra det möjligt för Bank och Kassa att fortsätta att bedriva såväl postverksamhet som finansieringsverksamhet i ett och samma bolag föreslogs att lagen om kreditmarknadsbolag skulle ändras så att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får möjlighet att tillåta att ett kreditmarknadsbolag bedriver postverksamhet.

Remissinstanserna: *Sveriges riksbank*, *Postverket*, *Finansinspektionen* och *Svenska Bankföreningen* har avstyrkt förslaget. *Sveriges riksbank* anser det inte lämpligt att utan närmare överväganden utvidga de aktiviteter som regleras av den finansiella lagstiftningen utan föreslår i stället att den tillståndspliktiga finansieringsverksamheten bedrivs av ett särskilt kreditmarknadsbolag eller av det bankaktiebolag som har hand om Postgirots verksamhet. *Postverket* anför att den föreslagna lösningen inte medger all den verksamhet som förekommer i kontorsnätet. Verket föreslår därför att lagen om kreditmarknadsbolag ändras så att också annan verksamhet än postverksamhet kan förenas med finansieringsverksamhet. Om regeringen skulle anse att ytterligare dispensmöjlighet är oförenlig med lagen förordar verket att Bank och Kassa ombildas till ett aktiebolag och att finansieringsverksamheten förs över till ett särskilt kreditmarknadsbolag. Den senare lösningen förordas även av *Finansinspektionen*. Inspektionen anför att det från tillsynssynpunkt vore att föredra om kreditmarknadsbolaget blev ett dotterbolag till Postgirot Bank AB. I den mån det är fråga om banktjänster anser inspektionen att tillstånd skulle kunna ges enligt bestämmelsen i 2 kap. 3 a § bankrörelselagen efter en utvidgning av denna bestämmelse. *Svenska Bankföreningen* anser att den finansiella verksamhet som bedrivs inom Bank och Kassa i första hand bör regleras inom ramen för en särskild lag om postgirotverksamheten m.m. Det är dock, enligt föreningen, tänkbart att skapa ett särskilt kreditmarknadsbolag för den finansiella verksamheten. *Riksrevisionsverket* har ifrågasatt förslaget. Även *Konkurrensverket* har ifrågasatt förslaget men i och för sig inte funnit skäl att motsätta sig detta från renodlad konkurrenssynpunkt. *Sveriges Bankkunders Riksförbund* har tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen om kreditmarknadsbolag får finansieringsverksamhet, med vissa undantag, endast drivas efter

tillstånd. Av 3 kap. 1 § första stycket framgår att kreditmarknadsbolag endast får driva finansieringsverksamhet och verksamhet som har ett naturligt samband därmed. De skall således inrikta verksamheten på finansieringsverksamhet. Till denna verksamhet kan emellertid kopplas andra finansiella tjänster och andra aktiviteter, t.ex. vissa serviceverksamheter, som är förenliga med finansiell verksamhet. I 3 kap. 1 § andra stycket finns en exemplifierande uppräknings av olika typer av verksamhet som ett kreditmarknadsbolag typiskt får ägna sig åt. Kreditmarknadsbolagen får däremot inte blanda sin verksamhet med verksamheter som ligger utanför det finansiella området.

Postens affärsområde Bank och Kassa bedriver viss finansieringsverksamhet vid sidan av postverksamheten, framför allt kreditförmedling åt Nordbanken. Övrig verksamhet består huvudsakligen av betalningsförmedling åt Postgirot och bankerna samt brev- och paketjänster. För betalningsförmedling krävs inte något tillstånd enligt lagen om kreditmarknadsbolag. Betalningsförmedling är dock enligt lagen en verksamhetsgren som ett kreditmarknadsbolag typiskt får ägna sig åt. Det är också tänkbart att verksamheten inom det finansiella området kommer att utvecklas exempelvis genom distribution av ytterligare finansiella tjänster. Med hänsyn härtill bör finansieringsverksamheten och den verksamhet som har ett naturligt samband med den verksamheten bedrivas i ett kreditmarknadsbolag.

I promemorian har föreslagits att Bank och Kassa skall få fortsatt möjlighet att bedriva såväl postverksamhet som finansieringsverksamhet i ett och samma bolag efter ombildningen till aktiebolag genom att ett undantag införs i lagen om kreditmarknadsbolag. Flertalet av remissinstanserna har avstyrkt förslaget. Därvid har bl.a. anförts att en blandad verksamhet kan komma att försvåra tillämpningen av lagstiftningen och tillsynen över bolaget. Regeringen delar den uppfattning som framförts av remissinstanserna beträffande nackdelarna med den föreslagna lösningen. I stället föreslås att affärsområdet Bank och Kassa ombildas till ett aktiebolag, som huvudsakligen skall bedriva postverksamhet. Den finansieringsverksamhet som nu bedrivs i Bank och Kassa bör överföras till ett nybildat kreditmarknadsbolag, Posten Kredit AB. De verksamheter som det nya bolaget skall få bedriva är att förmedla krediter, betalningar och andra finansiella tjänster. På samma sätt som när det gäller Postgirot Bank AB bör de begränsningar av verksamheten som skall gälla i kreditmarknadsbolaget skrivas in i bolagsordningen. Vidare bör i bolagsordningen föreskrivas att denna i vissa väsentliga delar inte får ändras utan regeringens godkännande. Inte heller i fråga om detta bolag bör regeringen, utan att först höra riksdagen, godkänna ändringar i bolagsordningen som medför att bolagets verksamhetsförutsättningar ändras.

Med denna lösning krävs ingen ändring i lagen om kreditmarknadsbolag.

I detta sammanhang har *Finansinspektionen* tagit upp en fråga om banktjänster. Inspektionen har därvid bl.a. anfört följande. Före den 1 januari 1993 var den situationen att en bank lät sin verksamhet bedrivas av annan än bankens egen personal och i andra lokaler än bankens egna

inte reglerad i lag. I syfte att göra det möjligt att tillhandahålla vissa banktjänster i butiker på mindre orter infördes en bestämmelse i 2 kap. 3 a § bankrörelselagen enligt vilken Finansinspektionen får tillåta en bank att låta verksamheten bedrivas av annan än bankens egen personal och i andra lokaler än bankens egna om det finns särskilda skäl. Uttalandena i förarbetena till det aktuella lagrummet omfattar inte den situationen att en bank låter sin verksamhet bedrivas på postkontoren över hela landet. Tillstånd torde nu krävas för detta arrangemang i och med att Postverket bolagiseras. En lagändring som tar sikte på banktjänster utförda på postkontor bör därför genomföras dessförinnan.

Enligt 2 kap. 3 a § bankrörelselagen får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen tillåta att en banks verksamhet bedrivs av annan än bankens egen personal och i andra än bankens egna lokaler. I förarbetena (prop. 1992/93:89 s. 170 ff.) anförde föredraganden inledningsvis att det redan fanns ett visst utrymme enligt den gällande lagstiftningen för att bankverksamhet skulle få drivas utanför bankens egna lokaler eller av andra än bankens anställda. Han hänvisade därvid till att statsmakterna verkat för avtalen om samarbete mellan Posten och Nordbanken. För att göra det möjligt för en bank att även träffa avtal med en butik på en mindre ort om att det i butikslokalen skall tillhandahållas vissa enklare banktjänster föreslogs att en ny paragraf skulle införas i bankrörelselagen. Av förarbetena framgår inte att avsikten varit att inskränka eller reglera den verksamhet som bankerna enligt redan träffade avtal tillhandahåller på postkontoren. En bolagisering av Postverket medför inte någon ändring i detta avseende och skäl att nu ändra bestämmelsen föreligger därför inte.

Samarbetet med banker

Postverket slöt år 1991 samarbetsavtal med Nordbanken och Sparbanken. Avtalet med Nordbanken avser förmedling av bankens tjänster på samtliga postkontor. Avtalet med Sparbanken avser kontorssamverkan och transaktionstjänster.

Riksdagen har beslutat om inriktningen av Postverkets samarbete med andra banker (prop. 1992/93:100 bil.7, bet. 1992/93:TU27, rskr. 1992/93:311). Mot bakgrund av detta har Postverket och Nordbanken slutit ett nytt långsiktigt samarbetsavtal. Avtalet innehåller ingen exklusivitetsklausul. Avtalet möjliggör ömsesidig uppsägning. Uppsägningstiden är fem år.

Regeringens förslag: Kostnader för befordran av sådan blindskrift som inte omfattas av det redan befintliga anslaget under Socialdepartementets huvudtitel finansieras över statsbudgeten fr.o.m. budgetåret 1993/94.

Kostnader för handikappservice i samband med postservice finansieras över statsbudgeten fr.o.m. budgetåret 1993/94.

Skälen för regeringens förslag: Postverket har ett antal särskilda samhällsättaganden. Dessa uppdrag har Postverket hittills huvudsakligen finansierat med egna medel. Att Postverket fått bära dessa kostnader beror på att statsmakterna i många fall funnit det enklare att ålägga Postverket att tillhandahålla dessa tjänster än att finansiera dessa uppdrag direkt över statsbudgeten. Postverkets samhällsättaganden är befordran av blindskriftsförsändelser och handikappservice i samband med postservice.

Mot bakgrund av den förestående ombildningen av Postverket till aktiebolag bör Posten AB ersättas för kostnaderna för samhällsättagandena.

Regeringen kommer i det följande att redogöra för hur nämnda samhällsättaganden inom postbefordringen bör lösas sedan Postverket ombildats till aktiebolag, liksom för frågan om distribution av tidningar och tidskrifter.

9.1 Distribution av tidningar och tidskrifter

Befordran och utdelning av dagstidningar samt vecko- och facktidskrifter har inte omfattats av någon ensamrätt för Postverket. Samtidigt som konkurrens tillåts vid befordran av tidningar och tidskrifter, har regeringen fram till den 1 juli 1992 fastställt prisnivån. Under lång tid utgick statlig ersättning till Postverket för det underskott i tidnings- och tidskriftsdistributionen som därvid uppkom.

År 1991 beräknades underskottet i tidnings- och tidskriftsdistributionen i en utredning som genomfördes inom Kommunikationsdepartementet till 395 miljoner kronor. Sedan dess har ca hälften av detta underskott kunnat kompenseras genom rationalisering och avgiftshöjning.

Postverket har för avsikt att gradvis på några års sikt avveckla underskottet. Detta kommer att ske genom i huvudsak rationaliseringar men till viss del även genom avgiftshöjningar. Enligt vad regeringen erfarit avser Posten AB att under denna anpassning visa hänsyn till dessa kunders ekonomiska situation.

Sedan år 1967 ersätts Postverket för kostnaderna för befordran av alla slags blindskriftsförsändelser genom ett anslag över statsbudgeten. Ersättningen har dock kommit att begränsas till försändelser som skickas till eller från vissa institutioner. Ersättning för de försändelser som skickas portofritt mellan synskadade har inte utgått. Kostnaden för denna service beräknas till 27 miljoner kr per år.

Regeringen anser att Posten AB bör få ersättning för kostnaden som är förenad med denna service för synskadade. Ersättning för förmedling av blindskrifter till eller från vissa institutioner finansieras för närvarande med anslag över Socialdepartementets huvudtitel.

9.3 Handikappservice

Det anses angeläget att tillgängligheten till post- och kassaservice är god även för äldre och handikappade. Postverket tillämpar därför riktlinjerna för glesbygdsservicen generöst för sådana hushåll. Hög ålder eller sjukdom kan motivera att lantbrevbäraren gör avstickare till enstaka ensligt belägna hushåll. Postverkets kostnad för denna merservice har beräknats till 20 miljoner kr.

Regeringen anser det angeläget att denna merservice även fortsättningsvis kan erbjudas äldre och handikappade i glesbygden. Regeringen föreslår därför att Posten AB ersätts för kostnaden för att bibehålla denna service.

10 Särskilda frågor

10.1 Mervärdesskatt på befordran av brev

Regeringens förslag: Posten AB uppdras att tillhandahålla ett föreningsporto för ideella föreningar. Detta skall mildra effekten av att befordran av brev m.m. blir mervärdesskattepliktig.

Skälen för regeringens förslag: Postverkets övergång från myndighet till bolag medför att det nuvarande undantaget från skatteplikt till mervärdesskatt för verkets befordran av brev m.m. (8 § punkt 7 lagen (1968:430) om mervärdesskatt) inte längre är tillämpligt. Undantaget avser sådana tjänster endast när de tillhandahålls av Postverket. Posten AB:s motsvarande tjänster kommer således att omfattas av skatteplikten till mervärdesskatt.

Enligt EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv (77/388/EEC) är tjänster avseende brevbefordran m.m. undantagna från skatteplikt till mervärdesskatt när de tillhandahålls av offentliga postförvaltningar ("public postal services"). Bolagiseringen av Postverket innebär att det är tveksamt om verksamheten längre kan omfattas av skattefriheten.

Genom den mervärdesskattebeläggning som således blir följden av bolagiseringen av Postverket, undanröjs de nuvarande konkurrenssnervridningarna gentemot företag med liknande verksamhet som nu konkurrerar med Postverket och vars tjänster omfattas av skatteplikten. Skatteplikten och den därav följande avdragsrätten för ingående mervärdesskatt underlättar också det blivande Posten AB:s möjligheter att effektivisera sin verksamhet genom extern upphandling.

Ett införande av mervärdesskatt även för befordran av brevörsändelser kommer för dem av Posten AB:s kunder som inte kan dra av ingående mervärdesskatt att innebära en kostnadsökning. Postverket har tidigare meddelat att man avser att erbjuda privatpersoner rabatter under en övergångsperiod för att mildra effekterna av ett införande av mervärdesskatt. En sådan rabatt skulle inte på något avgörande sätt påverka Posten AB:s intäkter eftersom privatpersonernas bidrag till Posten Brevs intäkter endast är ca 12 %. För andra kundgrupper som saknar möjlighet att dra av ingående mervärdesskatt finns redan möjlighet till särskilda rabatter vid större sändningar. Ideella föreningar har även möjlighet att skicka brev mellan 21 och 100 gram till rabatterat pris. Även det faktum att konkurrens nu råder om brevbefordran har för föreningar med stora sändningar inneburit kostnadsbesparingar. Emellertid är situationen en annan för mindre föreningar som inte har möjlighet att sluta avtal med postbefordringsföretag om rabatterade priser. Regeringen avser därför att uppdraga åt Posten AB att även fortsättningsvis tillhandahålla ett föreningsporto för ideella föreningar som mildrar effekterna av att befordran av brev m.m. blir mervärdesskattepliktig. Enligt vad regeringen erfarit avser Postverket att före den 1 februari 1994 tillkännage ett nytt föreningsporto för ideella föreningar.

10.2 Avgifter för brevbefordran

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att i avtal med Posten AB sätta gränser för bolagets eventuella höjning av avgiften för privatpersoners inrikes befordran av brevörsändelse.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med regeringens proposition 1990/91:87 om näringspolitik för tillväxt delegerades beslutanderätten rörande taxan för normalbrev (brev) fr.o.m. den 1 januari 1992 till Postverket. Delegeringen kombinerades dock med ett prismål som innebär att avgiften för brev upp till 500 gram får höjas med högst 80 % av den genomsnittliga förändringen av faktorprisindex för lastbilstransporter, E84:6011, under treårsperioden 1991–1993. Postverkets revisorer skall i samband med granskning av Postverkets årsbokslut följa upp prismålet.

På en fungerande marknad med konkurrens behövs inte prisregleringar. Marknaden för brevbefordran är sedan den 1 januari 1993 helt avreglerad. Marknaden kännetecknas dock ännu inte av någon fungerande

konkurrens. Posten AB är och kommer med stor sannolikhet under överskådlig framtid att vara det dominerande företaget på brevbefordringsmarknaden.

I syfte att skydda de konsumenter som inte har något alternativ till Posten AB:s brevbefordran från allt för kraftiga prishöjningar är ett pristak för dessa kunder nödvändigt. Ett pristak minskar även risken för korssubventioner från icke konkurrensutsatta tjänster till konkurrensutsatta tjänster.

Pristaket skall riktas mot den del av marknaden som saknar konkurrens. Företagen får i ökad utsträckning alternativ till Posten AB:s brevbefordran, främst i form av telefax och elektroniska överföringar men även i form av nya brevdistributörer. Privatpersoner saknar dock i stor utsträckning alternativ till Posten AB:s brevbefordran inom överskådlig framtid. Regeringen föreslår därför att nuvarande prismål för befordran av brev ersätts med ett pristak för enbart privatpersoners avgifter för inrikes befordran av brev försändelse. Kravet på att enstaka försändelse skall befordras till enhetligt och rimligt pris kan därigenom ligga fast.

Pristaket innebär att avgiften för privatpersoners inrikes befordran av brev försändelse inte får överstiga en viss nivå. Inom ramen för taket avgörs priserna av Posten AB.

Med hänsyn till marknadssituationen på brevmarknaden anser regeringen att ett pristak under de närmaste åren endast bör avse Posten AB:s priser. Regeringen bör bemyndigas att i avtal med Posten AB få reglera höjningen av avgiften för brevbefordran. Regeringen utesluter dock inte att bestämmelser om pristak i framtiden kan komma att införas generellt för varje företag som tillhandahåller brevtjänster (se även specialmotiveringen till 1 § postlagen).

Tillsynsmyndigheten bör få till uppgift att övervaka prisutvecklingen.

Inför årsskiftet 1996/97 bör tillsynsmyndigheten ges i uppdrag att analysera effekterna av pristaket och lämna förslag om eventuell framtida prisreglering. Utgångspunkten även härvid bör vara att endast inte konkurrensutsatta delar av brevmarknaden skall omfattas av ett pristak.

Tillsynsmyndigheten skall även följa utvecklingen för övriga enstaka försändelser för att senare bedöma om det finns skäl till ytterligare regleringar för samtliga enstaka försändelser dvs. inklusive företagspost.

Riksdagen skall årligen informeras om prisutvecklingen och om pristaket.

Pristakets utformning

Det föreslagna pristaket är avsett att utformas så att avgiften för privatpersoners befordran av brev försändelse upp till 500 gram får höjas årsvis (från och med 1994) med högst den beräknade genomsnittliga förändringen av NPI under en treårsperiod. Treårsperioden omfattar höjningsåret och de två föregående åren.

Avgiften för privatpersoners inrikes brevbefordran viktas med utgångspunkt från de olika viktgrupperna upp till 500 gram. Avgiften i

respektive viktgrupp beräknas utifrån en sammanvägd taxa som till 90 % består av rabatterade frimärken för privatpersoner och till 10 % av den ordinarie taxan för enstaka försändelser.

Prop. 1993/94:38

Eftersom prismålet baseras på en prognos kan smärre avvikelser förekomma för ett enskilt år. De får beaktas vid prisjusteringar ett följande år.

Konstruktionen av pristaket bygger på att Posten AB under lätt tillgängliga former erbjuder privatpersoner rabatterade frimärken.

10.3 Totalförsvarets behov av postbefordran

Regeringens förslag: Postverkets uppgift som funktionsansvarig myndighet för funktionen Postbefordran inom totalförsvaret överförs till tillsynsmyndigheten.

Postverket är i dag ansvarig myndighet för funktionen Postbefordran inom totalförsvaret. Enligt 42 § förordningen (1988:79) med instruktion för Postverket skall verket, utöver vad som framgår av beredskapsförordningen (1993:242), samråda med Överbefälhavaren i ärenden om verkets uppgifter under höjd beredskap och andra ärenden som har betydelse för landets försvar. Riksdagen har nyligen preciserat mål för funktionen (jfr prop. 1991/92:102 s. 273 ff., bet. 1991/92:FöU12 s. 124, rskr. 1991/92:337).

Regeringen förordar att tillsynsmyndigheten övertar funktionsansvaret för funktionen Postbefordran. I uppgiften ingår att utarbeta underlag för statsmakternas beslut om målen för funktionen under krig. Vidare skall den funktionsansvariga myndigheten bl.a. samordna beredskapsförberedelser samt planera och budgetera dessa, samordna och genomföra krigsplanläggning samt svara för att personal utbildas. Ansvaret bör också omfatta postbefordringsföretagens beredskapsplanläggning och personalkontroll.

Merkostnaderna för särskilda beredskapsåtgärder för postbefordringen bör emellertid finansieras över statsbudgeten. Ett postbefordringsföretag bör således kompenseras av staten om det vidtar åtgärder som har sin grund i beredskaps- och försvarsaspekter och som går utöver vad andra verksamheter av betydelse för totalförsvaret blir ålagda. Omfattningen av dessa åtgärder bör tills vidare hållas på nuvarande nivå.

Postverkets nuvarande kostnader för totalförvarsåtgärder uppgår till ca 24 miljoner kr per år. Postverket står i dag själv för dessa kostnader utan särskild kompensation. Regeringen anser att tillsynsmyndigheten bör disponera motsvarande belopp för upphandling av nödvändiga tjänster och utrustning från de postbefordringsföretag som är av intresse i beredskapssammanhang. Regeringen återkommer till anslagsfrågorna i det följande.

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten skall företräda Sverige i det internationella samarbetet på postområdet i frågor som avser regulatörsuppgifter. Posten AB skall företräda Sverige i frågor som avser operativ verksamhet på postområdet.

De grundläggande bestämmelserna om traktaträtten finns i 10 kap. regeringsformen (RF). Huvudregeln är att en överenskommelse med annan stat eller mellanfolklig organisation ingås av regeringen (1 §). I vissa fall måste emellertid riksdagen godkänna en för Sverige bindande överenskommelse (2 §).

Regeringen har utnyttjat delegationsmöjligheten enligt 10 kap 3 § RF inom postområdet på så sätt att Postverket har fått i uppdrag att ingå internationella överenskommelser. Postverket har därvid inte fått något generellt bemyndigande utan erhållit fullmakt för varje enskilt avtals-tillfälle.

Vad gäller postverksamhet skiljer man numera mellan operatörsfunktioner och regulatörsfunktioner. Med operatörer avses sådana företag eller myndigheter som ombesörjer den praktiska postverksamheten medan regulatörer är de myndigheter som bl.a. uppställer regler för postverksamheten. Att företräda och binda Sverige som stat i det internationella postsamarbetet torde i allmänhet vara en regulatörsfunktion. I vissa fall avser emellertid de överenskommelser som ingås helt eller delvis operatörsuppgifter.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller de uppgifter i det internationella samarbetet som har karaktären av myndighetsutövning är det naturligt att tillsynsmyndigheten vid en bolagisering av Postverket träder i Postverkets ställe. Detta innebär att huvudansvaret för de ingångna överenskommelserna inom ramen för Världspostföreningen (UPU) flyttas till tillsynsmyndigheten i den utsträckning det rör sig om regulatörsuppgifter. Hit hör bl.a. överenskommelser som avser de grundläggande principerna för den internationella posttrafiken.

Enligt UPU:s regler är Sverige emellertid även efter en bolagisering av Postverket förpliktat att ha ett nationellt postbefordringsföretag för det internationella postsamarbetet. För att ett postbefordringsföretag skall få delta i det internationella samarbetet krävs enligt postlagen att företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran och därvid tillämpa världspostfördragets bestämmelser samt att regeringen har godkänt företaget för sådant deltagande. För närvarande är det blivande statliga postbolaget, Posten AB, det enda möjliga valet. Det bör alltså ankomma på Posten AB att företräda Sverige i frågor som avser affärsmässig och operativ verksamhet på postområdet, t.ex. taxor och system för avräkning och tekniska standarder. Detta åstadkoms genom att det statliga postbolaget formellt godkänns som nationell operatör inom UPU-

samarbetet. I samband med godkännandet förbinder sig Posten AB att följa de internationella överenskommelser som Sverige har ingått. Härigenom blir åtagandena enligt de internationella överenskommelserna också gällande inom landet.

Prop. 1993/94:38

10.5 Postnummersystemet

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att träffa avtal med Posten AB om hanteringen av postnummersystemet, innebärande bl.a. skyldighet att i god tid före genomförandet av förändringar i postnummersystemet informera om förändringar som planeras.

Utredningens förslag: Stämmer överens med regeringens (se betänkandet s. 154).

Remissinstanserna: *Postverket* framhåller att postnummersystemet är en förutsättning för Postverkets möjlighet att tillhandahålla en rikstäckande postservice med tillfredsställande kvalitet och till rimliga kostnader. Det är därför nödvändigt att Postverket även fortsättningsvis får sköta systemet och ha en exklusiv rätt att vidmakthålla och ändra i detta. Postverket accepterar dock av hänsyn till andra intressenter en ökad informationsskyldighet innan förändringar i systemet genomförs.

CityMail accepterar utredningens förslag under förutsättning att man får till stånd effektiva och verkningsfulla uppdateringsrutiner hos Postverket.

Enligt *Konkurrensverket* kan det från konkurrenssynpunkt riktas principiell kritik mot att låta det statliga postbolaget svara för postnummersystemet eftersom systemet har betydelse för andra postbefordringsföretags möjligheter att agera på marknaden. Verket anser trots detta att det i nuläget inte finns tillräckligt starka skäl för att lägga ansvaret för postnummersystemet hos tillsynsmyndigheten. Om det emellertid framdeles visar sig att väsentliga problem från konkurrenssynpunkt uppkommer bör frågan övervägas på nytt.

Flera remissinstanser framhåller att postnummersystemet har betydelse även för annan verksamhet än postverksamhet och anser därför att detta bör skiljas från Postverket vid bolagiseringen och – åtminstone tills vidare – läggas på tillsynsmyndigheten.

Skälen för regeringens förslag: Det befintliga postnummersystemet har utvecklats av Postverket för att effektivisera det nationella sorterings- och transportsystemet. Postnumren gör det möjligt för Postverket att åstadkomma rationell och effektiv postdistribution till lägsta möjliga kostnad. När det nu gäller att bestämma formerna för postnummerhanteringen väger Postverkets – men även andra postbefordringsföretags – behov av postnumren som sorteringsinstrument tungt. Enligt regeringens mening tillgodoses postbefordringsföretagens intressen bäst genom att det statliga postbolaget övertar förvaltandet av postnummersystemet. Bolaget måste dock ha skyldighet att informera tillsynsmyndigheten innan viktigare ändringar genomförs liksom att offentliggöra beslutade

ändringar i god tid innan de genomförs. Härigenom tillgodoses även andra intressenters behov av tid för införande av nya uppgifter i sina adressregister och andra register.

Att regeringen nu förordar denna lösning har också en ekonomisk aspekt. Postnummersystemet är förenat med stora produktionskostnader, datorbearbetningar, utgivningen av postnummerkataloger m.m. Det är bl.a. av kostnadsskäl mindre lämpligt att i nuläget lägga över hela hanteringen på tillsynsmyndigheten, inte minst som detta enligt vissa instanser skulle vara en tillfällig lösning. Innan det kan bli aktuellt att skilja postnummersystemet från Postverket måste de ekonomiska konsekvenserna av detta ordentligt kartläggas. Det är samtidigt en opraktisk ordning om alla som på något sätt använder postnumren i sin verksamhet och därmed kan ha synpunkter på postnummerindelningen – det må vara postbefordringsföretag, kommuner, försäkringsbolag eller andra – skall kunna initiera förändringar i systemet. Eftersom ett stort antal instanser skulle ha möjlighet att yttra sig över varandras ändringsförslag, eventuellt med möjlighet att överklaga fastställda ändringar, kommer en sådan ordning att kräva en stor administration som ofrånkomligen blir mycket tungrodd.

De remissinstanser som förordar att postnummersystemet läggs över på en myndighet beaktar inte syftet med postnummersystemet, nämligen att vara ett sorteringsinstrument för rationell posthantering. Det bör också noteras att Postverkets konkurrent på brevbefordringsområdet, CityMail, med utgångspunkt från sin egen distributionsverksamhet anser det väsentliga vara att man får till stånd effektiva och verkningsfulla uppdateringsrutiner hos Postverket. Även Konkurrensverket accepterar att Postverket behåller ansvaret för postnumren. Från de synpunkter som finns att beakta i postsammanhang liksom av kostnadsskäl framstår det således som mest ändamålsenligt att ansvaret för postnummersystemet vid bolagiseringen av Postverket får övertas av det statliga postbolaget. Av hänsyn till övriga postbefordringsföretag och externa intressenter bör dock Posten AB vara skyldigt att informera tillsynsmyndigheten innan viktigare ändringar beträffande postnumren vidtas och offentliggöra dessa i god tid innan ändringarna genomförs.

11 Anslagsfrågor för budgetåret 1993/94

Sjätte huvudtiteln

I 2. Telestyrelsen: Upphandling av särskilda samhällsätaganden

Anslaget är i statsbudgeten för innevarande budgetår uppfört med 224 miljoner kr

I förslaget till postlag ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ett bemyndigande att föreskriva om skyldighet att betala avgift för tillsynsmyndighetens verksamhet enligt den lagen.

Regeringen har för avsikt att utse Telestyrelsen som tillsynsmyndighet enligt denna lag. Detta föranleder att Telestyrelsen bör byta namn fr.o.m. den 1 februari 1994 till Post- och Telestyrelsen.

I princip all myndighetsverksamhet enligt nämnda lag skall enligt regeringens förslag finansieras med avgifter. Detta avser främst hanteringen av obeställbara försändelser, tillsyn och föreskrivande verksamhet. Även verksamhet som består av marknadsövervakning får anses förekomma i avgiftsbetalarnas intresse. Regeringen anser vidare att deltagandet i nationellt och internationellt samarbete med harmonisering av regler bör finansieras med avgifter.

Regeringen anser emellertid att myndighetsuppgifter som kommer att utföras av Post- och Telestyrelsen och som medför kostnader för upphandling hänförlig till samhällsåtaganden samt totalförsvarets behov av postbefordran bör finansieras över statsbudgeten.

På årsbasis uppgår ersättningarna för sådana kostnader till:

Totalförsvarets behov av postbefordran	24 000 000 kr
Befordran av blindskrift	27 000 000 kr
Handikappservice i samband med postservice	<u>20 000 000 kr</u>
Totalt	71 000 000 kr

Den ersättning som kan beräknas för innevarande budgetår, dvs. perioden februari–juni 1994, uppgår till 29,6 miljoner kr. Detta belopp behöver anvisas på tilläggsbudget.

Postlagen föreslås träda i kraft den 1 februari 1994. För perioden 1 februari–30 juni 1994 föreslås Post- och Telestyrelsens *förvaltningskostnader*, som föranleds av regeringens förslag enligt denna proposition, täckas inom ramen för Telestyrelsens anslag för budgetåret 1993/94.

Regeringen avser att återkomma om förslag om anslagstilldelning för Post- och Telestyrelsen avseende budgetåret 1994/95.

12 Specialmotivering

12.1 Förslaget till postlag

Grundläggande postservice

1 §

I paragrafen anges vilken grundläggande postservice som skall finnas i landet. Ansvaret för att denna service kommer att finnas ligger hos staten. Det åligger sålunda staten att se till att det finns ett eller flera företag som tillsammans åstadkommer en rikstäckande postservice.

I praktiken kommer den grundläggande postservicen – åtminstone under den närmaste framtiden – att tillhandahållas genom Posten AB.

Genom att på olika sätt utöva sitt ägarinflytande i bolaget kan staten se till att de uppställda målen för postservice uppfylls.

Den grundläggande postservice som det talas om i paragrafen motsvarar de väsentligaste av de mål som statsmakterna har ställt upp för Postverket (se vidare redogörelsen i avsnitt 6.2). De andra mer detaljbetonade målen skall även de gälla fortsättningsvis men regleras i stället i avtal mellan staten och Posten AB. Postservice skall således liksom i dag i normalfallet tillhandahållas fem dagar i veckan osv.

Även om postlagen endast reglerar postverksamhet har regeringen funnit det lämpligt att i anslutning till målen om en rikstäckande postservice fastslå att det också skall finnas en rikstäckande kassaservice dvs. att det skall erbjudas en möjlighet för alla privatpersoner, företag, myndigheter och andra organisationer i landet att göra inbetalningar eller kvittera ut kontanter. Kassaservice och postservice har ett historiskt och praktiskt samband som motiverar att målet också för kassaservicen tas in i postlagen.

I paragrafen fastslås principen om enhetsporto inom landet beträffande brev, paket från privatpersoner och kassaservicen. Enhetspris kan innebära såväl under- som överprissättning på olika geografiska marknader. Sådana förfaranden kan därför medföra konkurrensbegränsningar. Enligt prop. 1992/93:56 Ny konkurrenslagsstiftning (s. 70) går det dock inte att med konkurrenslagen (1993:20) angripa konkurrensbegränsande avtal eller förfaranden vilka inte ger uttryck för den fria partsviljan, utan är en direkt och avsedd effekt av lagstiftning eller en ofrånkomlig följd av denna.

Systemet med enhetsporto gäller bara styckevis befördran av brev och paket (befördran av enstaka försändelser). Är det fråga om befördran av större mängd post som lämnas in från exempelvis ett företag vid ett och samma tillfälle, är prissättningen fri. I enlighet härmed får postbefordringsföretaget i en sådan situation ge rabatter från annars gällande enhetsporto.

I fråga om brev sägs dessutom att befodringspriserna skall vara rimliga, dvs. en privatperson skall utan vidare ha råd att utnyttja brevtjänsterna (jfr. den lokution som används av EG-kommissionen i Green Paper on the Development of the Single Market for Postal Services, "affordable price").

Vad som i lagen avses med brev och paket framgår av 3 §.

Självfallet har staten möjlighet att träffa avtal med exempelvis Posten AB om också annan service än som anges i förevarande paragraf. Det torde bl.a. finnas anledning att ingå avtal om grundläggande postservice på detaljnivå liksom om vissa särskilda samhällsåtaganden motsvarande dem som för närvarande utförs av Postverket (se vidare avsnitt 6.2).

2 §

Regeringens uppgift enligt denna paragraf är i första hand att kontrollera att de grundläggande kraven i 1 § är uppfyllda. Inte minst den snabba utvecklingen på kommunikationsområdet kan emellertid medföra att även

andra krav behöver ställas upp. Regeringen kan ta initiativ till att nya avtal träffas med postbefordringsföretag eller att lagstiftningen ändras, så att den anpassas till nya samhällsbehov.

Regeringen kan också överlåta denna uppgift på en myndighet. På *Lagrådets* inrådan har paragrafen utformats så att det finns utrymme för regeringen att dela upp uppgiften på olika myndigheter. När det gäller postservicen är det naturligt att valet faller på tillsynsmyndigheten på postområdet. När det däremot gäller kassaservicen har regeringen möjlighet att i stället överlåta uppgiften till Finansinspektionen.

Definitioner

3 §

I *första stycket* anges vad som i lagen avses med postverksamhet. Det skall vara frågan om regelbunden befordran mot avgift av brev eller av brev och paket. På *Lagrådets* förslag har definitionen av postverksamhet förtydligats så att det klart framgår att brevbefordran alltid ingår i sådan verksamhet. Befordran enbart av paket skall således inte utgöra postverksamhet.

I postbefordran ingår traditionellt uppsamling, sortering, transport (ny sortering) och utdelning av postförsändelser. Det är i första hand utdelningen – distributionen – och hur denna är utformad som avgör om det är fråga om postbefordran. Numera är det inte ovanligt att exempelvis större företag sköter sortering och inleverering av postförsändelser till Postverkets terminaler, vilket innebär att några led i Postverkets arbete i den traditionella postbefordringen hoppas över. Detta hindrar inte att det är fråga om postbefordran. Likaså finns det i dag hybridtjänster, som innebär t.ex. att ett meddelande överförs elektroniskt till en postterminal nära utdelningsorten, där meddelandet skrivs ut och kuverteras för att sedan fysiskt delas ut till mottagaren. Även här är det fråga om postbefordran, sedan meddelandet väl har kuverterats.

Postverksamhet är enligt första stycket endast sådan verksamhet där befordringen sker med en viss regelbundenhet. Härmed menas att befordringen är i något avseende tidtabellsbunden eller följer ett fastlagt utdelningsschema. Utdelning efter detta fastlagda mönster skall i princip ske oberoende av hur många försändelser det råkar finnas vid varje särskilt tillfälle. Normalt är det fråga om förmedling av stora volymer.

Kravet på regelbundenhet i distributionen är avsett att skilja postverksamhet från beställningsdistribution, dvs. sådan verksamhet som sköts av bud-, express- och kurirföretag. Inom det slaget av verksamhet är det mest fråga om förmedling av enstaka försändelser vid tider som bestäms från fall till fall. Befordringspriserna är normalt avsevärt högre än vad som är fallet vid postbefordran.

Det är i första hand det företag som avsändaren av ett brev eller paket anlitar för befordringen som skall anses bedriva postverksamhet. Mellan avsändaren och företaget har därvid träffats ett avtal om befordran, även om det inte är ett individuellt avtal. Om ett postbefordringsföretag väljer att anlita en entreprenör för att ombesörja en del eller delar av be-

fordringen blir även entreprenören skyldig att följa lagens regler om hur t.ex. brevbefordringsverksamhet skall bedrivas.

Brev och paket som hanteras i postverksamhet – dvs. befordras mot avgift i regelbunden befordringsverksamhet – betecknas enligt *andra stycket* postförsändelser.

I *tredje stycket* finns en definition av vilka försändelser som är att anse som brev. Liksom när det gäller paket skall det till en början vara fråga om en adresserad försändelse. Att detta rekvisit förts in hänger samman med de skäl som helt allmänt motiverar en reglering av postverksamhet, nämligen intresset av att skydda avsändares och mottagares personliga integritet och att garantera tillförlitliga befordringsmöjligheter. Dessa intressen gör sig i princip bara gällande när det är fråga om försändelser som är avsedda för en speciell mottagare.

I enlighet med det anförda faller alla oadresserade försändelser – det kan vara fråga om reklam, samhällsinformation och annat – utanför begreppen brev och paket. Befordran av oadresserade försändelser utgör därmed inte postverksamhet.

För att en postförsändelse skall anses som ett brev i postlagens mening gäller också att försändelsen skall vara innesluten i ett kuvert eller annat omslag. *Lagrådet* har påpekat att ordet tillsluten ger intrycket av att det krävs att försändelsen skall vara igenklistrad och därför är missvisande. Eftersom brev också kan vara försändelser som har lagts i ett öppet kuvert, plastomslag, banderoll eller liknande, bör i stället anges att de skall vara inneslutna i kuvert eller annat omslag.

Vissa öppna försändelser, nämligen vykort, brevkort o.d., kan emellertid liksom brev innehålla förtroliga eller personliga meddelanden och är därmed förtjänta av ett motsvarande skydd. Med hänsyn härtill har i *tredje stycket* tagits in en bestämmelse om att vykort, brevkort och liknande försändelser jämföras med brev vid tillämpning av lagen. Härunder faller exempelvis även postanvisningar m.m. Även sådana meddelanden är personliga och således skyddsvärda. Öppna försändelser i övrigt, dvs. sådana som inte innehåller personliga meddelanden räknas inte som brev. Om exempelvis tidningar, tidskrifter eller reklam befordras utan någon form av kuvert eller annat omslag utgör försändelserna inte brev i lagens mening. Ett företag som uteslutande sysslar med distribution av adresserad men okuverterad reklam skall därmed inte anses bedriva postverksamhet.

Utmärkande för brev är vidare att de får ha en vikt av högst 2 kg. Viktgränsen ansluter till vad som i dag gäller inom den internationella postverksamheten. Den innebär emellertid en avvikelse från Postverkets nuvarande regler, enligt vilka normalt endast försändelser som väger högst 1 kg är att anse som brev.

Enligt *fjärde stycket* avses med paket sådana adresserade postförsändelser som väger mer än 2 men högst 20 kg. Viktgränsen har valts för att få en avgränsning mot sådan verksamhet som normalt utförs av godstransport- och speditörsföretag m.m.

Även försändelser som väger mindre än 2 kg kan befordras som paket om postkunden väljer detta befordringssätt. Några praktiska gränsdragningsproblem gentemot brevbefordraren skall detta inte behöva medföra

Anmälan

4 §

I postlagen föreskrivs en skyldighet för den som vill ägna sig åt postverksamhet att anmäla detta hos den myndighet som regeringen bestämmer - tillsynsmyndigheten - innan verksamheten startas. Paragrafen har fått sin lydelse som en följd av *Lagrådets* förslag till ändringar i 2 § och 3 § första stycket. Om anmälningsskyldigheten inte fullgörs kan tillsynsmyndigheten förelägga postbefordringsföretaget att vidta rättelse, eventuellt förenat med vite. Genom anmälningsförfarande har tillsynsmyndigheten givits förutsättningar att kontrollera efterlevnaden av de olika bestämmelser som tar sikte på brevbefordran.

Befordran av brev

5 §

I paragrafen föreskrivs att postverksamhet i allmänhet skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och, såvitt avser befordran av brev, så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls. Vad som avses härmed anges i specialmotiveringen till 15 §. Det åligger nämligen tillsynsmyndigheten att utöva tillsyn över att befordran av brev bedrivs under sådana förhållanden som anges i paragrafen. Även om paketbefordran inte skall stå under tillsyn, har kravet på tillförlitlighet ändå ansetts böra ställas på detta inslag i postverksamheten.

6 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse om postbefordringsföretags ansvar när ett brev har gått förlorat, skadats eller blivit försenat. Bestämmelsen anknyter till vad som för närvarande gäller enligt Postverkets kungörelse (1966:120) angående Postverkets ansvarighet för försändelser och medel. Principen i första stycket är att ett postbefordringsföretag inte är skyldigt att utge någon ersättning. Skälen för detta har redovisats i avsnitt 6.7.

Det står emellertid varje postbefordringsföretag fritt att avtala med sina kunder om att ersättning skall utgå när ett brev har kommit bort, skadats eller försenats. Det får förutsättas att det kommer att finnas sådana avtal beträffande vissa typer av brev, som representerar någon form av värde.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande angående frågan huruvida brev skall vara försedda med individuella portobetalbeteckningar eller på annat sätt utvisa vem som är distributör. Denna fråga har diskuterats utförligt i avsnitt 6.6.

Obeställbara brev

8 §

Paragrafen motsvarar i stort sett 1 § i lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser, vilken lag föreslås bli upphävd.

I motsats till den angivna lagen, som omfattar alla slags postförsändelser, gäller postlagens regler om obeställbara försändelser i princip bara brev. Angående skälen för detta hänvisas till avsnitt 6.3.

Vad som avses med brev framgår av 3 § i postlagen. Utanför begreppet faller inte bara paket, dvs. postförsändelser med en vikt mellan 2 och 20 kg, utan också postförsändelser som har en lägre vikt men som inte är inneslutna i något omslag, t.ex. tidningar, tidskrifter och reklammaterial som befordras utan att vara inlagda i kuvert eller något annat omslag.

Enligt 3 § tredje stycket jämföras emellertid vykort, brevkort och liknande försändelser med brev vid tillämpning av lagen. De omfattas därmed av den nu behandlade paragrafen.

Punkten 1 i förevarande paragraf omfattar exempelvis fall då mottagaren är ottydligt angiven eller då adressen inte stämmer. Om adressen är felaktig torde dock brevet i många fall kunna eftersändas till rätt adress. Brevet är då inte att anse som obeställbart. På motsvarande sätt torde brev med ofullständig adress ofta kunna delas ut till avsedd mottagare.

Förutsättningarna för att ett brev skall falla under *punkten 2* är dels att det är ofrankerat eller otillräckligt frankerat, dels att adressaten inte löser ut det. Som har framhållits i avsnitt 6.5 står det varje postbefordringsföretag fritt att bestämma att brev skall delas ut lösenfritt trots att de är ofrankerade eller otillräckligt frankerade. I den mån detta sker är punkt 2 inte tillämplig.

9 §

Ett brev som av någon anledning som angetts i 8 § inte kan befordras till mottagaren skall i första hand returneras till avsändaren, om en sådan finns angiven på kuvertet eller omslaget. Det åligger postbefordringsföretaget att ombesörja att returnering äger rum. Om ett obeställbart brev inte kan återställas till avsändaren, skall det sändas till tillsynsmyndigheten för vidare behandling enligt 10–13 §§.

Kravet på att brev om möjligt skall återställas till avsändaren gäller även sådana försändelser som enligt 3 § tredje stycket skall jämföras med brev, dvs. vykort, brevkort o.d. Om det inte går, behöver sådana försändelser dock inte sändas till tillsynsmyndigheten. Postbefordrings-

företaget får i stället fritt bestämma hur försändelserna skall behandlas, men måste självfallet tänka på skyddet för avsändarens och mottagarens integritet.

Paragrafen har fått sin lydelse som en följd av den ändring i 3 § tredje stycket som föreslagits av *Lagrådet*.

10 §

Paragrafen, som fått sin lydelse som en följd av *Lagrådets* förslag till ändring i 3 § tredje stycket, anger vem som får öppna ett obeställbart brev och när öppnande får ske. Villkoren för öppnande överensstämmer med vad som föreskrivs i 3 § i 1990 års lag.

Det är tillsynsmyndigheten som har ansvaret för öppnande av obeställbara brev. Som har anmärkts i avsnitt 6.13 kan det vara lämpligt att öppnandet rent faktiskt sköts av den enhet inom Postverket som för närvarande hanterar obeställbara försändelser. Enheten får då underställas tillsynsmyndigheten.

11 §

Undersökningen av ett öppnat brev skall begränsas till vad som behövs för att brevet skall kunna återställas till avsändaren eller, i de fall som avses i 8 § 1, delas ut till adressaten. Innebörden är att brev som öppnats inte skall läsas utan endast ögnas igenom. Undersökningen skall avslutas så snart de sökta uppgifterna erhållits. Regeln överensstämmer med vad som för närvarande föreskrivs i 1990 års lag om obeställbara postförsändelser.

12 §

Obeställbara brev skall, om detta blir möjligt, i första hand återställas till avsändaren eller, i fall som anges i 8 § 1, skickas till adressaten.

Förevarande paragraf behandlar fall då ett öppnat brev även efter undersökning inte kan återställas till avsändaren eller befordras till adressaten och sålunda fortfarande är obeställbart. Ett sådant brev skall förvaras hos tillsynsmyndigheten under lämplig tid. Förvaringstidens längd liksom hur utlämnande av obeställbara försändelser skall ske bestäms av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten bör på lämpligt sätt informera om verksamheten så att avsändare vars brev inte nått sin mottagare kan få reda på var de kan eftersöka sådana brev.

Brevinnehåll som är utsatt för försämring får omedelbart förstöras. Detsamma gäller innehåll som kan antas sakna värde, som exempelvis trycksaker och reklamblad. Även i denna del överensstämmer förevarande paragraf huvudsakligen med vad som sägs i 1990 års lag.

I och med att det i förevarande paragraf bara talas om "öppnade" brev faller vykort, brevkort och andra försändelser som inte är inneslutna i kuvert eller något annat omslag utanför.

Paragrafen, som motsvarar 7 § i 1990 års lag, innehåller bestämmelser om hur tillsynsmyndigheten skall förfara med öppnade brev som inte har kunnat lämnas ut före förvaringstidens utgång.

Regeln är att breven tillfaller staten. Skriftliga meddelanden som finns i breven skall då omedelbart förstöras genom tillsynsmyndighetens försorg. Med skriftliga meddelanden avses i princip meddelanden mellan avsändare och adressat. Dessa kan naturligtvis vara tecknade på andra skriftliga meddelanden som då också skall förstöras.

Det är inte ovanligt att öppnade brev innehåller föremål som har ekonomiskt värde. I så fall gäller att pengar skall tas om hand av tillsynsmyndigheten och att andra värdeföremål skall säljas för statens räkning, om försäljningen kan beräknas ge ett överskott och inte kan antas medföra en kränkning av någons personliga integritet. Det som sålunda tillfaller staten bör få disponeras av tillsynsmyndigheten för att bekosta dess verksamhet med obeställbara försändelser. Egendom som inte säljs och som inte utgörs av pengar skall förstöras.

Befordran av paket

14 §

Paragrafen handlar om postbefordringsföretags ansvar gentemot sina kunder när det är fråga om inrikes paketbefordran. På den punkten hänvisas till 5 och 27–42 §§ lagen (1974:610) om inrikes vägtransport. I 2 § denna lag sägs att lagen inte skall tillämpas på postbefordran men att det av 14 § postlagen följer att de bestämmelser som sagts ovan skall tillämpas i fråga om postbefordringsföretags ansvar gentemot den som anlitat företaget för befordran av paket inom landet. Dessa bestämmelser om fraktförarens ansvarighet m.m. tillämpas i fråga om postbefordringsföretagets ansvar gentemot sina kunder, oavsett vilket transportmedel som kommit till användning.

Tillsyn

15 §

Som har framhållits i avsnitt 6.3 skall tillsynsmyndighetens verksamhet i första hand inrikta sig på sådan postverksamhet som avser brevbefordran. Vad som avses med brev framgår av 3 §.

Enligt *första stycket* i förevarande paragraf skall tillsynsmyndigheten övervaka att brevbefordran sker i överensstämmelse med vissa centrala bestämmelser för brevbefordringsföretag. Tillsynen omfattar kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt 4 § fullgjorts och att brevbefordran sker under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet enligt 5 § och så att skyddet för avsändares och mottagares personliga integritet upprätthålls. Brev som anförtros åt ett postbefordringsföretag skall hanteras på ett så tillförlitligt sätt som rimligen kan krävas av

företaget. Med det menas exempelvis att breven inte får exponeras för obehöriga eller eljest lämnas obehöriga, eller oskyddade på ett sätt som innebär risker från integritetsaspekten. Vidare bör hanteringen ske under sådana former att breven undgår att skadas genom yttre påverkan eller av väder och vind etc. Skyddet för postkundernas integritet upprätthålls exempelvis genom iakttagande av tystnadsplikt.

Vidare omfattar tillsynen kontroll av att reglerna i 9 och 10 §§ om obeställbara brev följs. Dessa regler ålägger brevbefordringsföretagen att till tillsynsmyndigheten inleverera obeställbara brev som är inneslutna i kuvert eller annat omslag. Öppning och undersökning av brev får endast ske hos tillsynsmyndigheten.

I andra stycket uppdras åt tillsynsmyndigheten att också utöva tillsyn över efterlevnaden av de föreskrifter som har meddelats med stöd av postlagen. Sådana föreskrifter kan meddelas med stöd av 7, 18 och 26 §§.

16 §

I paragrafen ges tillsynsmyndigheten vissa befogenheter som är nödvändiga för att en effektiv tillsyn skall kunna utövas. Det är här bara fråga om tillsyn över sådan postverksamhet som avser brevbefordran. Uppgifter torde i många fall kunna hämtas in formlost vid kontakter mellan myndigheten och företagen. Enligt 17 § finns möjlighet för myndigheten att begära uppgifter efter föreläggande, som får förenas med vite. I sista hand, eller i brådskande fall, kan myndigheten få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärderna för tillsynen enligt paragrafens första och andra stycken.

Lagrådets synpunkter har beaktats vid den slutliga utformningen av paragrafen.

17 §

Paragrafen anger vilka sanktioner som får användas av tillsynsmyndigheten. Hithörande frågor har diskuterats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.12.

Tillsynsmyndigheten får själv bestämma när ett föreläggande skall förenas med vite. Det torde ofta vara naturligt att, innan ett vitesföreläggande tillgrips, försöka få till stånd en frivillig rättelse från postbefordringsföretagets sida. I fråga om vitesföreläggande gäller lagen (1985:206) om viten. Samma lag är också tillämplig när det blir aktuellt att döma ut ett vite.

18 §

Paragrafen ger möjlighet för regeringen eller, efter regeringens be-
myndigande, tillsynsmyndigheten att införa ett avgiftssystem för
bekostande av tillsynsmyndighetens verksamhet.

I enlighet med vad som har anförts i den allmänna motiveringen
(avsnitt 6.13) finns det skäl att införa avgifter för att täcka kostnaderna
dels för den egentliga tillsynen över brevbefordran, dels för tillsyns-
myndighetens hantering av obeställbara brevöversändelser. Avgifterna
kommer således endast att beröra brevbefordran.

Paragrafen har fått sin lydelse som en följd av *Lagrådets* förslag till
ändring i 3 § första stycket.

Tystnadsplikt m.m.

19 §

Paragrafen handlar om tystnadsplikt för den som är eller har varit
anställd i enskilt företag som sysslar med brevbefordran eller som har en
liknande anknytning till ett sådant företag. Paragrafens bestämmelser
överensstämmer i stor utsträckning med vad som för närvarande
föreskrivs beträffande Postverkets personal i 9 kap 8 § första och tredje
styckena sekretesslagen. Till skillnad mot sekretesslagens bestämmelser
gäller emellertid tystnadsplikten endast för uppgift som rör särskilda
brevöversändelser eller annan uppgift som rör enskilds förbindelse med
verksamheten såvitt gäller befordran av brev. Någon motsvarande
tystnadsplikt i fråga om paket har inte förts in i postlaglagen. Det har i
stället överlämnats åt parterna att, i den mån det är påkallat, träffa avtal
om tystnadsplikt på paketbefordringsområdet. Det föreskrivs också
sekretess för uppgift som hänför sig till att kvarhållande och beslag enligt
förordnande med stöd av 27 kap. 9 § RB vidtagits. I detta fall gäller
sekretessen även i förhållande till avsändaren och mottagaren, något som
annars inte är fallet.

20 §

Paragrafen innehåller begränsningar i det sekretesskydd som finns i 19 §.
I första punkten stadgas att ett brevbefordringsföretag under vissa
närmare angivna förutsättningar är skyldigt att lämna ut uppgift om
enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats på begäran av en
myndighet som har behov av uppgiften för delgivning. Enligt andra
punkten har brottsutredande myndigheter rätt att på begäran få ut uppgift
som rör misstanke om brott om det för brottet inte är föreskrivet
lindrigare straff än fängelse i två år. Bestämmelsen motsvarar vad som
enligt 14 kap. 2 § sekretesslagen gäller för postöversändelser i allmän
verksamhet med den skillnaden att det i postlagen är den myndighet som
begär att få ut uppgiften som har att pröva om förutsättningarna för att
lämna ut uppgifterna är för handen. Det anses nämligen inte riktigt att en

sådan myndighetsutövande funktion åläggs varje enskilt brevbefordringsföretag.

Prop. 1993/94:38

På förslag av *Lagrådet* har räckvidden för uppgiftsskyldigheten enligt såväl första som andra punkten anpassats till vad som enligt 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100) i dag gäller i motsvarande situation inom Postverket.

21 §

I *första stycket* slås fast att postlagens bestämmelser om tystnadsplikt inte gäller i det allmänna verksamheten. Här gäller i stället bestämmelserna i sekretesslagen.

Först och främst är det tillsynsmyndighetens hantering av obeställbara försändelser som kommer att omfattas av 9 kap. 8 § sekretesslagen och andra bestämmelser i sekretesslagen. Men det kan också tänkas att en myndighet i framtiden kommer att utöver sin vanliga verksamhet distribuera egna och andra myndigheters post. Om en myndighet ägnar sig åt postverksamhet i någon form kommer sekretesslagens bestämmelser att bli tillämpliga på postförsändelser i den verksamheten.

Paragrafens *andra stycke* klargör förhållandet mellan datalagens (1973:289) bestämmelser om tystnadsplikt för personuppgifter i personregister och bestämmelsen om tystnadsplikt i 19 § första och tredje styckena postlagen. Bestämmelsen är motiverad av den specialreglering som ges i postlagen om tystnadsplikt och den i 20 § reglerade skyldigheten för enskilda att lämna ut uppgifter i vissa situationer.

22 §

De bestämmelser om ansvar för brott mot tystnadsplikt som det hänvisas till finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Internationell postverksamhet

23 §

Paragrafen innehåller vissa bestämmelser som rör internationell postverksamhet. I enlighet med vad som föreslagits av *Lagrådet* redogörs i paragrafen för de huvudsakliga krav som måste ställas på det postbefordringsföretag som skall delta i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen. Dels krävs att företaget har en sådan verksamhet och organisation som garanterar att företaget på ett godtagbart sätt kan utföra den internationella befordringen i enlighet med fördragens innehåll. Dels skall regeringen ha godkänt företaget för uppgiften. Det enda företaget som i dag och under överskådlig tid kan komma i fråga för denna uppgift är Posten AB.

I paragrafen anges vilka frimärken som får användas i sådan internationell posttrafik som äger rum inom ramen för världspostfördragen. Det får såsom föreskrivs i Världspostkonventionen bara vara fråga om frimärken som har portovärdet angivet i arabiska siffror och beteckningen Sverige. Sådana frimärken får endast ges ut av det företag som enligt 23 § har godkänts för deltagande i det internationella postsamarbetet – i praktiken Posten AB.

I fråga om övriga portobeteckningar gäller att frankostämplat måste stå under kontroll av det nationella postbefordringsföretag som nyss sagts och portobetalbeteckningar måste vara datumstämplade av det företaget. I lagen uttrycks det så att övriga portobeteckningar i gränsöverskridande postbefordran inom ramen för världspostfördragen skall vara stämplade av, eller med tillstånd av, ett företag som enligt 23 § får delta i det internationella postsamarbetet.

I sådan internationell posttrafik som sker utanför världspostfördragens ram får vilka frimärken som helst användas. Detsamma gäller den inrikes posttrafiken.

Överklagande

25 §

Valet av länsrätten som överklagandeinstans är i linje med vad som föreslagits av domstolsutredningen i betänkandet SOU 1991:106.

De beslut av tillsynsmyndigheten som kan överklagas är bl.a. beslut om föreläggande enligt 17 § och beslut om påförande av avgift enligt 18 §.

Postverksamhet i krig m.m.

26 §

Paragrafen har i princip fått sin nuvarande utformning efter förebild av motsvarande bestämmelse i telelagen (prop. 1992/93:200). *Första stycket* är avsett att möjliggöra för regeringen att enligt 13 kap. 6 § regeringsformen under krig och vissa därmed likartade förhållanden meddela föreskrifter som annars skulle meddelas i lag.

Andra stycket ger regeringen eller, om regeringen bestämmer, tillsynsmyndigheten möjlighet att även i fredstid utfärda föreskrifter som behövs för totalförsvaret.

Övergångsbestämmelserna

Avsikten är att Postverkets bolagisering skall vara genomförd den 1 februari 1994. Samma dag har valts för ikraftträdandet av postlagen.

Såsom har påpekats av *Lagrådet* finns det anledning att införa en särskild övergångsbestämmelse som ger postbefordringsföretag som redan före ikraftträdandet bedriver postverksamhet visst rådrum att uppfylla

kravet på anmälan enligt 4 §. Anmälan från dessa företag skall ha kommit in till tillsynsmyndigheten före den 1 mars 1994. Prop. 1993/94:38

De bestämmelser som för närvarande finns i lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser såvitt gäller brev ersätts av 8–13 §§ i postlagen. Enligt en övergångsbestämmelse gäller reglerna i postlagen även beträffande sådana postförsändelser som har blivit obeställbara enligt 1990 års lag och som fortfarande är obeställbara vid postlagens ikraftträdande, dvs. då inte har hunnit skickas till avsändaren eller mottagaren eller blivit avhämtade e.d. Det är att märka att övergångsbestämmelsen är tillämplig även på paket, som till skillnad från postlagens regler om obeställbara försändelser omfattas av 1990 års lag, men inte på obeställbara inbetalningar.

12.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen

Genom en ändring i 9 kap. 8 § *första stycket* införs absolut sekretess för uppgift hos tillsynsmyndigheten på postområdet som angår särskild postförsändelse. Detta hänger framför allt samman med att tillsynsmyndigheten övertar ansvaret för hanteringen av obeställbara brev- och försändelser. Sekretessen gäller dels försändelsens innehåll, dels avsändarens och mottagarens identitet. Sekretessen skall dock inte gälla i förhållande till avsändaren och mottagaren, om inte sekretess följer av någon annan bestämmelse.

Likaledes gäller sekretess för uppgifter som angår postförsändelser enligt första stycket hos myndighet som, vid sidan av sin ordinarie verksamhet, befordrar egen och andra myndigheters post.

Sekretessen enligt 9 kap. 8 § *första stycket* kommer i första hand att gälla brev. Det är i princip bara den typen av postförsändelse som omfattas av postlagens regler om obeställbara försändelser. Det kan dock inte uteslutas att tillsynsmyndigheten även kommer att ta befattning med paket. Exempelvis skall enligt övergångsbestämmelserna till postlagen obeställbara paket som vid lagens ikraftträdande fortfarande är obeställbara behandlas enligt de nya reglerna. Sekretessbestämmelsen gäller därför för uppgifter som angår såväl brev som paket.

I 9 kap. 8 § *första stycket tredje meningen* stadgas för närvarande om sekretess inom Postverket för uppgift om enskilds förbindelse med postgiro- och bank. Denna bestämmelse måste utgå i och med att Postverket bolagiseras. Behovet av sekretesskydd för enskildas förhållanden till det statliga postbolagets postgiro- och bankverksamhet är tillgodosett genom annan lagstiftning, nämligen genom bank- och giroverksamslagen (1987:617) och lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag.

Även *tredje styckets* sista mening måste ändras. Här sägs för närvarande att sekretess gäller hos Postverket för uppgift om enskilds adress om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men. Denna sekretess skall i stället anges gälla hos myndighet som bedriver postverksamhet.

När det gäller det internationella samarbetet kan det finnas anledning att sekretessbelägga uppgifter som angår Sveriges förbindelser med annan

stat, mellanfolklig organisation, myndighet m.m. Enligt 2 kap. 1 § andra stycket sekretesslagen gäller sekretess hos myndighet för uppgifter av det angivna slaget, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs. Behovet av sekretesskydd hos tillsynsmyndigheten på detta område är därmed tillgodosett.

Postverkets funktionsansvar för totalförsvarets behov av postbefordran kommer att föras över till tillsynsmyndigheten. När det gäller totalförvarsområdet finns erforderligt sekretesskydd i 2 kap. 2 § sekretesslagen. Där stadgas att sekretess gäller för uppgift som angår verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs.

Som framgår av den allmänna motiveringen är avsikten att Posten AB skall handha en del uppgifter som innefattar myndighetsutövning. Tryckfrihetsförordningens regler om allmänna handlingars offentlighet bör vara tillämpliga på dessa delar av postbolagets verksamhet. Vari myndighetsutövningen består beskrivs i avsnitten om Postverkets medverkan vid val – poströstning (avsnitt 6.8.1), särskild postdelgivning (avsnitt 6.8.2), tullkontroll m.m. (avsnitt 6.9), utlämnande av körkort (avsnitt 6.8.3) samt i avsnittet om handläggning av flyttningsanmälningar (avsnitt 6.8.4). Offentlighetsprincipens utvidgning föranleder ett tillägg till bilagan till sekretesslagen av de verksamheter som nämnts ovan, varvid de två sistnämnda har beskrivits i enlighet med *Lagrådets* förslag.

12.3 Förslaget till lag om ändring i luftfartslagen

Ändringen i 9 kap. 2 § är föranledd av Postverkets bolagisering.

12.4 Förslaget till lag om ändring i lagen om straff för varusmuggling

Ändringarna stämmer överens med vad varusmugglingsutredningen föreslagit i betänkandet SOU 1991:84 och innebär att postpersonal inte längre åläggs att medverka i kontrollen av varusmuggningslagens efterlevnad samt att verkställa beslag på grund av misstanke om brott. Som framgår av den allmänna motiveringen har ändringarna dock inte någon större praktisk betydelse, eftersom postpersonal även fortsättningsvis kommer att medverka enligt tullagens bestämmelser vid tullkontrollen av varor som förs in i landet som postförsändelser.

12.5 Förslaget till lag om ändring i delgivningslagen

Till ett postbefordringsföretag skall enligt regeringens förslag kunna uppdras att medverka vid särskild postdelgivning på samma sätt som i dag Postverket gör. En ändring av 3 § andra stycket och 24 § andra

stycket delgivningslagen föreslås därför. I praktiken torde det endast vara aktuellt att anlita det statliga postbolaget, Posten AB, för uppgiften. Utvecklingen kan dock gå därhän att även annan kan anlitas för uppgiften.

Ändringar har också gjorts i 3 § första och tredje styckena, i 3 a § första stycket, i 17 § andra och tredje styckena samt i 19 § tredje stycket, där uttrycket "med posten" förekommer. Se därom närmare avsnitt 6.15.

12.6 Förslaget till lag om ändring i vallagen

Ändringarna i vallagen innebär att Posten AB övertar uppdraget att vara röstmottagare vid poströstning, medan Riksskatteverket skall vara central valmyndighet för poströstningen. Därmed är Riksskatteverket central valmyndighet för samtliga riksdagsval, och val i hela riket till kommun- och landstingsfullmäktige. I lagen har även gjorts en språklig anpassning till den nya kommunallagen (1991:900).

12.7 Förslaget till lag om ändring i lagen om kyrkofullmäktigval, m.m.

Ändringarna innebär, liksom när det gäller vallagen, att Posten AB övertar Postverkets uppgifter i samband med poströstning. Central valmyndighet för poströstningen är dock Riksskatteverket.

12.8 Förslaget till lag om ändring i datalagen

Enligt 27 § andra stycket har regeringen möjlighet att föreskriva att uppgifter om adresser hämtas till SPAR från Postverket. Bestämmelsen bör upphävas i samband med Postverkets bolagisering.

12.9 Förslaget till lag om ändring i lagen om kriminalvård i anstalt

Bestämmelsen i 25 § andra stycket, som innebär att brev från en intagen till Postverket får granskas, behövs inte efter Postverkets bolagisering.

12.10 Förslaget till lag om ändring i lagen om inrikes vägtransport

Enligt 2 § första stycket undantas postbefordran från lagens tillämpningsområde. En bestämmelse införs som anger att lagens ansvarighetsregler oavsett detta enligt 14 § postlagen skall tillämpas i avtalsförhållandet mellan ett postbefordringsföretag och den som har anlitat företaget för befordran av paket inom landet.

När det gäller förhållandet mellan postbefordringsföretagen och deras kunder finns bestämmelser i 6 § förslaget till postlag såvitt gäller

ansvarighet för brev. I fråga om inrikes paketbefordran gäller enligt 14 § att postbefordringsföretags ansvar gentemot den som anlitat företaget för befordran regleras av vissa bestämmelser i vägtransportlagen, nämligen 5 och 27–42 §§. Vägtransportlagens bestämmelser blir således tillämpliga i fråga om paketbefordran oavsett vilket befordringssätt som i praktiken används av postbefordringsföretaget. Prop. 1993/94:38

12.11 Förslaget till lag om ändring i lagen om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.

I 9 § har gjorts en ändring motsvarande den i 25 § lagen om kriminalvård i anstalt.

12.12 Förslaget till lag om ändring i körkortslagen

I 32 § har ett nytt andra stycke införts där det föreskrivs att regeringen får överlämna till ett postbefordringsföretag att medverka vid utlämnande av körkort. Bl.a. skall ett sådant företag utföra identitetsprövning i samband med att ett körkort lämnas ut. I praktiken torde det för närvarande endast vara Posten AB som kan komma i fråga för uppdraget. Bestämmelsen erfordras eftersom uppgiften har bedömts i viss mån innefatta myndighetsutövning hos postbefordringsföretaget.

12.13 Förslaget till lag om ändring i folkomröstningslagen

Ändringarna innebär att Posten AB övertar Postverkets nuvarande uppgifter. Central valmyndighet för poströstningen är dock Riksskatteverket.

12.14 Förslaget till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen

Ändringen hänger samman med Postverkets bolagisering, varigenom det nya statliga postbolaget blir ett bland flera enskilda postbefordringsföretag. Olika skatteregler bör därmed inte gälla för Posten AB och andra postbefordringsföretag.

12.15 Förslaget till lag om ändring i tullagen

Ändringarna motiveras av att det anses angeläget att det statliga postbolaget, Posten AB, även framdeles åläggs att medverka i tullkontrollen av postförsändelser. Vidare bör systemet med direktförtullning behållas för Posten AB. Ändringarna gäller både tullkontroll enligt 73 § och tullskyldighet enligt 80 §.

12.16 Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen

Prop. 1993/94:38

Ändringen i 25 § innebär att anmälan om flyttning kan göras till en skattemyndighet, en allmän försäkringskassa eller till ett postbefordringsföretag som regeringen bestämmer.

12.17 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen

När Postgirot ombildas till bankaktiebolag blir bestämmelsen i 1 kap. 2 § tredje stycket om rätt för Postverket att för sin postgirorelse hålla konton för allmänheten överflödiga. Bestämmelsen har därför tagits bort.

12.18 Förslaget till lag om ändring i lagen om Sveriges riksbank

I 22 b § andra stycket har, med anledning av Postverkets bolagisering, uttrycket "Postverket" ersatts med "Posten Aktiebolag".

12.19 Förslaget till lag om ändring i lagen om valuta- och kreditreglering

Uttrycket "eller Postverket" i 2 kap. 2 och 3 §§ avser Postgirot. Postgirot kommer att omfattas av begreppet kreditinstitut efter ombildningen till bankaktiebolag och uttrycket "eller Postverket" har därför tagits bort.

I 2 kap. 6 § finns en möjlighet att vid förordnande om valutareglering medge Riksbanken eller posttjänstemän som Riksbanken bestämmer att öppna och granska de brev och andra försändelser till och från utlandet som finns inom Postverket. I samband med Postverkets bolagisering föreslås att bestämmelsen ändras så att Riksbanken i samråd med tillsynsmyndigheten på postområdet får utse den person som får rätt att öppna och granska försändelser. Vidare bör bestämmelsen gälla försändelser som finns hos alla postbefordringsföretag.

12.20–12.25 Förslaget till lag om ändring i uppbördslagen m.fl. lagar

I 52 § fjärde stycket har, med anledning av Postverkets bolagisering, uttrycket "en postanstalt" ersatts med "Posten Aktiebolag". När Postgirot ombildas till bankaktiebolag blir vidare uttrycket "giroinstitut" överflödigt. Uttrycket har därför tagits bort.

Motsvarande ändringar har gjorts i följande lagar, nämligen lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, lagen (1968:430) om mervärdesskatt, kupongskattelagen (1970:624), fordonsskattelagen (1988:327) och lagen (1990:676) om skatt på ränta på skogskontomedel m.m.

Postlagsutredningens sammanfattning av betänkandet (SOU 1993:9) Postlag

Prop. 1993/94:38
Bilaga 1

Under senare år har det skett väsentliga förändringar på postområdet. Den tekniska utvecklingen har förbättrat förutsättningarna för en snabb och effektiv postservice. Samtidigt har nya kommunikationsmedel tillkommit som utgör viktiga alternativ till den traditionella postverksamheten. Hit hör bl.a. telefaxtekniken och de ökade möjligheterna till datakommunikation.

Även om andra kommunikationsmedel än postverksamhet har fått stor betydelse, står det klart att de inte kan ersätta postservicen. Privatpersoner likaväl som myndigheter och företag har behov av att brev och paket blir befordrade på ett effektivt och tillförlitligt sätt. Postverksamheten utgör ett nödvändigt kommunikationsmedel inte bara inom landet utan också internationellt. Vikten av en väl fungerande postverksamhet har understrukits bl.a. inom EG-kommissionen.

Det anses allmänt att en fri konkurrens är av värde för att postservicen skall bli så effektiv som möjligt. På paketbefordringens område har också konkurrensen sedan länge varit fri, i Sverige liksom i många andra länder. Däremot har brevbefordringen, både här och på andra håll, varit föremål för ett statligt monopol. Postverkets ensamrätt på brevområdet upphörde emellertid vid årsskiftet 1992/93.

Som ett led i arbetet med att få till stånd en mera effektiv postservice och att göra den statliga postverksamheten bättre rustad att möta konkurrensen från andra distributionsföretag har statsmakterna beslutat att Postverket skall ombildas till aktiebolag. Avsikten är att ombildningen skall vara genomförd den 1 januari 1994.

Konkurrensen på postområdet är emellertid inte problemfri. Vissa delar av dagens postverksamhet, framför allt distributionen av brev till mottagare i glesbygd, är inte lönsam från strikt affärsmässiga synpunkter. Statsmakterna har emellertid gett Postverket olika regionala och sociala uppdrag, som bl.a. innebär att en rikstäckande postservice skall upprätthållas. Med en fri och utvidgad konkurrens finns det en risk för att den icke lönsamma postservicen försämras. Det är naturligt att nya postoperatörer försöker koncentrera sig på den del av postverksamheten som ger störst vinster, framför allt brev- och paketutdelning i de större städerna. Detta kan försvåra situationen för det eller de företag som vill ägna sig åt en rikstäckande postservice.

Den nya situation som uppstår på postområdet i och med att konkurrensen släpps fri och Postverket bolagiseras har gjort det nödvändigt att se över gällande bestämmelser beträffande postverksamhet. Översynen har anförtratts postlagsutredningen, som lägger fram resultatet av sitt arbete i detta betänkande.

Utredningen föreslår att vissa centrala regler på postområdet samlas i en särskild postlag. Därutöver föreslås ändringar i olika befintliga lagar.

Den föreslagna postlagen inleds med en bestämmelse om att det i landet skall finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Alla skall kunna få brev befordrade

till ett enhetligt och rimligt pris, och privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetligt pris.

Ansvar för att den angivna servicen kommer att finnas ligger på staten. Det åligger sålunda staten att se till att det finns ett eller flera företag som tillsammans åstadkommer en rikstäckande postservice.

I praktiken torde den grundläggande postservicen - åtminstone under den närmaste framtiden - komma att handhas av det nybildade statliga postbolaget. Genom att på olika sätt utöva sitt ägarinflytande i bolaget kan staten se till att de uppställda målen för postservicen uppfylls.

Huvuddelen av den föreslagna postlagens bestämmelser gäller befordran av brev. Den typen av postförsändelser innehåller ofta personliga eller förtroliga meddelanden, och det är viktigt att avsändare och mottagare kan lita på att innehållet inte röjs. Det är också angeläget att brevbefordringen sker på ett tillförlitligt sätt.

Utredningen diskuterar i betänkandet om det bör ställas upp ett krav på tillstånd för den som vill syssla med brevbefordringsverksamhet. Tanken på ett tillståndssystem avvisas emellertid. Däremot föreslår utredningen att brevbefordran skall stå under tillsyn av en statlig myndighet. Tillsynen bör enligt utredningen anförtros åt den nyligen inrättade Telestyrelsen, som har liknande uppgifter på teleområdet.

Den föreslagna postlagen innehåller en rad olika regler om hanteringen av obeställbara brev. Hit hör bl.a. brev som är felaktigt adresserade och därför inte kan delas ut till mottagaren, liksom brev som är ofrankerade eller otillräckligt frankerade och som inte löses ut. De föreslagna reglerna, som i stor utsträckning motsvarar den nuvarande lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser, innebär att obeställbara brev om möjligt skall återställas till avsändaren. Om inte detta kan ske, får brevet öppnas av tillsynsmyndigheten. Öppnandet kan göra det möjligt att skicka brevet till adressaten eller avsändaren. I annat fall skall brevet förvaras en viss tid hos tillsynsmyndigheten och tillfaller därefter staten.

Utredningen föreslår också vissa bestämmelser om postbefordringsföretags ansvar, när ett brev eller paket har kommit bort, skadats eller försenats. Beträffande brev är företagen inte tvingade att ta på sig något ansvar, utan de får fritt träffa avtal med sina kunder om vad som skall gälla. Även på paketområdet skall det enligt utredningen i princip råda avtalsfrihet, men vissa skyddsregler som finns i den allmänna vägtransportlagstiftningen måste iakttas.

Varje postbefordringsföretag har enligt utredningsförslaget rätt att ge ut frimärken. I sådan internationell posttrafik som sker inom ramen för Världspostkonventionen får emellertid bara användas frimärken som har getts ut av företag som har utsetts att representera Sverige i det internationella postsamarbetet, dvs. i praktiken det statliga postbolaget.

Utöver vad som nu har angetts innehåller postlagsförslaget också regler om bl.a. tystnadsplikt för den som genom sin anknytning till postverksamhet har tagit befattning med brev som har befordrats i verksamheten.

Som tidigare nämnts föreslår utredningen ändringar i en rad befintliga lagar. Ändringarna rör bl.a. reglerna om poströstning vid allmänna val. Det föreslås att röstning liksom hittills skall kunna ske på postkontor och

att Postverkets roll som röstrottagare skall övertas av det statliga postbolaget. Även på andra områden, bl.a. inom tullagstiftningen, förordar utredningen att vissa av de uppgifter som i dag åvilar Postverket skall flyttas över på postbolaget.

Den utvidgade konkurrensen på postområdet och Postverkets bolagisering gör det nödvändigt att även ändra reglerna om skydd för posthemlighet i brottsbalken. Förslag till sådana ändringar har emellertid redan lagts fram av andra utredningar.

Postlagsutredningens förslag skall enligt betänkandet träda i kraft den 1 januari 1994.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 1

1 Förslag till

Postlag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser om postverksamhet

1 § I landet skall det finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetligt och rimligt pris. Privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetligt pris.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) skall fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att postservicen motsvarar samhällets behov.

3 § Med postverksamhet avses i lagen regelbunden befordran mot avgift av brev och paket med en högsta vikt av 20 kg.

Brev och paket som hanteras i postverksamhet utgör postförsändelser.

Med brev avses adresserade tillslutna postförsändelser med en högsta vikt av 2 kg. Vykort, brevkort och liknande försändelser jämföras med brev vid tillämpning av lagen.

Med paket avses adresserade postförsändelser med en vikt av mer än 2 men högst 20 kg.

Befordran av brev

4 § Postverksamhet som avser befordran av brev skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändares och mottagares personliga integritet upprätthålls.

Obeställbara brev

5 § Ett brev är obeställbart, om

1. det inte kan delas ut till adressaten,
2. det är ofrankerat eller otillräckligt frankerat och adressaten inte löser ut det, eller
3. det har återsänts från en utländsk postförvaltning till det postbefordringsföretag som befordrade brevet från landet.

6 § Ett obeställbart brev skall om möjligt återställas till avsändaren. Kan återställande inte ske, skall brevet sändas till tillsynsmyndigheten. Detta gäller dock inte beträffande vykort, brevkort och liknande försändelser.

7 § Ett obeställbart brev får öppnas endast av tillsynsmyndigheten. Öppnande får ske, om kuvertet eller motsvarande saknar sådana uppgifter om avsändaren att brevet kan återställas till denne.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 2

8 § Ett öppnat brev får inte undersökas närmare än som behövs för att det skall kunna återställas till avsändaren eller, beträffande brev som avses i 5 § 1, delas ut till adressaten.

9 § Öppnade brev som fortfarande är obeställbara skall förvaras hos tillsynsmyndigheten.

Förvaringstidens längd bestäms av myndigheten. Innehåll som är utsatt för försämring eller som består av trycksaker, reklamblad eller liknande som kan antas sakna värde får omedelbart förstöras.

10 § Ett öppnat brev som inte har kunnat lämnas ut tillfaller staten vid förvaringstidens utgång. Skriftliga meddelanden skall då omedelbart förstöras. Annat innehåll än pengar skall säljas, om det lämpligen kan ske och en försäljning inte kan antas medföra kränkning av någons personliga integritet. I annat fall skall innehållet förstöras.

11 § Ett belopp som betalats in till ett postbefordringsföretag för befordran och som företaget varken kan förmedla till mottagaren eller återställa till inbetalaren tillfaller staten två år efter det att inbetalningen gjordes.

Ansvarighet för brev och paket

12 § Förlust av brev, skada på brev eller försening av brev ger inte rätt till ersättning från den som befordrat brevet, om inte annat har avtalats mellan honom och avsändaren.

I fråga om postbefordringsföretags ansvar gentemot den som har anlitat företaget för befordran av paket gäller 5 och 27–42 §§ lagen (1974:610) om inrikes vägtransport i tillämpliga delar.

Tillsyn

13 § Tillsyn över att befordran av brev sker i överensstämmelse med 4 § utövas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten skall också utöva tillsyn över efterlevnaden av de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

14 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen från den som bedriver postverksamhet som avser brevbefordran.

Tillsynsmyndigheten har också rätt till tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamhet som står under tillsyn bedrivs.

15 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av 4 § eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Förelägganden får förenas med vite.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 2

Postverksamhet under kriser och i krig

16 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om befordran av postförsändelser under kriser och krig.

Internationell postverksamhet

17 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela de föreskrifter som behövs med hänsyn till Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner på postområdet.

Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela de föreskrifter som behövs i fråga om erkännande av företag som bedriver postverksamhet för deltagande i det internationella postsamarbetet.

Frimärken m.m.

18 § I gränsöverskridande postbefordran som sker inom ramen för världspostkonventionen får användas endast frimärken som har getts ut av den som enligt 17 § andra stycket har erkänts för deltagande i det internationella postsamarbetet.

19 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får föreskriva i vad mån och på vilket sätt postförsändelser skall utvisa vem som har befordrat dem.

Avgifter

20 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får föreskriva om skyldighet för den som bedriver postverksamhet som avser befordran av brev att betala avgift för finansieringen av tillsynsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Avgift påförs av tillsynsmyndigheten.

Överklagande

21 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos länsrätten.

22 § Den som till följd av sin anställning eller motsvarande anknytning till postverksamhet har tagit befattning med brev som befordrats i verksamheten får inte obehörigen röja vad han därigenom har fått veta. Tystnadsplikten gäller såväl brevets innehåll som avsändarens och mottagarens identitet. Den gäller dock inte i förhållande till avsändaren och mottagaren.

Tystnadsplikt gäller även för uppgift som angår kvarhållande och beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken.

För uppgift om enskilds adress gäller tystnadsplikt endast om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

23 § Om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikt som föreskrivs i denna lag finns bestämmelser i brottsbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994, då lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 5-11 §§ skall tillämpas även på försändelser som har varit obeställbara enligt lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser och som fortfarande är obeställbara vid ikraftträdandet av denna lag.

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §

För tryckt skrifts försändande genom *postverket eller annan* allmän trafikanstalt skola ej på grund av skriftens innehåll gälla särskilda inskränkningar eller villkor. Vad nu sagts skall dock ej avse försändande, som innebär överträdelse av vad i 3 § är stadgat.

För tryckt skrifts försändande genom allmän trafikanstalt skola ej på grund av skriftens innehåll gälla särskilda inskränkningar eller villkor. Vad nu sagts skall dock ej avse försändande, som innebär överträdelse av vad i 3 § är stadgat.

Allmän trafikanstalt, som mottagit tryckt skrift för befordran, skall ej anses som skriftens utspridare.

Denna lag träder i kraft den

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 § sekretesslagen (1980:100) och bilagan till denna lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §

Sekretess gäller inom *postverket* för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. *Sekretess gäller inom postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgironörelsen eller bank.*

Sekretess gäller inom televerket för uppgift som angår särskilt telefonsamtal eller annat telemeddelande. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som har tagit del i telefonsamtalet eller annars är telemeddelandets avsändare eller mottagare eller som innehar apparat som använts för telemeddelandet.

Sekretess gäller hos *postverket*, televerket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. *Sekretessen hos postverket för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.*

Sekretess gäller för uppgift vid särskild sambandstjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på allmänt telenät.

Sekretess gäller i ärenden som avser TV-avgifter för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att

Sekretess gäller inom *den myndighet som har att utöva tillsyn över postverksamhet* för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare.

Sekretess gäller hos televerket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men.

den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt *första stycket tredje meningen samt tredje och femte styckena* i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt tredje och femte styckena i högst tjugo år.

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

*Organ**Verksamhet*

Notarius publicus

all verksamhet som notarius publicus (SFS 1981:1363)

Posten AB

Medverkan vid val (SFS 1972:620 och 1972:704), folkomröstning (SFS 1979:369), särskild postdelgivning (SFS 1970:428), tullkontroll (SFS 1987:1065), medverkan i verksamhet som gäller totalförsvaret (SFS 1951:51 och 1986:294) samt identitetsprövning i samband med undertecknande av körkortsunderlag (SFS 1977:477)

Regleringsföreningarna Föreningen för mejeriprodukter, ekonomisk förening, Svensk kötthandel, förening u.p.a., Sveriges oljeväxtintressenter, förening u.p.a., Sveriges potatisintressenter, ekonomisk förening, Svensk sockerhandel, ekonomisk förening, Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, och Svensk ägghandel, förening u.p.a.

statligt stöd i marknadsreglerande syfte (SFS 1967:340)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § luftfartslagen (1957:297) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §

Vid transport av post ansvarar fraktföraren uteslutande mot *postförvaltningen*. Ansvaret regleras inte av bestämmelserna i detta kapitel utan av de särskilda regler som gäller mellan fraktföraren och *postförvaltningen*.

Vid transport av post ansvarar fraktföraren uteslutande mot *postbefordringsföretaget*. Ansvaret regleras inte av bestämmelserna i detta kapitel utan av de särskilda regler som gäller mellan fraktföraren och *postbefordringsföretaget*.

Bestämmelserna i 3–8 §§ gäller inte i fråga om transporter som utförs under osedvanliga förhållanden och som inte utgör normal luftfartsverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för
varusmuggling

Prop. 1993/94:38
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 14 och 15 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten, *posttjänsteman* och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum. *Vid sådan tillsyn äge, utan hinder av vad eljest är stadgat, posttjänsteman föranställa om undersökning av postpaket, som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket.*

Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge enahanda rätt som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman att gripa den som misstänkes för brott, som avses i denna lag, samt att till förhör medtaga den som är tillstädes å plats, där sådant brott förövats.

15 §

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock *posttjänsteman* och tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge i övrigt i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge i övrigt i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

Verkställes beslag av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och har denne ej beslutat beslaget, skall anmälan skyndsamt göras hos honom, och skall han därvid omedelbart pröva, om beslaget skall bestå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 3, 3 a, 19 och 24 §§ delgivningslagen (1970:428) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med *posten* eller överlämna den med bud eller på annat sätt till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Ordinär delgivning kan också ske genom förenklad delgivning enligt 3 a §.

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom *postverkets försorg* (särskild postdelgivning).

När det är lämpligt, får en myndighet delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller annars av svårtillgängligt innehåll, genom att innehållet läses upp vid telefonsamtal med den sökte och handlingen därefter sänds till denne med *posten* (telefondelgivning). Sådan delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar, varigenom mål eller ärenden anhängiggörs.

Kan delgivning inte ske enligt första-tredje styckena, får delgivning ske genom stämningsman eller annan, vars intyg enligt 24 § första stycket utgör fullt bevis om delgivning (stämningsmannadelgivning).

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med *post* eller överlämna den med bud eller på annat sätt till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Ordinär delgivning kan också ske genom förenklad delgivning enligt 3 a §.

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom *det statliga postbolaget* (särskild postdelgivning).

När det är lämpligt, får en myndighet delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller annars av svårtillgängligt innehåll, genom att innehållet läses upp vid telefonsamtal med den sökte och handlingen därefter sänds till denne med *post* (telefondelgivning). Sådan delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar, varigenom mål eller ärenden anhängiggörs.

I fall som avses i 15 och 16 §§ får delgivning ske genom kungörelse (kungörelsedelgivning).

3 a §

Om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna, får ordinär delgivning med den som är part eller som har liknande ställning i ett mål eller ärende ske genom att myndigheten sänder handlingen med *posten* till den sökte under hans senast kända adress och minst en dag senare skickar ett meddelande om att handlingen har sänts (förenklad delgivning).

Förenklad delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar varigenom mål eller ärenden anhängiggörs och får användas bara om den sökte har delgivits upplysning om att förenklad delgivning kan komma att användas i målet eller ärendet. Delgivning av sådan upplysning med den som inlett målet eller ärendet behöver dock inte ske, om upplysningen lämnas i nära anslutning till att dennes ansökan kommit in till myndigheten.

19 §

Delgivning har skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit honom till handa samma dag som den avhämtats på *posten*.

Förekommer vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den som söks för delgivning vägrar att taga emot handlingen, anses delgivning ändå ha skett.

Delgivning skall anses ha skett enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 3 a § när två veckor förflutit från det att meddelandet skickades med *posten* och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen före tvåveckorstidens utgång

Delgivning har skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit honom till handa samma dag som den avhämtats på *postkontor*.

Delgivning skall anses ha skett enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 3 a § när två veckor förflutit från det att meddelandet skickades med *post* och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen före tvåveckorstidens utgång

kommit fram till den söktes senast kända adress,

enligt 3 § tredje stycket, 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrivs där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

kommit fram till den söktes senast kända adress,

enligt 3 § tredje stycket, 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrivs där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

24 §

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndighet samt tjänsteman vid någon av följande inrättningar, nämligen

1. kriminalvårdsanstalt,
2. häkte,

3. hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket andra meningen lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

om delgivningen avser den som är intagen där. Samma vitsord tillkommer intyg av notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Vid särskild postdelgivning har intyg av *tjänsteman vid postverket* sådant vitsord som anges i första stycket.

Vid särskild postdelgivning har intyg av *anställd vid det statliga postbolaget* sådant vitsord som anges i första stycket.

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 §, 8 kap. 1 och 9 §§, 10 kap. 2, 3 och 10 §§, 11 kap. 5 § samt 13 kap. 7, 8 och 11 §§ vallagen (1972:620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

10 §

Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till *postverket*. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till *det statliga postbolaget*. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

8 kap.

1 §

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på *det statliga postbolagets* postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val han vill deltaga i.

9 §

Valkuvert tillställs valnämnder och röstmottagare. Fönsterkuvert som avses i 5 § tillställs röstmottagare.

Valkuvert får lämnas ut endast i samband med röstning. Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

1. hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden har uppdragit att gå väljarna till handa i sådant hänseende,

2. på postkontor samt hos lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser,

2. på postkontor samt hos *de av det statliga postbolagets* lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser,

3. hos utlandsmyndigheter och på fartyg där röstning skall äga rum.

Inner- och ytterkuvert för valsedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet.

10 kap.

2 §

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *postverket* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av *postverket* bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som omfattar hela riket

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *det statliga postbolaget* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstmottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstmottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av *det statliga postbolaget* bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som

skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Postverket* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *postverket* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *det statliga postbolaget* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Det statliga postbolaget* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *det statliga postbolaget* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som *det statliga postbolaget* bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

3 §

Röstmottagare på postkontor är den som *postverket* utser.

Röstmottagare på postkontor är den som *det statliga postbolaget* utser.

10 §

Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

11 kap.

5 §

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *postverket* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *det statliga postbolaget* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Valsedelsförsändelse som avses i första stycket anordnas på följande sätt. Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne, ej heller lantbrevbäraren.

Väljaren lämnar själv valsedelsförsändelsen och sitt röstkort till lantbrevbäraren. Väljare som ej är känd för lantbrevbäraren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke lämna försändelsen. Lantbrevbäraren intygar på ytterkuvertet att han mottagit försändelsen av väljaren.

13 kap.

7 §

Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

8 §

Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med

posten skall försändelsen anordnas som värdepost.

post skall försändelsen anordnas som värdepost.

11 §

Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten* skall försändelsen anordnas som värdepost.

Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post* skall försändelsen anordnas som värdepost.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 17, 30, 31, 36, 42 och 42 a §§ lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m., skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket, eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postkontor inom riket.

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket, eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på *det statliga postbolagets* postkontor inom riket.

Om val av kyrkofullmäktige för församling och för kyrklig samfällighet äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i de val som han vill delta i.

30 §

Röstning får ske på varje postkontor inom riket, vid val i hela landet från och med den tjugofjärde dagen och vid annat val från och med den tionde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *postverket* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av *postverket* bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val som omfattar hela riket skall röstning

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *det statliga postbolaget* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av *det statliga postbolaget* bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val som omfattar hela riket skall röstning dock alltid

dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Postverket* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *postverket* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *det statliga postbolaget* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Det statliga postbolaget* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *det statliga postbolaget* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

31 §

Röstmottagare på postkontor är den som *postverket* utser.

Röstmottagare på postkontor är den som *det statliga postbolaget* utser.

36 §

Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år.

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av postverket begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Väljare som betjänas av *det statliga postbolagets* lantbrevbärare får lämna valsedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av postverket begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

42 §

Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972:620) till valnämnden. Sker insändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972:620) till valnämnden. Sker insändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

42 a §

Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 42 § kommer in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 27 § datalagen (1973:289) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Uppgifterna i SPAR hämtas från de statliga personregister som används för folkbokföring, inkomsttaxering och fastighetstaxering. Till dessa uppgifter får fogas anteckning om att en enskild person inte önskar adresserad direktreklam.

*Regeringen får föreskriva att
uppgifter om adresser hämtas från
Postverket.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Brev mellan intagen och svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller advokat skall vidarebefordras utan granskning. Anges brev vara avsänt från svensk myndighet, sådant internationellt organ eller advokat och kan skäligen misstänkas att uppgiften är oriktig, får dock brevet granskas, om förhållandet icke kan klarläggas på annat sätt.

*I fråga om brev till postverket
tillämpas 26 § i stället för första
stycket ovan.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1974:610) om inrikes vägtransport skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen skall ej tillämpas på *post- befordran*, begravningstransporter eller befordran av flyttsaker. Lagen skall ej tillämpas på begravningstransporter eller befordran av flyttsaker.

Lagen skall inte heller tillämpas på sådan befordran på väg som är underkastad fördraget d.9 maj 1980 om internationell järnvägstrafik eller som en järnväg i annat fall utför inom Sverige till fullgörande av avtal om befordran av gods på järnväg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

12 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975:88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer

Prop. 1993/94:38
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1975:88) med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter som avses i 8 kap. 3 eller 5 § regeringsformen, om föreskrifterna gäller

1. befordran i spårbunden trafik som är avsedd för allmänheten,

2. sådan befordran i vägtrafik som ombesörjes av järnvägsföretag till komplettering av eller som ersättning för järnvägsbefordran som avses under 1,

4. *postbefordran* eller telekommunikationer,

5. rätt att driva sjöfart inom Sveriges sjöterritorium med utländskt fartyg,

6. trafikregler, sjövägmärken eller säkerhetsanordningar för sjötrafiken inom Sveriges sjöterritorium eller för sjötrafiken med svenska fartyg, sjöflygplan och svävare utanför Sveriges sjöterritorium,

7. skeppsmätning,

8. trafik på väg eller i terräng,

9. fordons beskaffenhet och utrustning,

10. registrering eller annan kontroll av fordon,

11. skyldighet för kommunerna att tillhandahålla föreskrifter och andra uppgifter som rör förhållandena i trafiken,

12. riksfärdtjänst,

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter som avses i 8 kap. 3 eller 5 § regeringsformen, om föreskrifterna gäller

1. befordran i spårbunden trafik som är avsedd för allmänheten,

2. sådan befordran i vägtrafik som ombesörjes av järnvägsföretag till komplettering av eller som ersättning för järnvägsbefordran som avses under 1,

4. telekommunikationer,

5. rätt att driva sjöfart inom Sveriges sjöterritorium med utländskt fartyg,

6. trafikregler, sjövägmärken eller säkerhetsanordningar för sjötrafiken inom Sveriges sjöterritorium eller för sjötrafiken med svenska fartyg, sjöflygplan och svävare utanför Sveriges sjöterritorium,

7. skeppsmätning,

8. trafik på väg eller i terräng,

9. fordons beskaffenhet och utrustning,

10. registrering eller annan kontroll av fordon,

11. skyldighet för kommunerna att tillhandahålla föreskrifter och andra uppgifter som rör förhållandena i trafiken,

12. riksfärdtjänst,

13. tillstånd att bruka svävare,
14. kör- och vilotider vid väg-
transporter samt förbud mot vissa
typer av beräkningar av lön till
förare vid sådana transporter.

13. tillstånd att bruka svävare,
14. kör- och vilotider vid väg-
transporter samt förbud mot vissa
typer av beräkningar av lön till
förare vid sådana transporter.

Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om avgifter för granskning eller kontroll enligt bestämmelse som avses i första stycket 9, 10 eller 13. Regeringen bemyndigas också att besluta föreskrifter om avgifter för farledsverksamheten samt om avgifter för skeppsmätning och avgifter för tillstånd enligt första stycket 5.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

13 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av
häktade och anhållna m.fl.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Brev från häktad till svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller hans offentliga försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning. *I fråga om brev till postverket tillämpas dock andra stycket.*

Brev från häktad till svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller hans offentliga försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning.

Utöver vad som gäller enligt första stycket får häktad avsända eller mottaga brev, om det kan ske utan fara från säkerhetssynpunkt och, i fråga om den som är häktad på grund av misstanke om brott, utan fara för att bevis undanröjes eller utredning om brott eljest försvåras.

Vägras häktad avsända eller mottaga brev utan föregående granskning av dess innehåll, skall brevet kvarhållas men får ej öppnas utan den häktades medgivande.

Vad i denna paragraf är föreskrivet om brev gäller även annan skriftlig handling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 32 § körkortslagen (1977:477) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag och föreskrifter om undantag från lagen. Detsamma gäller föreskrifter om förarutbildning och om sådan registrering som behövs för tillämpningen av lagen. Regeringen får även meddela föreskrifter om utländska körkorts giltighet i landet.

Regeringen får överlämna till det statliga postbolaget att utföra identitetsprövning i samband med undertecknande av körkortsunderlag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall medge undantag från denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 10 § folkomröstningslagen (1979:369) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på *postanstalt* inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på *postanstalt*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på *postanstalt*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972:620). Om folkomröstningen äger rum i samband med extra val till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i

Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på *det statliga postbolagets* postkontor inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på *postkontor*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på *postkontor*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972:620). Om folkomröstningen äger rum i samband med extra val till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i

stället bestämmelserna om extra stället bestämmelserna om extra
val i 8-12 kap. vallagen. val i 8-12 kap. vallagen.

I lokal där röstning äger rum skall finnas tillgängliga ett exemplar av denna lag, av särskild lag för den ifrågavarande folkomröstningen, om sådan har beslutats, och av vallagen. Såvitt gäller folkomröstning i grundlagsfråga skall därjämte finnas tillgänglig texten till det förslag som avses med omröstningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § järnvägstrafiklagen (1985:192) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag tillämpas på järnvägstrafik på bana inom Sverige eller på svensk tågfärja. Vad som föreskrivs om järnväg i 1 kap., 2 kap. 1–4 §§ och 5 kap. tillämpas också på tunnelbana och spårväg.

Av 2 kap. 3 § och 3 kap. 1 § följer att vissa bestämmelser i lagen kan tillämpas även på befordran med annat transportmedel än som anges i första stycket. I fall som avses i 2 kap. 3 § kan därvid bestämmelser i lagen tillämpas på befordran även utom Sverige. Enligt 3 kap. 1 § och 4 kap. 1 § skall lagen i vissa fall inte tillämpas på befordran av gods eller inskrivet resgods i trafik med utlandet.

*Lagen tillämpas inte på post-
befordran med järnväg.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Härigenom förskrivs att 73 och 80 §§ tullagen (1987:1065) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

73 §

Polisen och kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 63–70 §§ om tullmyndighet och tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndighet och kustbevakningen samt polisman och tjänsteman vid kustbevakningen.

Även järnvägsföretag och postverket är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras på järnväg eller med post. I fråga om sådan medverkan gäller inte 63–70 §§.

Även postbefordringsföretag som regeringen bestämmer och järnvägsföretag är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras med post eller på järnväg. I fråga om sådan medverkan gäller inte 63–70 §§.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om medverkan som avses i första och andra styckena.

80 §

I fråga om varor som inkommer till tullområdet i postförsändelser är postverket tullskyldigt, om varorna inte anmäls till förtullning eller annan tullklarering av någon annan.

I fråga om varor som inkommer till tullområdet i postförsändelser är postbefordringsföretag som regeringen bestämmer tullskyldigt, om varorna inte anmäls till förtullning eller annan tullklarering av någon annan.

Har försändelsen kommit adressaten till handa, skall dock vad som förskrivs i 19–23 §§ om omtulltaxering och eftertulltaxering gälla honom, även om han inte lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna uppgift till ledning för tulltaxeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994.

Förteckning över remissinstanser m.fl. som yttrat sig över Postlagsutredningens förslag

Prop. 1993/94:38
Bilaga 3

Efter remiss har yttranden inkommit från Svea Hovrätt, Kammarrätten i Göteborg, Domstolsverket, Riksåklagaren, Överbefälhavaren, Överstyrelsen för civil beredskap, Postverket, Telestyrelsen, Vägverket, Statskontoret, Statens person- och adressregisternämnd (SPAR-nämnden), Generaltullstyrelsen, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Glesbygdsmyndigheten, Konkurrensverket, Konsumentverket, Aviseringsutredningen, Vallagsutredningen, CityMail AB, Svenska kommunförbundet, Pensionärernas Riksförbund, Handikappförbundens Centralkommitté, Synskadades Riksförbund, LO, SACO, TCO, SWEDMA, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Fackpressen, VECTU, Svenska Postorderföreningen, Sveriges Filatelistförbund.

Yttrande har dessutom kommit in från Länsstyrelsen i Gotlands län.

Sammanfattning av Finansdepartementets
promemoria med utkast till lagrådsremiss om
ändringar i den finansiella lagstiftningen med
anledning av Postgirots bolagisering, promemorians
lagförslag samt förteckning över remissinstanserna

Prop. 1993/94:38
Bilaga 4

Sammanfattning av promemoria med utkast till lagrådsremiss
om ändringar i den finansiella lagstiftningen

Regeringen har för avsikt att föreslå riksdagen att Postverket ombildas till aktiebolag. I promemorian föreslås vissa lagändringar inom det finansiella området som aktualiseras i samband med ombildningen av Postverket till aktiebolag.

Enligt förslaget skall Postgirot ombildas till bankaktiebolag, vilket innebär att det nya postgirobolaget skall ansöka om regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse. Bolaget kommer då att omfattas av bl.a. bestämmelserna i bankrörelselagen om kapitaltäckning, enhandsengagemang och krav på säkerhet för lämnade krediter. Den ursprungliga huvudinriktningen på betalningsförmedling skall dock behållas och utvecklas inom det nya bankaktiebolaget och de begränsningar i postgiroverksamhetens inriktning och omfattning som skall gälla bör, enligt förslaget, skrivas in i bolagsordningen.

Affärsområdet Bank och Kassa svarar för Postverkets kassanät. Vid sidan av postverksamheten bedriver Bank och Kassa viss finansieringsverksamhet, framför allt kreditförmedling åt Nordbanken. När Postverket ombildas till aktiebolag blir finansieringsverksamheten tillståndspliktig. I promemorian föreslås att Bank och Kassa ombildas till kreditmarknadsbolag. För att möjliggöra för Bank och Kassa att fortsätta att bedriva såväl postverksamhet som finansieringsverksamhet i ett och samma bolag föreslås vidare att lagen om kreditmarknadsbolag ändras så att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får möjlighet att tillåta att ett kreditmarknadsbolag bedriver postverksamhet. På samma sätt som när det gäller Postgirot bör de begränsningar av Bank och Kassas verksamhet som skall gälla skrivas in i bolagsordningen.

1 Förslag till

**Lag om ändring i lagen (1992:1613) om ändring i
bankrörelselagen (1987:617)**

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § bankrörelselagen (1987:617) i paragrafens lydelse enligt lagen (1992:1613) om ändring i bankrörelselagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse¹

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Med bankrörelse avses i denna lag verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder.

Bankrörelse får, efter tillstånd (oktroj) av regeringen, drivas av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker. Vidare får bankrörelse drivas av utländska bankföretag under de förutsättningar som anges i 4 och 5 §§.

*Utan hinder av andra stycket får
postverket för sin postgirorörelse
hålla konton för allmänheten.*

¹Lydelse enligt SFS 1992:1613.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 och 4 §§ lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap

1 §

Ett kreditmarknadsbolag får endast driva finansieringsverksamhet och verksamhet som har ett naturligt samband därmed.

Ett kreditmarknadsbolag får, *med det undantag som anges i 4 § andra stycket*, endast driva finansieringsverksamhet och verksamhet som har ett naturligt samband därmed.

Kreditmarknadsbolaget får, med iakttagande av vad som föreskrivs i detta kapitel, i sin verksamhet bland annat

1. låna upp medel, bland annat genom att ge ut obligationer och andra jämförbara fordringsrätter, dock ej ta emot inlåning på räkning från allmänheten,

2. lämna och förmedla kredit, bland annat i form av konsumentkredit, kredit mot panträtt i fast egendom och i fordringar,

3. medverka vid finansiering, bland annat genom att förvärva fordringar och upplåta lös egendom till nyttjande (leasing),

4. förmedla betalningar,

5. tillhandahålla betalningsmedel,

6. ikläda sig garantiförbindelser och göra liknande åtaganden,

7. lämna ekonomisk rådgivning,

8. förvara värdepapper,

9. vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder,

10. medverka vid försäljning av försäkringstjänster,

11. tillhandahålla inkassotjänster,

12. tillhandahålla värdefackstjänster,

13. driva valutahandel under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank, samt

14. lämna kreditupplysning under de förutsättningar som föreskrivs i kreditupplysningslagen (1973:1173).

4 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vilken verksamhet ett kreditmarknadsbolag får bedriva och vad dess bolagsordning skall innehålla.

Om det finns särskilda skäl får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen tillåta att ett kreditmarknadsbolag bedriver sådan postverksamhet som avses i 3 § postlagen (1993:0000).

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över
Finansdepartementets promemoria

Prop. 1993/94:38
Bilaga 4

Efter remiss har yttranden över en promemoria med utkast till lagrådsremiss om ändringar i den finansiella lagstiftningen med anledning av Postverkets bolagisering avgetts av Sveriges riksbank, Postverket, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Konkurrensverket, Svenska Bankföreningen och Sveriges Bankkunders Riksförbund. Vidare har Svenska Bankmannaförbundet yttrat sig över förslaget att ombilda Postgirot till bankaktiebolag.

1 Förslag till Postlag

Härigenom föreskrivs följande.

Grundläggande postservice

1 § I landet skall det finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort. Det skall finnas möjlighet för alla att få brev befordrade till enhetliga och rimliga priser. Privatpersoner skall också ha möjlighet att få paket befordrade till enhetliga priser.

Därutöver skall det finnas en rikstäckande kassaservice som innebär att alla har möjlighet att verkställa och ta emot betalningar till enhetliga priser.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) skall fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att postservicen motsvarar samhällets behov.

Definitioner

3 § Med postverksamhet avses i lagen regelbunden befordran mot avgift av brev och paket.

Brev och paket som hanteras i postverksamhet utgör postförsändelser.

Med brev avses adresserade, tillslutna postförsändelser som väger högst 2 kg. Vykort, brevkort och liknande försändelser jämföras med brev vid tillämpning av lagen.

Med paket avses adresserade postförsändelser som väger mer än 2 men högst 20 kg.

Befordran av brev

4 § Postverksamhet som avser befordran av brev får bedrivas först efter anmälan hos tillsynsmyndigheten.

5 § Postverksamhet som avser befordran av brev skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls.

6 § Förlust av brev, skada på brev eller försening av brev ger rätt till ersättning från postbefordringsföretaget endast om det har avtalats mellan företaget och avsändaren.

7 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får föreskriva i vilken utsträckning och på vilket sätt brev försändelser skall utvisa vem som har befordrat dem.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 5

Obeställbara brev

8 § Ett brev är obeställbart om

1. det inte kan delas ut till mottagaren,
2. det är ofrånkerat eller otillräckligt fränkerat och mottagaren inte löser ut det,
3. det har återsänts från en postförvaltning eller ett befordringsföretag i utlandet till det postbefordringsföretag som befordrade brevet från landet.

9 § Ett obeställbart brev skall om möjligt återställas till avsändaren. Om avsändarens adress inte är känd, skall brevet sändas till tillsynsmyndigheten. Detta gäller dock inte vykort, brevkort och liknande försändelser som inte är tillslutna.

10 § Ett obeställbart brev får öppnas endast av tillsynsmyndigheten och endast om kuvertet eller motsvarande saknar sådana uppgifter om avsändaren att brevet kan återställas till denne.

11 § Ett öppnat brev får inte undersökas närmare än som behövs för att det skall kunna återställas till avsändaren eller, när det gäller brev som avses i 8 § 1, delas ut till mottagaren.

12 § Öppnade brev som fortfarande är obeställbara skall förvaras hos tillsynsmyndigheten.

Förvaringstidens längd bestäms av myndigheten. Innehåll som är utsatt för försämring eller som består av trycksaker, reklamblad eller liknande som kan antas sakna värde får omedelbart förstöras.

13 § Ett öppnat brev som inte har kunnat lämnas ut tillfaller staten vid förvaringstidens utgång. Skriftliga meddelanden skall då omedelbart förstöras. Annat innehåll än pengar skall säljas, om det lämpligen kan ske och en försäljning inte kan antas medföra att någons personliga integritet kränks. I annat fall skall egendomen förstöras.

Befordran av paket

14 § I fråga om postbefordringsföretags ansvar gentemot den som har anlitat företaget för befordran av paket inom landet gäller 5 och 27–42 §§ lagen (1974:610) om inrikes vägtransport.

15 § Tillsyn över att befordran av brev sker i överensstämmelse med 4, 5, 9 och 10 §§ utövas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten skall också ha tillsyn över att de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Tillsynen skall utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändigt.

16 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen från den som bedriver postverksamhet som avser befordran av brev.

Tillsynsmyndigheten har också rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, där verksamhet som står under tillsyn bedrivs.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder för tillsynen enligt första och andra stycket.

17 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av 4, 5, 9 och 10 §§ eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Förelägganden får förenas med vite.

Avgifter

18 § Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får föreskriva om skyldighet för den som bedriver postverksamhet som avser befordran av brev att betala avgift för tillsynsmyndighetens verksamhet enligt denna lag.

Tystnadsplikt m.m.

19 § Den som i postverksamhet har fått del av eller tillgång till någon av följande uppgifter får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta,

1. uppgift som rör särskild brev försändelse som befordras inom verksamheten,

2. annan uppgift som rör en enskild persons förbindelse med verksamheten i den mån den inte rör särskild paket försändelse, eller

3. uppgift som hänför sig till åtgärd att kvarhålla eller beslagta försändelser enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken.

Tystnadsplikten enligt första stycket 1 och 2 gäller inte i förhållande till avsändaren och mottagaren av brev försändelsen.

För uppgift om en enskild persons adress gäller tystnadsplikt endast om det kan antas att ett röjande av adressen skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

20 § Den som bedriver postverksamhet och därvid har fått del av eller tillgång till uppgift som avses i 19 § första stycket skall på begäran lämna

1. uppgift om enskild till en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428), om myndigheten kan anta att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl,

2. uppgift som rör särskild brevförsändelse och som rör misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som skall ingripa mot brottet, om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.

21 § I det allmännas verksamhet skall, i stället för 19–20 §§, bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100) tillämpas.

22 § Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikt enligt denna lag finns i brottsbalken.

Internationell postverksamhet

23 § Endast ett postbefordringsföretag som vid internationell postbefordran tillämpar världspostfördragens bestämmelser för sådan befordran och som godkänts av regeringen, eller om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får delta i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen.

Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om kraven för godkännande.

24 § I gränsöverskridande postbefordran som sker inom ramen för världspostfördragen får endast användas frimärken som har portovärdet angivet i arabiska siffror och beteckningen Sverige. Sådana frimärken får endast ges ut av det postbefordringsföretag som enligt 23 § får delta i det internationella postsamarbetet. Övriga portobeteckningar skall i gränsöverskridande postbefordran inom ramen för världspostfördragen vara stämplade av ett sådant företag.

Överklagande

25 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av lagen får överklagas hos länsrätten.

Postverksamhet i krig m.m.

26 § Är Sverige i krig eller krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får

regeringen meddela de föreskrifter om postverksamhet som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 5

Regeringen eller, om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om den fredstida planeringen för totalförsvarets behov av postkommunikationer under sådana förhållanden som anges i första stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994, då lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 8–13 §§ skall tillämpas även på postförsändelser som har varit obeställbara enligt lagen (1990:291) om obeställbara postförsändelser och som fortfarande är obeställbara vid ikraftträdandet av denna lag.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 §, 16 kap. 1 § samt bilagan till sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §²

Sekretess gäller inom postverket för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. Sekretess gäller inom postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgironörelsen eller bank.

Sekretess gäller hos myndighet som driver televerksamhet för uppgift som angår särskilt telefonsamtal eller annat telemeddelande. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som har tagit del i telefonsamtalet eller annars är telemeddelandets avsändare eller mottagare eller som innehar apparat som använts för telemeddelandet.

Sekretess gäller hos postverket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos postverket för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

Sekretess gäller hos tillsynsmyndigheten på postområdet och hos myndighet som bedriver postverksamhet för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare.

Sekretess gäller hos myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos myndighet som bedriver postverksamhet för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

¹Lagen omtryckt 1992:1474.

²Senaste lydelse 1993:607.

Sekretess gäller för uppgift vid särskild sambandstjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på telenät.

Sekretess gäller i ärenden som avser TV-avgifter för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt *första stycket tredje meningen samt tredje och femte styckena* i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt tredje och femte styckena i högst tjugo år.

16 kap

1 §³

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

9. 25 § första stycket telelagen (1993:597)	såvitt avser uppgift om innehållet i ett telemeddelande eller annan uppgift som angår ett särskilt sådant meddelande
---	--

26 § telelagen (1993:597)	såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare
---------------------------	---

³Senaste lydelse 1993:608.

16 kap

1 §³

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

9. 25 § första stycket telelagen (1993:597) såvitt avser uppgift om innehållet i ett telemeddelande eller annan uppgift som angår ett särskilt sådant meddelande

26 § telelagen (1993:597) såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag eller om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

10. 19 § första stycket 1 och 3 postlagen (1993:000)

³Senaste lydelse 1993:608.

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

*Organ**Verksamhet*-----
Notarius publicus

all verksamhet som Notarius publicus (SFS 1981:1363)

Regleringsföreningen Svensk Fisk,
ekonomisk förening.statligt stöd i marknadsreglerande
syfte (SFS 1974:226)⁴Senaste lydelse 1993:337.

Bilaga⁴

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

*Organ**Verksamhet*

Notarius publicus

all verksamhet som Notarius publicus (SFS 1981:1363)

Posten AB

medverkan vid val (SFS 1972:620 och 1972:704), folkomröstning (SFS 1979:369), särskild postdelgivning (SFS 1970:428), tullkontroll (SFS 1987:1065), mottagande av flyttningsanmälningar (SFS 1991:481) samt identitetsprövning i samband med utlämnande av körkort (SFS 1977:477)

Regleringsföreningen Svensk Fisk,
ekonomisk förening.

statligt stöd i marknadsreglerande
syfte (SFS 1974:226)

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

⁴Senaste lydelse 1993:337.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 2 § luftfartslagen (1957:297) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §¹

Vid transport av post ansvarar fraktföraren uteslutande mot *postförvaltningen*. Ansvaret regleras inte av bestämmelserna i detta kapitel *utan av de särskilda regler som gäller mellan fraktföraren och postförvaltningen*.

Vid transport av post ansvarar fraktföraren uteslutande mot *postbefordringsföretaget*. Ansvaret regleras inte av bestämmelserna i detta kapitel.

Bestämmelserna i 3–8 §§ gäller inte i fråga om transporter som utförs under osedvanliga förhållanden och som inte utgör normal luftfartsverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1986:619.

4 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för
varusmuggling

Prop. 1993/94:38
Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 14 och 15 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten, *posttjänsteman* och tjänsteman vid statens järnvägar åligger att i den mån honom anbefalld tjänstgöring därtill föranleder noggrant övervaka, att brott, som avses i denna lag, icke äger rum. *Vid sådan tillsyn äge, utan hinder av vad eljest är stadgat, posttjänsteman föranstalta om undersökning av postpaket, som inlämnats för befordran till utrikes ort eller ankommer till riket.*

Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge enahanda rätt som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman att gripa den som misstänkes för brott, som avses i denna lag, samt att till förhör medtaga den som är tillstädes å plats, där sådant brott förövats.

15 §²

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock *posttjänsteman* och tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman och tjänsteman vid kust-

Tulltjänsteman, tjänsteman vid kustbevakningen, tjänsteman vid lots- och fyrstaten ävensom polisman må taga egendom, som kan antagas vara enligt denna lag förverkad, i beslag. I samband med tillsyn enligt 14 § första stycket för uppdagande av varusmuggling må ock tjänsteman vid statens järnvägar verkställa beslag som nyss sagts. Tulltjänsteman och tjänsteman vid kustbevakningen äge i

¹Senaste lydelse 1988:431.

²Senaste lydelse 1988:431.

bevakningen äge i övrigt i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

övrigt i fråga om brott, som avses i denna lag, den rätt att taga egendom i beslag, som enligt rättegångsbalken tillkommer polisman.

Verkställes beslag av annan än undersökningsledaren eller åklagaren och har denne ej beslutat beslaget, skall anmälan skyndsamt göras hos honom, och skall han därvid omedelbart pröva, om beslaget skall bestå.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs att 3, 3 a, 17, 19 och 24 §§ delgivningslagen (1970:428) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med *posten* eller överlämna den med bud eller på annat sätt till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Ordinär delgivning kan också ske genom förenklad delgivning enligt 3 a §.

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom *postverkets försorg* (särskild postdelgivning).

När det är lämpligt, får en myndighet delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller annars av svårtillgängligt innehåll, genom att innehållet läses upp vid telefonsamtal med den sökte och handlingen därefter sänds till denne med *posten* (telefondelgivning). Sådan delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra

Myndighet ombesörjer delgivning genom att sända handlingen med *post* eller överlämna den med bud eller på annat sätt till den sökte, varvid som bevis att denne har mottagit försändelsen begäres delgivningskvitto eller mottagningsbevis (ordinär delgivning). Ordinär delgivning kan också ske genom förenklad delgivning enligt 3 a §.

Om det finns anledning antaga att delgivningskvitto eller mottagningsbevis ej kommer att lämnas eller ej kommer att erhållas i tid, får myndighet som regeringen bestämmer ombesörja att handlingen överlämnas till den sökte i särskild ordning genom *postbefordringsföretag som regeringen bestämmer* (särskild postdelgivning).

När det är lämpligt, får en myndighet delge kallelser, meddelanden och andra handlingar, som inte är omfattande eller annars av svårtillgängligt innehåll, genom att innehållet läses upp vid telefonsamtal med den sökte och handlingen därefter sänds till denne med *post* (telefondelgivning). Sådan delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra

¹Senaste lydelse 1990:1410.

handlingar, varigenom mål eller ärenden anhängiggörs. handlingar, varigenom mål eller ärenden anhängiggörs.

Kan delgivning inte ske enligt första-tredje styckena, får delgivning ske genom stämningsman eller annan, vars intyg enligt 24 § första stycket utgör fullt bevis om delgivning (stämningsmannadelgivning).

I fall som avses i 15 och 16 §§ får delgivning ske genom kungörelse (kungörelsedelgivning).

3 a §²

Om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna, får ordinär delgivning med den som är part eller som har liknande ställning i ett mål eller ärende ske genom att myndigheten sänder handlingen med *posten* till den sökta under hans senast kända adress och minst en dag senare skickar ett meddelande om att handlingen har sänts (förenklad delgivning).

Om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna, får ordinär delgivning med den som är part eller som har liknande ställning i ett mål eller ärende ske genom att myndigheten sänder handlingen med *post* till den sökta under hans senast kända adress och minst en dag senare skickar ett meddelande om att handlingen har sänts (förenklad delgivning).

Förenklad delgivning får inte avse stämningsansökningar eller andra handlingar varigenom mål eller ärenden anhängiggörs och får användas bara om den sökta har delgivits upplysning om att förenklad delgivning kan komma att användas i målet eller ärendet. Delgivning av sådan upplysning med den som inlett målet eller ärendet behöver dock inte ske, om upplysningen lämnas i nära anslutning till att dennes ansökan kommit in till myndigheten.

17 §³

Kungörelsedelgivning sker genom att handlingen hålles tillgänglig viss tid hos myndigheten eller på plats, som myndigheten bestämmer, och genom att meddelande härom och om handlingens huvudsakliga innehåll införes i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning eller endera av dessa inom tio dagar från beslut om kungörelsedelgivning. Är införande i tidning uppenbarligen meningslöst, får meddelandet i stället anslås i myndighetens lokal inom samma tid. Detta förfarande får också användas, om kungörelsedelgivning enligt 15 § ägt rum och därefter ny delgivning skall ske i samma mål eller ärende. Vid delgivning i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten med de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet skall dessutom meddelandet

²Senaste lydelse 1992:1065.

³Senaste lydelse 1992:1250.

anslås inom fastigheten på lämpligt sätt inom tio dagar från beslutet om kungörelsedelgivning.

I fall som avses i 16 § första och andra stycket sändes dessutom meddelande med *posten* till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. Gäller delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med *posten* till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Har i fall som avses i 16 § tredje stycket den juridiska personen en registrerad postadress, sänds dessutom meddelande med *posten* till den juridiska personen under denna adress.

I fall som avses i 16 § första och andra stycket sändes dessutom meddelande med *post* till någon eller några av de personer som sökes för delgivning under deras vanliga adresser för att vara tillgängligt för alla dem som avses med delgivningen. Ingår statlig myndighet eller kommun bland dem som avses med delgivningen, skall sådant meddelande alltid sändas till myndigheten eller kommunen. Gäller delgivningen i fall som avses i 16 § första stycket andra punkten de personer som hyr eller annars innehar lägenhet i samma fastighet, skall i stället handlingen eller meddelande enligt 6 § andra stycket sändas med *post* till envar av dem, om ej också detta förfarande skulle medföra större kostnad och besvär än som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med delgivningen.

Har i fall som avses i 16 § tredje stycket den juridiska personen en registrerad postadress, sänds dessutom meddelande med *post* till den juridiska personen under denna adress.

19 §⁴

Delgivning har skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit honom till handa samma dag som den avhämtats på *posten*.

Delgivning har skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen, oavsett på vilket sätt den kommit honom till handa. Har den sökte kvitterat postförsändelse som hämtats av bud, skall den anses ha kommit honom till handa samma dag som den avhämtats av *budet*.

⁴Senaste lydelse 1992:1065.

Förekommer vid särskild postdelgivning eller stämningsmannadelgivning att den som sökes för delgivning vägrar att taga emot handlingen, anses delgivning ändå ha skett.

Delgivning skall anses ha skett enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 3 a § när två veckor förflutit från det att meddelandet skickades med *posten* och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen före tvåveckorstidens utgång kommit fram till den söktes senast kända adress,

enligt 3 § tredje stycket, 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrivs där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

Delgivning skall anses ha skett enligt 6 § andra stycket genom att handlingen är tillgänglig och meddelandet delgivits,

enligt 3 a § när två veckor förflutit från det att meddelandet skickades med *post* och det inte med hänsyn till omständigheterna framstår som osannolikt att handlingen före tvåveckorstidens utgång kommit fram till den söktes senast kända adress,

enligt 3 § tredje stycket, 12 eller 13 § genom att det blivit fullgjort som föreskrivs där,

enligt 15 § andra stycket sista punkten genom att handlingen lämnats i den söktes hemvist eller fästs på dörren till hans bostad,

enligt 17 § på tionde dagen efter beslutet om kungörelsedelgivning under förutsättning att det blivit fullgjort som föreskrives i paragrafens första stycke.

24 §⁵

Som fullt bevis att delgivning har skett på sätt som anges i intyget gäller intyg som i tjänsten utfärdas av stämningsman, tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet, åklagare, polisman, kronofogde, exekutiv tjänsteman vid kronofogdemyndighet samt tjänsteman vid någon av följande inrättningar, nämligen

1. kriminalvårdsanstalt,
2. häkte,
3. hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och i 22 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
4. sådan enhet som avses i 6 § första stycket andra meningen lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och i 5 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

⁵Senaste lydelse 1991:1143.

om delgivningen avser den som är intagen där. Samma vitsord tillkommer intyg av notarius publicus och intyg av nämndeman i tingsrätt vid delgivning för tingsrättens räkning.

Vid särskild postdelgivning har intyg av tjänsteman vid postverket sådant vitsord som anges i första stycket.	Vid särskild postdelgivning har intyg av befattningshavare vid postbefordringsföretag som avses i 3 § andra stycket sådant vitsord som anges i första stycket.
---	--

Intyg att delgivning skett på utrikes ort skall gälla som fullt bevis att delgivning skett på sätt som anges i intyget, om intygsgivarens behörighet styrkes av tjänsteman vid svensk utlandsmyndighet. Intyg om delgivning på utrikes ort gäller som fullt bevis även utan sådant bestyrkande som nyss nämnts, om detta följer av överenskommelse med främmande stat.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 §, 8 kap. 1 och 9 §§, 10 kap. 1, 2, 3 och 10 §§, 11 kap. 5 § samt 13 kap. 7, 8 och 11 §§ vallagen (1972:620)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.
10 §²

Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till *postverket*. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

Centrala valmyndigheten upprättar för varje slag av val och för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun listor över de kandidater som partierna anmält. Listorna skall sändas till *Posten AB*. Skall röstning äga rum hos utlandsmyndighet eller på fartyg, skall listorna om möjligt sändas även till myndigheten och fartygets befälhavare. Listorna för varje riksdagsvalkrets, landstingskommun och kommun skall så snart som möjligt tillställas länsstyrelsen.

8 kap.
1 §³

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på postkontor inom riket, hos svensk utlands-

Röstning sker på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där väljaren är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får rösta på *Posten AB:s* postkontor inom riket, hos svensk

¹Lagen omtryckt 1991:95.

²Senaste lydelse 1991:1654.

³Senaste lydelse 1987:1334.

myndighet eller på svenskt fartyg i utrikes färt. utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes färt.

Om flera val äger rum samtidigt, skall väljare som röstar på postkontor, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga val han vill delta i.

9 §⁴

Valkuvert tillställs valnämnder och röstmottagare. Fönsterkuvert som avses i 5 § tillställs röstmottagare.

Valkuvert får lämnas ut endast i samband med röstning. Inner- och yterkuvert för valsedelsförsändelse skall i god tid före valet finnas tillgängliga

1. hos valnämnden och hos de personer åt vilka nämnden har uppdragit att gå väljarna till handa i sådant hänseende,

2. på postkontor samt hos lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser, 2. på postkontor samt hos *de av Posten AB:s* lantbrevbärare som tar emot valsedelsförsändelser,

3. hos utlandsmyndigheter och på fartyg där röstning skall äga rum.

Inner- och yterkuvert för valsedelsförsändelse skall dessutom på begäran kostnadsfritt tillhandahållas parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna i hela landet.

10 kap.

1 §⁵

När val skall förrättas, bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med Posten AB på vilka postkontor röstning skall genomföras. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige får röstning ske på varje postkontor inom riket från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid andra val får röstning på postkontor ske från

På de postkontor där röstning genomförs skall man vid ordinarie val till riksdagen och val i hela riket av landstingsledamöter och kommunfullmäktige kunna rösta från och med den tjugofjärde dagen före valdagen till och med valdagen. Vid andra val skall man

⁴Senaste lydelse 1988:161.

⁵Senaste lydelse 1988:161.

och med den tionde dagen före valdagen till och med valdagen.

Att röstning på postkontor kan begränsas i vissa fall framgår av 2 §.

på dessa postkontor kunna rösta från och med den tionde dagen före valdagen till och med valdagen.

2 §⁶

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *postverket* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstnottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstnottagning ej skall anordnas på valdagen.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstnottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val till riksdagen och vid sådana val av landstingsledamöter eller kommunfullmäktige som omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *postverket* bestämmer efter

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av *Posten AB* får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor före valdagen. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten. På valdagen skall postkontor vara öppet för röstnottagning minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15. Vid sådana val av landstingsledamöter och kommunfullmäktige som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten bestämma att röstnottagning ej skall anordnas på valdagen.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *Posten AB* bestämmer efter

⁶Senaste lydelse 1987:1334.

samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Postverket* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *postverket* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Posten AB* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *Posten AB* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet annat postkontor, skall postkontoret vara öppet för röstmottagning på valdagen, under tid som *Posten AB* bestämmer efter samråd med valnämnden i den kommun där postkontoret inrättas. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme före klockan 11 och minst en timme efter klockan 15.

3 §⁷

Röstmottagare på postkontor är den som *postverket* utser.

Röstmottagare på postkontor är den som *Posten AB* utser.

10 §⁸

Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

Röstmottagare skall sända mottagna fönsterkuvert och den i 8 § omnämnda förteckningen till centrala valmyndigheten. Sändes kuvert med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

11 kap.

5 §⁹

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedel genom denne, om röstning äger

⁷Senaste lydelse 1987:1334.

⁸Senaste lydelse 1987:1334.

⁹Senaste lydelse 1987:1334.

rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *postverket* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Valsedelsförsändelse som avses i första stycket anordnas på följande sätt. Väljaren lägger för varje val själv in sin valsedel i ett innerkuvert. I närvaro av ett vittne lägger han sedan in iordningställda innerkuvert i ett ytterkuvert för valsedelsförsändelse och tillsluter detta. Därefter tecknar väljaren på ytterkuvertet försäkran på heder och samvete att han förfarit på detta sätt. Vittnet intygar skriftligen att väljaren egenhändigt undertecknat försäkran. Vittne skall ha fyllt 18 år. Väljarens make eller barn eller makens barn får ej vara vittne, ej heller lantbrevbäraren.

Väljaren lämnar själv valsedelsförsändelsen och sitt röstkort till lantbrevbäraren. Väljare som ej är känd för lantbrevbäraren skall legitimera sig. Gör han ej det, får han icke lämna försändelsen. Lantbrevbäraren intygar på ytterkuvertet att han mottagit försändelsen av väljaren.

13 kap.

7 §¹⁰

Protokollet underskrives av ordföranden och två av de närvarande valförrättarna. Därmed är förrättningen avslutad.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

Omedelbart därefter sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 3, 5 och 6 §§ till valnämnden. Sker insändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepост.

8 §

Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 7 § kommit in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten* skall försändelsen anordnas som värdepост.

Valnämnden behåller röstlängderna och vidarebefordrar omgående övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post* skall försändelsen anordnas som värdepост.

¹⁰Senaste lydelse 1982:411.

11 §

Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten* skall försändelsen anordnas som värdepost.

Över förrättning som avses i 9 § föres protokoll enligt formulär som fastställs av centrala valmyndigheten. När förrättningen slutförts, sänder valnämnden omgående röstlängder, protokoll samt iordningställda kuvert och omslag till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post* skall försändelsen anordnas som värdepost.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs att 30, 31, 36, 42 och 42 a §§ lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m., skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*30 §¹

När val skall förrättas bestämmer centrala valmyndigheten efter samråd med Posten AB på vilka postkontor röstning skall genomföras. Vid val som omfattar hela riket skall röstning alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

Röstning får ske på varje postkontor inom riket, vid val i hela landet från och med den tjugofjärde dagen och vid annat val från och med den tionde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av postverket får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

Finns det särskilda skäl, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall anordnas endast på vissa postkontor. Vid val som omfattar hela riket skall röstning dock alltid kunna äga rum på minst ett postkontor i varje kommun.

På de postkontor där röstning genomförs skall man, vid val i hela landet, kunna rösta från och med den tjugofjärde dagen. Vid annat val skall man på dessa postkontor kunna rösta från och med den tionde dagen före valdagen till och med torsdagen före valdagen.

Röstning på postkontor äger rum under tid då postkontoret är öppet för allmänheten. På förslag av Posten AB får centrala valmyndigheten begränsa den tid då röstning får ske på postkontor. Röstning skall dock alltid kunna äga rum under minst en timme varje dag då postkontoret är öppet för allmänheten.

¹Senaste lydelse 1988:162.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *postverket* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Postverket* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *postverket* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

Inrättas med anledning av valet postkontor vid sjukhus, ålderdomshem, kriminalvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstning där rum på tid som *Posten AB* bestämmer efter samråd med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. *Posten AB* skall samråda med valnämnden och med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning om hur röstningen skall genomföras. På begäran av *Posten AB* skall valnämnden utse erforderligt antal personer att biträda röstmottagare på postkontoret.

31 §²

Röstmottagare på postkontor är den som *postverket* utser.

Röstmottagare på postkontor är den som *Posten AB* utser.

36 §³

Väljare som är gift får lämna valsedel genom sin make. Väljare, som på grund av sjukdom, rörelsehinder eller hög ålder ej kan inställa sig i vallokalen för det valdistrikt där han är upptagen i röstlängd, får lämna valsedel genom bud. Bud får den vara som är väljarens barn, barnbarn, fader, moder eller syskon eller hans vårdare och som fyllt 18 år.

Väljare som betjänas av lantbrevbärare får lämna valsedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *postverket* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

Väljare som betjänas av *Posten AB:s* lantbrevbärare får lämna valsedelsförsändelse genom denne, om röstning äger rum vid det postkontor till vilket lantbrevbäraren är knuten. Vid val som ej omfattar hela riket får dock centrala valmyndigheten på förslag av *Posten AB* begränsa antalet linjer vid vilka valsedel får lämnas genom lantbrevbärare.

²Senaste lydelse 1987:1335.

³Senaste lydelse 1987:1335.

42 §⁴

Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972:620) till valnämnden. Sker insändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Omedelbart efter det att den preliminära rösträkningen i vallokalen har avslutats sänds röstlängd, protokoll och de särskilda kuvert och omslag som avses i 13 kap. 6 § vallagen (1972:620) till valnämnden. Sker insändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

42 a §⁵

Det åligger valnämnden att se till att samtliga handlingar som avses i 42 § kommer in till nämnden och att, om så ej är fallet, infordra det som fattas.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *posten*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Valnämnden vidarebefordrar omgående röstlängder och övrigt material till länsstyrelsen. Sker översändandet med *post*, skall försändelsen anordnas som värdepost.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

⁴Senaste lydelse 1981:526.

⁵Senaste lydelse 1985:204.

Härigenom föreskrivs att 27 § datalagen (1973:289)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Uppgifterna i SPAR hämtas från de statliga personregister som används för folkbokföring, inkomsttaxering och fastighetstaxering. Till dessa uppgifter får fogas anteckning om att en enskild person inte önskar adresserad direktreklam.

*Regeringen får föreskriva att
uppgifter om adresser hämtas från
Postverket.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Lagen omtryckt 1992:446.

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Brev mellan intagen och svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller advokat skall vidarebefordras utan granskning. Anges brev vara avsänt från svensk myndighet, sådant internationellt organ eller advokat och kan skäligen misstänkas att uppgiften är oriktig, får dock brevet granskas, om förhållandet icke kan klarläggas på annat sätt.

*I fråga om brev till postverket
tillämpas 26 § i stället för första
stycket ovan.*

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1991:1133.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1974:610) om inrikes vägtransport skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Lagen skall ej tillämpas på postbefordran, begravningstransporter eller befordran av flyttsaker.

Lagen skall ej tillämpas på postbefordran, begravningstransporter eller befordran av flyttsaker. *Lagens ansvarighetsregler skall dock enligt 14 § postlagen (1993:000) tillämpas på avtalsförhållandet mellan ett postbefordringsföretag och den som har anlitat företaget för befordran av paket.*

Lagen skall inte heller tillämpas på sådan befordran på väg som är underkastad fördraget d.9 maj 1980 om internationell järnvägstrafik eller som en järnväg i annat fall utför inom Sverige till fullgörande av avtal om befordran av gods på järnväg.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1985:198.

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Brev från häktad till svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller hans offentlige försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning. *I fråga om brev till postverket tillämpas dock andra stycket.*

Brev från häktad till svensk myndighet, internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller hans offentlige försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning.

Utöver vad som gäller enligt första stycket får häktad avsända eller mottaga brev, om det kan ske utan fara från säkerhetssynpunkt och, i fråga om den som är häktad på grund av misstanke om brott, utan fara för att bevis undanröjes eller utredning om brott eljest försvåras.

Vägras häktad avsända eller mottaga brev utan föregående granskning av dess innehåll, skall brevet kvarhållas men får ej öppnas utan den häktades medgivande.

Vad i denna paragraf är föreskrivet om brev gäller även annan skriftlig handling.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1991:1135.

Härigenom föreskrivs att 32 § körkortslagen (1977:477)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag och föreskrifter om undantag från lagen. Detsamma gäller föreskrifter om förarutbildning och om sådan registrering som behövs för tillämpningen av lagen. Regeringen får även meddela föreskrifter om utländska körkorts giltighet i landet.

*Regeringen får överlämna till
postbefordringsföretag att utföra
identitetsprövning i samband med
utlämnande av körkort.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall medge undantag från denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Lagen omtryckt 1980:977.

Härigenom föreskrivs att 10 § folkomröstningslagen (1979:369) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på *postanstalt* inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på *postanstalt*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på *postanstalt*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972:620). Om folkomröstningen äger rum i samband med extra val

Röstning sker på dagen för folkomröstningen i omröstningslokalen för det omröstningsdistrikt där den röstande är upptagen i röstlängd. Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl finner sig vara förhindrad att rösta på tid och plats som nu sagts, får rösta på *Posten AB:s postkontor* inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart.

Om flera omröstningar äger rum samtidigt, skall den som röstar på *postkontor*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg vid ett och samma tillfälle utöva sin rösträtt i samtliga omröstningar som han vill delta i. Om omröstning äger rum i samband med val till riksdagen, skall röstande som nu har angivits, som önskar delta både i omröstningen och i valet, avge sin röst i folkomröstningen samtidigt som han röstar i valet.

I fråga om röstningen och om den vidare behandlingen av röster som har avgivits på *postkontor*, hos utlandsmyndighet eller på fartyg tillämpas i övrigt bestämmelserna om ordinarie val till riksdagen i 8–12 kap. vallagen (1972:620). Om folkomröstningen äger rum i samband med extra val

¹Senaste lydelse 1982:148.

till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i stället bestämmelserna om extra val i 8-12 kap. vallagen.

till riksdagen eller om den inte omfattar hela riket, tillämpas i stället bestämmelserna om extra val i 8-12 kap. vallagen.

I lokal där röstning äger rum skall finnas tillgängliga ett exemplar av denna lag, av särskild lag för den ifrågavarande folkomröstningen, om sådan har beslutats, och av vallagen. Såvitt gäller folkomröstning i grundlagsfråga skall därjämte finnas tillgänglig texten till det förslag som avses med omröstningen.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.
2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Specialbyggnad	Med specialbyggnad avses
Kommunikationsbyggnad	Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål. Byggnad som används i <i>Postverkets</i> , <i>Statens järnvägars</i> , <i>Luftfartsverkets</i> , <i>Banverkets</i> , <i>Svensk Rundradio Aktiebolags</i> , <i>Sveriges Radio Aktiebolags</i> , <i>Sveriges Television Aktiebolags</i> och <i>Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags</i> verksamhet.

¹Senaste lydelse 1993:606.

2 kap.
2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Specialbyggnad

Med specialbyggnad avses

Kommunikationsbyggnad

Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionbyggnad, väntshall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål.

Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

¹Senaste lydelse 1993:606.

Härigenom förskrivs att 73 och 80 §§ tullagen (1987:1065) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

73 §²

Polisen och kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag. Vad som sägs i 63–70 §§ om tullmyndighet och tulltjänsteman gäller vid sådan medverkan också polismyndighet och kustbevakningen samt polisman och tjänsteman vid kustbevakningen.

Även *järnvägsföretag och postverket* är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras *på järnväg eller med post*. I fråga om sådan medverkan gäller inte 63–70 §§.

Även *Posten AB och järnvägsföretag* är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt denna lag i fråga om varor som befordras *med post eller på järnväg*. I fråga om sådan medverkan gäller inte 63–70 §§.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om medverkan som avses i första och andra styckena.

80 §³

I fråga om varor som inkommer till tullområdet i postförsändelser är *postverket* tullskyldigt, om varorna inte anmäls till förtullning eller annan tullklarering av någon annan.

I fråga om varor som inkommer till tullområdet i postförsändelser är *postbefordringsföretag som regeringen bestämmer* tullskyldigt, om varorna inte anmäls till förtullning eller annan tullklarering av någon annan.

Har försändelsen kommit adressaten till handa, skall dock vad som föreskrivs i 19–23 §§ om omtulltaxering och eftertulltaxering gälla honom, även om han inte lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna uppgift till ledning för tulltaxeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

²Senaste lydelse 1988:430.

³Senaste lydelse 1991:157.

Härigenom föreskrivs att 25 § folkbokföringslagen (1991:481) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Den som flyttat skall inom en vecka anmäla flyttningen till en skattemyndighet, en allmän försäkringskassa eller ett postkontor.

Den som flyttat skall inom en vecka anmäla flyttningen till en skattemyndighet, en allmän försäkringskassa eller postbefordringsföretag som regeringen bestämmer.

Den som ändrar postadress utan att flyttning skett skall göra anmälan enligt första stycket om postadressen skall gälla för minst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1994.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1993-10-04

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 2 september 1993, varvid statsrådet Odell varit föredragande, har regeringen för Lagrådets yttrande överlämnat förslag till

1. postlag,
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i luftfartslagen (1957:297),
4. lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling,
5. lag om ändring i delgivningslagen (1970:428),
6. lag om ändring i vallagen (1972:620),
7. lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, m.m.,
8. lag om ändring i datalagen (1973:289),
9. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,
10. lag om ändring i lagen (1974:610) om inrikes vägtransport,
11. lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.,
12. lag om ändring i körkortslagen (1977:477),
13. lag om ändring i folkomröstningslagen (1979:369)
14. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
15. lag om ändring i tullagen (1987:1065),
16. lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Birgitta von Euler Müller.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslag till postlag

2 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) skall fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att postservice motvarar samhällets behov.

Vad som är "postservice" framgår av 1 § första stycket. Enligt samma paragrafs andra stycke ingår emellertid också vad där beskrivs som "en rikstäckande kassaservice" i det som enligt rubriken till 1 och 2 §§ utgör "grundläggande postservice".

Av motiven i remissen framgår bl.a. att avsikten är att tillsynen över den del av ett postbefordringsföretags verksamhet som gäller kassaservice inte avses ankomma på samma tillsynsmyndighet som det i övrigt är fråga om i förslaget utan är tänkt att handhas av Finansinspektionen.

Mot bakgrund av nämnda förhållanden förordar Lagrådet att förevarande paragraf ges följande lydelse:

Prop. 1993/94:38
Bilaga 6

"Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer skall fortlöpande följa utvecklingen på postområdet och bevaka att postservicen och kassaservicen motsvarar samhällets behov."

3 §

I paragrafen har tagits in definitioner av vissa begrepp som återfinns i lagen.

Vad som avses med begreppet "postverksamhet" anges i första stycket. Det skall vara fråga om regelbunden befordran mot avgift av brev och paket. Vid föredragningen inför Lagrådet har upplysts att avsikten varit att i begreppet postverksamhet alltid skall ingå befordran av brev. Befordran enbart av paket skall således inte utgöra postverksamhet. För att detta skall framgå tydligare bör ordalydelsen ändras. Paragrafens första stycke kan då ges följande avfattning:

"Med postverksamhet avses i lagen regelbunden befordran mot avgift av brev eller av brev och paket".

Begreppet brev definieras i tredje stycket. Där sägs i första meningen att med brev avses adresserade, tillslutna postförsändelser som väger högst 2 kg. Att försändelsen skall vara tillsluten ger intryck av att det krävs att försändelsen skall vara igenklistrad. Av specialmotiveringen till bestämmelsen framgår emellertid att med tillsluten försändelse avses också fall då försändelsen finns i ett öppet kuvert, plastomslag, banderoll eller liknande. Uttrycket tillslutna är således missvisande och bör bytas ut. Första meningen i paragrafens tredje stycke kan förslagsvis ges följande lydelse:

"Med brev avses adresserade postförsändelser som är inneslutna i kuvert eller annat omslag och som väger högst 2 kg."

4 §

Paragrafen innehåller en föreskrift om att "postverksamhet som avser befordran av brev" får bedrivas först efter anmälan hos tillsynsmyndigheten.

Under förutsättning att första stycket i 3 § ändras på sätt Lagrådet nyss föreslagit, så att det klart framgår att befordran av brev alltid ingår i "postverksamhet", kan förevarande bestämmelse anges avse all sådan verksamhet. Även Lagrådets förslag under 2 § bör lämpligen föranleda en ändring i den här föreslagna lagtexten. Paragrafen kan då ges lydelsen:

"Postverksamhet får bedrivas först efter anmälan hos den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten)."

Prop. 1993/94:38
Bilaga 6

Lagrådet återkommer med ytterligare synpunkter beträffande förevarande paragraf i anslutning till de föreslagna bestämmelserna om ikraftträdandet.

5 §

Paragrafen föreskriver att postverksamhet som avser befordran av brev skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls. Om postverkssamheten definieras på det sätt som Lagrådet nyss föreslagit bör tillförlitlighetskravet omfatta all postverksamhet. Paragrafen kan då ges följande lydelse:

"Postverksamhet skall bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och, såvitt avser befordran av brev, så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls."

Med hänsyn till de ändringar Lagrådet förordat i denna och föregående paragraf synes rubriken före 4 § lämpligen böra ändras till "Befordran av postförsändelser".

9 §

Lagrådets förslag till lydelse av 3 § tredje stycket första meningen bör föranleda att 9 § sista meningen ändras. Lagrådet föreslår att meningen får följande lydelse:

"Detta gäller dock inte vykort, brevkort och liknande försändelser som inte är inneslutna i kuvert eller annat omslag."

10 §

Paragrafen anger vem som får öppna ett obeställbart brev och när öppnandet får ske. Med obeställbart brev avses här sådant brev som enligt 9 § skall sändas till tillsynsmyndigheten, om adressaten inte är känd, dvs. ett brev som är inneslutet i kuvert eller annat omslag. Detta förhållande bör komma till ett klarare uttryck i lagtexten. Bestämmelsens ordalydelse bör även ändras i visst formellt hänseende. Om Lagrådets förslag till definition av brev i 3 § tredje stycket första meningen godtas kan paragrafen ges följande lydelse:

"Ett obeställbart brev som är inneslutet i kuvert eller annat omslag får öppnas endast av tillsynsmyndigheten och endast om omslaget saknar

14 §

Enligt denna paragraf gäller 5 och 27-42 §§ lagen (1974:610) om inrikes vägtransport i fråga om transportföretags ansvar gentemot den som har anlitat företaget för befordran av paket inom landet. Av uttalanden i remissen framgår att det är avsett att de angivna bestämmelserna skall gälla i tillämpliga delar oavsett vilket transportmedel som faktiskt anlitats av postbefordringsföretaget. Enligt lagrådets mening bör denna avsikt komma till uttryck i lagtexten. Detta kan ske genom att 14 § ges förslagvis följande lydelse:

"I fråga om postbefordringsföretags ansvar gentemot den som har anlitat företaget för befordran av paket inom landet tillämpas 5 och 27-42 §§ lagen (1974:610) om inrikes vägtransport, oavsett vilket transportmedel som kommit till användning."

15 §

Denna paragraf innehåller vissa bestämmelser om tillsynen. I tredje stycket anges att tillsynen skall utövas så att den inte vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändigt.

Det har vid föredragningen inför Lagrådet upplysts att förebilder till detta stycke finns i 15 § andra stycket datalagen (1973:289) och 15 § andra stycket kreditupplysningslagen (1973:1173).

Enligt Lagrådets mening kan det likväl ifrågasättas om det finns något egentligt behov av den sålunda föreslagna bestämmelsen. Dess budskap framstår nämligen som ett självklart krav och har för övrigt ansetts kunna undvaras i en rad andra författningar i vilka det finns bestämmelser om tillsyn och om skyldighet att utge avgift för tillsynen, t.ex. i lagen (1988:606) om finansbolag och i lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor.

16 §

Paragrafens första stycke ger tillsynsmyndigheten en rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen från den som bedriver postverksamhet som avser befordran av brev. Enligt Lagrådets mening kan det ifrågasättas om det i lagtexten behöver anges från vem upplysningar får inhämtas. Det torde vara en självklarhet att med en bestämmelse som den förevarande avses en rätt för tillsynsmyndigheten att inhämta upplysningar m.m. från den som bedriver verksamhet som omfattas av tillsynen. Motsvarande reglering i annan lagstiftning brukar inte heller normalt innehålla någon sådan precisering, se t.ex. 31 § telelagen (1993:597) och 26 § livsmedelslagen (1971:511). Lagrådet

föreslår att orden "från den som bedriver postverksamhet som avser befordran av brev" utgår ur förevarande paragrafs första stycke.

Prop. 1993/94:38
Bilaga 6

18 §

I paragrafen regleras frågan om avgifter för tillsynsmyndighetens verksamhet enligt postlagen. Om Lagrådets förslag till ändring av 3 § första stycket godtas bör orden "som avser befordran av brev" utgå.

20 §

I 20 § föreskrivs viss uppgiftsskyldighet för den som bedriver postverksamhet och därvid har fått del av eller tillgång till uppgift som avses i 19 §. Punkt 1 i förevarande paragraf avser skyldighet att lämna uppgift om enskild till en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Av den allmänna motiveringen framgår att syftet med bestämmelsen varit att åstadkomma en reglering som till sin räckvidd i huvudsak överensstämmer med föreskriften i 14 kap. 2 § tredje stycket första meningen sekretesslagen.

Lagrådet har i huvudsak ingen erinran mot den föreslagna bestämmelsen men förordar att uppgiftsskyldigheten uttryckligen begränsas till uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats. Därigenom uppnås en närmare överensstämmelse med föreskriften i sekretesslagen. Vidare bör en mindre redaktionell jämkning göras.

20 § punkt 2 avser skyldighet att lämna uppgift som rör särskild brevförändelse och som rör misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som har att ingripa mot brottet. Här har föreskrifterna i 14 kap. 2 § fjärde och femte styckena sekretesslagen utgjort en utgångspunkt för regleringen.

Lagrådet godtar i huvudsak förslaget även i denna del men avstyrker att begränsning görs till uppgift som rör särskild brevförändelse. Någon motsvarande begränsning i möjligheterna för berörda myndigheter att få del av uppgifter följer inte av de nämnda bestämmelserna i sekretesslagen.

I enlighet med det anförda föreslår Lagrådet att 20 § ges följande lydelse:

"Den som bedriver postverksamhet och därvid har fått del av eller tillgång till uppgift som avses i 19 § första stycket skall på begäran lämna

1. uppgift om enskilds adress, telefonnummer eller arbetsplats till en myndighet som i ett särskilt fall behöver en sådan uppgift för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428), om myndigheten finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl,

2. uppgift som rör misstanke om brott till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som skall ingripa mot brottet, om det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år."

I paragrafen ges bestämmelser om de förutsättningar som skall gälla för att ett postbefordringsföretag skall få delta i det internationella samarbetet på postområdet. Enligt den terminologi som används i motiven är det därvid fråga endast om "operatörsfunktionerna", dvs. den praktiska postverksamheten, eftersom de s.k. "regulatorsuppgifterna", som har karaktären av myndighetsutövning, avses ankomma på tillsynsmyndigheten.

I det föreslagna första stycket anges att endast sådant postbefordringsföretag som vid internationell postbefordran "tillämpar" världspostfördragets bestämmelser för sådan befordran och som godkänts av regeringen, eller om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får delta i det internationella postsamarbetet. I andra stycket föreskrivs att regeringen, eller om regeringen bestämmer det, tillsynsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om kraven för godkännande.

Den sålunda föreslagna regleringen, främst då andra stycket, ger intryck av att det här kan vara fråga om något så när frekventa avgöranden. Lagrådet betvivlar detta. Enligt vad som upplysts vid föredragningen inför Lagrådet synes det visserligen inte i berörda internationella överenskommelser finnas något direkt förbud mot att fler än ett postbefordringsföretag från samma land deltar i samarbetet. Såväl fördragsbestämmelserna bakom de i nästföljande paragraf intagna reglerna om frimärken som rent praktiska hänsyn talar dock för att utrymmet för en sådan ordning i vart fall är starkt begränsat. Det kan under alla förhållanden förutsättas att kraven på ett i samarbetet deltagande befordringsföretag, såvitt gäller bl.a. verksamhetens omfattning samt företagets organisation och allmänna lämplighet, måste ställas mycket högt. Mot denna bakgrund är det ovisst om det här i landet under överskådlig tid kommer att finnas något annat postbefordringsföretag än Posten Aktiebolag som kan komma ifråga för ett godkännande enligt det föreslagna första stycket.

Det anförda bör enligt Lagrådets mening lämpligen leda till att det i förevarande paragraf direkt anges att det är Posten Aktiebolag som deltar i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen.

För den händelse det ändå anses finnas behov av en möjlighet att godkänna ytterligare något postbefordringsföretag för internationellt samarbete torde det sagda i vart fall böra medföra vissa andra ändringar i den föreslagna paragrafen. Det bör i sådant fall ankomma endast på regeringen att fatta beslut i saken. I bestämmelsen om godkännande bör vidare anges de huvudsakliga krav efter vilka prövningen skall ske, vilket i sin tur leder till att det föreslagna andra stycket kan undvaras. Paragrafen kan i så fall ges följande avfattning:

"För att ett postbefordringsföretag skall få delta i det internationella postsamarbetet inom ramen för världspostfördragen krävs att företaget har en verksamhet och organisation som garanterar att det på ett godtagbart sätt kan utföra internationell postbefordran och därvid tillämpa

fördragens bestämmelser samt att regeringen godkännt företaget för sådant deltagande."

Prop. 1993/94:38
Bilaga 6

Ikraftträdandebestämmelserna

Lagen föreslås träda i kraft den 1 februari 1994. Av 4 § i förslaget följer, som tidigare nämnts, att postverksamhet (som avser befordran av brev) får bedrivas först efter anmälan hos tillsynsmyndigheten. För att postbefordringsföretag som redan före ikraftträdandet bedriver postverksamhet skall få rådrum att uppfylla detta villkor bör det bland förevarande bestämmelser, lämpligen i en andra punkt, anges att beträffande sådant företag föreskriften i 4 § träder i kraft vid en annan angiven, något senare tidpunkt.

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Bilagan

Enligt 1 kap 8 § sekretesslagen skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar gälla också handlingar hos de organ som nämns i bilagan till lagen. De i bilagan angivna organen skall vid tillämpningen av lagen jämföras med myndighet. I remissen föreslås att vissa delar av det statliga postbolagets verksamhet skall tas upp i bilagan. Förslaget omfattar bl.a. "mottagande av flyttningsanmälningar (SFS 1991:481) samt identitetsprovning i samband med utlämnande av körkort (SFS 1977:477)"

Enligt lagrådets mening har beskrivningarna av verksamheten såvitt gäller flyttningsanmälningar och körkort gjorts alltför snäva. Lagrådet förordar att det i bilagan i dessa delar i stället anges "handläggning av flyttningsanmälningar (SFS 1993:000) samt medverkan vid utlämnande av körkort (SFS 1993:000)".

Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1977:477)

32 §

Enligt förslaget skall i denna paragraf införas ett nytt andra stycke där det föreskrivs att regeringen får överlämna till ett postbefordringsföretag, att utföra identitetsprovning i samband med utlämnande av körkort.

Lagrådet har i anslutning till förslaget till lag om ändring i sekretesslagen förordat att den där föreslagna avgränsningen i bilagan till "identitetsprovning i samband med utlämnande av körkort" byts ut mot den mindre snäva beskrivningen "medverkan vid utlämnande av körkort". Lagrådet förordar att en motsvarande ändring görs i förevarande lagförslag.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 oktober 1993

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Lundgren, Unckel, Ask

Föredragande: statsrådet Svensson

Regeringen beslutar proposition 1993/94:38 Postlag och en förändrad verksamhetsform för Postverket, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- håver eller upp- repar ett normgiv- ningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG- regler
Postlagen (1993:000)	7, 18, 26 §§	
Datalagen (1973:289)	27 §	